

การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในสารคดี ชุด “แม่वादเมียปียอร์น”:
กลวิธีทางภาษากับการสื่ออุดมการณ์

นัยนา วงศ์สาคร

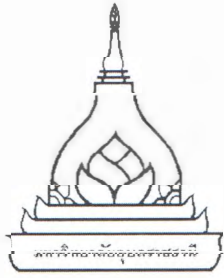
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

CROSS - CULTURAL MARRIAGES IN GENERAL FEATURES
“MAE WAD MIA BJORN”: LINGUISTICS STRATEGIES AND
IDEOLOGIES

NAIYANA WONGSAKHAM

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF LIBERAL ARTS
MAJOR IN THAI
FACULTY OF LIBERAL ARTS
UBON RATCHATHANI UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2018
COPYRIGHT OF UBON RATCHATHANI UNIVERSITY

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์

เรื่อง การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในสารคดี ชุด “แม่वादเมียบียอร์น”: กลวิธีทางภาษา
กับการสื่ออุดมการณ์

ผู้วิจัย นางสาวนัยนา วงศ์สาครำ

คณะกรรมการสอบ

ดร.วรรณิก โพธิจักร

ประธานกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสพงศ์ ผิวพอใช้

กรรมการ

ดร.อรทัย สุทธิ

กรรมการ

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.ภาสพงศ์ ผิวพอใช้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสพงศ์ ผิวพอใช้)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุศักดิ์ คำคง)
คณบดีคณะศิลปศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.อริยาภรณ์ พงษ์รัตน์)
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีการศึกษา 2561

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในสารคดี ชุด “แม่वादเมียปียอร์น”: กลวิธีทางภาษากับการสื่ออุดมการณ์” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์และความเมตตากรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสพงศ์ ผิวพอใช้ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์ ผู้ให้คำปรึกษาและแนะแนวทางที่ถูกต้องในการทำวิทยานิพนธ์ทุกขั้นตอน และติดตามความก้าวหน้าในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วง

ขอขอบคุณท่านคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบหัวข้อวิทยานิพนธ์และสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ ดร.วรรณิก โพธิจักร ดร.อรทัย สุทธิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท ธารีเอียร ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์ที่ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้ ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณชวินนท์ แสงศรีจันทร์ ที่คอยติดตามความก้าวหน้าในการเรียนและให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ด้วยความห่วงใยเสมอมา และขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สารภี ขาวดี ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรที่ให้คำแนะนำเพิ่มเติมในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วง

ผู้วิจัยขอขอบคุณ เพื่อน พี่ น้องที่ให้ความอนุเคราะห์และในการสืบค้นและรวบรวมตัวบทสารคดี ชุด แม่वादเมียปียอร์น ซึ่งเป็นเอกสารสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลจนครบถ้วนทุกเล่ม และคอยเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้จนสำเร็จลุล่วง และตลอดจนขอขอบพระคุณผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งไม่สามารถกล่าวถึงได้หมดในกิตติกรรมประกาศนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและกำลังใจอันดีจากทุกท่าน จึงขอขอบพระคุณทุกท่าน ณ โอกาสนี้

นัยนา วงศ์สา คำ

ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

เรื่อง : การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในสารคดี ชุด “แม่वादเมียบียอร์น”: กลวิธีทางภาษากับการสื่ออุดมการณ์

ผู้วิจัย : นัยนา วงศ์สาคร

ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา : ภาษาไทย

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสพงศ์ ผิวพอใช้

คำสำคัญ : การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม, กลวิธีทางภาษา, อุดมการณ์, แม่वादเมียบียอร์น, กลวิธีทางภาษากับการสื่ออุดมการณ์

วิทยานิพนธ์ เรื่อง การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม: กลวิธีทางภาษากับการสื่ออุดมการณ์นี้ เป็นการศึกษาตามแนวทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ จากทฤษฎีชุด แม่वादเมียบียอร์น ของจันท์ศรีจรรยา แอนเดอร์สัน จำนวน 20 เล่ม เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม และเพื่อศึกษาอุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่ปรากฏในสารคดีชุด แม่वादเมียบียอร์น ผลการวิจัยพบว่า มีการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาทั้งหมด 7 กลวิธี ได้แก่ 1) การเลือกใช้คำศัพท์ แบ่งเป็น การใช้คำเรียก และการเลือกใช้คำกริยา 2) การใช้อุปลักษณ์ 3) การใช้มุขบท 4) การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ 5) การกล่าวอ้าง 6) การใช้ถ้อยคำนัยแฝง และ 7) การใช้สำนวน

อุดมการณ์ที่พบ ได้แก่ 1) อุดมการณ์ความเป็นภรรยา 2) อุดมการณ์ความเป็นสามี และ 3) อุดมการณ์การมีชีวิตสมรส

ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับการสื่ออุดมการณ์การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมส่งผลต่อกันและกัน กล่าวคือ กลวิธีทางภาษาแสดงถึงชุดความคิดเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในสังคม ขณะเดียวกันชุดความคิดเหล่านั้นก็ตอกย้ำและกำหนดวิถีปฏิบัติของคนในสังคม โดยเฉพาะคู่สมรสที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม ผู้คนในสังคมยังคงยอมรับและดำรงอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดและอุดมการณ์การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่ปรากฏโดยการปฏิบัติตามและยึดถือแนวปฏิบัติบางประการเพื่อให้ประสบความสำเร็จในชีวิตสมรสหลังการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม

ABSTRACT

TITLE : CROSS-CULTURAL MARRIAGES IN GENERAL FEATURES “MAE WAD MIA BJORN”: LINGUISTICS STRATEGIES AND IDEOLOGIES
 AUTHOR : NAIYANA WONGSAKHAM
 DEGREE : MASTER OF LIBERAL ARTS
 MAJOR : THAI
 ADVISOR : ASST. PROF. PASSAPONG PEWPORCHAI, Ph.D.
 KEYWORDS : CROSS-CULTURAL MARRIAGES, LINGUISTICS STRATEGIES, IDEOLOGIES, MAE WAD MIA BJORN, LINGUISTICS STRATEGIES AND IDEOLOGIES

“Cross-Cultural Marriages in general features “*MAE WAD MIA BJORN*”: Linguistics strategies and Ideology.” This study was conducted by critical discourse analysis (CDA), using public discourses of which the content was related to the cross-cultural marriage. This study aimed to investigate language strategies with the identity transmission of ‘Mia Farang.’ This comes from 20 episodes of Chand Sricharoon Anderson’s travel experience narratives in *Mae Wad Mia Bjorn*. This study also aimed to investigate the linguistic strategies that will help present the ideology of cross-cultural marriages generally and in the mentioned discourse. The results showed that 7 linguistics strategies: 1) Lexical Choices: terms of address and transitivity and verbs processes, 2) Metaphors, 3) Presupposition, 4) Rhetorical, Questions, 5) Irony, 6) Claiming and 7) Idioms were used in the writing.

Three ideologies that were found in this study were 1) wife 2) husband and 3) marriage.

The relationship between linguistics strategies and the conveyance of cross-cultural marriage ideologies were influenced by each other; linguistic strategies conveyed a set of ideas about cross-cultural marriages that appeared in society while also influencing and determining the guidelines for those who were engaged in cross-cultural marriages, especially the spouses. People in society still accepted and adhered to the ideologies and ideas of cross cultural marriages to be guidelines for success within their own marriages.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
1.8 วิธีการดำเนินการวิจัย	6
บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis)	9
2.2 อุดมการณ์ (Ideology)	13
2.3 แนวคิดกลวิธีทางภาษา	14
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์	23
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม	27
ตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์	
บทที่ 3 กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม	
ในสารคดี ชุด แม่वादเมียปิยอรัน	
3.1 การเลือกใช้คำศัพท์ (Lexical Choices)	31
3.2 การใช้อุปลักษณ์ (Metaphor)	44
3.3 การใช้มูลบท (Presupposition)	48
3.4 การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical Question)	53
3.5 การกล่าวอ้าง (Claiming)	55
3.6 การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน (Irony)	60
3.7 การใช้สำนวน (Idioms)	62
3.8 วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม	66

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 อุดมการณ์ที่เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่ปรากฏในสารคดี ชุด แม่वादเมียปียอร์น	
4.1 อุดมการณ์ความเป็นภรรยา (wife)	68
4.2 อุดมการณ์ความเป็นสามี (husband)	76
4.3 อุดมการณ์การมีชีวิตรสมรส (marriage)	78
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	99
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	103
5.3 ข้อเสนอแนะ	111
เอกสารอ้างอิง	112
ประวัติผู้วิจัย	116

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	กรอบความคิดทางวาทกรรม 3 มิติ ของ Fairclough	12

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม (Cross-Cultural Marriage) ของหญิงไทยกับชายต่างประเทศเป็นปรากฏการณ์ที่ได้รับความสนใจจากวงวิชาการอย่างมาก จากอดีตถึงปัจจุบันมีการศึกษาปรากฏการณ์นี้หลายรูปแบบ เพราะเป็นปรากฏการณ์ที่มีการขยายตัวอย่างกว้างขวาง มีความซับซ้อนและมีพลวัต โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงในสังคมเป็นวงกว้าง เช่น การเปลี่ยนไปของวิถีชีวิต การเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่าในสังคม ภาษาและการสื่อสาร ความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีของผู้คนในสังคม

ประเด็นการศึกษาเรื่องการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างหญิงไทยกับชายชาวตะวันตกในวงวิชาการไทย เป็นการพยายามทำความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ แล้วอธิบายประเด็นที่ศึกษาหรือนำเสนอแง่มุมทางสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยา เช่น การศึกษาเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ ผลกระทบจาก การแต่งงาน สภาพชีวิต วิถีชีวิต สาเหตุของการตัดสินใจสมรสข้ามวัฒนธรรม การย้ายถิ่นข้ามชาติ เป็นต้น กรอบของการศึกษาเรื่องการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมยังขยายไปสู่การศึกษาวรรณกรรมและวาทกรรมสาธารณะ เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย และภาพยนตร์ ฯลฯ ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การศึกษาอัตลักษณ์ของเมียฝรั่ง และการวิเคราะห์ระบบคุณค่าในสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม หากแต่ยังมีได้กล่าวถึงชุดความคิดหรืออุดมการณ์ที่ถูกสื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในวรรณกรรมหรือวาทกรรมสาธารณะเหล่านั้น และยังไม่ได้มีการศึกษาวาทกรรมที่ผู้ผลิตตัวบทเป็นบุคคลที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม

สารคดี ชุด แม่วาดเมียปียอร์น ของ จันทร ศรีจรูญ แอนเดอร์สัน ซึ่งผู้เขียนเป็นหญิงไทยที่พบรักกับเพื่อนร่วมงานซึ่งเป็นชายชาวนอร์เวย์ แล้วจึงตัดสินใจแต่งงาน มีชีวิตสมรสที่ประเทศนอร์เวย์ และถือได้ว่าเป็นวาทกรรมที่ผู้ผลิตตัวบทเป็นหญิงไทยที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมได้ถ่ายทอดเรื่องราวบางส่วนในชีวิตสมรสผ่านตัวบทวาทกรรมชุดนี้ในรูปแบบของสารคดีทั่วไป (general features) ที่เสนอความรู้ทั่วไป แสดงความคิดเห็นที่มีต่อเรื่องต่าง ๆ มุ่งให้ทั้งความบันเทิงและความรู้ เริ่มตีพิมพ์แยกเป็นเรื่อง ๆ ในนิตยสาร และรวมเล่มตีพิมพ์ในภายหลัง เมื่อปี พ.ศ. 2536 ถึง ปี พ.ศ. 2551 เป็นระยะเวลา 15 ปี ที่วาทกรรมชุดนี้ได้ถูกเผยแพร่ต่อสาธารณะ

ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า วาทกรรมชุดนี้เป็นวาทกรรมที่มีความแตกต่างจากวาทกรรมสาธารณะที่เคยมีผู้ศึกษาประเด็นการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมไว้แล้วก่อนหน้านี้ เพราะเป็นวาทกรรมของหญิงไทยที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมเป็นผู้ผลิตตัวบท และตัวบทวาทกรรมนี้ยังสื่ออุดมการณ์หรือชุดความคิดที่เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมผ่านการใช้กลวิธีทางภาษา เช่น อุดมการณ์หรือชุดความคิดเกี่ยวกับบทบาทของสามีภรรยาซึ่งมาจากต่างวัฒนธรรม และแนวคิดในการมีชีวิตสมรส ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

แม่วาดสละเกียรตียศเกียรติศักดิ์ทั้งปวงที่มีอยู่ที่เมืองไทย ไม่ว่าจะเป็น
เป็นหน้าที่การงานที่เป็น หย่า มีลูกน้องมากมาย...อีกทั้งยังสละ
อะไร ๆ อีกหลายร้อยพันอย่าง รวมทั้งภาษาพูดภาษาเขียน
ประจำวันด้วย เพื่อไปรับหน้าที่เป็นเมียอย่างเดียว หรืออีกนัยหนึ่ง
เป็น**อี่แจ้ว** บางครั้งก็เป็น**อี่ตัว**ประจำตัวของอี่ตาเคราะห์หน้าตายเชื้อ
สายไวกิ้งที่อยู่แถบขั้วโลกเหนือ ฟังแล้วรู้สึกถึงความโง่ของแม่วาด
ใหม่

แหวกยิวเข้าฉนวนกาซ่า: 2

จากตัวอย่าง พบว่ามีกลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์ (Lexical Choices) โดยการใช้คำเรียก (Terms of Address) ที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับความเป็นภรรยา แสดงถึงหน้าที่ของภรรยาว่าต้องเป็นทั้งภรรยา
ในทางพฤตินัย ซึ่งปรากฏคำว่า “อี่ตัว” และต้องเป็นแม่บ้าน ซึ่งปรากฏคำว่า “อี่แจ้ว” ที่มีความหมาย
ครอบคลุมทั้งการเป็นแม่ครัว คนทำความสะอาด คนที่ดูแลปรนนิบัติสามี ฯลฯ คำเรียกดังกล่าวแสดง
ให้เห็นว่าวัฒนธรรมที่แตกต่างไม่ได้ทำให้หน้าที่ของภรรยาเปลี่ยนไป ดังนั้น ภรรยาจึงต้องเป็นทั้ง
ภรรยาในทางพฤตินัยและเป็นแม่บ้านตลอดชีวิตสมรสหลังการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ทรรศนะของ
ผู้ผลิตตัวบทแสดงถึงการลดสถานะของภรรยาให้ต่ำกว่าสถานะของสามี บทบาทที่ภรรยาได้รับเป็น
บทบาทที่ต้องตอบสนองความต้องการของสามี ในขณะเดียวกันภรรยาก็ปฏิบัติหน้าที่เหล่านั้นอย่าง
ปฏิเสธไม่ได้เพราะสังคมวัฒนธรรมได้ปลูกฝังความคิดให้หญิงที่เป็นภรรยายอมรับและปฏิบัติหน้าที่
ภรรยาอย่างเต็มใจ

นอกจากนี้ ยังพบการใช้คำกริยาที่ภรรยาเป็นผู้กระทำกริยา ได้แก่ คำ “สละ” ซึ่งตัวบทขยายด้วย
“อะไร ๆ อีกหลายร้อยพันอย่าง” แสดงถึงความเต็มใจในการทำหน้าที่ของภรรยาโดยต้องสละสิ่งที่มี
อยู่ในชีวิตก่อนแต่งงาน แม้ว่าสิ่งเหล่านั้นจะเป็นสิ่งที่มีหรือปฏิบัติจนเป็นกิจวัตรประจำวันก็ตาม
คำ “รับหน้าที่” ขยายด้วย “เมีย” แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงที่จะแต่งงานนั้นต้องสละทุกอย่างเพื่อมาเป็น
“เมีย” และ “แม่บ้าน” สะท้อนถึงค่านิยมของผู้หญิงในสังคมที่ให้ความสำคัญกับการมีชีวิตสมรส และ
เห็นว่าการมีชีวิตสมรสเป็นสิ่งที่ดีกว่าการมีชีวิตโสด ความสุขในชีวิตสมรสสามารถทดแทน
ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานหรือความภาคภูมิใจด้านอื่น ๆ ที่เคยมี แสดงถึงการยินยอมที่จะเปลี่ยน
บทบาทในสังคม และเชื่อว่าหญิงที่ตัดสินใจแต่งงานล้วนแต่ถูกครอบงำโดยอุดมการณ์การมีชีวิตสมรส
ผู้หญิงส่วนใหญ่ให้คุณค่ากับการเป็นภรรยาที่มากกว่าการประสบความสำเร็จด้านอื่น ผู้หญิงจึงเลือก
จะสละหน้าที่การงานเพื่อแต่งงานและทำหน้าที่ภรรยาอย่างเต็มใจ

ตัวอย่างข้างต้นยังปรากฏ คำกริยาที่สามีเป็นผู้กระทำกริยา ได้แก่ “บัญชา” ที่สื่อถึงความเป็น
ผู้นำครอบครัวของสามีได้อย่างชัดเจน คำกริยาดังกล่าวสะท้อนถึงความเป็นผู้นำ ความมีอำนาจสูงสุดใน
ชีวิตสมรสและมีความชอบธรรมตามค่านิยมของสังคม การที่ภรรยาต้องเป็นภรรยาในทางพฤตินัย
และแม่บ้านให้แก่สามีจึงเป็นหน้าที่ที่ภรรยายอมรับได้และยินดีปฏิบัติตามตลอดการมีชีวิตสมรส ภรรยาที่
ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้ดีมักได้รับการยกย่องจากสังคมว่าเป็นภรรยาที่ดี

หน้าที่ของภรรยาอีกหน้าที่หนึ่ง คือ การติดตามสามี ยังถูกสื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในนาฏกรรมชุดนี้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ทิพย์ย้ายตามสามีไปประจำอยู่เกือบทั่วประเทศอเมริกา
จนกระทั่งมาอยู่ประจำสำนักงานใหญ่ที่ดัลลัสตามตำแหน่งของ
สามีที่ใหญ่โตขึ้น

นอนบนรถไฟ กินบนรถไฟ ในอเมริกา: 61

จากตัวอย่าง พบว่า มีการใช้คำกริยา “ย้ายตาม” “ตาม” ที่สื่อว่าภรรยามีหน้าที่ต้องติดตามสามี และย้ายตามสามีไปทำงานในที่ต่าง ๆ ในขณะที่เดียวกันยังทำให้เห็นว่าการเน้นย้ำในเรื่องความเป็นผู้นำครอบครัวของสามีอีกด้วย ชีวิตสมรสที่ภรรยาต้องย้ายตามสามีไปอยู่ต่างประเทศ ภรรยาต้องมีบทบาทเป็นผู้ตาม โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของสามีเป็นหลัก

ตัวอย่าง

แม้ว่าดชอบคู่ผัวตัวเมียฝรั่งแก่ ๆ เดินจู๋มมือกันไปไหนต่อไหน
ไม่ว่าใครเห็นใครก็ชื่นชมอยากมีชีวิตแบบนั้น คู่ของไทยเราพอ
แก่ตัวลงส่วนมากต่างคนต่างไป จะไปไหนด้วยกัน จับมือจับไม้กัน
ก็ค่อนข้างกระดาก

ไม้เท้ายอดทอง กระบองยอดเพชร: 4

ตัวอย่างข้างต้น สื่อว่าการแสดงความรักแบบคู่สามีภรรยาชาวตะวันตก “เดินจู๋มมือกันไปไหนมาไหน” แม้จะแก่ชราแล้ว เป็นวิธีการแสดงความรักที่ดีต่อความสัมพันธ์ของสามีภรรยา และเปรียบเทียบกับ การแสดงความรักแบบคู่สามีภรรยาชาวไทยซึ่งเมื่อแก่ชรา ก็ค่อนข้างจะห่างเหินกัน เป็นการแสดงให้เห็นถึงข้อดีของการมีสามีหรือภรรยาชาวตะวันตก

คำกริยา “อยากมี” แสดงถึงความคาดหวังบางประการ จากตัวอย่าง ใช้คำขยาย “ชีวิตแบบนั้น” หมายถึง ชีวิตสมรสที่มีการแสดงความรักกันแม้จะแก่ชราแล้ว เป็นการอ้างถึงเพื่อให้ผู้รับสารคล้อยตาม โดยตัวบทเปรียบเทียบให้เห็นเด่นชัดขึ้นว่า ตัวบทมองว่าคู่สามีภรรยาชาวตะวันตกดีกว่าคู่สามีภรรยาชาวไทยในแง่ของการแสดงความรัก เพราะแม้จะแก่เฒ่าแล้วยังแสดงความรักกันได้เหมือนตอนหนุ่มสาวอย่างเป็นปกติธรรมดา ไม่ใช่เรื่องที่ น่าอาย หรือ “ค่อนข้างกระดาก” เหมือนคนไทย

ตัวอย่าง

เมื่อมาเยี่ยมเยือนเมืองไทย เข้าใจผู้หญิงไทยไม่ได้เป็นอย่างดีที่แก
และคนส่วนมากในสังคมของแกเข้าใจ แต่แกก็คงท้อใจที่จะไปทำ
ให้คนส่วนมากในสังคมของแกเข้าใจ สิ่งนี้คือปัญหาของผู้หญิงไทย

ธรรมดาทั่วไปที่แต่งงานกับคนต่างชาติโดยเฉพาะคนที่แต่งงานกับ
คนต่างชาติที่อยู่ในสังคมชั้นสูงจะมีปัญหาเจ็บปวดหัวใจมาก
ทะเล่กันหน้อย อร่อยกับชีวิต: 110

ตัวอย่าง ใช้คำเรียก “เมียฝรั่ง” แสดงถึงความเป็นคนอื่น ในวัฒนธรรมไทย ตัวบ่งชี้ “ฝรั่ง” ที่
ขยายคำว่า “เมีย” เป็นการแบ่งแยก “คนอื่น” ในวัฒนธรรมไทย ว่าหญิงที่แต่งงานกับชายชาวตะวันตก
เป็นบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่จะต้องจำแนกออกไปจากภรรยาที่แต่งงานกับชายไทยหรือชายต่างประเทศอื่น
ๆ ที่ไม่ใช่ชาวตะวันตก คำเรียก “เมียฝรั่ง” จึงเป็นคำสะท้อนการแบ่งแยก “ความเป็นเขา” ออกจาก
“ความเป็นเรา” ในวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ยังพบ คำเรียก “คนต่างชาติ” “พวกชาวต่างชาติ” “พวก
ต่างดาว” ซึ่งเป็นคำอีกกลุ่มหนึ่งแสดงถึงความเป็นคนอื่นในวัฒนธรรม กลุ่มคำดังกล่าวแสดงให้เห็น
น้ำเสียงด้านลบ ที่สังคมตะวันตกมองหญิงที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ในนอร์เวย์
รวมทั้งคนสัญชาติอื่นที่อาศัยอยู่ในวัฒนธรรมตะวันตก เป็นการกล่าวถึงความไม่เท่าเทียมที่คนต่าง
วัฒนธรรมได้รับ เมื่อย้ายไปอยู่อีกวัฒนธรรมหนึ่ง โดยเฉพาะหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวตะวันตก

ตัวอย่าง

สำหรับแม่แล้วแล้วเกือบจะกลายเป็นตัวแทนของผู้หญิงไทยที่เกิด
และเติบโตในสังคมไทยได้ทีเดียว ที่จะพูดว่าการแต่งงานกับคน
ตะวันตกในระยะยาวนั้นยากนักที่จะมีความสุขอย่างภาพพจน์ที่
เห็น

ร้อยพ่อพันแม่ผู้ร่วมทาง: 41

ตัวอย่างสื่อมวลชนพบว่า สังคมมองว่าการแต่งงานกับคนต่างชาติเป็นเรื่องง่าย ตัวบทปฏิสนธิ์มูลบทซึ่ง
เป็นเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นมาก่อน โดยใช้คำ “ยาก” เพราะสามีและภรรยามีความต่างที่หลากหลาย
ทั้งภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิธีคิด หากสังคมมองว่าความสัมพันธ์ของคู่สมรสต่างวัฒนธรรมเป็น
เรื่องง่ายในการมีชีวิตสมรสตามมูลบทนั้นถือเป็นการเข้าใจผิด เพราะความแตกต่างของคู่สมรสมักทำ
ให้เกิดปัญหาและไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตสมรสได้

จากที่กล่าวมานั้น ตัวบททฤษฎีชุดนี้ปรากฏความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ และเป็น
ประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งในการศึกษาตามแนวทางทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse
Analysis: CDA) ซึ่งเป็นการศึกษาภาษาโดยวิเคราะห์บริบททางสังคมวัฒนธรรมด้วย การศึกษาภาษา
มุ่งศึกษาสิ่งที่แฝงเร้นอยู่ในรูปภาษาที่ตัวบทเลือกใช้เพื่อเผยให้เห็นประเด็นที่สื่อผ่านภาษาไว้อย่างเป็น
ธรรมชาติซึ่งผู้รับสารอาจไม่รู้ตัวว่ากำลังรับสารที่มีชุดความคิดหรืออุดมการณ์บางอย่างแฝงมา

ดังนั้น หากพิจารณาตามแนวคิดทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (CDA) แล้ว ตัวบทนี้ย่อมปรากฏ
กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวข้องกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม อันทำให้เกิดการรับรู้และเกิด
ความเข้าใจเพียงด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งน่าจะพบอุดมการณ์หรือชุดความคิดอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวถึง
ในตัวอย่างข้างต้น และจะเป็นการศึกษาที่ขยายกรอบการศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมใน
วรรณกรรมและวาทกรรมสาธารณะ ในมิติของการสื่ออุดมการณ์ที่เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาวิถีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในสารคดี ชุด แม่वादเมียปียอร์น

1.2.2 เพื่อศึกษาอุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่ปรากฏในสารคดี ชุด แม่वादเมียปียอร์น

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในสารคดี ชุด แม่वादเมียปียอร์น มีการใช้กลวิธีทางภาษาอย่างหลากหลาย เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้มูลบท การใช้สำนวน การอ้างอิง การใช้อุปลักษณ์

1.3.2 อุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในสารคดี ชุด แม่वादเมียปียอร์น ปรากฏหลายอุดมการณ์และมีชุดความคิดย่อยหลายชุดความคิด

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ผู้วิจัยศึกษาวิถีทางภาษากับอุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในสารคดี ชุด แม่वादเมียปียอร์น จำนวน 20 เล่ม เรียงตามปีที่รวมเล่มในการตีพิมพ์ แบ่งเป็นตอน ดังนี้

- (1) บุพเพสันนิวาส
- (2) ไม้เท้ายอดทองกระบองยอดเพชร
- (3) นอนกลางดินกินกลางทรายในยุโรป
- (4) คูโอลิมปิกฤดูหนาวแบบไทย ๆ
- (5) กำเนิดตัวละคร
- (6) สันดานผู้ชาย
- (7) แอบดูนอร์เวย์
- (8) แหวกยิวเข้าฉนวนกาซ่า
- (9) เทียวเมืองเติร์ก
- (10) Amazing Thailand
- (11) ท่องเกาะทะเลเหนือ
- (12) นอนบนรถไฟกินบนรถไฟในอเมริกา
- (13) ฟังหมาเล่า
- (14) คิดใจจะหายเซ็ง
- (15) ใครคือคนไทยอิสลาม
- (16) ท่องยุโรปกับรถบุโรทั่ง
- (17) บุกโลกน้ำแข็ง
- (18) ทะลึ่งกันหน่อย อร่อยกับชีวิต
- (19) ร้อยพ่อพันแม่ผู้ร่วมทาง
- (20) พาเด็กไทยท่องยุโรป

1.4.2 งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) โดยศึกษาเฉพาะวาทภาษาระดับคำ ประโยค และย่อหน้าเท่านั้น

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

- 1.5.1 อุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่กล่าวถึงเป็นอุดมการณ์ในตัวบทนี้เท่านั้น
- 1.5.2 การอ้างอิงตัวบท ใช้ระบบ ชี้อตอน: เลขหน้า เช่น (ทองเกะทะเลเหนือ: 3) หมายถึง สารคดี ชุด แม่वादเมียบียอร์น ตอน ทองเกะทะเลเหนือ หน้า 3
- 1.5.3 การสะกดคำในงานวิจัยนี้เป็นการสะกดคำตามตัวบทที่ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.6.1 ทำให้ทราบกลวิธีทางภาษาที่ใช้สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมใน สารคดี ชุด แม่वादเมียบียอร์น
- 1.6.2 ทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ในสารคดี ชุด แม่वादเมียบียอร์น

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

กลวิธีทางภาษา หมายถึง รูปภาษาที่ปรากฏและถูกเลือกใช้เพื่อสื่ออุดมการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในสารคดี ชุด แม่वादเมียบียอร์น ของจันทร์ ศรีจรูญ แอนเดอร์สัน วาทกรรม หมายถึง การสื่อสารที่ประกอบด้วยตัวบท (text) วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (discourse practice) และวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม (sociocultural practice)

อุดมการณ์ หมายถึง ระบบความคิด ความเชื่อของคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของกลุ่มนั้น ๆ (Van Dijk, 1998 อ้างอิงจาก ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 15-16) และเป็นระบบความคิดที่ถูกทำให้มีความเป็นธรรมชาติเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มคนที่ประกอบสร้างวาทกรรม

อุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม หมายถึง อุดมการณ์หรือชุดความคิดที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของคู่สามีภรรยาซึ่งมาจากต่างวัฒนธรรม เช่น หน้าที่ของสามีภรรยา การมีชีวิตสมรส เป็นต้น

1.8 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.8.1 สัมภาษณ์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงไทยกับชายชาวตะวันตก อุดมการณ์ และกลวิธีทางภาษา เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.8.2 กำหนดกลุ่มข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สารคดี ชุด แม่वादเมียบียอร์น จำนวน 20 เล่ม สารคดีชุดนี้เป็นสารคดีทั่วไป (general features) เขียนโดย จันทร์ ศรีจรูญ แอนเดอร์สัน ผู้หญิงไทยที่เคยทำงานให้กับบริษัทต่างประเทศแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครแล้วแต่งงานกับวิศวกร

ชาวนอร์เวย์ หลังจากการแต่งงานจึงได้ย้ายไปอาศัยอยู่กับสามีที่ประเทศนอร์เวย์ ช่วงที่เขียนสารคดีคือ ช่วงที่ผู้เขียนแต่งงานและไปใช้ชีวิตอยู่กับสามีที่ต่างประเทศแล้ว

งานเขียนสารคดีชุดนี้แยกเป็นตอน ๆ บางตอนเคยตีพิมพ์ในนิตยสารพลอยแถมเพชร แพรว และขวัญเรือน แล้วนำมารวมเล่มในภายหลัง เนื้อหาของสารคดี ประกอบด้วย การเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เขียน ทั้งประสบการณ์ชีวิต การท่องเที่ยว รวมทั้ง การนำเสนอความรู้หรือข้อมูลสาระที่น่าสนใจด้วย

จำนวนสารคดีมีทั้งหมด 20 เล่ม เรียงตามปีที่พิมพ์รวมเล่ม ดังนี้

- (1) บุพเพสันนิวาส พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2536
- (2) ไม้เท้ายอดทองกระบองยอดเพชร พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2536
- (3) นอนกลางดินกินกลางทรายในยุโรป พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2537
- (4) ดูโอลิมปิกฤดูหนาวแบบไทย ๆ พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2539
- (5) กำเนิดตัวละคร พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2540
- (6) สันดานผู้ชาย พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2540
- (7) แอบดูนอร์เวย์ พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2540
- (8) แหวกยิวเข้าฉนวนกาซา พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2541
- (9) เทียวเมืองเติร์ก พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2542
- (10) Amazing Thailand พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2542
- (11) ท่องเกาะทะเลเหนือ พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2543
- (12) นอนบนรถไฟกินบนรถไฟในอเมริกา พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2543
- (13) ฟังหมาเล่า พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2544
- (14) คิดใจจะหายเซ็ง พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2545
- (15) ใครคือคนไทยอิสลาม พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2546
- (16) ท่องยุโรปกับรถบุโรทั่ง พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2546
- (17) บุกโลกน้ำแข็ง พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2547
- (18) ทะเลลึกกันหนอย อร่อยกับชีวิต พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2547
- (19) ร้อยพ่อพันแม่ผู้ร่วมทาง พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2547
- (20) พาเด็กไทยท่องยุโรป พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2551

1.8.3 รวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและศึกษาข้อมูลเรียงตามลำดับ

1.8.4 วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.8.4.1 การวิเคราะห์ตัวบท (text)

1) วิเคราะห์ตัวบทเพื่อศึกษาวิถีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม

2) วิเคราะห์ตัวบทเพื่อศึกษาสื่ออุดมการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมและจัดกลุ่มชุดความคิดที่ปรากฏประเภทเดียวกัน

1.8.4.2 การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา

การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาของข้อมูลทั้งหมด แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ละกลวิธี เพื่อนำไปสู่การสื่ออุดมการณ์ กลวิธีทางภาษา ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ ได้แก่ การใช้คำเรียก การใช้คำขยาย การใช้คำกริยา การใช้นามวลีบอกสถานที่ การเลือกใช้การปนภาษา การใช้อุปลักษณ์ การใช้สำนวน การใช้มูลบท การใช้การกล่าวอ้าง การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การใช้สหพยางค์ และการใช้ประโยคกรรม

หน่วยการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษามีหลายระดับตั้งแต่ระดับคำ ระดับประโยค และระดับย่อหน้า (ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2558: 86-87) ดังนี้

- 1) ระดับคำหรือวลี เช่น การใช้คำเรียก การใช้คำขยาย การใช้คำกริยา การใช้นามวลีบอกสถานที่ การใช้สำนวน การใช้การปนภาษา และการใช้อุปลักษณ์
- 2) ระดับประโยค ได้แก่ การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ และการใช้ประโยคกรรมจาก
- 3) ระดับย่อหน้า เช่น การกล่าวอ้าง การใช้สหพยางค์ และการใช้มูลบท

1.8.4.3 การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (discourse practice)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กระบวนการผลิตตัวบท สาร การกระจายตัวบทหรือการเผยแพร่สารและการรับตัวบทหรือการรับสารในวาทกรรม ชุด แมวอดเมียปียอร์น ตามเกณฑ์องค์ประกอบในการสื่อสาร ประกอบไปด้วย 1) ผู้ส่งสาร 2) สาร 3) ช่องทางในการสื่อสาร และ 4) ผู้รับสาร ซึ่งเป็นการอธิบายกระบวนการในการผลิตความหมายที่สื่อผ่านตัวบทวาทกรรม

1.8.4.4 วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (Socio-cultural practice)

ผู้วิจัยวิเคราะห์สภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบสร้างอุดมการณ์การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม และจะนำเสนอไว้ในบทที่ 5

1.8.5 เรียบเรียงและรายงานผลการวิจัย โดยการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมเพื่อทำความเข้าใจการผลิต การบริโภค และการเผยแพร่หรือการกระจายตัวบทของวาทกรรม และการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในวาทกรรมในบทที่ 3 จากการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้เป็นกลไกในการสร้างอุดมการณ์และชุดความคิดเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ผู้วิจัยจะนำเสนออุดมการณ์และชุดความคิดดังกล่าวตามกลุ่มอุดมการณ์หรือชุดความคิดที่ปรากฏในบทที่ 4

1.8.6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมในบทที่ 5

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำแนวคิดมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยจะนำแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ อุดมการณ์ กลวิธีทางภาษา มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis)
- 2.2 อุดมการณ์ (Ideology)
- 2.3 แนวคิดกลวิธีทางภาษา
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

2.1 แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis)

2.1.1 วาทกรรม (Discourse)

วาทกรรม มาจากคำว่า Discourse ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจาก Michel Foucault เป็นคำที่มีความหมายได้หลายอย่างขึ้นอยู่กับมุมมองและทฤษฎีพื้นฐาน จากการศึกษาพบว่า Discourse เป็นคำที่มีความหมายสองสายหลัก ตามที่ Fairclough ได้สรุปแบ่งความหมายไว้เพื่อไม่ให้ผู้ศึกษาเกิดความสับสน

ความหมายแรก เป็นความหมายเชิงภาษาศาสตร์ หมายถึง ภาษาระดับประโยคเป็นภาษาระดับข้อความซึ่งมีเอกภาพเชิงความหมายและสมบูรณ์ในตัวเอง เป็นภาษาที่ใช้จริงทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนในบริบทสถานการณ์จริง มีเจตนาและจุดมุ่งหมายในการใช้ภาษาของผู้ใช้และความรับรู้ของผู้รับกำกับอยู่ด้วยกัน (Fairclough, 1995: 18; อ้างอิงจาก วรพงศ์ ไชยฤกษ์, 2556: 138)

ความหมายที่สองเป็นความหมายเชิงสังคมมานุษยวิทยา หมายถึง ระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (Constitute) เอกลักษณ์ (Identity) และความหมาย (Significance) ให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคมที่ห่อหุ้มเราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร 2543: 19-20; อ้างอิงจาก วรพงศ์ ไชยฤกษ์, 2556: 139)

Discourse ยังถูกใช้ในความหมายที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ (Ideology) คือ เป็นภาษาพูดหรือเขียนที่สะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์ ความเชื่อของกลุ่มคนในสังคม จึงเป็นคำที่ใช้กันในทางสังคมศาสตร์มากกว่า ในความหมายทางสังคมศาสตร์จึงไม่จำกัดที่ตัวภาษาที่เป็นตัวอักษร โดยคำไทยที่มักใช้แทน “Discourse” ในทางสังคมศาสตร์ คือ “วาทกรรม” (วิโรจน์ อรุณมานะกุล, 2553: 312)

ผู้รู้และนักวิชาการไทยได้ใช้คำว่า วาทกรรม ข้อความ วจนะ ปริจเฉท สัมพันธสาร แทนคำว่า Discourse ซึ่งทำให้เกิดความสับสนหลายอย่างในแวดวงวิชาการ ซึ่งจันทิมา อังคพณชกิจ (2557) ได้อธิบายความหมายของคำเหล่านี้ไว้ อาจสรุปสั้น ๆ ได้ว่า

ข้อความ ข้อความต่อเนื่อง ระบบข้อความ มองในเชิงโครงสร้างของภาษาว่าภาษาระดับข้อความเป็นคำพูดหรือข้อเขียนที่ต่อเนื่อง และเป็นหน่วยในภาษาที่ใหญ่กว่าประโยค ภายหลังมีการปรับนิยามให้ครอบคลุมมิติของภาษาระดับข้อความในปัจจุบัน

วจนะ มองในเชิงโครงสร้างในฐานะที่เป็นหน่วยทางภาษาที่ใหญ่กว่าประโยค แต่เน้นที่ลักษณะข้อมูลที่มาจากการพูด

ปริจเฉท สื่อถึงความเป็นหน่วยในภาษาที่มีโครงสร้างและมีองค์ประกอบภายในหน่วย มีรูปโครงสร้างในระดับที่สูงกว่าประโยค และมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด มีองค์ประกอบ คือ ถ้อยคำ

สัมพันธสาร เน้นการสื่อสารและเน้นแง่มุมเกี่ยวกับหน่วยทางภาษาที่มีองค์ประกอบภายใน โดยเฉพาะการเชื่อมโยงสัมพันธที่ทำให้เป็นหน่วยเดียวกัน

วาทกรรม สื่อให้เห็นความเกี่ยวข้องกับการกระทำที่มาจากคำพูดของคนในสังคม กล่าวคือ ถ้อยคำบางอย่างในภาษาสามารถสร้างความคิดและสร้างความหมายที่ส่งผลกระทบต่อกรกระทำและวิถีปฏิบัติของคนในสังคมได้

ดังนั้น จึงมีผู้อธิบายไว้ว่าส่วนใหญ่มีการใช้คำแทนหลัก ๆ อยู่ 2 คำ คือ เมื่อใช้ Discourse วาทกรรม (D ตัวพิมพ์ใหญ่) จะเน้นมิติทางสังคมของการใช้ภาษา การคิด การให้คุณค่า การกระทำ และปฏิสัมพันธ์ในสังคม เมื่อใช้ discourse (d ตัวพิมพ์เล็ก) ปริจเฉท เน้นมิติการใช้ภาษาหรือด้านภาษาโดยเฉพาะ ซึ่งปริจเฉทเป็นหน่วยภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยค มีโครงสร้างและมีองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่ชัดเจน คือ มีเอกภาพและสัมพันธภาพ และมี “ถ้อยคำ” เป็นองค์ประกอบ ส่วนวาทกรรมนั้นคือวิถีปฏิบัติหรือกระบวนการในการสร้างความหมายให้แก่สิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ วาทกรรมเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เรามีความคิดหรือมุมมองอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสิ่งรอบตัว วาทกรรมเกิดขึ้นจากสังคมและส่งผลกลับไปยังสังคมด้วย

แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เป็นแนวคิดที่มุ่งศึกษาวาทกรรมเพื่อค้นหาการเชื่อมโยงระหว่างการใช้ภาษากับบริบทสังคมวัฒนธรรม ซึ่งนำมาศึกษาได้หลายประเด็น เช่น อำนาจ การครอบงำ อุดมการณ์ ความไม่เท่าเทียมกัน ชนชั้นทางสังคม เพศสภาพหรือเพศภาวะ และเชื้อชาติ เป็นต้น โดยวิเคราะห์ตัวบทที่นำมาศึกษาอย่างละเอียด และนำไปสู่การอธิบายความและตีความ เพื่อค้นหาพบว่า อำนาจ การครอบงำ อุดมการณ์ ความไม่เท่าเทียมกัน ชนชั้นทางสังคม เพศสภาพหรือเพศภาวะ หรือเชื้อชาติเหล่านี้ ถูกสร้างและสะท้อนผ่านตัวบทอย่างไร

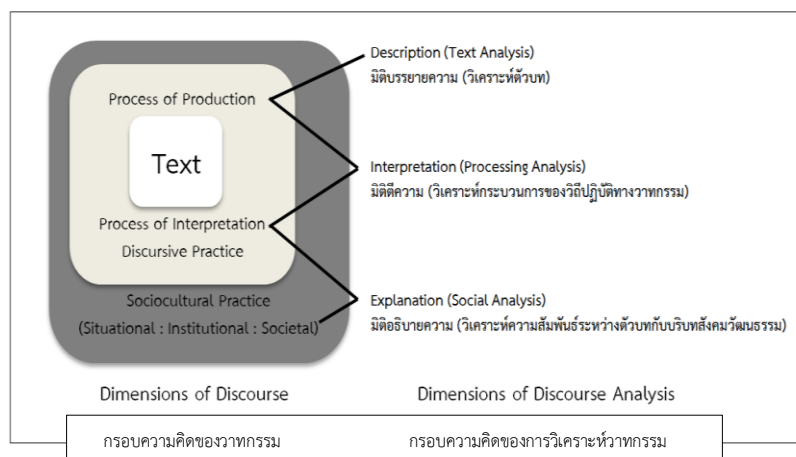
2.1.2 วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis: CDA)

แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์มุ่งศึกษาวาทกรรมเพื่อค้นหาการเชื่อมโยงระหว่างการใช้ภาษากับบริบทสังคมวัฒนธรรม ซึ่งนำมาศึกษาได้หลายประเด็น เช่น อำนาจ การครอบงำ อุดมการณ์ ความไม่เท่าเทียมกัน ชนชั้นทางสังคม เพศสภาพหรือเพศภาวะ และเชื้อชาติ เป็นต้น โดยวิเคราะห์ ตัวบทที่นำมาศึกษาอย่างละเอียดและนำไปสู่การอธิบายความและตีความ เพื่อค้นหาพบว่า อำนาจ การครอบงำ อุดมการณ์ ความไม่เท่าเทียมกัน ชนชั้นทางสังคม เพศสภาพหรือเพศภาวะ หรือเชื้อชาติเหล่านี้ถูกสร้างและสะท้อนผ่านตัวบทอย่างไร

Fairclough (2010: 135; อ้างอิงจาก วรพงศ์ ไชยฤกษ์, 2556: 141) ให้วัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปฏิบัติการทางสังคมภาษาด้วยการหาความเป็นธรรมชาติใน

กระบวนการทางสังคมและคุณสมบัติของภาษาในตัวอย่างต่าง ๆ ซึ่งวิธีการวิพากษ์ก็จะเน้นที่การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท กระบวนการทางสังคมและความสัมพันธ์ของอุดมการณ์ อำนาจ การครอบงำ ความไม่เท่าเทียมกัน ชนชั้นทางสังคม เพศสภาพ หรือเชื้อชาติ เป็นต้น

จากความคิดดังกล่าว Fairclough ได้เสนอกรอบความคิดมิติทางวาทกรรมและมิติในการวิเคราะห์วาทกรรม ดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบความคิดทางวาทกรรม 3 มิติ ของ Fairclough

Fairclough เน้นว่า การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ต้องแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมกับสังคม จะพิจารณาด้านเดียวไม่ได้ ดังนั้น ในการวิเคราะห์จึงต้องพิจารณาตัวบท (Text) พิจารณาวิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse Practice) และพิจารณาวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (Socio-Cultural Practice) ด้วย จากภาพข้างต้นสามารถอธิบายได้ ดังนี้

2.1.2.1 การวิเคราะห์ตัวบท (Text: Text Analysis)

Fairclough ให้แนวคิดว่า ตัวบทประกอบสร้างความหมาย ได้แก่ ระบบความรู้ ความเชื่อ อัตลักษณ์ และความสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับไวยากรณ์ระบบและหน้าที่ของ Halliday (วิโรจน์ อรุณมานะกุล, 2558: 123-124) กล่าวคือ หน้าที่ใหญ่ของภาษามีด้วยกัน 3 ด้าน ได้แก่

- 1) หน้าที่ปฏิสัมพันธ์ (Interpersonal function) เป็นหน้าที่ของภาษาในการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม คือ สร้าง กำหนด และดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม
- 2) หน้าที่สื่อความคิด (Ideational function) เป็นหน้าที่ของภาษาที่ใช้เป็นสื่อถ่ายทอดประสบการณ์และความคิดระหว่างสมาชิกในสังคม
- 3) หน้าที่ในตัวบท (textual function) เป็นหน้าที่ของภาษาในการสื่อสาร (message) และจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างประโยค หรือความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับบริบท (context)

นอกจากนี้ Fairclough ยังเสนอให้ใช้คำว่า “แบบของความหมาย” (types of meaning) และมองว่าตัวบทมีลักษณะเป็นชุดของตัวเลือก คือ ตัวบทเลือกรูปของภาษาหนึ่งจากชุดตัวเลือกที่มีอยู่ในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับคำศัพท์ ระดับโครงสร้างประโยค ฯลฯ เพื่อสื่อเหตุการณ์หรือสภาพจากมุมมองหนึ่ง การเลือกใช้ภาษาแตกต่างกันทำให้ภาพที่เสนอต่างกัน ซึ่งมุมมองเรื่องหน้าที่หรือความหมายนี้จะทำให้เห็นว่า การวิเคราะห์ภาษาในตัวบทสำคัญอย่างไร การวิเคราะห์ตัวบทจะโยงไปสู่การศึกษาประเด็นทางสังคม เช่น ภาพแทน อุดมการณ์ อัตลักษณ์ และความสัมพันธ์ในสังคมได้อย่างไร นอกจากนี้ตัวเลือกในระดับคำศัพท์แล้วและโครงสร้างประโยคแล้วยังมีชุดตัวเลือกระดับระเบียบวาทกรรม (order of discourse) ด้วย

2.1.2.2 การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse Practice: Processing Analysis)

สังคมมีอิทธิพลต่อตัวบททางอ้อม เพราะสังคมได้กำหนดวิถีปฏิบัติทางวาทกรรม และวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมก็ไปกำหนดตัวบทด้วย นอกจากนี้วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมจะส่งผลต่อภาษาในตัวบทแล้วยังมีผลต่อระเบียบวาทกรรมซึ่งหมายถึงการรวมตัวกันของประเภทตัวบทต่าง ๆ (genres) วาทกรรมต่าง ๆ (discourses) และลีลา (style) ในรูปแบบเฉพาะด้วย ระเบียบวาทกรรมมีองค์ประกอบ คือ

- 1) ประเภทของตัวบท (genres) หมายถึง ภาษาที่สัมพันธ์กับกิจกรรมทางสังคมแบบใดแบบหนึ่ง เช่น บทสัมภาษณ์ บทวิจารณ์ภาพยนตร์
- 2) วาทกรรม (discourses) หมายถึง ภาษาที่ใช้เพื่อสื่อภาพแทนจากมุมมองใดมุมมองหนึ่ง เช่น วาทกรรมแพทย์แผนจีน วาทกรรมแพทย์แผนตะวันตก
- 3) ลีลา (style) หรือ เสียง (voice) หมายถึง ภาษาที่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งและเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ของกลุ่มนั้น เช่น ลีลาของแพทย์ ลีลาของศาล วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมที่ไม่เป็นไปตามขนบเดิมมักจะสัมพันธ์กับระเบียบวาทกรรมที่ซับซ้อน เช่น การรายงานข่าวที่เปลี่ยนรูปแบบการบริโภคข่าวของผู้บริโภคข่าวที่เปลี่ยนไป ซึ่งเป็นวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมที่เปลี่ยนไปของสื่อปัจจุบัน การวิเคราะห์ระเบียบวาทกรรมเป็นการวิเคราะห์สหบท (intertextual analysis) ต้องกระทำควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ตัวบท การวิเคราะห์สหบท มุ่งตอบคำถามว่า ประเภทของตัวบทและวาทกรรมใดบ้างที่นำมาผสมผสานกันและระเบียบวาทกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับสังคมอย่างไร

2.1.2.3 การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (Socio-Cultural Practice: Social Analysis)

Fairclough แบ่งวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมเป็น 3 ระดับ เริ่มจากวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมระดับสถานการณ์ (situation) คือ บริบทแวดล้อมเหตุการณ์การสื่อสารนั้น ต่อมาคือ ระดับสถาบัน (institution) คือ สถาบันที่เกิดเหตุการณ์การสื่อสารนั้น และระดับที่กว้างที่สุด คือ กรอบสังคมวัฒนธรรม การวิเคราะห์มิตินี้จะทำให้ความสัมพันธ์แบบภาษาระหว่างตัวบทกับสังคม

วรพงศ์ ไชยฤกษ์ (2556) สรุปได้ว่าการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์จะประกอบจาก 3 มิติ (Fairclough, 1995: 98; อ้างอิงจาก วรพงศ์ ไชยฤกษ์, 2556: 143) ได้แก่

- 1) มิติบรรยายความ (Description) คือ การวิเคราะห์ตัวบท (Text Analysis) ได้แก่ การศึกษาตามขนบภาษาศาสตร์ และสัญวิทยา โดยดูที่หน่วยพื้นฐานและองค์ประกอบทางภาษา

ทั้ง วจนภาษาและอวจนภาษา อันได้แก่ ภาษาระดับข้อความ ภาพ แสง สี เส้น องค์ประกอบภาพ เป็นต้น ในฐานะเป็นสัญญาณ เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจเนื้อหา และความหมายที่เป็นเอกภาพในตัวบท การวิเคราะห์มิติแรกจะเป็นการบรรยายการสร้างความหมายองค์รวมของตัวผ่านตัวภาษาทั้งวจนภาษา และอวจนภาษา

2) มิติตีความ (Interpretation) คือ การวิเคราะห์กระบวนการ (Process Analysis) ของภาคปฏิบัติการวาทกรรม ได้แก่ การวิเคราะห์ความหมายแฝงนัยและอุดมการณ์ ซึ่งซ่อนอยู่ในระดับลึกของตัวบท เป็นการศึกษาความหมายของตัวบทในฐานะที่เป็นผลผลิตของกระบวนการเข้ารหัส (หรือผลผลิตของปฏิบัติการสร้างความหมายผ่านตัวภาษา) รวมทั้งศึกษากลไกวิธีการต่าง ๆ ในการสร้างความหมายโดยเฉพาะความหมายที่สัมพันธ์กับอุดมการณ์และความเชื่อในสังคม กลไกเหล่านี้จะรวมทั้งวจนภาษา อวจนภาษา และเทคนิควิธีการผลิตสื่อด้วย

3) มิติอธิบายความ (Explanation) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสื่อหรือตัวบท ภาษากับบริบทสังคมวัฒนธรรมที่สื่อหรือตัวบทนั้นปรากฏใช้ (Social Analysis) เป็นการอธิบายการที่ภาษาถูกหล่อหลอมโดยสังคมวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ของภาษา สื่อ และสังคมซึ่งมักนำไปสู่ประเด็นเรื่องอุดมการณ์ และความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม ตลอดจนอำนาจของภาษา และอำนาจของ “เจ้าของ” ภาษา และ “เจ้าของ” ความหมายที่มีเหนือปฏิบัติการทางสังคม ในบางครั้งอาจมองเห็นภาพการช่วงชิง “พื้นที่แห่งอุดมการณ์” หรือ “พื้นที่แห่งความหมาย” เพื่อช่วงชิงอำนาจผ่านภาษาด้วย

การวิเคราะห์ตามแนวทางนี้ต้องพิจารณาตัวบทอย่างละเอียด โดยมองว่าตัวบทมีหน้าที่ 3 ด้าน และมีลักษณะเป็นชุดของตัวเลือกตามแนวคิดของไวยากรณ์ระบบและหน้าที่ ส่วนการวิเคราะห์บริบท ได้แก่ การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมและวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมจะทำให้ความสัมพันธ์แบบวิภาษระหว่างตัวบทกับสังคม กล่าวคือ ความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อกันและกันระหว่างตัวบทกับสังคมซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

2.2 อุดมการณ์ (Ideology)

อุดมการณ์ (Ideology) เป็นคำที่ถูกนิยามหลายนัย ทั้งนัยที่มีความหมายเป็นกลาง และนัยที่มีความหมายเป็นลบ อุดมการณ์เป็นความเชื่อของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผลประโยชน์ของคนกลุ่มเหล่านั้น ซึ่งความคิดความเชื่อบางอย่างนั้นสามารถพัฒนาให้กลายเป็นอุดมการณ์ได้ ก็ต่อเมื่อสถาบันที่มีอำนาจทางสังคมนำความคิดความเชื่อนั้นเข้าสู่กระบวนการผลิตและสื่ออุดมการณ์

ในการศึกษาตามมุมมองของวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์นั้น อุดมการณ์ คือ ความคิดความเชื่อที่สัมพันธ์กับการเอื้อประโยชน์แก่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่จำกัดว่าจะเป็นนัยที่เป็นกลางหรือลบ ดังนั้น การศึกษาอุดมการณ์จึงเป็นเรื่องของการศึกษาความคิดของคนในสังคม รวมถึงวิธีการถ่ายทอดความคิดนั้น และเมื่อเราเข้าใจความคิดของคนในสังคมหนึ่ง ๆ แล้วก็น่าจะช่วยให้เข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ตลอดจนวิถีปฏิบัติในสังคมได้ชัดเจนลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น (ชนกพร พัวพัฒนกุล, 2556: 18)

อุดมการณ์ตามแนวคิดของ Bloomaert (2005: 161; อ้างอิงจาก วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ (2553: 14) สามารถแบ่งออกเป็น 2 แนวคิด กล่าวคือ แนวคิดแรกซึ่งเป็นแนวคิดแบบพื้นฐาน

อุดมการณ์จะหมายถึงชุดของความคิด (set of ideas) ที่เกิดจากการรับรู้และเกิดการยอมรับ เช่น อุดมการณ์ครู อุดมการณ์ของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เป็นต้น และแนวคิดที่สองความหมายของอุดมการณ์นั้น จะเน้นไปที่การสร้างรูปแบบทางสังคม (social formation) วิธีการของอำนาจ (instruments of power) และโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวกับสถาบันหรือองค์สำคัญต่าง ๆ (institutional frame) ซึ่งอยู่ภายในชุดของความคิดที่ถูกเผยแพร่ออกไป เช่น อุดมการณ์ที่นิยมโดยกลุ่มมาร์กซิสต์ เป็นต้น

ส่วนอุดมการณ์ตามแนวคิดของ Van Dijk (1998; อ้างอิงจาก ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556) ตามแนวทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์นั้นเป็นอุดมการณ์นัยที่เป็นลอบเพราะเป็นสิ่งที่ถูกทำให้เป็นธรรมชาติในการประกอบสร้างวาทกรรมเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อผู้ประกอบสร้างวาทกรรมนั้น หมายถึงระบบความคิด ความเชื่อที่สมาชิกในสังคมมีอยู่ร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับทัศนคติและผลประโยชน์ของกลุ่มนั้น ๆ

2.3 แนวคิดกลวิธีทางภาษา

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในสาขาภาษาศาสตร์พบว่า งานวิจัยจำนวนมากได้นำกรอบแนวคิดทางด้านวาทปฏิบัติศาสตร์ เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การเลือกใช้การปนภาษา อุปลักษณ์ มูลบท คำถามเชิงวาทศิลป์ สหบท การกล่าวอ้าง ถ้อยคำนัย ผกผัน และการใช้ประโยชน์กรรม มาใช้เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ตัวบทเพื่อตอบประเด็นปัญหาทางด้านสังคม ซึ่งผู้วิจัยอธิบายกรอบแนวคิดกลวิธีทางภาษาที่ใช้วิเคราะห์ตัวบทโดยสังเขป ดังต่อไปนี้

2.3.1 การเลือกใช้คำศัพท์ (Lexical Choices)

กลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์สามารถสื่อถึงอุดมการณ์ที่แฝงอยู่ในวาทกรรมได้ (Van Dijk, 1995: 259; อ้างอิงจาก ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2558: 13) ทั้งนี้ การเลือกใช้คำศัพท์เป็นกลวิธีทางภาษาที่สำคัญที่ช่วยผู้รับสารในการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ ช่วยในการทำความเข้าใจเจตนาของผู้ที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์นั้น ๆ ดังนั้น การเลือกใช้คำศัพท์จึงช่วยให้เข้าใจสารที่ผู้ผลิตตัวบทตั้งใจที่จะสื่อถึงผู้รับสาร นอกจากนี้ คำศัพท์ยังสามารถบ่งบอกได้ว่าผู้ผลิตตัวบทมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการกระทำต่อผู้ร่วมในเหตุการณ์ และต่อตัวเหตุการณ์เอง โดยความคิดเห็นนั้น ๆ อาจเป็นในเชิงบวกหรือในเชิงลบ หากพบว่ามีการใช้คำบางคำซ้ำไปซ้ำมา หรือมีการใช้กลุ่มคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันบ่อย ๆ ก็แสดงว่าผู้ผลิตตัวบทตั้งใจที่จะนำเสนอประเด็นสำคัญที่แฝงความหมายบางอย่างแก่ผู้รับสาร (Machin and Mayr, 2012: 37; อ้างอิงจาก ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2558: 14)

การเลือกใช้คำศัพท์อาจพบหลากหลายกลวิธีด้วยกัน ได้แก่ การใช้คำอ้างถึงกลุ่มคน การใช้กลุ่มคำขยายลักษณะของเมียฝรั่ง การใช้คำกริยา การใช้นามวลีบอกสถานที่ ในที่นี้ผู้วิจัยขออธิบายกรอบแนวคิดของการใช้คำเรียก และการใช้คำกริยา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.1.1 คำเรียก (Terms of Address)

การเรียกชื่อเป็นกลวิธีทางภาษากลวิธีหนึ่ง que แสดงให้เห็นมุมมองและความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่กล่าวถึงได้เป็นอย่างดีและมักจะเกี่ยวพันกับบริบททางสังคมวัฒนธรรม เราทุกคนต่างก็มีชื่อและได้รับการตั้งชื่อตั้งแต่วัยแรก และเราก็มักใช้ชื่อเช่นนั้น ทำให้เรารู้ว่าเราเป็นใคร และคนอื่นก็แยกเราออกจากคนอื่นได้ ทั้งนี้การเรียกขานในการระบุตัวบุคคล ยังเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด

และผู้ฟังเป็นอย่างไร มีความใกล้ชิดหรือมีความสนิทสนมกัน แครพพยก้องกันมากน้อยเพียงใด (จันทิมา อังคพณชกิจ, 2557: 140-145)

การใช้คำเรียกเพื่อใช้อ้างถึงกลุ่มคนมีความสำคัญในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การสื่อสารประสบผลสำเร็จ คำเรียกใช้เป็นตัวบ่งบอกสถานภาพและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร นอกจากนี้ คำเรียกยังใช้แสดงความเคารพ ความชื่นชมเอ็นดูหรือใช้ในการดูถูก ทั้งนี้ การเลือกใช้คำเรียกให้เหมาะสมขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น สถานะหรือตำแหน่งของผู้ที่ถูกเรียก เพศ อายุ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ตำแหน่งของอาชีพ สถานะของผู้สื่อสารในครั้งนั้น ๆ (หมอกับคนไข้ หรือ ครู กับลูกศิษย์) เชื้อชาติ หรือระดับความใกล้ชิด หรือความสนิท (Yang, 2010: 743; อ้างอิงจาก ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2558: 14)

2.3.1.2 การเลือกใช้คำกริยา (Transitivity and Verb Processes)

การพิจารณาที่ใช้คำกริยามีความสำคัญในการทำความเข้าใจสิ่งที่กล่าวถึงในตัวบท ในแง่ที่ว่าสิ่งที่กำลังกล่าวถึงนั้นคงอยู่และมีตัวตนในสถานะอย่างไรท่ามกลางการสื่อสารของบุคคลเช่นเดียวกับความรู้ความเข้าใจบางสิ่งบางอย่างที่มีอยู่แล้วของบุคคลในสังคม ถ้อยคำที่ปรากฏในตัวบทจึงไม่เป็นเพียงการแสดงข้อมูลถ่ายทอดความคิดระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารเท่านั้นแต่ยังสะท้อนถึงความสัมพันธ์ทางสังคมบางอย่างที่แฝงอยู่กับการสื่อสารนั้นอีกด้วย (จันทิมา อังคพณชกิจ, 2557: 149)

Machin and Mayr (2012: 104; อ้างอิงจาก ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2558: 14) ได้สรุปการใช้คำกริยาตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์ระบบหน้าที่ของ Halliday ว่าเป็นวิธีการนำเสนอการกระทำของบุคคลว่า ใครทำอะไรให้ใครและอย่างไร การวิเคราะห์กริยาในประโยคจะชี้ให้เห็นถึงผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ รวมทั้งอุดมการณ์ที่แฝงอยู่เนื่องจากตามแนวคิดของ Halliday โครงสร้างไวยากรณ์ของภาษานั้นเป็นระบบของตัวเลือกที่มีค่าและโครงสร้างประโยคหลากหลายขึ้นอยู่กับว่าผู้ส่งสารจะเลือกหรือไม่เลือกใช้โครงสร้างและคำแบบใดเพื่อสื่อความตามวัตถุประสงค์ของตนตามสถานการณ์การสื่อสารในครั้งนั้น ๆ กริยาตามแนวไวยากรณ์ระบบหน้าที่มี 6 ประเภท

- (1) กริยาที่บ่งชี้การกระทำ (Material Processes) เป็นกริยาที่แสดงถึงการกระทำทางกายภาพ เช่น เตะ วิ่ง ทาสี ซ่อม ขับรถ
- (2) กริยาแสดงความรู้สึก (Mental Processes) เป็นกริยาที่แสดงการรับรู้ และความรู้สึกนึกคิด เช่น เห็น ได้ยิน รู้สึก รู้ เชื่อ เข้าใจ คิด ชอบ ต้องการ
- (3) กริยาเกี่ยวกับการพูด (Verbal Processes) เป็นกริยาเกี่ยวกับการสื่อสารด้วยการพูด เช่น พูด บอก เตือน ถาม โต้เถียง
- (4) กริยาบ่งชี้ลักษณะและแสดงความเป็นเจ้าของ (Relational Processes) เป็นกริยาที่ใช้จัดประเภท บ่งชี้ลักษณะหรือคุณสมบัติ และแสดงความเป็นเจ้าของ เช่น เป็น อยู่ คือ กลายเป็น มี
- (5) กริยาบ่งพฤติกรรม (Behavioral Processes) เป็นกริยาที่มีลักษณะผสมระหว่างกริยาบ่งชี้ การกระทำ และกริยาแสดงความรู้สึก เช่น ดู ฟัง หัวเราะ นอน

(6) ปรากฏการณ์ที่แสดงถึงการเกิดขึ้นมีขึ้นของบางสิ่ง (Existential Processes) เป็นปรากฏการณ์ที่แสดงว่ามีบางสิ่งบางอย่างเกิดขึ้นให้อธิบายปรากฏการณ์ เช่น เกิดขึ้น มี (เหตุการณ์เกิดขึ้น) เช่น “มีไฟไหม้”

กลวิธีการใช้คำกริยาเป็นกลวิธีทางภาษาที่โดดเด่นที่ประกอบสร้างในการให้คุณค่าของคน (Min, 1997: 147; อ้างอิงจาก ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2558: 14)

2.3.2 การใช้การปนภาษา (Code Mixing)

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2548: 94-97) ได้ให้ความหมายของการปนภาษาไว้ว่า การใช้คำอีกภาษาหนึ่งในบริบทของอีกภาษาหนึ่ง นักวิชาการบางท่านได้ใช้ความหมายที่แคบลงมา คือ หมายถึงเฉพาะการปนในระดับคำหรือหรือสำนวนเท่านั้น การปนภาษาในสังคมไทยเกิดจากภาวะหลายภาษาของสังคม คือ สมาชิกในสังคมไทยมิได้มีความรู้เพียงภาษาเดียว หากแต่มีความสามารถเข้าใจหรือพูดภาษาอื่นได้ด้วย ในขณะที่การสลับภาษา เป็นปรากฏการณ์ที่ผู้พูดสองภาษาหรือหลายภาษา พูดภาษาเหล่านั้นสลับกันไปมาในระดับประโยคหรือยาวกว่าประโยค

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2550; อ้างอิงจาก นภัสสรณ์ นาคแก้ว, 2556: 6) กล่าวถึงการปนภาษาซึ่งเป็นการใช้ภาษาอังกฤษในภาษาไทย 5 ลักษณะ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ใช้ทับศัพท์ภาษาอังกฤษ คำที่ใช้ทับศัพท์ภาษาอังกฤษส่วนใหญ่เป็นคำเฉพาะหรือชื่อเฉพาะโดยเฉพาะทางวิทยาศาสตร์ การกีฬา การแพทย์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเทคโนโลยีที่ไทยได้รับมาจากต่างชาติ เราจึงใช้คำภาษาอังกฤษเป็นส่วนใหญ่ เช่น แอลกอฮอล์ วอลเลย์บอล ออกซิเจน วิตามิน คลินิก เป็นต้น

(2) ใช้คำไทยที่บัญญัติขึ้นมาแทนภาษาอังกฤษ เป็นคำที่บ่งบอกคุณลักษณะ หรือคำศัพท์ทางสายงานต่าง ๆ โดยทั่วไปจะพบในคำศัพท์การเมือง ศัพท์ภูมิศาสตร์ และพบในคำบอกคุณสมบัติต่าง ๆ ในศัพท์วิทยาศาสตร์ เช่น สนธิสัญญา สหประชาชาติ เป็นต้น

(3) ใช้คำภาษาอังกฤษทั้ง ๆ ที่มีคำไทยบัญญัติไว้ อาจเนื่องจากคำศัพท์ภาษาอังกฤษสามารถจำได้ง่ายกว่า เช่น แสตมป์ (ดวงตราไปรษณียากร) ฟอสซิล (ซากดึกดำบรรพ์) เป็นต้น

(4) ใช้คำย่อในภาษาอังกฤษหรือตัดคำมาใช้เพราะสะดวกในการออกเสียงและสั้นเข้าใจง่าย เช่น ทีวี (มาจาก Television และในภาษาไทยแปลว่า โทรทัศน์) เป็นต้น

(5) ใช้คำที่เพี้ยนมาจากภาษาอังกฤษจนกลายเป็นคำไทย เช่น ทฤษฎี มาจาก theory เป็นต้น

นอกจากนี้ ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ (2558: 16) ได้สรุปเรื่องการสลับภาษาของ Blom and Gumperz (1972: 409) ว่าพวกเขาเสนอให้ใช้ฉาก (setting) สถานการณ์ (situation) และเหตุการณ์ (events) ของการสนทนาในการพิจารณาถึงสาเหตุที่ผู้พูดเลือกที่จะสลับภาษา พวกเขาแบ่งการสลับภาษาออกเป็น 3 ประเภท

(1) Situational switching การสลับภาษาที่แปรตามสถานการณ์ คือ ผู้พูดเลือกใช้ภาษาต่างกันขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เช่น ครูใช้ภาษามาตรฐาน ขณะกำลังบรรยายวิชาการ แต่เมื่อพูดคุยกับนักเรียนในชั้นเรียนครูใช้ภาษาถิ่น

(2) Metaphorical switching การสลับภาษาที่แปรไปตามเรื่องที่พูด เช่น เสมียนทางตอนเหนือของนอร์เวย์ ใช้ทั้ง 2 ภาษา คือ ภาษามาตรฐาน และภาษาถิ่น ขึ้นอยู่กับหัวข้อการสนทนา

ว่าเรื่องที่พวกเขา กำลังพูดถึงเป็นเรื่องทางการหรือไม่ ถ้าเป็นเรื่องทางการพวกเขาจะใช้ภาษามาตรฐาน แต่ถ้าเป็นการทักทาย หรือพูดคุยเรื่องทั่วไป พวกเขาจะใช้ภาษาถิ่น และการที่ผู้พูดทำการสลับภาษา 2 ภาษาในการสนทนาครั้งเดียวกันยังเป็นการบ่งอัตลักษณ์และการเปลี่ยนบทบาทของผู้พูดในระหว่างการสนทนาด้วย

(3) Conversational switching การสลับภาษาตามการสนทนา การสลับภาษาตามการสนทนานี้ต่างจากการสลับภาษา 2 ประเภทข้างต้น กล่าวคือ หัวข้อของการสนทนาและสถานการณ์การสนทนาคงเดิม แต่ผู้พูดสลับใช้ภาษา 2 ภาษาภายในประโยคเดียวกัน หรืออาจทำการสลับภาษาแบบที่ประโยคหนึ่งใช้ภาษาหนึ่ง และประโยคถัดไปใช้อีกภาษาหนึ่ง

2.3.3 การใช้อุปลักษณ์ (Metaphor)

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดอุปลักษณ์ 2 ประเภท มาใช้เป็นกรอบแนวคิด ได้แก่ อุปลักษณ์ที่ใช้ตามขนบ และอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.3.1 อุปลักษณ์ที่ใช้ตามขนบหรือภาษาศาสตร์แนวเดิมมุ่งความสนใจไปที่การแสดง อัจฉริยภาพทางภาษาของกวีเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นโครงสร้างคำเชื่อมของภาษา การศึกษาอุปลักษณ์ดังกล่าวนี้ เป็นเรื่องของการแทนที่กับการเปรียบเทียบ โดยมีแนวความคิดสำคัญว่าอุปลักษณ์เป็น ความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาที่นำมาเปรียบเทียบกับความหมายที่ต้องการเปรียบเทียบ มุ่งความสนใจไปที่สุนทรียภาพทางภาษาและชั้นเชิงในการประพันธ์ของกวีเป็นสำคัญ โดยจะกล่าวถึงอุปลักษณ์ในแง่ของภาษาภาพพจน์

2.3.3.2 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual Metaphor) คือการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่ง เป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยทั้งสองสิ่งมาจากวงความหมายที่ต่างกัน โดยมีการถ่ายโยงความหมายจาก วงความหมายต้นทาง (source domain) ซึ่งเป็นแบบเปรียบเทียบ ไปยังความหมายปลายทางซึ่งเป็นสิ่งที่ ถูกเปรียบเทียบ (target domain) เช่น ในประโยค [Time is money] เวลาเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบเป็น ความหมายปลายทางส่วนเงินและทองเป็นวงความหมายต้นทางซึ่งเป็นแบบเปรียบเทียบ หรือความรักมักถูก นำไปเปรียบเทียบกับการเดินทาง เช่น ในประโยค "They are just at the start of their journey together." "After four years he wants to take a different path." คือ ความรักหรือ ความสัมพันธ์เป็นแบบเปรียบเทียบ ส่วนการเดินทางเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (Lakoff and Johnson, 1980: 8-10; Cameron, 2007: 197-222; อ้างอิงจาก ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2558: 18)

Lakoff and Johnson (1980; อ้างอิงจาก ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 104-105) ยังชี้ให้เห็นว่า อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

(1) อุปลักษณ์เชิงโครงสร้าง (structural metaphor) คือ การเปรียบเทียบมโนทัศน์หนึ่ง ผ่านอีกมโนทัศน์หนึ่งในเชิงโครงสร้าง เราสามารถเทียบองค์ประกอบของสิ่งที่ถูกเปรียบกับ องค์ประกอบของแบบเปรียบเทียบได้เป็นคู่ ๆ เช่น **สงคราม** **แข่ง** **ฟุตบอล** ครั้งนี้เป็นหน้าที่ของ **ขุนซื่อ** ที่ต้อง **แต่งทัพ** เพื่อแต่งตั้งรับให้ได้ พบว่า มีแบบเปรียบเทียบการแข่งขันฟุตบอลกับการทำสงคราม เป็นต้น

(2) อุปลักษณ์เชิงพื้นที่ (orientational metaphor) คือ การนำประสบการณ์ของเราที่ เกี่ยวกับพื้นที่หรือทิศทางมาใช้อธิบายประสบการณ์อื่น ๆ หรือก็คือการนำเสนอสิ่งที่เป็นนามธรรม ผ่านการเปรียบเทียบเชิงพื้นที่หรือทิศทาง เช่น I'm felling **up**. That **boosted** my spirits.

(3) อุปลักษณ์เชิงวัตถุ (ontological metaphor) คือ การนำประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุสิ่งของโดยเฉพาะอย่างยิ่งร่างกายของเรามาอธิบายสิ่งอื่น หรือก็คือการมองสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น เหตุการณ์ อารมณ์ ความคิด ในฐานะที่เป็นวัตถุหรือสิ่งของ เช่น ผู้จัดการเป็นผู้หยิบยื่นโอกาสให้ผม หากเราไม่ตรงต่อเวลา ก็อาจเสียโอกาสดี ๆ ในชีวิต

2.3.4 การใช้มูลบท (Presupposition)

พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2553: 354) ให้ความหมาย “Presupposition” ไว้ว่า การที่คำกล่าวหรือประพจน์ (proposition) บอกนัยความจริงที่เกิดก่อน มูลบท หรือ สภาวะเกิดก่อน เป็นความรู้ที่ได้จากการอนุมาน (inference) หรือ การคาดการณ์ตามหลักเหตุผลและเป็นความรู้ที่ผู้พูดมักจะละไว้ในฐานที่เข้าใจโดยไม่กล่าวออกมาเป็นถ้อยคำ (วุฒินันท์ แก้วจันทน์, 2553: 102) และรูปภาษาที่เอื้อต่อการตีความมูลบทจะเรียกว่า presupposition trigger (กฤษดาพรรณ หงศ์ลดาธรรม และ ชีรณัฐ โชคสุวณิช, 2551: 34)

Porter (1986: 35; อ้างอิงจาก ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2558: 19) ได้ให้ความหมายมูลบทว่า คือ การคาดคะเนถึงผู้รับสารและบริบทจากตัวบทที่สื่อออกมา เช่น ประโยค “Why do you look so gorgeous today, Jane?” ผู้รับสารสามารถคาดเดาข้อมูลหลายอย่างเกี่ยวกับเจนาจากประโยคนี้ เช่น เจนาไม่ได้ดูดีทุกวัน หรือ อาจมีบางสิ่งบางอย่าง เช่น โอกาสพิเศษที่ทำให้วันนี้เจนาต้องแต่งตัวดีเป็นพิเศษสภาวะเกิดก่อนเป็นสิ่งที่ผู้พูดรู้อยู่แล้วและมักจะละไว้ในฐานที่เข้าใจ โดยถือว่าเป็นภูมิหลังที่ผู้รับสารก็น่าจะรู้อยู่แล้วเช่นกัน (common knowledge/ background knowledge) (สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง, 2552: 37)

ในการตีความเราต้องอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับผู้พูดผู้ฟัง ความเชื่อของคนในสังคม ธรรมเนียมการปฏิบัติต่าง ๆ ข้อมูลเหล่านี้ทำให้เรามีข้อจำกัดทางด้านภาษาไม่ได้เขียนไว้หรือแสดงไว้อย่างชัดเจน เมื่อเราสื่อสารความรู้ที่แฝงอยู่เบื้องหลังถ้อยคำเป็นสิ่งสำคัญในการตีความ (กฤษดาพรรณ หงศ์ลดาธรรม และ ชีรณัฐ โชคสุวณิช, 2551: 39)

มูลบททางวัจนปฏิบัติศาสตร์ เป็นการพิจารณาที่โครงสร้างภาษาเดียวกัน ถ้อยคำเดียวกันสามารถแสดงได้หลายหน้าที่ สื่อวัจนกรรมหลายประเภท และสื่อมูลบทหลายชุด ไม่จำเป็นที่ประโยคบอกเล่าจะทำหน้าที่แต่เพียงการพรรณนาอย่างเดียว หรือประโยคคำถามจะทำหน้าที่ถามอย่างเดียว

ตัวอย่าง

ห้ามทิ้งสิ่งใด ๆ หรือขว่นน้ำลาย น้ำมูก น้ำหมากลงบนถนนทางเท้า
ฝ่าฝืนปรับไม่เกิน 2,000 บาท

จากตัวอย่าง แฝงข้อกำหนดเบื้องต้นหลายประการที่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม เช่น คนในสังคมนี้ (คนไทย) นิยมทิ้งขยะบนถนนและทางเท้า (ซึ่งน่าจะหมายถึงสาธารณะทั่วไป) คนไทยนิยมขว่นน้ำลาย น้ำมูก และสิ่งน้ำมูกบนถนนและทางเท้า คนไทยกินหมาก (ปัจจุบันยังกินอยู่ไม่เช่นนั้นคงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องระบุไว้) มีการรณรงค์ไม่ให้มีพฤติกรรมเช่นนี้โดยใช้การขู่ (ถ้าไม่ทำตามจะต้องถูกปรับ) มูลบทเหล่านี้ไม่ได้แฝงอยู่ในภาษาโดยตรงแต่ต้องอาศัยบริบทในการตีความ

จึงเรียกว่า มุลบททางด้านวจนปฏิบัติศาสตร์ (กฤษดาวรรณ หงส์ลดาธรมภ์ และ อีรณูช โชคสุวธรรณ, 2551: 42-44)

จากกรอบแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์ตัวบทวาทกรรมสาธารณะซึ่งทำให้สามารถตีความสิ่งที่เกิดขึ้นมาก่อน หรือสิ่งที่อยู่ภายใต้การสื่อสารที่ผู้ผลิตตัวบทได้ละไว้

2.3.5 การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical Question)

พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2553: 387) ให้ความหมายว่า คำถามที่ไม่คาดหวังคำตอบจากผู้ฟัง เป็นประโยคที่มีโครงสร้างของประโยคคำถามแต่มีความหมายเป็นประโยคบอกเล่า ใช้เพื่อให้ผู้ฟังคล้อยตามความเห็นของตน แนะนำหรือเพื่อขอร้อง การใช้คำถามวาทศิลป์ จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้รับตัวบทเกิดการอุกคิตและตระหนักถึงสิ่งที่ผู้ผลิตตัวบทได้ถามโดยที่ผู้ผลิตตัวบทคาดหวังคำตอบไว้อยู่แล้วว่าคำตอบที่ได้มาต้องสอดคล้องหรือตรงตามสิ่งที่ผู้ผลิตตัวบทคิดไว้ อีกทั้งผู้รับตัวบทต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติตามสิ่งที่ผู้ผลิตตัวบทได้นำเสนอ เช่น การใช้คำถาม *เอาไหม ทำไม ไหน* ในต้นประโยค

2.3.6 การใช้สหบท (Intertextuality)

Kristeva เป็นบุคคลที่ริเริ่มใช้คำว่า สหบท (intertextuality) ขึ้น โดยอธิบายว่า การจะเข้าใจความหมายของตัวบทหนึ่งจำเป็นต้องเข้าใจความหมายของตัวบทอื่นที่มีมาก่อนหน้า เนื่องจากทุกตัวบทมีความสัมพันธ์กับทั้งตัวบทอื่นที่มีอยู่ก่อนและบริบท (ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2558: 20)

สหบทเป็นลักษณะของตัวบทที่สื่อให้รู้ว่ามีความคิดอื่นหรือตัวบทอื่นที่มีอยู่ก่อนแล้วปรากฏอยู่ด้วย ข้อความหรือตัวบทปัจจุบัน ซึ่งหมายถึงตัวบทหรือข้อความที่กำลังวิเคราะห์ ได้มีความสัมพันธ์ในเชิงตอบสนอง ตอบโต้ หรือปฏิสัมพันธ์กับตัวบทหรือวาทกรรมที่มีอยู่ก่อนแล้วเหล่านั้น ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง หรือหลายลักษณะในตัวบทเดียวกัน

สหบท มี 2 ระดับ ระดับแรกเป็นสหบทเชิงมิติภาษา เรียกว่า สหบทปรากฏตัว (manifestation intertextuality) และ ระดับที่สองเป็นสหบทเชิงมิติสังคม เรียกว่า สหบทแบบแฝง (constitute intertextuality) หรือ เรียกตามมุมมองวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ว่า สหาวาทกรรม (interdiscursivity) (จันทิมา อังคพนชกิจ, 2557: 164)

จันทิมา อังคพนชกิจ (2554: 23; อ้างอิงจาก ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2558: 20) ได้กล่าวถึง สหาวาทกรรม (interdiscursivity) ว่าเป็นการวิเคราะห์สหบทโดยต้องนำเรื่องระบบทางสังคม อำนาจ อุดมการณ์ทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยการอธิบายอาจไม่ปรากฏชัดเจนด้วยรูปภาพเหมือนประเภทแรก แต่ต้องพิจารณาทั้งตัวบทและวาทกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมักเป็นวาทกรรมเชิงสถาบัน เช่น วาทกรรมการแพทย์ วาทกรรมโฆษณา วาทกรรม การเมือง ฯลฯ วาทกรรมแต่ละประเภทเหล่านี้มักมีรูปแบบและวิธีการใช้ภาษานำเสนอในตัวบทที่แตกต่างกัน

2.3.7 การกล่าวอ้าง (Claiming)

การกล่าวอ้างในงานวิจัยนี้ได้นำการกล่าวอ้าง 3 ลักษณะมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ตัวบท ได้แก่

2.3.7.1 การกล่าวอ้างว่าเป็นความคิดของคนส่วนใหญ่ ซึ่งอาจพบการใช้คำอ้างถึงบุคคล (Referential choices) โดยการนำเสนอบุคคลในฐานะปัจเจกบุคคล หรือในฐานะกลุ่มคนแบบเหมารวม (Specification and genericisation) ที่แสดงถึงการอ้างว่าเป็นความคิด หรือการกระทำ

ของกลุ่มคนส่วนใหญ่ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญในตัวบทมีอำนาจในการออกคำสั่งหรือให้คำแนะนำ (Van Leeuwen, 1996: 42-70; อ้างอิงจาก ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2558: 21)

2.3.7.2 การกล่าวอ้างความคิดความเชื่อหรือเหตุการณ์ที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ โดยที่ข่าวหรือเหตุการณ์นั้นถูกนำมาเล่าใหม่ผ่านตัวละครอื่น ๆ

2.3.7.3 การกล่าวอ้างโดยผู้เชี่ยวชาญ

2.3.8 การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน (Irony)

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556: 114-115) กล่าวถึงถ้อยคำนัยผกผันว่า นิยามถ้อยคำนัยผกผัน คือ ถ้อยคำที่สื่อความตรงข้ามกับความหมายตามรูป หรือ การพูดอย่างหนึ่งแต่ความหมายตรงกันข้าม (saying one thing, meaning the opposite) ถ้อยคำนัยผกผันในภาษาต่าง ๆ จะมีลักษณะร่วมกัน คือ ความหมายตามรูปจะเป็นความหมายด้านบวก ส่วนความหมายที่ต้องการสื่อจะเป็นความหมายด้านลบ หรือก็คือถ้อยคำดีแต่ความหมายไม่ดีนั่นเอง

Panpothong (1996; อ้างอิงจาก ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 117-119) ได้ศึกษาลักษณะของถ้อยคำนัยผกผันในภาษาไทย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยใช้ถ้อยคำนัยผกผันซึ่งมีลักษณะดังนี้

(1) วางถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งกันไว้คู่ เมื่อกล่าวถ้อยคำนัยผกผันแล้ว ผู้พูดจะกล่าวถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งกันต่อทันทีเพื่อให้ผู้ฟังทราบ ว่า ถ้อยคำที่กล่าวก่อนนั้นสื่อความหมายตรงกันข้าม เช่น “**เขาไม่เสียหายอะไรหรอก** โกงเงินไปหลายหมื่นล้านนะ เป็นยังไง”

(2) กล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือสมเหตุสมผล ความเป็นไปไม่ได้ หรือความไม่สมเหตุสมผลจะทำให้ผู้ฟังทราบได้ว่า ผู้พูดกำลังใช้ถ้อยคำนัยผกผัน เช่น “**แม่พูดกับลูกสาวที่ซื้อเสื้อราคาแพงว่าเสื้อตัวนี้ใส่แล้วคงจะเพาะได้**”

(3) กล่าวเน้นให้เกินจริงอย่างมาก บางครั้งเราอาจใช้การกล่าวเกินจริงเพื่อชมหรือเพื่อความสนุกสนาน แต่หากผู้พูดเน้นให้สิ่งที่กล่าวฟังดูเกินจริงอย่างมกก็จะทำให้ผู้ฟังทราบได้ว่า ผู้พูดกำลังใช้ถ้อยคำนัยผกผันอยู่ เช่น “**ผู้ปกครองกล่าวชมลูกของตนเองให้ผู้ปกครอง ข ฟัง พร้อมทั้งแนะนำให้ ข พาลูกไปเรียนพิเศษเพื่อที่จะได้เก่งเท่าลูกของตน ข จึงตอบว่า เรียนยังงี้ก็คงไม่มีทางเก่งเท่าลูกคุณแม่หรอกคะ น้องนลเค้าเป็นเด็กอัจฉริยะ อยู่แค่ ป.3 แต่พูดภาษาอังกฤษได้ยังกับฝรั่ง**”

(4) ใช้ระดับภาษาที่ไม่เหมาะสม การใช้ระดับภาษาที่ไม่เหมาะสมกับสถานภาพของผู้ฟังหรือผู้ที่กล่าวถึงเป็นอีกลักษณะหนึ่งที่ทำให้ทราบได้ว่าผู้พูดกำลังใช้ถ้อยคำนัยผกผัน เช่น “**พี่สาวพูดกับน้องสาวว่า ให้ชั้นต้องนั่งรอเปิดประตูจนเกือบสว่าง เสด็จไปไหนมาละ**”

การจะตัดสินว่าถ้อยคำใดในตัวบทที่ศึกษาเป็นถ้อยคำนัยผกผันต้องอาศัยบริบทช่วยด้วย ทั้งนี้ ผู้วิเคราะห์ที่พลาดถ้อยคำนัยผกผันจะทำให้ตีความหมายที่ผู้พูดต้องการสื่อผิดไปเป็น ตรงกันข้าม

2.3.9 การใช้สำนวน (Idioms)

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่มีความหมายไม่ตรงตามตัวอักษร มีความหมายเป็นเชิงเปรียบเทียบที่มีความหมายอื่นแฝงอยู่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: ข) การใช้สำนวนนอกจากจะช่วยทำให้เข้าใจความหมายที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องอธิบายความหมายอย่างละเอียด ยังช่วยถ่ายทอดทัศนคติของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารและโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเห็นคล้อยตามได้ ที่ผู้ส่งสารกล่าวไว้ (คชาธิป พาณิชตระกูล, 2556: 141)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่า ถ้อยคำใดเป็นสำนวนมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยนี้

2.3.10 การใช้ประโยคกรรม (Passive Voice)

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2548: 211-212) จำแนกรูปประโยคในภาษาไทยเป็น 4 แบบ ได้แก่

- (1) ประโยคกรตุ คือประโยคที่เรียงให้ผู้กระทำไว้นหน้าประโยค
- (2) ประโยคกรรม คือประโยคเอากรรมการก (ผู้ถูกกระทำ) มาไว้นหน้าประโยค
- (3) ประโยคกริยา คือ ประโยคที่เอาบทกริยาขึ้นไว้นหน้าบทประธาน
- (4) ประโยคการิต คือ ประโยคทำนองเดียวกับประโยคกรตุหรือประโยคกรรม แต่มีผู้รับใช้แทรกเข้ามา หากต้องการเน้นที่ส่วนใด ก็วางไว้ที่ตำแหน่งต้นประโยค

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553: 256-266) ได้ศึกษาหน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย โดยได้กล่าวถึง หน่วยสร้างกรรมมาจากสรูปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้ แนวคิดของไวยากรณ์ดั้งเดิมถือว่ากรรมมาจากเป็นเรื่องของกริยา แนวคิดนี้ไม่มีปัญหาสำหรับภาษาไทย หากผู้วิเคราะห์ถือว่า “ถูก” เป็นหน่วยคำเติมหน้ากริยาเพื่อเปลี่ยนคำกริยาจากกรตุจากให้เป็นกริยากรรมมาจาก เช่น ตี ถูกตีเชิญ ถูกเชิญในภาษาไทยมีตัวบ่งชี้กรรมมาจาก 3 รูป คือ ถูก โดน และได้รับ ตัวบ่งชี้ “ถูก” เกิดกับกริยากรรมทุกแบบไม่ว่าจะมีความในทางดี ไม่ดี หรือ กลาง ๆ ก็ตาม เช่น ถูกกระแทก ถูกกระทำ ถูกขัดใจ ถูกแยก ถูกหลอก ถูกออกแบบ เป็นต้น ตัวอย่างที่เกิดกับตัวบ่งชี้ “โดน” มีความหมายที่ใช้ในทางร้าย เช่น โดนลงโทษ โดนทิ้ง โดนหลอก โดนเล่นงาน เป็นต้น ตัวอย่างคำกริยาที่เกิดกับตัวบ่งชี้ “ได้รับ” ซึ่งมีความหมายในทางดี เช่น ได้รับมอบหมาย ได้รับเลือก เป็นต้น

ทั้งนี้ Machin and Mayr (2012: 138; อ้างอิงจาก ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2558: 24) กล่าวว่า ประโยคกรรมใช้ในการปิดบังซ่อนเร้นผู้กระทำและยังเป็นการลดความสำคัญของผู้กระทำ เช่น

- (1) The American bombers killed the civilians during the raid.
- (2) The civilians were killed during a bombing raid by the American bombers.

เมื่อเปรียบสองประโยคข้างต้น ประโยค ก. เป็นประโยคที่มีผู้กระทำ คือ The American bombers ในขณะที่ประโยค ข. ซึ่งเป็นประโยคกรรมโดยมี The civilians ซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำวางไว้ที่ตำแหน่งต้นประโยค ส่วนผู้กระทำ คือ The American bombers อยู่ในตำแหน่งหลังประโยคซึ่งเป็นตำแหน่งที่ไม่สำคัญหรือในบางกรณีอาจจะมีการละเลยก็ได้ ผู้วิจัยเลือกใช้ประโยคกรรมมาจากเป็นหนึ่งในกลวิธีทางภาษามาใช้เป็นเกณฑ์ เนื่องจากพบการใช้โครงสร้างประเภทดังกล่าวนี้จำนวนมากในหลากหลายประเภทวาทกรรม

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์

2.4.1 ประเด็นการศึกษาอุดมการณ์ในงานวิจัยตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

การศึกษาทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์มีประเด็นที่หลากหลาย วรพงศ์ ไชยฤกษ์ (2556) ได้สรุปและจัดกลุ่มงานวิจัยได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.4.1.1 กลุ่มแรกเป็นงานวิจัยที่ตั้งคำถามเกี่ยวกับอุดมการณ์หรือชุดความคิดชุดใดชุดหนึ่งอาจเกี่ยวกับประเด็นถกเถียงในสังคม ความไม่เท่าเทียมกัน หรือผลประโยชน์ของคนบางกลุ่ม เช่น อุดมการณ์เกี่ยวกับความเป็นหญิงในวาทกรรมโฆษณา อุดมการณ์เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านในรายงานข่าวหนังสือพิมพ์ ฯลฯ งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาอุดมการณ์นั้น ๆ จากตัวบทประเภทเดียว แต่ก็มียางเรื่องทีศึกษากจากตัวบทหลายประเภท และบางเรื่องศึกษาตัวบทสองประเภทในฐานะวาทกรรมที่แข่งขันกัน อุดมการณ์หรือชุดความคิดที่เป็นประเด็นวิจัยในกลุ่มนี้ มีดังนี้

(1) อุดมการณ์เกี่ยวกับเพศสภาพ

อุดมการณ์เกี่ยวกับเพศสภาพ แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

(1.1) การศึกษาการประกอบสร้างอุดมการณ์เกี่ยวกับความเป็นหญิงและความเป็นชาย ในวาทกรรมโฆษณาที่เอื้อประโยชน์แก่ผู้ผลิตสินค้า

(1.2) การศึกษาการประกอบสร้างความเป็นหญิงและความเป็นชายที่สะท้อนความเหลื่อมล้ำหรืออคติเกี่ยวกับเพศ ข้อมูลที่ศึกษามีทั้งนิตยสาร รายงานข่าวในหนังสือพิมพ์รายวันแบบเรียน

(2) อุดมการณ์เกี่ยวกับชนกลุ่มชายขอบในสังคมไทย

กลุ่มชายขอบที่เป็นประเด็นศึกษา ได้แก่ กลุ่มชาวเขา แรงงานต่างด้าว และกลุ่มเพศที่สาม งานวิจัยแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

(2.1) การศึกษาอุดมการณ์เกี่ยวกับกลุ่มชายขอบในสื่อหลัก ผู้วิจัยมุ่งชี้ให้เห็นอคติหรือทัศนคติด้านลบที่มีต่อกลุ่มชายขอบ

(2.2) การศึกษาอุดมการณ์เกี่ยวกับกลุ่มชายขอบในวาทกรรมที่แข่งขันกัน (Competing Discourse)

(2.3) การศึกษาอุดมการณ์เกี่ยวกับกลุ่มชายขอบในวาทกรรมต่อต้าน (Resistance Discourse) หรือ วาทกรรมที่ผลิตโดยกลุ่มชายขอบเองเพื่อต่อต้านวาทกรรมหลักในสังคม

(3) อุดมการณ์ที่เกี่ยวกับประเด็นถกเถียงในสังคมหรือเหตุการณ์สำคัญ

งานวิจัยกลุ่มนี้เป็นการศึกษาข้อมูลจากการรายงานข่าวในหนังสือพิมพ์ มุ่งหาคำตอบว่า หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยซึ่งกระจายไปสู่คนกลุ่มใหญ่ในสังคมนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับประเด็นถกเถียงหรือเหตุการณ์สำคัญอย่างไร ทั้งนี้โดยมีสมมติฐานว่าความคิดต่าง ๆ ที่สื่อโดยหนังสือพิมพ์มีอิทธิพลต่อคนในสังคมไม่มากนักน้อย

(4) อุดมการณ์หรือภาพแทนที่นักการเมืองสื่อในวาทกรรมสาธารณะ

งานวิจัยในกลุ่มนี้มุ่งศึกษาอุดมการณ์ที่นักการเมืองสื่อเพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่ฝ่ายตนหรือภาพด้านบวกของตนเองและด้านลบของฝ่ายตรงข้าม

2.4.1.2 กลุ่มที่สอง วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในกลุ่มนี้เป็นงานวิจัยที่มุ่งศึกษาวาทกรรมบางประเภทในฐานะสารทางอุดมการณ์ ผู้วิจัยมิได้เจาะจงวิเคราะห์อุดมการณ์ใดโดยเฉพาะ แต่สนใจอุดมการณ์ทุกชุดที่ปรากฏในวาทกรรมที่เลือกศึกษา เช่น ศึกษาแบบเรียนเพื่อตอบคำถามว่าแบบเรียนดังกล่าวสื่ออุดมการณ์ใดไปสู่เด็กบ้าง มีเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจลักษณะใดแฝงอยู่ วาทกรรมที่งานวิจัยในภาษาไทยเลือกศึกษานั้นเป็นประเภทที่วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เห็นว่าเป็นสารทางอุดมการณ์ที่มีความสำคัญหรือมีผลต่อสังคมในวงกว้าง

2.4.2 งานวิจัยอุดมการณ์ตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

งานวิจัยที่ศึกษานี้เป็นงานวิจัยที่วิเคราะห์ด้วยทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามกรอบมิติวาทกรรมทั้ง 3 มิติของแฟร์คลาฟต์ ดังนี้

งานวิจัยที่ศึกษาการนำเสนออุดมการณ์เกี่ยวกับเพศสภาพผ่านกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมประเภทต่าง ๆ ได้แก่ สุคนธรัตน์ สร้อยทองดี (2552) สนใจศึกษาวาทกรรมโฆษณาในนิตยสารสำหรับครอบครัวซึ่งเชื่อว่า อุดมการณ์ความเป็นแม่ได้หล่อหลอมให้คนในสังคมโดยเฉพาะผู้หญิงมีความคิดความเชื่อที่ต้องเลี้ยงลูกอย่างดีที่สุด ซึ่งวาทกรรมนี้ครอบงำความคิดของผู้หญิงเมื่อวาทกรรมโฆษณานั้นพยายามทำทุกอย่างให้เป็นสินค้าเพื่อดึงดูดให้ผู้บริโภคซื้อสินค้า แม้ว่าสินค้านั้นอาจจะไม่มีความจำเป็นเลยก็ตาม ผู้หญิงจึงยอมรับและเชื่อตามวาทกรรมดังกล่าว วัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาการนำเสนออุดมการณ์ความเป็นแม่ในวาทกรรมโฆษณาในนิตยสารสำหรับครอบครัว เพื่อวิเคราะห์วาทกรรมโฆษณาในนิตยสารสำหรับครอบครัวว่ามีลักษณะอย่างไร และกลวิธีทางภาษาที่ วาทกรรมโฆษณาเลือกใช้ มีบทบาทสำคัญในการนำเสนออุดมการณ์ความเป็นแม่เพื่อประโยชน์ทางการค้าอย่างไร

ผลการวิจัยพบว่า วาทกรรมโฆษณาในนิตยสารสำหรับครอบครัวมีรูปแบบการนำเสนอ 2 รูปแบบ คือ โฆษณาที่สื่อความทางธุรกิจโดยตรงและบทความโฆษณา กลวิธีทางภาษาที่โฆษณาเลือกใช้มี 2 กลวิธี คือ 1) กลวิธีทางวัจนภาษา ประกอบด้วย กลวิธีการกล่าวอ้าง การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้อุปสรรค การใช้มูลบทและการเล่าเรื่อง 2) กลวิธีทางอวัจนภาษา ได้แก่ การใช้ความหมายของภาพ การใช้ขนาดของตัวอักษร และการใช้สี กลวิธีทางภาษาเหล่านี้ได้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับแม่ ได้แก่ แม่คือผู้ที่เหมาะสมกับหน้าที่ดูแลลูกมากที่สุด แม่ต้องเลี้ยงลูกอย่างดีที่สุด แม่ต้องเลี้ยงลูกอย่างดีที่สุด แม่ต้องเฝ้าหาความรู้ แม่ต้องเก่งรอบด้าน และแม่ต้องสวยและอ่อนเยาว์อยู่เสมอ วาทกรรมโฆษณานำเสนอความคิดเกี่ยวกับแม่ข้างต้นเพื่อเชื่อมโยงกับการบริโภคสินค้าว่าการเลือกใช้สินค้าตามที่วาทกรรมโฆษณานำเสนอจะสามารถเติมเต็มบทบาทการเป็นแม่ได้อย่างสมบูรณ์

งานศึกษาในลักษณะเดียวกัน คืองานของ วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ (2554) สนใจวาทกรรมการโฆษณาซึ่งใช้กระบวนการผลิตซ้ำและต่อยอดความเป็นชายให้แก่ผู้บริโภคมากขึ้น จนกระทั่งเกิดกระบวนการในการสร้างความหมายและสะท้อนความคิดบางประการจนกลายเป็นที่ยอมรับในสังคมซึ่งในวาทกรรมโฆษณาสินค้าและบริการสำหรับผู้ชายนั้นนอกจากจะมีหน้าที่ในการนำเสนอสินค้าและบริการสำหรับกลุ่มเป้าหมายคือผู้ชายแล้ว ยังมีการประกอบสร้างแนวคิดและความหมายของความเป็นชาย รวมทั้งใช้การผลิตซ้ำและต่อยอดความเป็นชายพร้อมแฝงอุดมการณ์ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอุดมการณ์ความเป็นชายในวาทกรรมโฆษณาสินค้าและบริการสำหรับผู้ชายในนิตยสารผู้ชาย

ผลการวิจัยพบว่า วาทกรรมโฆษณาสินค้าและบริการสำหรับผู้ชายในนิตยสารผู้ชายมีรูปแบบ การนำเสนอ 2 รูปแบบ ได้แก่ โฆษณาที่สื่อความทางธุรกิจโดยตรงและบทความเชิงโฆษณา กลวิธีทางภาษาที่วาทกรรมโฆษณาใช้เพื่อสื่ออุดมการณ์ความเป็นชายมี 2 กลวิธี คือ 1) กลวิธีทางวัจนภาษา ได้แก่ การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำ การอ้างถึง การใช้อุปสรรค การใช้มูลบท การใช้คำถามทางวาทศิลป์ การกล่าวเกินจริง การใช้สัทบทและการยืนยันด้วยคำถามสัมผัสภาษาของดารารหรือผู้มีชื่อเสียง 2) กลวิธีทางอวัจนภาษา ได้แก่ การใช้ภาพและสีประกอบการโฆษณา กลวิธีทางภาษา

ดังกล่าว มีบทบาทในการประกอบสร้างอุดมการณ์ว่า ผู้ชายต้องมีรูปลักษณะที่ดูดีอย่างไม่มีที่ติ ผู้ชายต้องมีบทบาทในพื้นที่สาธารณะ ผู้ชายต้องเป็นสุภาพบุรุษและเรื่องเพศเป็นหนึ่งในชีวิตผู้ชาย ทั้งนี้ วาทกรรมโฆษณานำเสนอว่าสินค้าและบริการเป็นตัวช่วยที่ดีที่จะทำให้ผู้ชายเป็นผู้ชายที่สมบูรณ์แบบได้

นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการศึกษาอุดมการณ์ทางเพศสภาพในพาดหัวข่าวอาชญากรรมในหนังสือพิมพ์ไทยตามแนวการวิเคราะห์วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของเพ็ญภา คล้ายสิงโต (2553) เพื่อวิเคราะห์รูปภาพที่ปรากฏในพาดหัวข่าวอาชญากรรมในระดับข้อความและระดับคำตามเพศผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ และเพื่อวิเคราะห์อุดมการณ์ทางเพศสภาพที่แฝงอยู่ในพาดหัวข่าวอาชญากรรม ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ พาดหัวข่าวอาชญากรรม จำนวน 1,815 ข่าว จากหนังสือพิมพ์แนวประชานิยม 4 ฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสดและคมชัดลึก ในช่วงปี พ.ศ.2550

ผลการวิจัยมี 3 ส่วน ได้แก่ 1) ผลการศึกษาระดับข้อความ พบว่า พาดหัวข่าวอาชญากรรมมีรูปแบบโครงสร้างพาดหัวข่าวทั้งหมด 13 รูปแบบ รูปแบบโครงสร้างพาดหัวข่าวที่ปรากฏมากที่สุดในการนำเสนอพาดหัวข่าวอาชญากรรมของทุกกลุ่มคือการนำเสนอเฉพาะเหตุการณ์ความรุนแรง รูปแบบโครงสร้างพาดหัวข่าวที่ปรากฏมากเป็นอันดับสองแสดงถึงการเลือกนำเสนอข้อมูลรองในอนุภาคแรกของพาดหัวข่าวต่างกันตามเพศผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ 2) ผลการศึกษาระดับคำพบว่า ในกรณีอ้างอิงถึงผู้ชาย หนังสือพิมพ์เลือกใช้ประเภทของคำแทนบุคคลแตกต่างกันตามสถานะและเพศผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ต่างกับการอ้างอิงถึงผู้หญิงที่หนังสือพิมพ์เลือกใช้คำแทนบุคคลประเภทเดียวกัน ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำและ 3) จากรูปภาพที่ต่างกันตามเพศผู้กระทำและผู้ถูกกระทำทั้ง 2 ข้อ สะท้อนให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ยังทำหน้าที่ตอกย้ำ ผลิตซ้ำ อุดมการณ์ทางเพศสภาพในพาดหัวข่าวอาชญากรรม เช่น การตอกย้ำ เรื่อง คุณลักษณะพฤติกรรม บทบาททางเพศ และอำนาจที่ไม่เท่าเทียมระหว่างผู้ชายและผู้หญิง

งานวิจัยของกัลยรัตน์ กลิ่นสุวรรณ (2556) ที่สนใจศึกษากลวิธีการใช้ภาษาของชายและหญิงว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร วาทกรรมการให้คำแนะนำปัญหาชีวิตรักเพื่อให้เห็นว่าเบื้องหลังการให้คำแนะนำปัญหาชีวิตรักนั้น ผู้แนะนำเพศชายกับเพศหญิงได้ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือเพื่อผลิตซ้ำหรือครอบงำความคิดใดบ้างให้กับคนในสังคมที่แสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่เบื้องหลัง และความคิดดังกล่าวนั้น สะท้อนให้เห็นความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศชายและเพศหญิงในสังคมหรือไม่ วัตถุประสงค์การศึกษา คือ วิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาของชายและหญิงในการให้คำแนะนำปัญหาชีวิตรัก และวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ความแตกต่างของวาทกรรมชายและหญิงในการให้คำแนะนำปัญหาชีวิตรัก ในห้องศาลาประชาคม เว็บไซต์พันทิป

ผลการวิจัยพบ กลวิธีการใช้ภาษา 9 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำศัพท์การใช้ประโยคเงื่อนไข การให้คำถามวาทศิลป์ การบริภาษ การเล่าเรื่อง การอ้างอิง การใช้อุปลักษณ์ การใช้สำนวน และการใช้สัทพจน์ กลวิธีดังกล่าวแสดงลักษณะการใช้ภาษาของเพศชายกับเพศหญิงที่แตกต่างกัน เพศชายมีกลวิธีการใช้ภาษาที่แสดงการอยู่จนนอก ไม่มีอารมณ์ร่วม แสดงความเหนือกว่าและตรงประเด็น ในขณะที่เพศหญิงมีกลวิธีการใช้ภาษาที่แสดงการมีอารมณ์ร่วม สร้างความสัมพันธ์อันดี และแสดงการหยั่งเชิง การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ พบว่า กลวิธีการใช้ภาษาและการแนะนำ

สะท้อนความคิดเกี่ยวกับลักษณะของเพศชายกับหญิง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมหรือการกระทำ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศ รูปลักษณ์และร่างกายและบทบาทหน้าที่ แสดงให้เห็นว่าผู้แนะนำใช้ภาษาเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่เพศชายและเพศหญิง ที่สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันในสังคมและอุดมการณ์ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง คือ อุดมการณ์ปิตาธิปไตย สตรีนิยม วัตถุนิยม และหลักคำสอนและความเชื่อทางพุทธศาสนา

งานวิจัยที่มุ่งศึกษาอุดมการณ์จากวาทกรรมซึ่งมีอิทธิพลต่อสังคมในวงกว้างและมีสถาบันเป็นผู้รองรับวาทกรรม ซึ่งมองว่าวาทกรรมที่มีการตรวจสอบและรองรับโดยรัฐนี้ย่อมมีการปลูกฝังความคิดความเชื่อบางอย่างเพื่อประโยชน์ของรัฐอย่างแน่นอน ได้แก่ งานวิจัยของวิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2554) ที่สนใจศึกษาอุดมการณ์ที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประถมศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อยกร่าง เรียบเรียงและพิจารณาตรวจสอบก่อนที่อนุญาตให้ใช้เป็นเอกสารประกอบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาของรัฐ เพราะ หนังสือเรียนเป็นที่ยอมรับและเข้าถึงผู้อ่านจำนวนมากของประเทศ อุดมการณ์ที่ถ่ายทอดผ่านหนังสือเรียนเหล่านี้จึงกระจายสู่สังคมได้มากขึ้น วัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อศึกษาอุดมการณ์ที่ประกอบสร้างและสื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503-2544 จำนวน 4 หลักสูตร และศึกษาเปรียบเทียบอุดมการณ์ที่สื่อผ่านหนังสือเรียนแต่ละหลักสูตร

ผลปรากฏว่า พบกลวิธีทางภาษาที่ใช้สื่ออุดมการณ์ต่าง ๆ ทั้งสิ้น 15 กลวิธี โดยมีกลวิธีทางภาษาที่สำคัญ คือ การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้ประโยคแสดงเหตุผล การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยโครงสร้างประโยค การใช้ความเชื่อที่มีอยู่ก่อน และการใช้เสียงที่หลากหลาย กลวิธีทางภาษาเหล่านี้สื่ออุดมการณ์ต่าง ๆ ไปสู่ผู้อ่านทั้งสิ้น 10 ชุดความคิด อุดมการณ์เด่น คือ อุดมการณ์เด็กและอุดมการณ์ความเป็นหญิงและความเป็นชาย ผลการเปรียบเทียบพบว่า ความคิดย่อยของอุดมการณ์บางชุดเป็นความคิดอุดมการณ์ที่ปรากฏอย่างต่อเนื่องในหนังสือเรียนทุกหลักสูตร เช่น ความคิดที่ถือว่า เด็กดี คือ สมาชิกที่ดีของสังคมและพลเมืองของชาติ และประเทศไทยคือประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ เจริญรุ่งเรือง และสงบร่มเย็น และความคิดย่อยของอุดมการณ์บางชุดเป็นความคิดที่ปรากฏในหนังสือเรียนบางหลักสูตร เช่น ความคิดย่อยที่ถือว่า เด็กดีเป็นผู้ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ซึ่งปรากฏในหนังสือเรียนหลักสูตร พ.ศ. 2544

ผลการศึกษาวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมในงานวิจัยนี้ พบว่า หนังสือเรียนเป็นวาทกรรมที่ผลิตขึ้นโดยการควบคุมของหน่วยงานด้านการศึกษาของรัฐ เพื่อใช้ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งประชาชนทุกคนต้องเข้ารับการศึกษา และมีครูซึ่งเป็นบุคคลที่สังคมไทยให้ความเคารพเป็นผู้ถ่ายทอดสู่ นักเรียน หนังสือเรียนจึงเป็นวาทกรรมที่มีสถาบันรับรอง ได้รับการตีความในฐานะที่เชื่อว่าเป็นความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม เข้าถึงประชาชนทุกระดับ อุดมการณ์ที่ในนั้นจึงส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง ผลการศึกษา วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม พบว่า อุดมการณ์ต่าง ๆ ที่สื่อผ่านหนังสือมีส่วนเกี่ยวข้องกับความคิดและค่านิยมในสังคมหลายประการ ได้แก่ ความคิดเรื่องความอาวุโส ความคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์ ความคิดทางพระพุทธศาสนา ความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่ รวมถึงแนวคิดและนโยบายของรัฐที่เปลี่ยนแปลงในแต่ละสมัย ขณะเดียวกันอุดมการณ์เหล่านี้ก็อาจส่งผลกระทบต่อระบบความคิด ความเชื่อของผู้อ่านรวมถึงสังคมในด้านต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน ได้แก่ การนิยามความหมายของสมาชิกที่พึงประสงค์ของ

สังคมไทย การนำเสนอภาพอุดมคติของบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ในสังคมและการกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์ของคนในสังคม ซึ่งบางครั้งอุดมการณ์เหล่านี้อาจสร้างความไม่เท่าเทียมให้กับบุคคลได้

รวมทั้ง งานวิจัยของ อุมารัตน์ ชีช่วง (2555) ที่สนใจศึกษาวิเคราะห์อุดมการณ์ในหนังสือวันเด็กแห่งชาติรวมถึงเรื่องเล่าสำหรับเด็กเพราะเป็นวาทกรรมที่มีการกระจายตัวอย่างกว้างขวางและน่าจะมียุทธศาสตร์ในการถ่ายทอดอุดมการณ์สู่เยาวชนไทย จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2523-2553

ผลการวิจัยพบว่า เรื่องเล่ามีบทบาทในการถ่ายทอดอุดมการณ์สู่เยาวชน กลวิธีที่พบมี 3 กลวิธีหลัก ได้แก่ 1) กลวิธีทางภาษาในตัวบท พบ 6 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ การใช้โครงสร้างประโยคแบบต่าง ๆ การกล่าวอ้าง การใช้คำถามวาทศิลป์ การใช้อุปลักษณ์ และการเน้นความ 2) กลวิธีระดับตัวบท พบว่า การใช้องค์ประกอบของเรื่องในการนำเสนออุดมการณ์มีผลทำให้การสื่ออุดมการณ์เป็นไปอย่างแนบเนียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งเสนออุดมการณ์และความคิดของตนในรูปของ “เสียง” และ “ความคิด” ของตัวละครในเรื่องเล่า 3) กลวิธีระดับสหบท พบว่า มีการแทรกตัวบทอื่นหรือกล่าวถึงตัวบทอื่น เกี่ยวกับความคิดความเชื่อต่าง ๆ เพื่อสื่อความคิดเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาพุทธและอิสลาม ความเชื่อปรากฏในเรื่องเหนือธรรมชาติ รวมถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์และความเป็นไทย กลวิธีดังกล่าวสื่ออุดมการณ์ที่ปรากฏอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ อุดมการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก-ผู้ใหญ่ อุดมการณ์เกี่ยวกับความเป็นเด็กดีและคนดี อุดมการณ์เกี่ยวกับบทบาทชาย-หญิงในสังคมไทย อุดมการณ์เกี่ยวกับความยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ อุดมการณ์ที่ปรากฏบางช่วงเวลา ได้แก่ อุดมการณ์เกี่ยวกับความยากจน อุดมการณ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ รวมถึงชุดความคิดย่อยเรื่องสังคมเมืองกับชนบท ผลการวิจัยสะท้อนว่าเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติมีบทบาทเป็นสารทางอุดมการณ์ซึ่งรัฐอาจใช้ในการถ่ายทอดและปลูกฝังความคิดเชิงอุดมการณ์บางประการแก่เด็กในสังคมไทย เพื่อสร้าง “เด็กดี” และ “พลเมืองดี” ซึ่งจะเอื้อต่อการกำกับดูแลและควบคุมสมาชิกในสังคมต่อไป

งานวิจัยที่มุ่งศึกษาวาทกรรมบางประเภทในฐานะสารทางอุดมการณ์ ได้แก่ งานวิจัยของชนกพร พัวพัฒนกุล (2556) สนใจศึกษาวาทกรรมคำพยากรณ์ดวงชะตาที่จะช่วยให้เข้าใจบทบาทของภาษาในการประกอบสร้างและสื่ออุดมการณ์ซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อและการกระทำของคนในสังคมและเข้าใจบทบาทของหมอ ในฐานะที่เป็นกลไกหนึ่งในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ตลอดจนทำหน้าที่ตักเตือน สั่งสอน ให้กำลังใจ ให้ความหวังและเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจแก่คนในสังคม วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมการพยากรณ์ การศึกษา พบกลวิธีการแสดงความเชื่อที่มีอยู่ก่อน เช่น การใช้มูลบท การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้คำที่มักปรากฏร่วมกัน กลวิธีการชี้แนะ เช่น การใช้คำแสดง ทศณภาวะ และกลวิธีเสริมการชี้แนะ เช่น การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผล และความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข อุดมการณ์ที่มีการถ่ายทอดผ่านวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตาและปรากฏซ้ำอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ อุดมการณ์ชะตานิยม อุดมการณ์ความสุข อุดมการณ์สมาชิกที่พึงประสงค์ และอุดมการณ์ชนชั้น

ผลการศึกษาวิถีทางปฏิบัติทางวาทกรรม พบว่า คำพยากรณ์ดวงชะตาเป็นสื่อสารที่ผู้รับการพยากรณ์เป็นผู้ยอมรับอำนาจของโชคชะตาและมีแนวโน้มที่จะเชื่อคำพยากรณ์ของหมอ

ชุดความคิดต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดผ่านคำพยากรณ์จึงมีแนวโน้มที่จะอิทธิพลต่อความคิดของผู้อ่านได้ นอกจากนี้ ในปัจจุบัน คำพยากรณ์เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนซึ่งทำให้ส่งสารไปยังผู้รับสารพยากรณ์ได้ง่าย และเป็นจำนวนมากขึ้น อุดมการณ์ที่นำเสนอจึงน่าจะส่งผลสังคมได้ในวงกว้าง

ผลการศึกษามิติทางวาทกรรม พบว่า คำพยากรณ์ดวงชะตาเป็นการสื่อสารที่ผู้รับการพยากรณ์เป็นผู้รับอำนาจของโชคชะตาและมีแนวโน้มที่จะเชื่อคำพยากรณ์ของหมอดู ชุดความคิดต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดผ่านคำพยากรณ์จึงมีแนวโน้มที่จะมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้อ่านได้ นอกจากนี้ ในปัจจุบัน คำพยากรณ์เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนซึ่งทำให้ส่งสารไปยังผู้รับการพยากรณ์ได้ง่ายและเป็นจำนวนมากขึ้น อุดมการณ์ที่นำเสนอจึงน่าจะส่งผลต่อสังคมได้ในวงกว้าง

ผลการศึกษาวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมพบว่า อุดมการณ์ต่าง ๆ ที่มีการเผยแพร่ผ่านคำพยากรณ์ดวงชะตานั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับความคิดและค่านิยมในสังคมไทยหลายประการ อาทิ ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ การเป็นสังคมแบบรวมหมู่ ระบบอาวุโส ชนชั้นทางสังคม ความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่ ความคิดทางพระพุทธศาสนา และลัทธิบริโภคนิยม ขณะเดียวกันอุดมการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ การนิยามชีวิตที่มีความสุขในฐานะ “ชีวิตที่พึงประสงค์” การเสนอภาพสังคมในอุดมคติและสมาชิกที่พึงประสงค์ และการกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์ของคนในสังคม

รวมทั้ง งานวิจัยที่ศึกษาวาทกรรมของนักการเมือง ของรัตนาวดี สำราญสุข (2545) เรื่อง วาทกรรมวิเคราะห่นายกทักษิณคุยกับประชาชน และรายการชวนออนไลน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทางสังคมวัฒนธรรมของวาทะของทั้งสองผู้นำ รูปแบบและความหมายที่ปรากฏในรายการการพิสูจน์ แสดงหลักฐาน

ผลปรากฏว่าวาทกรรมที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์รายการนายกฯ ทักษิณคุยกับประชาชน และรายการชวนออนไลน์ทั้งรูปแบบและเนื้อหา มีเรื่องของสถานภาพ บทบาท สิทธิอำนาจ อุดมการณ์ การครองความเป็นใหญ่ และการแย่งชิงพื้นที่ทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง รูปแบบวาทะที่ปรากฏในรายการนายกฯ ทักษิณคุยกับประชาชนเป็นวาทะที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และวาทะที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ในขณะที่รายการชวนออนไลน์มีรูปแบบวาทะที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงมากที่สุด และประเด็นที่พบในรายการซึ่งการโต้แย้งแสดงเหตุผลกันมีทั้งสิ้น 5 ประเด็น ได้แก่ การปฏิรูปราชการ การโยกย้ายนายทหารระดับสูง กฎหมายฟื้นฟูเศรษฐกิจ 11 ฉบับ ปัญหาการก่อการร้ายภาคใต้ และกรณีทุจริตการจัดซื้อปุ๋ย

งานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นการศึกษาวาทกรรมเชิงวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามกรอบแนวคิด 3 มิติของแฟร์เคลาฟ ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในการศึกษานี้

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของคนไทยกับชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นการศึกษาตามแนวสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยา เช่น การศึกษาเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของครัวเรือน การศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมกับชาวตะวันตกและชาวตะวันออกต่อวัฒนธรรมชุมชน การศึกษาสภาพวิถีชีวิตและสาเหตุของการตัดสินใจสมรสข้ามวัฒนธรรม การศึกษาผลกระทบที่มีต่อสถาบันครอบครัว สังคมและวัฒนธรรมไทย และแนวทาง

การปรับตัวของคนไทยที่สมรสข้ามวัฒนธรรม การศึกษาสภาพชีวิตของเมียฝรั่งที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมและไปชีวิตในต่างแดน การศึกษาวัฒนธรรมร่วมสมัยจากชีวิตของเมียฝรั่งที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม

นอกจากนี้ยังมีงานศึกษาด้านวรรณกรรม ได้แก่ การศึกษาของแก้วตา จันทรานุสรณ์ (2553) เรื่อง การเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่าทางสังคมจากการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในรวมเรื่องสั้น ชุด สาบอีสาน ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาเรื่องเขยฝรั่ง เมียฝรั่ง ในเรื่องสั้นที่รวมอยู่ในชุด “ سابอีสาน ” ได้ชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่าในสังคมอีสานเพราะการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย อำนาจของทุนทำให้ผู้หญิงอีสานไม่กลัวที่จะเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบโต้ระบบคุณค่าเดิม จนทำให้เกิดการขยายตัวของทุนชนิดอื่นต่อไป

ในขณะที่งานศึกษาด้านภาษาศาสตร์นั้นมีน้อยมาก ในที่นี้จะนำเสนองานศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ (2555) ศึกษาเรื่อง เมียฝรั่ง: ภาษาและการสื่อสาร การทำความเข้าใจและการเรียนรู้ภาษาในการสื่อสารของหญิงไทยกับชาวตะวันตก พบว่า ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญเนื่องจากเป็นภาษาแรกที่ใช้ในการสื่อสาร ทักษะภาษาอังกฤษของฝ่ายหญิงส่วนมากมักเป็นการสื่อสารในระดับคำและรูปประโยคอย่างง่าย บางกรณีใช้ท่าทาง และการวาดภาพหลังจากแต่งงานฝ่ายหญิงต้องปรับตัวอย่างมากในการเรียนรู้ภาษาของสามีจากสถาบันสอนภาษา ในลักษณะครอบครัวหญิงไทยที่เป็นแม่จะมีบทบาทสำคัญในการสอนภาษาไทยให้แก่ลูก ชาวตะวันตกที่เป็นพ่อมีบทบาทในการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางภาษาของตนให้แก่ลูก และในการสื่อสารจะเน้นที่การสื่อความหมายมากกว่าเน้นเรื่องไวยากรณ์ในการสื่อสาร

ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, วิไลศักดิ์ กิ่งคำ และวิภาวรรณ อยู่เย็น (2556) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับ อัตลักษณ์เมียฝรั่งในนวนิยาย เรื่อง ข่านอกนา ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2516 ผลการวิจัยพบว่า นวนิยายเรื่องข่านอกนาใช้กลวิธีทางภาษา ต่าง ๆ เพื่อประกอบการสร้างอัตลักษณ์เมียฝรั่ง ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้มูลบท การกล่าวอ้าง การประชด การใช้อุปลักษณ์ ทั้งนี้พบอัตลักษณ์เมียฝรั่ง ทั้งสิ้น 8 อัตลักษณ์ ได้แก่ 1) ผู้หญิงที่มีปัญหาทางการเงินและหลงใหลในวัตถุนิยม 2) ผู้หญิงที่ไม่แสดงบทบาทและหน้าที่ของแม่ที่ดี 3) ผู้หญิงที่มีลักษณะทางกายภาพด้านลบ กล่าวคือเป็นผู้หญิงที่มีทั้งอายุน้อยและสูงอายุ มีผิวดำคล้ำ ผอมเล็กไม่สูง เนื้อแน่น และมีสุขภาพร่างกายที่ไม่ดี 4) ผู้หญิงที่ไม่มีคุณค่าและไม่ได้รับความสำคัญด้วยการถูกสังคมดูถูก ไม่ให้เกียรติ ประชดเสียดสีและล้อเลียน 5) ผู้หญิงที่มีลักษณะ นิสัยเห็นแก่ตัว มีกิริยาไม่ถือตัวจัดจ้านและมีนิสัยเยาะส่อไปถึงพฤติกรรมทางเพศ 6) ผู้หญิงที่ดูไม่สะอาด แต่งตัวจัดจ้านด้วยเสื้อผ้าและการแต่งหน้า 7) การเป็นผู้หญิงที่มีความรู้น้อยและมีชีวิตที่ยากลำบาก ต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพตัวเอง 8) ผู้หญิงที่มีสามีคนไทยไปด้วยและถูกสามีคนไทยทำร้ายร่างกาย

Sroikudrua and Punksirikul (2556) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับ อัตลักษณ์เมียฝรั่ง ในภาพยนตร์ เรื่อง “อินางเฮียเขยฝรั่ง” ผลการวิจัยพบว่า ภาพยนตร์เรื่องนี้ใช้กลวิธีทางภาษาต่าง ๆ เช่น การเลือกใช้ภาษา การใช้วจนภาษา การเลือกใช้คำศัพท์ การกล่าวอ้าง การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ และอุปลักษณ์ เพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์เมียฝรั่งทั้งสิ้น 9 อัตลักษณ์ ได้แก่ 1) มีพื้นเพเป็นคนชนบทในภาคอีสานและทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการเป็นเกษตรกร 2) มีความหลงใหล

ในวัตถุเงินทองจนกลายเป็นพฤติกรรมการเอาอย่าง 3) มีความรู้น้อยพูดภาษาอังกฤษไม่เก่ง 4) การมีชีวิตสมรส (กับฝรั่ง) ที่ประสบความสำเร็จ 5) การมีชีวิตสมรส (กับฝรั่ง) ที่ไม่ประสบความสำเร็จ 6) มีลักษณะกายภาพผิวดำตัวเล็ก 7) เป็นผู้หญิงที่เล่นหวย 8) เมียฝรั่งเป็นผู้หญิงที่เอาใจเก่งและยังช่วยดูแลพ่อแม่ของฝรั่งด้วย และ 9) เมียฝรั่งเป็นผู้หญิงที่รักนวลสงวนตัว ทั้งนี้งานวิจัยนี้ไม่ได้มุ่งที่จะโน้มน้าวชักจูงให้ผู้หญิงหันมาเป็นเมียฝรั่ง แต่แค่จะชี้ให้เห็นว่าภาพยนตร์ในฐานะวาทกรรมสาธารณะสามารถประกอบสร้างอัตลักษณ์ของบางกลุ่มคนในสังคมได้โดยกลวิธีทางภาษาที่ภาพยนตร์ได้เลือกใช้

ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ (2559) ศึกษาวิทยานิพนธ์ “ดิฉันไม่ใช่โสเภณี” ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ที่ผลิตขึ้นจากสังคมและวัฒนธรรมไทย ในช่วงของการเคลื่อนย้ายฐานทัพทหารอเมริกาออกจากประเทศไทย ประกอบกับการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวและนโยบายเปิดประเทศเพื่อชดเชยจำนวนนักท่องเที่ยวที่หายไปกับการถอนฐานทัพ อีกทั้งแรงงานผู้หญิงได้เคลื่อนย้ายจากภาคการเกษตรสู่ภาคอุตสาหกรรมตามแผนนโยบายเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคมเหล่านี้มีผลโดยทางอ้อม ผ่านวิถีปฏิบัติของผู้คนในสังคมจนเกิดตัวบทวาทกรรมสาธารณะต่าง ๆ ขึ้นมา วิทยานิพนธ์เรื่องนี้เช่นกันแม้เมียฝรั่งจะพยายามปฏิเสธว่าตนไม่ใช่โสเภณี แต่วิทยานิพนธ์เรื่องนี้กลับ ยิ่งผลิตซ้ำตอกย้ำให้อัตลักษณ์เมียฝรั่ง มีความเกี่ยวข้องกับการเป็นโสเภณี การมีชีวิตที่ยากลำบาก การมีชีวิตที่ไม่ประสบความสำเร็จกับสามีคนไทย และการถูกสังคมดูถูก รังเกียจ

การศึกษาภาษากับอัตลักษณ์ของเมียฝรั่งในวาทกรรมสาธารณะ (ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2558) ศึกษาภาษากับอัตลักษณ์เมียฝรั่งในวาทกรรมสาธารณะ พ.ศ. 2510-2554 ได้แก่ ข่าวหน้าหนึ่ง บทความในคอลัมน์ เพลง เรื่องสั้นและนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเมียฝรั่งโดยผู้ประกอบสร้างวาทกรรมมิใช่เมียฝรั่ง ตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ พบว่า ภาษาในวาทกรรมสาธารณะเหล่านั้นแสดงอัตลักษณ์ของหญิงกลุ่มที่แต่งงานกับชายชาวตะวันตกหลายประการผ่านมุมมองของสังคม เช่น การมีชีวิตสมรสที่ไม่ประสบความสำเร็จกับสามีคนไทย การมีชีวิตสมรสที่ประสบความสำเร็จกับสามีฝรั่ง การเป็นเมียฝรั่งทำให้ฐานะทางการเงินและฐานะทางสังคมดีขึ้น เป็นต้น (ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2558) เป็นการพยายามอธิบายให้เห็นการถูกยึดเยียดอัตลักษณ์ตามมุมมองของสังคมให้แก่เมียฝรั่ง

ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์เมียฝรั่งมี 10 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ (การใช้คำเรียก การใช้กลุ่มคำขยายลักษณะเมียฝรั่ง การใช้คำกริยาแสดงอาการหรือความรู้สึกของเมียฝรั่ง การใช้คำกริยาแสดงอาการหรือความรู้สึกของบุคคลอื่น การใช้นามวลีบอกสถานที่) การเลือกใช้ภาษา (การใช้ภาษาถิ่นอีสาน การใช้ภาษาอังกฤษ) การใช้อุปมาอุปไมย การใช้มุขปาถ การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ การใช้สหพจน์ การกล่าวอ้าง การใช้สำนวน การใช้ถ้อยคำนัยพาดพิง และการใช้ประโยคกรรมวาจก ซึ่งลักษณะโครงสร้างทางปริศนาในวาทกรรมแต่ละประเภทล้วนส่งผลให้เกิดกลวิธีทางภาษาที่ต่างกันไป

อัตลักษณ์เมียฝรั่งที่พบในงานวิจัยนี้มี 19 อัตลักษณ์ ได้แก่ การมีชีวิตสมรสที่ไม่ประสบความสำเร็จกับสามีคนไทย การมีชีวิตสมรสที่ประสบความสำเร็จกับสามีฝรั่ง การมีชีวิตสมรสที่ไม่ประสบความสำเร็จกับสามีฝรั่ง การเป็นเมียฝรั่งที่มีสามีเป็นคนสัญชาติเยอรมัน การมีลักษณะทางกายภาพด้านบวก การมีลักษณะทางกายภาพด้านลบ การเข้าไปเกี่ยวข้องกับอาชีพในอุตสาหกรรม

บริการ การเป็นเมียฝรั่งทำให้ฐานะทางการเงินและฐานะทางสังคมดีขึ้น การมีชีวิตที่ลำบากยากจน การเป็นผู้ที่มีการศึกษาที่ดี การเป็นผู้ที่มีการศึกษาน้อย การมีภูมิลำเนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การมีภูมิลำเนาในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย การมีความกตัญญู การทำงานที่ต้องใช้แรงงาน การไม่ดูแลบุตร การถูกสังคมดูถูกเหยียดหยามและไม่ให้เกียรติ การเป็นกุลสตรี และการไม่เป็นกุลสตรี

บริบททางสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ ผู้หญิงกับความงามในอุดมคติ การกำหนดคุณค่าผู้หญิงดีและไม่ดีในสังคมไทย บทบาทแม่และเมียของหญิงในสังคมไทย การเข้ามาใช้ประเทศไทยเป็นสถานที่พักรบของทหารอเมริกันในช่วงสงครามเวียดนาม การพัฒนาประเทศจากภาคเกษตรกรรมเป็นภาคอุตสาหกรรม แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ นโยบายการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคบริการและการท่องเที่ยวจากภาครัฐ การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม และพุทธศาสนามีส่วนสำคัญต่อการผลิตตัวบทวาทกรรม

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยด้านภาษาศาสตร์ที่กล่าวถึง มุ่งเน้นไปที่การศึกษากลวิธีทางภาษาเพื่อเผยให้เห็นการประกอบสร้างวาทกรรม “เมียฝรั่ง” ในวาทกรรมสาธารณะซึ่งพยายามเผยให้เห็นกลวิธีทางภาษาที่ถูกใช้อย่างเป็นธรรมชาติจนผู้รับสารอาจไม่รู้ตัวว่ารูปภาษาเหล่านั้นแฝงชุดความคิดต่าง ๆ ที่อาจจะพยายามครอบงำผู้รับสารในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ในงานวิจัยนี้จะใช้แนวคิดด้านกลวิธีทางภาษาและการสื่ออุดมการณ์เป็นแนวในการวิเคราะห์ตัวบท ได้แก่ สารคดี ชุด แม่वादเมียบียอร์น ของจันทร์ ศรีจรูญ แอนเดอร์สัน เป็นการวิเคราะห์อุดมการณ์หรือชุดความคิดเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม เพื่อแสดงให้เห็นกลวิธีทางภาษาในการสื่ออุดมการณ์และเพื่อเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมตามบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อตัวบทวาทกรรม

บทที่ 3

กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในสารคดี ชุด แม่वादเมียบียอร์น

การเลือกใช้กลวิธีทางภาษาของตัวบท มีผลต่อการสื่อชุดความคิดหรืออุดมการณ์ผ่านวาทกรรมจากการวิเคราะห์วาทกรรม ชุด แม่वादเมียบียอร์น จำนวน 20 เล่ม แล้ว ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในสารคดี ชุด แม่वादเมียบียอร์น ปรากฏดังนี้

3.1 การเลือกใช้คำศัพท์ (Lexical Choices)

กลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์สามารถสื่อถึงอุดมการณ์ที่แฝงอยู่ในวาทกรรมได้ (Van Dijk, 1995: 259; อ้างอิงจาก ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2558: 13) ทั้งนี้การเลือกใช้คำศัพท์เป็นกลวิธีทางภาษาที่สำคัญที่ช่วยผู้รับสารในการตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ ช่วยในการทำความเข้าใจเจตนาของผู้ที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์นั้น ๆ ดังนั้น การเลือกใช้คำศัพท์จึงช่วยทำให้เข้าใจสารที่ผู้ผลิตตัวบทตั้งใจที่จะสื่อถึงผู้รับสาร นอกจากนี้คำศัพท์ยังสามารถบ่งบอกได้ว่าผู้ผลิตตัวบทมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการกระทำต่อผู้ร่วมในเหตุการณ์ และต่อตัวเหตุการณ์เอง โดยความคิดเห็นนั้น ๆ อาจเป็นในเชิงบวกหรือในเชิงลบ หากพบว่ามีการใช้คำบางคำเข้าไปซ้ำมา หรือมีการใช้กลุ่มคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันบ่อย ๆ ก็แสดงว่าผู้ผลิตตัวบทตั้งใจที่จะนำเสนอประเด็นสำคัญที่แฝงความหมายบางอย่างแก่ผู้รับสาร (Machin and Mayr, 2012: 37; อ้างอิงจาก ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2558: 14)

การเลือกใช้คำศัพท์ที่พบมีหลายกลวิธีด้วยกัน ได้แก่ การใช้คำเรียก แบ่งเป็น คำแสดงบทบาทหน้าที่ของภรรยาที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม คำแสดงการแบ่งแยกความเป็น “คนอื่น” ของกลุ่มคนที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม คำขยายที่แสดงคุณธรรมของภรรยาที่ดี ลักษณะของภรรยาของชาวตะวันตก นามวลีบอกสถานที่หรือถิ่นที่มาของภรรยาของชาวตะวันตก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 คำเรียก (Terms of Address)

การเรียกชื่อเป็นกลวิธีทางภาษากลวิธีหนึ่งที่แสดงให้เห็นมุมมองและความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่กล่าวถึงได้เป็นอย่างดีและมักจะเกี่ยวพันกับบริบททางสังคมวัฒนธรรม เราทุกคนต่างก็มีชื่อและได้รับการตั้งชื่อตั้งแต่วัยแรก และเราก็ใช้ชื่อนั้นๆ ทำให้เรารู้ว่าเราเป็นใคร และคนอื่นก็แยกเราออกจากคนอื่นได้ ทั้งนี้การเรียกขานในการระบุตัวบุคคล ยังเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังเป็นอย่างไร มีความใกล้ชิดหรือมีความสนิทสนมกัน เคารพยกย่องกันมากน้อยเพียงใด (จันทิมา อังคพณิกิจ, 2557: 140-145)

การใช้คำเรียกเพื่อใช้อ้างถึงกลุ่มคน มีความสำคัญในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้การสื่อสารประสบผลสำเร็จ คำเรียกใช้เป็นตัวบ่งบอกสถานภาพและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร นอกจากนี้ คำเรียกยังใช้แสดงความเคารพ ความชื่นชมเอ็นดูหรือใช้ในการดูถูก ทั้งนี้การเลือกใช้คำเรียกให้เหมาะสมขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น สถานะหรือตำแหน่งของผู้ที่ถูกเรียก เพศ

อายุ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ตำแหน่งของอาชีพ สถานะของผู้สื่อสารในครั้งนั้น ๆ (หมอกับคนไข้ หรือ ครู กับลูกศิษย์) เชื้อชาติ หรือระดับความใกล้ชิด หรือความสนิท (Yang, 2010: 743; อ้างอิงจาก ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2558: 14)

นอกจากนี้ การใช้คำเรียกเพื่อแสดงความเป็นปัจเจกยังเป็นการแสดงพื้นที่หรือแสดง การแบ่งแยกปัจเจกออกจากกลุ่มคนด้วย ไม่ว่าจะเป็นการใช้คำขยายลักษณะ การใช้นามวลีบอก สถานที่ หรือบอกคุณสมบัติของผู้ถูกเรียกย่อมแสดงถึงสถานภาพของผู้ถูกเรียกในน้ำเสียงของผู้เรียก ด้วยทั้งสิ้น

การใช้คำเรียกชื่อที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่ปรากฏในตัวบท วาทกรรมชุดนี้ ปรากฏหลายลักษณะ ดังนี้

3.1.1.1 กลุ่มคำศัพท์ที่แสดงถึงหน้าที่ของภรรยา ซึ่งเป็นหน้าที่ที่พึงปฏิบัติในการมีชีวิต สมรส เช่น คำ “แม่แจ่ว” “อีแจ่ว” “อีตัว” “ผู้จัดการฝ่ายบุคคล” “หัวหน้าคนใช้” แสดงให้เห็นบริบท สังคมที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของภรรยาว่าต้องเป็นทั้งเมียทางพฤตินัยและแม่บ้าน และเมื่อแต่งงาน โดยเฉพาะการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ย่อมต้องยอมสละชื่อเสียง เกียรติยศ หรือการงานทั้งปวงเพื่อมา ทำหน้าที่เมียและแม่บ้านเป็นหลัก

ตัวอย่าง

ทุกปีแม่वादกลับมาประเทศไทยประมาณสามถึงสี่เดือนเพื่อ พักผ่อนจากการทำหน้าที่เป็นเมียของบิฮอร์นทีนอร์เวย์ ที่ต้องพัก เพราะทำหน้าที่เหนื่อยมาก ทั้งนี้และทั้งนั้นโปรดอย่าคิดมาก! ความจริงที่ยิ่งกว่าจริงคือต้องทำหน้าที่แม่แจ่วตัวดีนั่นเอง คือ ต้องทำงานบ้าน ทำอาหาร ช่วยขัดถูทำความสะอาดเรื่อยยอชต์ เป็นคนขับรถ เป็นคนขับเรือ ให้อาหารหมา อาบน้ำหมา พาหมา ไปโรงเรียน ฝึกวิ่ง ฝึกหยุด ฝึกคลานกับหมา จนท่าทางแม่वादจะ เหมือนหมา มากกว่าจะเหมือนคน

กำเนิดตัวละคร: 117

ตัวอย่าง

ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าแม่वादวางแผนจะเดินทางต้นเดือนสิงหา คุณเธอก็ เลือกลาพักร้อนตอนนั้นเหมือนกันเป็นเวลา 2 อาทิตย์ แกมมี บัญชาหน้าตาเฉยให้แม่वादติดตามไปทำหน้าที่เป็นอีแจ่วและเป็น อีตัว

นอนบนรถไฟ กินบนรถไฟ ในอเมริกา: 3

ตัวอย่าง

แม่वादเปรียบเทียบกับคนที่เป็เมียฝรั่งให้เหมือนผู้จัดการฝ่าย บุคคล เพื่อจะให้ตัวเองที่ทำหน้าที่เมียฝรั่งอยู่ดูเก๋ ๆ ขึ้นหน่อย

ความจริงที่ยิ่งกว่าจริงแต่ไม่อยากเปรียบก็คือทำหน้าที่เหมือน
หัวหน้าคนใช้ ๆ นี่เอง

สันดานผู้ชาย: 17

ตัวอย่างข้างต้น แสดงถึงหน้าที่ของเมีย คำเรียก “แม่แจ่ว” “อีแจ่ว” “หัวหน้าคนใช้” “ผู้จัดการฝ่ายบุคคล” สื่อว่ามีหน้าที่หลักที่ต้องทำงานในบ้าน และคำเรียก “อีตัว” สื่อความหมายด้านลบว่าเมียในที่นี้คือเมียในทางพหุนัยที่ต้องมีร่วมหลับนอนกับสามี หน้าที่เหล่านี้เป็นหน้าที่ที่ภรรยาต้องปฏิบัติตามโดยไม่มีข้อโต้แย้ง ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วย่อมรับรู้ตามการปลูกฝังและการติกรอบของสังคมในเรื่องความเป็นเมียมามาก่อนแล้วในการดำรงอยู่ในสังคมวัฒนธรรมเดิม แม้จะมีการย้ายถิ่นฐานไปในอาศัยอยู่ในต่างประเทศต่างวัฒนธรรม สังคมวัฒนธรรมใหม่ก็ยังคงติกรอบและกำหนดหน้าที่เมียที่ดีตามที่สังคมคาดหวังและยอมรับ การที่ภรรยาได้ปฏิบัติหน้าที่เมียและแม่บ้านได้สมบูรณ์แบบจึงมักจะได้รับการยกย่องจากสังคม

อีกนัยหนึ่งแสดงให้เห็นถึงการถูกรอบำทางความคิดของผู้หญิงที่ยอมรับหน้าที่เหล่านี้มาปฏิบัติตามด้วยความยินดีและความภาคภูมิใจ การที่สังคมได้กำหนดคุณค่าการเป็นเมียและแม่บ้านว่าเป็นสิ่งที่พึงกระทำและควรกระทำของผู้หญิงที่เป็นภรรยา แม้จะต้องสละบางอย่างที่เป็นเรื่องน่าภาคภูมิใจในชีวิตไปก็ตาม

บริบทสังคมวัฒนธรรมส่งผลต่อการเลือกใช้ตัวภาษาเพื่อสะท้อนอุดมการณ์ความเป็นภรรยา คำศัพท์ที่เลือกใช้ล้วนแล้วแต่สื่อถึงสถานะที่ต่ำลง ด้อยค่ามากกว่าปกติเพราะแสดงถึงความเป็นปกติที่ภรรยาต้องปฏิบัติมิได้แสดงถึงความภาคภูมิใจที่สังคมมีต่อการปฏิบัติหน้าที่ภรรยาได้สมบูรณ์ของผู้หญิง ไม่ปรากฏคำที่แสดงความชื่นชมหรือยกสถานะของภรรยาว่าเป็นสถานะที่สูงส่งในบริบทสังคมวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อดัชนี

3.1.1.2 กลุ่มคำศัพท์ที่แสดงการแบ่งแยกความเป็น “คนอื่น” ของกลุ่มคนที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม เช่น คำ “เมียฝรั่ง” “สาวไทยหัวก้าวหน้า” “คนต่างชาติ” “พวกชาวต่างชาติ” “พวกต่างดาว” แสดงให้เห็นบริบทสังคมที่กำหนดแบ่งแยกกลุ่มคนและจัดชั้นทางสังคม ทำให้มีความเหลื่อมล้ำในสังคม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

แม้วาดเป็นสาวไทยหัวก้าวหน้าที่เร่ไปแต่งงานกับฝรั่งชาว

นอร์เวย์สมญาว่า พ่อยอดชายนายบียอร์น

ท่องยุโรปกับรถยุโรปทั้ง: 9

ตัวอย่าง ใช้คำเรียก สาวไทยหัวก้าวหน้า สื่อถึงการมีวิสัยทัศน์ของหญิงที่ตัดสินใจแต่งงานข้ามวัฒนธรรม มีน้ำเสียงชื่นชมว่าการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ “เร่” หรือ “เลิศ” ซึ่งราชบัณฑิตยสถาน (2556: 1082) ให้ความหมายคำว่า “เลิศ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ว่าเป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง ยอดดีหรือยอดเยี่ยมในทางใดทางหนึ่งเป็นพิเศษ แสดงค่านิยมด้านบวกของสังคมว่าเห็นเป็นเรื่องที่ทำให้ชีวิตก้าวหน้าหากหญิงคนใดได้แต่งงานกับชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง

หาว่าตัวไม่ว่าถึงจะหลบไปเป็นเมียฝรั่งก็ใช่จะหนีครัวพ้น แถมยัง
ต้องอยู่ในครัวคนเดียวไม่มีผู้ช่วยเลย

แหวกยิวเข้าฉนวนกาซา: 92

ตัวอย่าง

แม้ว่าดเปรียบเทียบคนที่เป็เมียฝรั่งให้เหมือนผู้จัดการฝ่ายบุคคล
เพื่อจะให้ตัวเองที่ทำหน้าที่เมียฝรั่งอยู่ดูเก๋ ๆ ขึ้นหน่อย ความจริง
ที่ยิ่งกว่าจริงแต่ไม่อยากเปรียบก็คือทำหน้าที่เหมือนหัวหน้าคนใช้
ดี ๆ นี่เอง

สันดานผู้ชาย: 17

ตัวอย่าง

เมื่อมาเยี่ยมเยือนเมืองไทย เข้าใจผู้หญิงไทยไม่ได้เป็นอย่างที่แก
และคนส่วนมากในสังคมของแกเข้าใจ แต่แกก็คงท้อใจที่จะไปทำ
ให้คนส่วนมากในสังคมของแกเข้าใจ สิ่งนี้คือปัญหาของผู้หญิงไทย
ธรรมดาทั่วไปที่แต่งงานกับคนต่างชาติโดยเฉพาะคนที่แต่งงานกับ
คนต่างชาติที่อยู่ในสังคมชั้นสูงจะมีปัญหาเจ็บปวดหัวใจมาก

ทะเล่กันหน่อย อร่อยกับชีวิต: 110

ตัวอย่าง

ครั้นต่อมาเมื่อเจริญวัยจนได้สามี แม่วาดยงต้องมีกรรมหรือมีบุญก็
ไม่ทราบ คือยังต้องเป็นนักเรียนอยู่นั่นเอง คราวนี้ก้าวหน้าหน่อย
มาเป็นนักเรียนอยู่ต่างประเทศ เรียนภาษาออร์เวย์เจียนที่ทาง
รัฐบาลออร์เวย์จัดให้พวกชาวต่างชาติเรียนฟรี ๆ เพราะรัฐบาล
เล็งเห็นว่าเป็นการเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า ถ้าหากเกิดความเสียหาย
อย่างอื่น ๆ ขึ้น เพราะความไม่รู้ภาษาของพวกต่างด้าวทั้งหลาย

แอบดูนอร์เวย์: 42

ตัวอย่าง ใช้คำเรียก เมียฝรั่ง แสดงถึงความเป็นคนอื่นในวัฒนธรรม ตัวบ่งชี้ “ฝรั่ง” ที่
ขยายคำว่า “เมีย” เป็นการแบ่งแยก ความเป็นคนอื่นในวัฒนธรรมไทย ว่าหญิงที่แต่งงานกับชาย
ชาวตะวันตก เป็นบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่จะต้องจำแนกออกไปจากหญิงหรือเมียทั่ว ๆ ไป คำเรียก เมียฝรั่ง
จึงเป็นคำสะท้อนการแบ่งแยกความเป็นเขาออกจากความเป็นเราในวัฒนธรรมไทย ตามที่ผู้ผลิตตัวบท
อ้างถึงมุมมองของคนไทย นอกจากนี้ คำเรียก “คนต่างชาติ” “พวกชาวต่างชาติ” “พวกต่างด้าว” ที่ถูก
เลือกใช้ แสดงถึงความเป็นคนอื่นของคนสัญชาติอื่นที่ย้ายไปอาศัยอยู่ในนอร์เวย์ และหมายรวมถึงหญิง
ที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ในนอร์เวย์ คำเรียกนี้เป็นการแบ่งแยกคนต่างวัฒนธรรม

ใช้ร่วมกับคำว่า “พวก” ซึ่งมีน้ำเสียงดูถูกคนสัญชาติอื่นที่อาศัยอยู่ในวัฒนธรรมตะวันตก สื่อถึงความไม่เท่าเทียมที่คนต่างวัฒนธรรมได้รับ เมื่อย้ายไปอยู่อีกวัฒนธรรมหนึ่ง ถือเป็นทรศนะผู้ผลิตตัวบทอ้างอิงถึงคนนอร์เวย์ที่มองผู้ผลิตตัวบทในฐานะภรรยาของชาวนอร์เวย์และมองบุคคลอื่นที่มีสถานภาพเดียวกันหรือใกล้เคียงกันกับผู้ผลิตตัวบท

ตัวอย่างคำเรียกที่ถูกเลือกใช้กลุ่มนี้แสดงให้เห็นการยอมรับความเป็นอื่นที่สังคมกำหนด และยอมรับการถูกเหยียดเชื้อชาติเมื่อมีชีวิตสมรสกับคนต่างวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีชีวิตสมรสอยู่ในสังคมวัฒนธรรมต่างประเทศ การยอมรับความเป็นอื่นที่สังคมต่างวัฒนธรรมกำหนดย่อมสื่อถึงการตกอยู่ภายใต้การแบ่งชนชั้นในสังคมและสื่อถึงความเหลื่อมล้ำของการให้คุณค่าของมนุษย์อย่างไม่ยุติธรรม

3.1.1.3 กลุ่มคำศัพท์ที่ขยายลักษณะของภรรยาที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม ส่วนมากที่พบจะเป็นคำขยายลักษณะของภรรยาชาวตะวันตกที่เป็นหญิงไทย เช่น คำ “ภรรยาผู้ซื่อสัตย์” “เมียหนึ่งเดียว” “เมียที่หนึ่ง” “เมียแบบอื่น” “เมียดี” “เมียคนไทย” “เมียแบบไทย ๆ” “พวกน้องนางบ้านนา” “พวกที่มีพื้นเพเดิมยากจน” “มีการศึกษาน้อยหรือพวกที่มีปัญหาในชีวิตมากมาย” “พวกที่มีลูกแล้วแต่ไม่มีสามี” “เคยทำงานเป็นโสเภณีมาก่อน” “พวกผู้หญิงไทยที่ไม่มีการศึกษา” “อายุน้อย” “ความรู้น้อย” “จน ๆ” “สาว ๆ ดี ๆ”

ตัวอย่าง

แม้ว่าดภรรยาผู้ซื่อสัตย์ตะเกียกตะกายตามมาด้วย แบกมาพร้อมไม่ว่าจะเป็นกล้องถ่ายรูป กล้องวิดีโอ กล้องส่องทางไกล คอมพิวเตอร์กระเป๋าหิ้ว กระเป๋าเสื้อกันหนาวที่ขนมาเกือบหมด กระเป๋าเครื่องสำอาง กระเป๋าใส่รองเท้าสำหรับสั้หิมะแบบต่าง ๆ ก็นั่นที่ไปครึ่งรถเท่านั้นเอง เหลือที่แอบ ๆ ไว้ให้บียอร์นใส่ของที่จำเป็นสำหรับตรวจงานโอลิมปิกไว้พอสมควร

ดูโอลิมปิกฤดูหนาวแบบไทย ๆ: 17

ตัวอย่าง

แล้วแม้ว่าดก็กลับบ้านไปนอนตุนองแฉ่งข่าวดีกับสามีว่า มีทั้งวีซ่า มีทั้งตั๋วเรือบิน ที่จะตามไปรับใช้เป็นทาสผู้ซื่อสัตย์ของบียอร์น สามีสุดที่รัก

แหวกยิวเข้าฉนวนกาซ่า: 19

ตัวอย่าง

สงสัยไหมคะว่าเพราะเหตุใด พวกฝรั่งถึงเกิดนิยมมีเมียคนไทยกันนักหนา แต่ต้องไม่ใช่สาวไทยประเภทหนูแวนแสนอ่อน นิ่งพราดำร่ากันตั้งแต่เล็กจนโตนะคะ ส่วนมากจะเป็นพวกน้องนางบ้านนา พวกที่มีพื้นเพเดิมยากจน มีการศึกษาน้อยหรือพวกที่มี

ปัญหาในชีวิตมามาก พวกที่มีลูกแล้วแต่ไม่มีสามี จำนวนไม่น้อย
ที่เคยทำงานเป็นโสเภณีมาก่อน นอกจากนี้อาจมีผู้หญิงสาว ๆ
ดี ๆ ซึ่งญาติพี่น้องที่ถูกชักนำมา บางคนผู้ปกครองเห็นดีเห็นงาม
สนับสนุนด้วยซ้ำ

คิดใจจะหายเซ็ง: 112

ตัวอย่าง

ผู้ชายฝรั่งถึงแม้จะมีเครดิตแต่หัวเกือบล้านตัวใหญ่โตอายุเกือบ
กลางคนบ่อย ๆ ที่แม่वादเห็นผู้ชายลักษณะนี้มีคู่เป็นหญิงไทยอายุ
น้อยความรู้น้อย บางคนอาจจะประสพการณ์น้อยอีกด้วย เพราะ
มีผู้หญิงไทยจน ๆ มากมายที่ไม่เคยเป็นโสเภณีมาก่อน แต่ยอมมา
อยู่กับฝรั่งตามสภาพสังคมของตัวเองชักนำมา โดยที่ผู้หญิงพวกนี้
ไม่มีอะไรเหมาะสมกับฝรั่งที่ตกลงมาร่วมชีวิตด้วยเลย แม้แต่จะ
พูดจาส่งภาษากันก็ไม่รู้เรื่อง มีเรื่องเดียวเข้ากันได้เหมาะสมคือ
ความมีเงินกับไม่มีเงิน

นอนบนรถไฟ กินบนรถไฟ ในอเมริกา: 166

ตัวอย่าง

พวกที่น่าเห็นใจที่สุด เห็นจะเป็นพวกผู้หญิงไทยที่ไม่มีการศึกษา
ทั้งหลาย ที่แต่งงานไปกับฝรั่งชาติต่าง ๆ พวกนี้มีจำนวนไม่น้อยที่
ไปประสบความลำบากมากแล้วไม่รู้จะหันไปไหนไปทางไหน

คิดใจจะหายเซ็ง: 45

ตัวอย่าง

พวกชาวนอร์เวย์มักสมเพชพวกผู้หญิงไม่ดีคนไทยที่มาแต่งงาน
กับพวกผู้ชายนอร์เวย์ พวกนั้นคิดว่าพวกผู้หญิงไทยจะต้องมีชีวิต
ที่ตกระกำลำบากมาก โดยพวกผู้ชายเอาเปรียบเพราะไม่รู้ภาษา
ไม่รู้เรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีใด ๆ ในประเทศนี้

คิดใจจะหายเซ็ง: 84

ตัวอย่าง

ผู้ชายฝรั่งนั้นพอแต่งเมียแล้ว เมียมีความหมายมากกว่าเมียแบบ
ไทย ๆ เรา ไม่ใช่ว่าเป็นสุดที่รักสุดบูชาอะไรพรรคั้นนั้นกะ
แต่เมียเปรียบเหมือนผู้จัดการฝ่ายบุคคลในบริษัทใหญ่ ๆ ที่ดู
เหมือนไม่ใช่หน้าที่ที่สำคัญนัก แต่ขอโทษเวลาพวกที่มีความสำคัญ

หรือไม่สำคัญทั้งหลายมีปัญหาเรื่องอุจจาระไม่ออกปัสสาวะไม่ออก
ก็เห็นแต่ต้องวิ่งวุ่นมาหาผู้จัดการฝ่ายนี้ก่อนเสมอ

สันดานผู้ชาย: 17

ตัวอย่าง

คุณย่าท่านคงเชื่อว่าการเป็นเมียนั้น ต้องพยายามเป็นเมียหนึ่ง
เดียว ครอบครัวจึงจะมีความสุข ถ้าไปไม่ไหวจริง ๆ ก็ต้อง
พยายามเป็นเมียที่หนึ่ง แต่ไอ้เรื่องจะเลิกราหย่าร้างแล้วไม่ได้เป็น
เมียนั้นท่านไม่เห็นด้วย แม้วาดโตไม่ทันที่จะถามท่านว่า ถ้าเป็น
เมียหนึ่งเดียวก็ได้ เป็นเมียที่หนึ่งก็ได้ ควรจะเลือกเป็นเมีย
แบบอื่นหรือเลือกไม่เป็นเมียดี

สันดานผู้ชาย: 9

ตัวอย่าง ใช้คำขยายลักษณะของภรรยาชาวตะวันตกซึ่งเป็นหญิงไทย ส่วนใหญ่คำขยาย
มักแสดงลักษณะด้านลบ เป็นลักษณะที่ไม่ดี ไม่พึงประสงค์ และแสดงน้ำเสียงดูถูก เป็นการประกอบ
สร้างภาพด้านลบแบบเหมารวมอย่างไม่ยุติธรรมต่อหญิงไทยที่เป็นภรรยาชาวตะวันตก

คำขยาย “ยากจน” “จน ๆ” เป็นคำที่สื่อถึงการถูกมองแบบเหมารวมว่าการที่หญิงไทยที่
ยากจนได้แต่งงานข้ามวัฒนธรรมกับชาวตะวันตกนั้นเป็นการยกระดับฐานะทางการเงิน แม้บางคนจะ
แต่งงานด้วยความรักก็มักถูกมองแบบเหมารวมจากสังคมเสมอ คำขยาย “มีปัญหาในชีวิตมาก” “มี
ลูกแล้วแต่ไม่มีสามี” “เป็นโสเภณีมาก่อน” “อายุน้อย” เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีต่อ
หญิงไทยที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หญิงกลุ่มดังกล่าวพยายามหลุดพ้นจาก
การถูกกำหนดว่า “ด้อยกว่า” ในสังคมไทยโดยการแต่งงานกับชาวตะวันตก นอกจากนี้ คำขยาย “ไม่มี
การศึกษา” “มีการศึกษาน้อย” “ความรู้น้อย” ก็ยังคงแสดงให้เห็นความด้อยกว่าของหญิงไทยที่เป็น
ภรรยาชาวตะวันตกอีกเช่นเดียวกัน ซึ่งตัวบทแสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมของการถูกตัดสินหรือ
ถูกกำหนดคุณค่าโดยสังคมและถูกมองแบบเหมารวม อันทำให้หญิงไทยบางส่วนถูกลดทอนคุณค่า
ความเป็นมนุษย์เพียงเพราะความไม่เท่าเทียมด้านการศึกษา ฐานะและประสบการณ์ชีวิตในอดีต

อย่างไรก็ตาม ก็ยังพบคำที่สื่อความทางบวกเช่นเดียวกัน คำขยาย “ซื่อสัตย์” “ดี” เป็น
คำที่สื่อถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการเป็นภรรยา อย่างไรก็ตาม คำขยาย “ที่หนึ่ง” “หนึ่งเดียว”
แสดงค่านิยมชายเป็นใหญ่ เช่น ค่านิยมในสังคมไทยซึ่งเป็นค่านิยมที่สามีนิยมมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน
จนเกิดคำเรียกภรรยาในสังคมมากกว่า 1 ลักษณะ ดังที่ปรากฏคำว่า เมียหลวง เมียน้อย บ้านเล็ก ฯลฯ

3.1.1.4 กลุ่มคำศัพท์ที่เป็นนามวลีบอกสถานที่หรือถิ่นที่มาของภรรยาชาวตะวันตกที่
เป็นหญิงไทย ได้แก่ ต่างจังหวัด บ้านนา

ตัวอย่าง

เธอเล่า (ว่าเวลาทำความสะอาดห้องน้ำอยู่ บางครั้ง ฝรั่งบางคน
ไม่ขออนุญาตก่อนเข้าทั้งที่มีป้ายแจ้งว่ากำลังทำความสะอาดให้

เธอได้ด่าบ่อย ๆ) สังเกตได้ว่าถึงแม้เธอจะเป็นคนไทยต่างจังหวัด
ดูเหมือนไม่มีการศึกษา แต่เธอยังคงอยู่ที่มีมานาน จนมีความเชื่อมั่น
เข้าใจสิทธิและความเสมอภาคของการอยู่ร่วมกันของพวกนอร์เวย์
ดี ไม่มีใครจะใหญ่โตกว่าใครถึงแม้จะทำงานกันคนละระดับ
ไม่ซี้กั๊วไม่กล้าว่าใครเหมือนเด็กต่างจังหวัดบ้านเรา”

ทองเกาะทะเลเหนือ: 78

ตัวอย่าง

สงสัยไหมคะว่าเพราะเหตุใด พวกฝรั่งถึงเกิดนิยมมีเมียคนไทยกัน
นักหนา แต่ต้องไม่ใช่สาวไทยประเภทหนูแวนแซนอ่อน นิ่งพำ
ตำรากันตั้งแต่เล็กจนโตนะคะ ส่วนมากจะเป็นพวกน้องนางบ้าน
นา พวกที่มีพื้นเพเดิมยากจน มีการศึกษาน้อยหรือพวกที่มีปัญหา
ในชีวิตมามาก พวกที่มีลูกแล้วแต่ไม่มีสามี จำนวนไม่น้อยที่เคย
ทำงานเป็นโสเภณีมาก่อน

คิดใจจะหายเซ็ง: 112

ตัวบทใช้คำว่า “ต่างจังหวัด” “บ้านนา” สื่อความหมายว่าหญิงไทยที่มีภูมิลำเนา
ต่างจังหวัดของประเทศไทยนั้นมักจบการศึกษาต่ำ ซึ่งความเป็นต่างจังหวัดในมุมมองของบริบทสังคม
วัฒนธรรมไทยที่กลุ่มคนซึ่งเป็น “ศูนย์กลาง” และอยู่ใน “เมือง” ได้หมายรวมถึงความด้อยกว่าของ
ประชาชนในท้องถิ่นที่ถูกอ้างถึงด้วย นอกจากความด้อยกว่าทางการศึกษาแล้ว ยังด้อยกว่าด้าน
ความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ การเข้าถึงข้อมูลความรู้ที่ทันสมัย และถูกจำกัดสิทธิให้อยู่ในตำแหน่งทางสังคม
ที่ด้อยโอกาสหรือไร้อำนาจในการต่อรองหรือเรียกร้องสิทธิในเรื่องต่าง ๆ ดังนั้น เมื่อตัวบทใช้คำว่า
“ต่างจังหวัด” ในด้านการศึกษา จึงสื่อถึงให้เห็นการดิ้นรนเพื่อหลุดพ้นความเป็นชายขอบของหญิงไทย
ต่างจังหวัดด้วยการมาเป็นเมียฝรั่งและย้ายถิ่นฐานตามสามีชาวตะวันตกแม้จะมีความรู้ที่น้อยก็ตาม

3.1.2 การเลือกใช้คำกริยา (Transitivity and Verb Processes)

การพิจารณาการใช้คำกริยามีความสำคัญในการทำความเข้าใจสิ่งที่กล่าวถึงในตัวบทในแง่
ที่ว่าสิ่งที่กำลังกล่าวถึงนั้นคงอยู่และมีตัวตนในสถานะอย่างไรท่ามกลางการสื่อสารของบุคคล
เช่นเดียวกับความรู้ความเข้าใจบางสิ่งบางอย่างที่มีอยู่แล้วของบุคคลในสังคม ถ้อยคำที่ปรากฏในตัวบท
จึงไม่เป็นเพียงการแสดงข้อมูลถ่ายทอดความคิดระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารเท่านั้นแต่ยังสะท้อนถึง
ความสัมพันธ์ทางสังคมบางอย่างที่แฝงอยู่กับการสื่อสารนั้นอีกด้วย (จันทิมา อังคพณชกิจ, 2557:
149)

การพิจารณาการใช้คำกริยาย่อมแสดงให้เห็นผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำและสิ่งที่กระทำใน
สถานการณ์การสื่อสาร ผ่านการเลือกใช้คำกริยาซึ่งมีอยู่อย่างหลากหลายทั้งระดับคำและระดับ
ประโยค คำกริยาที่ถูกเลือกใช้ตามเจตนาและสถานการณ์การสื่อสารครั้งนั้น ๆ จึงเป็นการสื่อความ
หรืออุดมการณ์แฝงเร้นที่ถูกเลือกมาแล้ว

ตัวบทใช้กริยาที่แสดงถึงชุดความคิดเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ดังตัวอย่าง

3.1.2.1 คำกริยา ที่สื่อความว่า “ตาม” หรือ “ติดตาม” ปรากฏว่า คำกลุ่มนี้ใช้เมื่อกล่าวถึง การที่ภรรยาต้องติดตามสามีไปในที่ต่าง ๆ ซึ่งสื่อชุดความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่ในครอบครัวด้วย

ตัวอย่าง

ฝ่ายญาติผู้น้องที่เป็นญาติฝ่ายทางแม่ของแม่वादที่อยู่ยุสตันนั้น
ตามสามีอเมริกันไปประจำอยู่ที่ประเทศเนเธอร์แลนด์

นอบนบรถไฟ กิบบนรถไฟ ในอเมริกา: 61

ตัวอย่าง

ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าแม่वादวางแผนจะเดินทางต้นเดือนสิงหา คุณเธอก็
เลือกลาพักร้อนตอนนั้นเหมือนกันเป็นเวลา 2 อาทิตย์ แกมมี
บัญชาหน้าตาเฉยให้แม่वादติดตามไปทำหน้าที่เป็นอีแจ้วและเป็น
อีตัว

นอบนบรถไฟ กิบบนรถไฟ ในอเมริกา: 3

ตัวอย่าง

สมัยก่อนที่แม่वादจะแต่งงานและย้ายไปอยู่กับบียอร์นที่นอร์เวย์
เป็นกิจจะลักษณะนั้น ทุกครั้งที่แม่वादต้องไปประชุมที่โน่น
แม่वादชอบมากคะ เพราะบ้านเมืองสวยงามเหลือเกิน

บุพเพสันนิวาส: 41

จากตัวอย่าง ปรากฏการใช้คำกริยาที่หมายความว่า “ตาม” โดยระบุผู้กระทำ คือ ภรรยาว่าจะต้องติดตามสามีไปใช้ชีวิตในต่างประเทศ หรือย้ายที่อยู่ติดตามไปทำงานตามสถานที่ต่าง ๆ คำ “ย้ายตาม” “ย้ายไป” “ตาม” “ติดตาม” “ตามไป” ซึ่งสื่อว่าภรรยามีหน้าที่ต้องติดตามสามีและย้ายตามสามีไปทำงานในที่ต่าง ๆ ในขณะเดียวกัน การใช้คำกริยา “บัญชา” ก็สื่อให้เห็นว่าสามีเป็นหลักของครอบครัว หากสามีต้องย้ายที่ทำงาน เมียฝรั่งก็ต้องย้ายตามไปด้วย เผยให้เห็นชุดความคิดชายเป็นใหญ่ที่ยังคงปรากฏอยู่ในสังคมตะวันตกผ่านการเลือกใช้คำกริยาของตัวบท

3.1.2.2 คำกริยา ที่สื่อความถึงหน้าที่ของสามีและภรรยาที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม ปรากฏว่า คำกลุ่มนี้ใช้เมื่อกล่าวถึงหน้าที่ของสามีภรรยาที่แม้จะมีพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม แต่ก็ยอมมีหน้าที่ในครอบครัวตามวิถีชีวิตของคู่สมรสแต่ละคู่ หรือตามวัฒนธรรมในสังคมที่อาศัยอยู่ด้วยกัน

ตัวอย่าง

ที่ออธอสเพื่อนของแม่वादเจ้านายผมเป็นผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับ
ชาวนอร์เวย์เหมือนกัน สามีแกมีอาชีพเป็นกัปตันเรือบินที่เพิ่งปลด

เกษียณ มีแผนการจะออกเดินทางด้วยเรือใบที่กัปตันสร้างขึ้นเอง ไปรอบโลก ใช้เวลาประมาณ 3 ปีที่จะเดินทางไปเรื่อย ๆ มีเมีย คู่ใจเดินทางไป**ปรณิบัติ**ทุกรูปแบบ

ฟังมาแล้ว: 37

ตัวอย่าง

ตอนหลัง ๆ พอสนิทกับฝ่ายหญิงมากขึ้น แม่वादสงสารเห็นใจ แก่มาก เพราะแกมีความเป็นอยู่ที่เป็นผู้เสียเปรียบอยู่เสมอ ทำทุกอย่างตั้งแต่งานบ้าน งาน**ปรณิบัติ**ฝ่ายชาย ตลอดไปจนถึง **ช่วยทำธุรกิจ**ของฝ่ายชาย

สันดานผู้ชาย: 24

ตัวอย่าง

สมัยแม่वादแต่งงานไปอยู่ที่ออสเตรเลียใหม่ ๆ อยากเป็น**แม่บ้าน** รับผิดชอบเรื่องเกี่ยวกับสามีสุดที่รักมาก

สันดานผู้ชาย: 17

ตัวอย่าง

เดี๋ยวนี้ไปฝึกเป็น**แม่ครัว**ฝรั่งเศสมานานนักหนาแล้วจึงค่อนข้างจะ มั่นใจในฝีมือตนเอง แต่เรื่องมันต่างกันตรงที่เวลาทำครัวอยู่ที่ เมืองนอกนั้น มีคนต้องทนกินฝีมือแม่वादอยู่คนเดียว ไม่ต้อง พุดมากไม่อย่างนั้นจะไม่มีกิน อย่างน้อยคุณปิยอรันก็ยังมีชีวิตที่ ไม่ได้เป็นโรคขาดอาหารอยู่จนเดี๋ยวนี้นะคะ

Amazing Thailand: 16

ตัวอย่าง

ตามธรรมดาฝ่ายชายย่อมเป็นผู้ที่**ออกไปทำมาหากิน**และฝ่ายหญิง **ดูแลเรื่องในบ้าน**

สันดานผู้ชาย: 16

ตัวอย่าง

เป็นเรื่องปกติของสามีภรรยาฝรั่งที่จะต้อง**ช่วยกัน**ทำทุกอย่าง เพราะไม่มีคนงานมาช่วยทำงานเหมือนในบ้านเมืองเรา

แหวกยิวเข้าฉนวนกาซ่า: 80

ตัวอย่าง

ปียอร์นมีหน้าที่ทำความสะอาดพื้นบ้าน

สันดานผู้ชาย: 87

ตัวอย่าง

ตามแผนการนั้นเด็ก ๆ จะไปนอร์เวย์ก่อนแล้วจึงเข้าไปเที่ยวยุโรป โดยให้อาปียอร์นเป็นโฮเฟอร์ขับรถพาเที่ยวตามประเทศต่าง ๆ

กำเนิดตัวละคร: 14

ตัวอย่าง

ตลอดเวลาที่พักอยู่ที่นอร์เวย์ประมาณสามอาทิตย์ ในวันหยุด เราจะอยู่กันที่บ้านบนภูเขา แม่वादมีหน้าที่**ทำงานบ้านจัดการเสื้อผ้าและทำอาหาร** ปียอร์นมักหายอยู่ที่ห้องใต้ดินที่เขา**กำลังตกแต่งให้เป็นอพาร์ทเมนต์เล็ก ๆ** ที่มีพร้อม ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องครัว และห้องนั่งเล่น หรือบางทีก็**ซ่อมรถซ่อมรา**ไปตามเรื่อง

พาเด็กไทยท่องยุโรป: 134

ตัวอย่าง

แม่वाद**ขับรถ**ในเมืองได้ดีกว่าปียอร์นเพราะเคยชินกับการขับรถในกรุงเทพฯ จึง**รับหน้าที่**เป็นคนขับไปแคมป์ปิ้งที่อยู่ทางอีกด้านของเมือง

ร้อยพ่อพันแม่ผู้ร่วมทาง: 74

จากตัวอย่าง ปรากฏการใช้คำกริยาที่แสดงให้เห็นว่า การใช้ชีวิตสมรสนั้นต้องมีสามีและภรรยาต้องมีหน้าที่ในการปฏิบัติ เช่น ตัวบทใช้ คำว่า “ปรนนิบัติ” “ช่วยทำธุรกิจ” “เป็นแม่ครัว” “เป็นแม่บ้าน” แสดงให้เห็นหน้าที่ของภรรยาที่ต้องดูแลความเป็นอยู่ของสามีและช่วยดูแลกิจการของสามี ดูแลเรื่องในบ้าน ซึ่งแม้จะต่างวัฒนธรรม ภรรยาก็มักมีหน้าที่เช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นชุดความคิดที่สื่อถึงการเป็นภรรยาที่ดีว่าจะต้องปรนนิบัติสามี ดูแลงานบ้านไม่ให้ขาดตกบกพร่อง และหากภรรยาคนใดที่สามารถช่วยงานหรือภาระอื่นเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวแล้วย่อมเป็นสิ่งที่สามีปรารถนา นอกจากนี้ยังใช้คำว่า “ทำมาหากิน” “ทำความสะอาดบ้าน” “เป็นโฮเฟอร์” “ตกแต่งอพาร์ทเมนต์” “ซ่อมรถซ่อมรา” “ต้องช่วยกัน” แสดงให้เห็นหน้าที่ของสามีว่านอกจากหน้าที่หลักที่ต้องทำงานหาเงินเลี้ยงครอบครัวแล้ว ก็ต้องทำหน้าที่ดูแลตกแต่งบ้าน ซ่อมรถ ช่วยแบ่งเบางานบ้าน ภรรยาและขับรถด้วย ซึ่งหน้าที่ข้างต้นนั้น ตามปกติของสังคมแต่ละวัฒนธรรมย่อมแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรม ตัวบทแสดงให้เห็นเพียงว่า ภรรยาและสามีมีหน้าที่แตกต่างกันในการใช้ชีวิตสมรสเพื่อเกื้อกูลครอบครัวของตนเอง

3.1.2.3 คำกริยา ที่สื่อความไม่พอใจของคู่สมรสเมื่อได้รับผลกระทบจากค่านิยม ความคิด บางอย่างในสังคมวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งทำให้ถูกลดทอนคุณค่าของมนุษย์จนเกิดความไม่ภาคภูมิใจใน ตัวเอง หลังจากย้ายไปอาศัยอยู่ในต่างประเทศ ซึ่งเป็นการอาศัยอยู่ในวัฒนธรรมของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คำกริยาเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงชุดความคิดที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่พอใจ ไม่เข้าใจ และไม่ยอมรับค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณีในวัฒนธรรมที่กำลังดำรงอยู่

ตัวอย่าง

บียอร์นพยายามหนักหนา ที่จะขอให้แม่วาดเปลี่ยนสัญชาติเป็น
คนนอร์เวย์ เหตุผลเพียงเพื่อจะได้ไม่ต้องประสบกับปัญหาพวกนี้
ไม่ว่า แม่วาดต้องเสียสิทธิ์อะไรในการเป็นคนไทย เขายินดีขดเซย
เป็นอย่างอื่นให้

บุพเพสันนิวาส: 149

คำกริยา “พยายาม” “เปลี่ยน” ตัวบ่งชี้ “สัญชาติ” ที่สื่อให้เห็นความไม่พอใจและ ความถูกกดต่ำลงเพราะภาพเหมารวมของหญิงไทยในต่างประเทศว่าเดินทางเข้ามาค้าประเวณี และ ชื่อเสียงเรื่องโสเภณีไทยก็เป็นทีที่เลื่องลือในแถบตะวันตก ตัวอย่างนี้จึงสื่อชุดความคิดที่มีต่อหญิงไทย หรือหญิงไทยที่เป็นภรรยาของชาวตะวันตกตามมุมมองของตัวบทว่า ผู้หญิงไทยที่ใช้ชีวิตในนอร์เวย์ หรือซีกโลกตะวันตกย่อมต้องการมีสัญชาติเป็นคนนอร์เวย์เพื่อไม่ให้โดนดูถูกหรือถูกมองเหมารวมว่า เป็นโสเภณีไทย

ตัวอย่าง

อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ผู้ชายทุกคนจะมีเมียสี่คนได้ง่าย ๆ นะคะ
เขามีกฎว่าผู้ชายที่จะทำเช่นนั้นได้ ต้องได้รับการยินยอมจากเมีย
แรก ๆ ก่อน

สันดานผู้ชาย: 10

คำกริยา “ได้รับการยินยอม” จากตัวอย่างข้างต้น สื่อถึงความไม่เท่าเทียมทางเพศ แฝงชุดความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่ว่า สามีสามีสามารถมีภรรยาได้หลายคนในศาสนาอิสลาม อย่างไรก็ตาม ตัวบทก็ยังพยายามสื่อว่า การจะมีได้นั้นต้องได้รับการยินยอมจากภรรยา ก่อน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าใน หลายวัฒนธรรม เพศชายมีสิทธิ์มากกว่าเพศหญิง ที่สื่อให้เห็นความไม่พอใจและความถูกกดต่ำลง เพราะภาพเหมารวมของหญิงไทยในต่างประเทศว่าเดินทางเข้ามาค้าประเวณี และชื่อเสียงเรื่อง โสเภณีไทยก็เป็นทีที่เลื่องลือในแถบตะวันตก ตัวอย่างนี้จึงสื่อชุดความคิดที่มีต่อหญิงไทยหรือหญิงไทยที่ เป็นภรรยาของชาวตะวันตกตามมุมมองของตัวบทว่า ผู้หญิงไทยที่ใช้ชีวิตในนอร์เวย์หรือซีกโลก ตะวันตกย่อมต้องการมีสัญชาติเป็นคนนอร์เวย์เพื่อไม่ให้โดนดูถูกหรือถูกมองอย่างเหมารวมว่าเป็น โสเภณีไทย

ตัวอย่าง

แม่วาดเองแม้จะแต่งงานกับฝรั่งมั่งคั่ง มีสังคมกับคนต่างชาติเสียมาก แต่ยังคงพยายามรักษาคำพูด และวิธีการพูดให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทยอยู่เสมอ ถึงแม้บางครั้งจำเป็นต้องละทิ้งขนบธรรมเนียมของตัวเอง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพและโอกาส

บุพเพสันนิวาส: 95

ตัวอย่าง

ผู้หญิงไทยส่วนมากถ้าแต่งงานไปอยู่ต่างประเทศมีภรรยาจะไม่มีโอกาสเรียนรู้ถึงเรื่องธรรมเนียมของฝรั่ง เพราะผู้ชายไม่ค่อยสนใจจะทำจะสอนเมียก็เลยไม่ได้เรียน ก็ใช้ธรรมเนียมเดิม ๆ ของตัว

Amazing Thailand: 125

ตัวอย่าง

ตั้งแต่แม่ของแม่วาดอายุในวัยชรา จนถึงหลานตัวน้อย อายุไม่กี่ปี ที่รวมกันกินนอนอยู่ในนั้นเพื่อความสะดวกสบายตอนที่ฉลองปีใหม่นั้นคุณบียอร์นยอมไม่สะดวกแน่นอน เพราะเป็นฝรั่งที่เคยชินกับการอยู่เป็นอิสระ ตอนแรกแม่วาดคิดจะไปเช่าห้องตามโรงแรมให้เขาไปอยู่ต่างหาก แต่พอคิด ๆ ดูว่าบียอร์นน่าจะเรียนความเป็นอยู่อย่างไทย ๆ บ้าง จะทำแต่ตามธรรมเนียมของตัวเอง โดยให้แม่วาดเป็นฝ่ายที่ต้องปรับตัวอยู่แต่ผู้เดียวมันไม่ยุติธรรมนัก

สันดานผู้ชาย: 101

ตัวอย่าง

สามีมักอบรมสั่งสอนก่อนการเดินทางไปข้างนอกด้วยตัวคนเดียวของแม่วาดเสมอ ให้เสียค่ารถอย่าแอบงุบงิบ ถึงแม้ว่าจะไม่มีใครมาตรวจเช็คกว่าเสียเงินหรือเปล่า เมื่อใช้อะไรหรือบริการของใครไม่ว่าเขาจะรู้หรือไม่ก็ต้องคืนเขาไป ไม่เช่นนั้นจะเสียความเคารพต่อตัวเองไปมากมาย ทำนองนี้แหละค่ะที่คุณเธอชอบสั่งสอนฉันก็ยอมทำตามโดยดี

แอบดูนอร์เวย์: 63

จากตัวอย่าง คำกริยาที่ขีดเส้นใต้ ตามบริบทที่ตัวบทนำเสนอ สะท้อนให้เห็นการที่สามีและภรรยาต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของอีกฝ่ายเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตในวัฒนธรรมได้อย่างเป็นธรรมชาติ

และลดช่องว่างของความแตกต่างทางวัฒนธรรม จากตัวอย่างจะเห็นว่า สามิและภรรยาต้องปรับตัว เพื่อให้เข้าสังคมวัฒนธรรมนั้นได้อย่างราบรื่น หากไม่ปรับตัวเอง หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ช่วยให้อีกฝ่ายปรับตัวได้ง่ายขึ้น การใช้ชีวิตในวัฒนธรรมก็จะประสบปัญหาและอาจส่งผลเสียต่อความสัมพันธ์ ชุมชน และสังคมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะถูกจำแนกออกจากความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเจ้าของวัฒนธรรม และกลายเป็น “คนอื่น” ที่ไม่สามารถกลายเป็นคนที่มีวัฒนธรรมเดียวกันในสังคมที่ดำรงอยู่

ตัวอย่าง

เปลี่ยนสามิเป็นคนนอร์เวย์ซีไก่ la จะรู้สึกถึงความเย็นของหิมะใน
ลีลาการวาดลวดลายที่ซับซ้อนตามกันตลอดตั้งแต่สนามหลวง
ยันถนนตก แต่ถ้ารักจะเป็นเมียบริทิชก็ทนหน่อยนะหนู

ทะเลาะกันหน่อย อร์อยกับชีวิต: 59

ตัวอย่าง

สามิบางคนเกรงใจเมียมากจนไม่กล้าขัดอะไร เพราะเมียมีอำนาจ
เงินบ้าง อำนาจพ่อตาบ้าง มีความรู้การศึกษามากกว่าบ้าง ถ้า
ฝ่ายหญิงโง่พอที่จะยกเรื่องเหล่านี้ขึ้นมาแสดงอำนาจเหนือกว่า
สามิตัวเอง คงไม่มีความสุขเหลืออยู่ในครอบครัวแน่ ๆ

สันดานผู้ชาย: 84

ตัวอย่าง

ที่น่าชื่นใจคือสามิมักกลัวเมียเพราะความรัก อยากจะถนอมน้ำใจ
อยากจะตามใจเมีย อยากให้เมียชื่นใจภูมิใจในตัวสามิ พยายาม
ทำสิ่งที่ภรรยาต้องการด้วยความเต็มใจไม่ใช่จำใจ ครอบครัวนี้
น่าจะเป็นครอบครัวที่มีความสุขขึ้นพื้นฐานมากมายทีเดียว

สันดานผู้ชาย: 84-85

จากตัวอย่าง คำกริยาเหล่านี้ แสดงคำกริยาที่สื่อถึงความสัมพันธ์ของคู่สมรส เช่น “รัก”
“ทน” “เกรงใจ” “ถนอม” “กลัว” “ตามใจ” สื่อถึงชุดความคิดเกี่ยวกับแนวคิดในการใช้ชีวิตสมรส
ดังนั้น กลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์จึงเป็นกลวิธีทางภาษากลวิธีหนึ่งที่ตัวบทเลือกใช้เพื่อสื่อ
อุดมการณ์หรือชุดความคิดเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม โดยปรากฏการใช้คำเรียกหลากหลาย
ลักษณะและการใช้คำกริยาหลายลักษณะดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

3.2 การใช้อุปลักษณ์ (Metaphor)

อุปลักษณ์ (Metaphor) ในที่นี้ คือ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual Metaphor) คือ
การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยทั้งสองสิ่งมาจากความหมายที่ต่างกัน โดยมีการถ่ายโยง

ความหมายจากวงความหมายต้นทาง (source domain) ซึ่งเป็นแบบเปรียบไปยังความหมายปลายทางซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain) ผลการวิจัย พบว่า ตัวบทใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อสื่ออุดมการณ์หรือชุดความคิดเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ดังตัวอย่าง

ภรรยาเป็นผู้รับใช้

ตัวอย่าง

แล้วแม่वादก็กลับบ้านไปนอนตุ้งรอแจ้งข่าวดีกับสามีว่า มีทั้งวีซ่า มีทั้งตั๋วเรือบิน ที่จะตามไปรับใช้เป็นทาสผู้ซื้อสัตย์ของปียอร์นสามีสุดที่รัก

แหวกยิวเข้าฉนวนกาซ่า: 19

ตัวอย่าง

อะฮ้า! เป็นอันว่าคุณปียอร์นโชคดีจะมีเมียคู่ทุกข์คู่ยากติดตามไปรับใช้จนเกือบถึงชั่วโลกเหนือแน่ทีเดียว

บุกโลกน้ำแข็ง: 12

จากตัวอย่าง พบว่า ตัวบทเปรียบเทียบภรรยา กับ “ทาส” ซึ่งมีความหมาย 2 ความหมาย คือ ความหมายที่ 1 เป็นคำนาม หมายถึง ผู้ที่ขายตัวลงเป็นคนรับใช้หรือที่นายเงินไถ่ค่าตัวมา เรียกว่า ทาสน้ำเงิน ผู้ที่เป็นลูกของทาสน้ำเงิน เรียกว่า ทาสเรือนเบี้ย หรือ ทาสในเรือนเบี้ย ทาสที่เอาเงินไปซื้อ มา เรียกว่า ทาสสินไถ่ ผู้ที่เป็นคนเชลย เรียกว่า ทาสเชลย ถ้าใช้คู่กันว่า ทาสทาสี ก็หมายความว่า ทาส เป็นบ่าวผู้ชาย และ ทาสี เป็นบ่าวผู้หญิง ความหมายที่ 2 เป็นคำนาม หมายถึง ผู้ที่ยอมให้ตนตกอยู่ในอำนาจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น เป็นทาสการพนัน เป็นทาสยาเสพติด เป็นทาสความรัก เป็นทาสเงิน ผู้ที่อุทิศตนแก่สิ่งที่เลื่อมใสศรัทธา เช่น เป็นทาสความรู้ ดังนั้น นัยของอุปลักษณ์ในการเปรียบนี้จึงหมายถึง ภรรยา ยินยอมเป็นผู้รับใช้หรืออยู่ใต้อำนาจของสามี ภรรยาต้องติดตามไปด้วยเมื่อสามีต้องเดินทางไปทำงาน อย่างไรก็ตาม แม้ตัวบทมิได้มีน้ำเสียงในทางลบแต่ก็สื่ออุดมการณ์อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่อย่างชัดเจน

ภรรยาเป็นสิ่งที่หาซื้อได้

ตัวอย่าง

อย่าลืมนะคะพวกผู้ชายเขามีสิทธิ์เลือกตั้งสี่คน ผู้หญิงเราจึงเปรียบเหมือนเป็นผลไม้ล้นตลาด อย่าทำหึงไป ทำตามที่ท่านผู้ใหญ่ท่านสอนไว้เสียดี ๆ เพราะถ้าเป็นผลไม้ที่ไม่มีใครซื้อแล้ว จะต้องโดนกวาดลงขยะไปในที่สุด

สันดานผู้ชาย: 11

ตัวบทสื่อว่า ชุดความคิดที่มีต่อหญิงไทยนั้นเป็นชุดความคิดด้านลบ มีการเปรียบผู้หญิงกับผลไม้ที่ผู้ชายสามารถเลือกซื้อ ซึ่งหมายถึง การเลือกเป็นคู่ครอง ซึ่งจะต้องมีสินสอดมาสู่ขอเหมือนกับการใช้เงินซื้อผลไม้ ผลไม้ที่ไม่ถูกซื้อคือผลไม้ที่อาจถูกกวาดลงขยะ ก็เปรียบดัง ผู้หญิงที่ไม่มีผู้ชายมาสู่ขอแต่งงาน จึงต้องพยายามทำตัวให้ดีเพื่อ使自己เป็นผู้ที่ถูกเลือก ตัวบทสะท้อนค่านิยมเรื่องการแต่งงานว่า การแต่งงานเป็นความสมบูรณ์แบบอย่างหนึ่ง การไม่ได้แต่งงานถือเป็นความล้มเหลวและเป็นสิ่งไม่พึงประสงค์ของเพศหญิง

ตัวอย่าง

ในฐานะที่เป็นหญิงไทย สายตาที่ดูหมิ่นจับผิดว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี จะเข้าไปขายตัวในประเทศของเขา ทำได้คะ...ต้องหวานอมขมกลืนไปตลอดทาง สงสารตัวเองเป็นที่สุดที่ต้องมาโดนคนต่างชาติมองอย่างเหยียดหยามตั้งแต่หัวจรดเท้าอยู่ตลอดเวลา

คิดใจจะหายเหิง: 49

ตัวอย่าง

ขณะที่สายการบินที่เรามาเข้าถึงนั้นไม่มีสายการบินอื่นเข้าเลย เจ้าหน้าที่กองตรวจคนเข้าเมืองจึงมีเวลาตรวจสอบผู้คนที่เข้ามาอย่างละเอียด ยิ่งตรงช่องที่พวกเราเข้าแถวรออยู่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้หญิงสูงวัยย่อมขี้สงสัยมากกว่าปกติ ถึงแม้เด็ก ๆ จะมีเอกสารที่ออกให้จากสถานทูตนอร์เวย์รับรองมาอย่างดีและเอกสารรับรองต่าง ๆ มากมาย แต่ก็ยังไม่ทำให้คุณป้าคนนี้แกเชื่อได้ง่าย ๆ แม้ว่าตนไม่ได้พยายามจะพาอีหนูสองคนนี้มาขายตัวที่นี่ เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีประสบการณ์เรื่องพวกแม่เลี้ยงหน้าคนไทยพาเด็กสาวคนไทยมาขายตัวมากต่อมาก

พาเด็กไทยท่องยุโรป :43

ตัวอย่าง

อย่างไรก็ตามถึงผู้หญิงพวกนี้จะเอาความเป็นผู้หญิงขาย จะขายสักกี่ครั้งก็หน จะขายไปให้ใครคนสักกี่คน ความเป็นผู้หญิงของเธอยังคงอยู่กับเธอเสมอ

นอนบนรถไฟ กินบนรถไฟ ในอเมริกา: 167

ตัวบทสื่อว่า ชุดความคิดที่มีต่อหญิงไทยนั้นเป็นชุดความคิดด้านลบ จากตัวอย่างข้างต้น ตัวบทสื่อให้เห็นการเปรียบเทียบความเป็นผู้หญิงกับสินค้าที่สามารถซื้อขายได้โดยใช้เงินหรือของมีค่า ดังนั้น การรับรู้ของสังคมต่างประเทศจึงมีอคติต่อหญิงไทยโดยเฉพาะเมียฝรั่งที่มักจะถูกมองว่าเป็น “สินค้า” ที่ถูกส่งเข้ามาเพื่อ “ขาย” ในต่างประเทศ หญิงไทยส่วนใหญ่จึงมักถูกตรวจสอบอย่างละเอียดก่อนจะอนุญาต

ให้ผ่านเข้าต่างประเทศเพราะถูกเฝ้าระวังเรื่องการค้าประเวณี หญิงที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมแล้วย้ายไปใช้ชีวิตในต่างประเทศมักถูกลดทอนคุณค่าจากชุดความคิดดังกล่าว

คู่สมรสเป็นปัญหาอุปสรรคหรือสิ่งชั่วร้าย

ตัวอย่าง

อิตาปิยอร์นคือเลี่ยนอันใหญ่ที่สุดในชีวิตที่ดำทำแม่वादอยู่

คิดใจจะหายเซ็ง: 55

ตัวอย่าง

ไม่น่าจะเป็นไปได้้นะคะที่ผู้ชายจะกลัวเมีย ถึงเมียจะมีหน้าตาทำทางเหมือน “นั่งแม่มด” อย่างไร เมียก็คือผู้หญิงดีดีนี่เอง แล้วผู้ชายออกสามศอกแท้ ๆ จะต้องกลัวไปทำไม แต่จริง ๆ แล้วมีผู้ชายชาติทหารเยอะแยะทีเดียว ที่กลัวเมียกันแบบสุด ๆ มีตั้งแต่ผู้ชายระดับที่ปกครองบ้านเมืองลงไปทีเดียวและยังเป็นกันทุกชาติทุกภาษา

สันดานผู้ชาย: 81

ตัวอย่าง เปรียบ สามี กับ “เลี่ยน” สื่อชุดความคิดเรื่องการใช้ชีวิตสมรสว่าย่อมไม่ได้ราบรื่นไปโดยตลอด นอกจากนี้ “สามี” ยังเป็นเลี่ยนอันใหญ่ที่สุดในชีวิต อาจกล่าวได้ว่า การกระทำของสามีย่อมส่งผลต่อภรรยาโดยตรงตลอดการใช้ชีวิตสมรส ในขณะเดียวกัน การเปรียบ “ภรรยา” กับ “นั่งแม่มด” ก็ย่อมแสดงให้เห็นว่า การกระทบกระทั่งกันระหว่างสามีภรรยาเป็นเรื่องปกติเช่นเดียวกัน

การแต่งงานเป็นการลงทุน

ตัวอย่าง

แต่การแต่งงานหมายถึงการลงทุนด้วยชีวิตทั้งชีวิต จึงต้องเลือกทางเสี่ยงให้น้อยที่สุด เลือกคนที่คิดว่าแต่งด้วยแล้วมีปัญหา น้อยที่สุด เพราะการแต่งงานที่ผิดพลาดนั้นเสียทั้งหมด เสียตัว เสียใจ เสียเงิน เสียงาน เสียความภาคภูมิใจ เสียความเชื่อมั่นในชีวิต และยิ่งเสียสิ่งที่คิดไม่ถึงอีกมากมายนัก

คิดใจจะหายเซ็ง: 164

ตัวอย่าง เปรียบ “การแต่งงาน” กับ “การลงทุน” สื่อว่า การเลือกคู่ครองเหมือนการลงทุน ตัวบทสื่อว่า การลงทุนลักษณะนี้ต้องเลือกแบบที่มีความเสี่ยงต่ำที่สุด เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดมากจนเกิด

ความเสียหาย ดังที่ตัวบทกล่าวว่า “เสียตัว เสียใจ เสียเงิน เสียงาน เสียความภาคภูมิใจ เสียความเชื่อมั่นในชีวิต และยังเสียสิ่งที่คิดไม่ถึงอีกมากมายนัก”

ตัวอย่าง

การแต่งงานไม่ใช่การซื้อล็อตเตอรี่ ถ้าถูกรางวัลก็โชคดี ถ้าไม่ถูกรางวัลก็เสียเพียงแค่งาน แน่แน่นอนไม่ว่าจะแต่งงานกับใครย่อมต้องมีปัญหาทั้งนั้นไม่มากก็น้อย

คิดใจจะหายเซ็ง: 164

ตัวอย่าง เปรียบ “การแต่งงาน” กับ “การซื้อล็อตเตอรี่” สื่อกว่า การเลือกคู่ครองย่อมไม่ใช่การเสี่ยงดวง มนุษย์ต้อง “เลือก” ไม่ใช่ “สุ่ม” เพราะการแต่งงานสำหรับมนุษย์ในแทบจะทุกวัฒนธรรมถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงในชีวิต หากผิดพลาดน้อย หรือไม่ผิดพลาดก็จะนำพาชีวิตครอบครัวให้มีความสุขได้ แต่หากผิดพลาดมากก็จะทำให้ส่งผลเสีย ทั้ง “เสียตัว เสียใจ เสียเงิน เสียงาน เสียความภาคภูมิใจ เสียความเชื่อมั่นในชีวิต และยังเสียสิ่งที่คิดไม่ถึงอีกมากมายนัก” ดังนั้นอุปลักษณนี้จึงแสดงให้เห็นว่า การแต่งงานเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จตัวชี้วัดหนึ่งในชีวิตมนุษย์ คนในสังคมย่อมคาดหวังถึงชีวิตแต่งงานที่มีความสุข ไม่ว่าจะเป็นการแต่งงานกับคนในวัฒนธรรมเดียวกันหรือแต่งงานข้ามวัฒนธรรมก็ตาม

3.3 การใช้มูลบท (Presupposition)

Porter (1986: 35; อ้างอิงจาก ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2558: 19) ได้ให้ความหมายมูลบทว่า คือการคาดคะเนถึงผู้รับสารและบริบทจากตัวบทที่สื่อออกมา เช่น ประโยค “Why do you look so gorgeous today, Jane?” ผู้รับสารสามารถคาดเดาข้อมูลหลายอย่างเกี่ยวกับเจนนจากประโยคนี้ เช่น เจนไม่ได้ดูดีทุกวัน หรือ อาจมีบางสิ่งบางอย่าง เช่น โอกาสพิเศษที่ทำให้วันนี้เจนต้องแต่งตัวดีเป็นพิเศษสภาวะเกิดก่อนเป็นสิ่งที่ เป็นภูมิหลังที่ผู้พูดรู้อยู่แล้วและมักจะไว้ในฐานที่เข้าใจ โดยถือว่าเป็นภูมิหลังที่ผู้รับสารก็น่าจะรู้อยู่แล้วเช่นกัน (common knowledge/ background knowledge) (สุจริตลักษณ์ ตีผดุง, 2552: 37)

มูลบททางวัจนปฏิบัติศาสตร์ เป็นการพิจารณาที่โครงสร้างภาษาเดียวกัน ถ้อยคำเดียวกันสามารถแสดงได้หลายหน้าที่ สื่อวัจนกรรมหลายประเภทและสื่อมูลบทหลายชุด ไม่จำเป็นที่ประโยคบอกเล่าจะทำหน้าที่แต่เพียงการพรรณนาอย่างเดียว หรือประโยคคำถามจะทำหน้าที่ถามอย่างเดียว

ในการตีความเราต้องอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับผู้พูดผู้ฟัง ความเชื่อของคนในสังคม ธรรมเนียมการปฏิบัติต่าง ๆ ข้อมูลเหล่านี้ทำให้เรามีข้อจำกัดทางด้านภาษา ไม่ได้เขียนไว้หรือแสดงไว้อย่างชัดแจ้งเมื่อเราสื่อสารความรู้ที่แฝงอยู่เบื้องหลังถ้อยคำเป็นสิ่งสำคัญในการตีความ (กฤษดาพรรณ หงศ์ลดาธรมภ์ และ อธิรุช โชคสุวณิช, 2551: 39)

ผลการวิจัย พบว่า การใช้มูลบท หรือ เหตุการณ์ที่มีอยู่ก่อนหน้า สื่ออุดมการณ์หรือชุดความคิดเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม เช่น ชุดความคิดเกี่ยวกับความเป็นเมีย หน้าที่ของเมีย การใช้ชีวิตสมรส ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

การแต่งงานอยู่กินกับคนต่างชาติ ต่างภาษา ต่างขนบธรรมเนียม ประเพณี ต่างแม้กระทั่งวิธีคิดนั้น **ไม่ถายนะคะ**

บุพเพสันนิวาส: 61

ตัวอย่าง

แน่นอนการอยู่ร่วมกันของสามีภรรยาที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันตลอดเวลา เหมือนในสังคมของพวกสแกนดิเนเวียน ถ้าจะประกอบชีวิตสมรสไปให้ตลอดได้โดยไม่ลำบากนักแล้ว ความเหมือนกันเท่ากันทางการศึกษาและรสนิยมเป็นเรื่องจำเป็นมาก

ฟังหมาเล่า: 38

ตัวอย่าง

การที่จะไปใช้ชีวิตร่วมกับคนที่ต่างกัน ไม่ว่าจะต่างชาติ ต่างสังคม ต่างการศึกษา ต่างการอบรม หรือต่างความเชื่อถือนั้น อาจเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดผลที่ไม่ดีมากมาย ในการใช้ชีวิตร่วมกัน **ปัญหาจึงไม่ใช่แต่เพียงการที่จะต้องพูดภาษากันเข้าใจเท่านั้น**

บุพเพสันนิวาส: 79

ตัวอย่าง

ความเป็นอยู่ที่เมืองนอกก็แสนลำบาก...ลำบาก **เรื่องจะได้เป็นคุณนายนั่งชี่นั้วนั้นฝันไปทีเดียว**

บุพเพสันนิวาส: 40

ตัวอย่าง

บียอร์นเป็นชาวนอร์เวย์ มีภาษาพูดของตัวเอง ฝ่ายแม่वादเป็นชาวไทย ที่มีภาษาพูดของตัวเองเช่นกัน แต่เราใช้ภาษาอังกฤษพูดกัน ฉะนั้นระหว่างเราจึงมีถึงสามภาษาซึ่งออกจะยุ่งยาก

บุพเพสันนิวาส: 81

ตัวอย่าง

อย่างไรก็ตาม การใช้สามภาษาพูดกัน ระหว่างสามภรรยาออกจะ
สับสนไปหน่อย ประกอบกับภาษาอังกฤษที่ใช้พูดกันมากระหว่าง
 เรา ไม่ใช่ภาษาพ่อภาษาแม่ของเราทั้งคู่ ย่อมไม่มีความชำนาญ
 หรือความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ดังนั้น เวลาส่วนใหญ่ของแม่वादที่พำนัก
 อยู่ที่โนนจึงเข้าเรียนภาษานอร์เวย์

บุพเพสันนิวาส: 83

ตัวอย่าง ตัวบทสื่อมูลบทว่า สังคมมองว่าการแต่งงานกับคนต่างชาติเป็นเรื่องง่าย ตัวบทปฏิเสห
 มูลบทซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นมาก่อน โดยใช้คำ “ไม่ง่าย” “ยาก” “ปัญหา” “ยุ่งยาก” “สับสน”
 และ “ฝันไปทีเดียว” เรื่องของการหวั่งจะเป็นคุณนายสุขสบายเพราะความต่างที่หลากหลาย ทั้งภาษา
 ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีคิด หากมองความสัมพันธ์ของคู่สมรสต่างวัฒนธรรมว่าเป็นเรื่องง่ายนั้น
 ตามมูลบท ถือว่าเป็นความเข้าใจผิด เพราะความต่างมักทำให้เกิดปัญหาในการครองคู่ ทั้งภาษา
 ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีคิด

นอกจากนี้ตัวบทยังสื่อมูลบทว่า ความลำบากประการหนึ่งในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมคือการที่
 สามภรรยามีการศึกษาและรสนิยมที่ไม่เท่ากันหรือไม่เหมือนกัน โดยยอมรับมูลบท และเน้นว่าหากจะ
 ทำให้ชีวิตสมรสไม่ลำบาก ต้องอาศัยความเหมือนทั้งด้านการศึกษาและรสนิยม

ตัวอย่าง

“ใช่ เป็นคนไทย พี่เป็นคนไทยเธอ ไม่เหมือนคนไทยเลยนะ”
 เธอคงหมายความว่า **ผิวแม่वादไม่คล้ำแกมค่อนข้างอวบ มือไม่
 แขนขาเหมือนพวกเป็นโรคไ้เรื้อยแรง**

ทองเกาะทะเลเหนือ: 77

ตัวอย่าง สื่อมูลบทว่า เมียฝรั่งที่เป็นคนไทยส่วนใหญ่จะผิวเข้ม ไม่อวบ มีบุคลิกคล่องแคล่ว
 ทะมัดทะแมง ซึ่งต่างจากผู้ผลิตตัวบทโดยสิ้นเชิง ซึ่งแม้จะเป็นเมียฝรั่งเช่นเดียวกันแต่ก็มีลักษณะหรือ
 บุคลิกภาพต่างจากเมียฝรั่งที่เป็นสาวไทยส่วนใหญ่ตามการรับรู้ของสังคมไทย

ตัวอย่าง

“อ้าวแล้วเรามาอยู่กับเขา **ต้องทำงานแล้วต้องกลับไปทำกับข้าว
 ให้เขาอีกหรือเปล่า**” แม่वादถามแบบคนไทยแท้ ๆ

ทองเกาะทะเลเหนือ: 83

จากตัวอย่างสื่อมูลบทว่า เมียฝรั่งต้องปรนนิบัติสามีแม้ว่าตัวเองจะทำงานหนักก็ต้องไป
 ทำงานบ้านด้วย ซึ่งสัมพันธ์กับการใช้คำเรียก “อ๊เจ้า” “แม่เจ้า” ด้วย

ตัวอย่าง

เป็นเรื่องปกติของสามีภรรยาฝรั่งที่จะต้องช่วยกันทำทุกอย่าง
เพราะไม่มีคนงานมาช่วยทำงานเหมือนในบ้านเรา

แหวกยิวเข้าฉนวนกาซา: 80

จากตัวอย่าง “เป็นเรื่องปกติ” สื่อมูลบทว่า ครอบครัวสามีภรรยาฝรั่งมักไม่มีคนงานมาช่วย
งานบ้านทุกอย่างในบ้านสามีภรรยาต้องช่วยกันทำเอง

ตัวอย่าง

ตั้งแต่นั้นมาอีตางงสุลรูปงามนี้จะชี่รตสปอร์ตคันแพง เทียวไล่
เทียวซื้อจิบแม่วาดอย่างไรก็ไม่เป็นผล เพราะเห็นอนาคตอยู่ทนโท่
ว่าถ้าได้สามีอาหรับนั้นเห็นจะต้องอยู่ประจำในครัวแหง ๆ
หารู้ตัวไม่ว่าถึงหลบไปเป็นเมียฝรั่งก็ไ้จะหนีครัวพ้น แถมยัง
ต้องอยู่ในครัวคนเดียวไม่มีผู้ช่วยเลย

แหวกยิวเข้าฉนวนกาซา: 92

ตัวอย่าง สื่อมูลบทว่า การเป็นเมียต้องทำงานครัว ไม่ว่าจะเป็เมียของสามีชาติใด “ไ้จะหนีครัว
พ้น” แสดงให้เห็นว่าการเป็นเมียและการทำครัวนั้นเป็นของคู่กัน

ตัวอย่าง

แม่วาดจำเป็นต้องมีวีซ่าเข้าทุกประเทศในสแกนดิเนเวีย ซึ่งแต่
ก่อนคนไทยไม่จำเป็นต้องทำวีซ่า แต่ปัจจุบันจำเป็นต้องขอวีซ่า
เข้าทุกประเทศ

ท่องยุโรปกับรลบุโรทั่ง :18

ตัวอย่าง

ตามปกติถ้ามีแม่วาดที่เป็นสาวไทยนั่งมาด้วยก็เรียกร้อง
ความสนใจ และมีความยุ่งยากกว่าจะผ่านเข้าเยอรมนีได้มากอยู่
แล้ว เพราะมีสาวไทยไปเป็นโสเภณีในเยอรมนีมากมาย จนเขา
ต้องมีระเบียบเข้มงวดในการระวังที่จะไม่ให้สาวไทยหลุดเข้าไป
ในประเทศของเขาได้สะดวกนัก

ท่องยุโรปกับรลบุโรทั่ง :35

ตัวอย่าง สื่อถึงเมียฝรั่งที่เป็นคนไทยเดินทางในยุโรปว่ามักถูกตรวจสอบอย่างละเอียดเพราะ
กลัวว่าจะเข้าไปขายตัว สื่อมูลบทว่า ผู้หญิงไทยที่เดินทางเข้ายุโรปส่วนหนึ่งเป็นผู้หญิงที่เดินทางไป
ค้าประเวณี ข้อความข้างต้นสื่อว่า “แต่ก่อน” คนไทยไม่จำเป็นต้องมีวีซ่า แต่ “ปัจจุบัน” ต้องขอวีซ่า

ก่อนจึงจะเดินทางเข้าประเทศเหล่านั้นได้เพราะชื่อเสียงด้านลบเรื่องการขายตัวของผู้หญิงไทยในยุโรป เช่น ประเทศเยอรมนี

ตัวอย่าง

เนื่องจากความเชื่อในเรื่องความเสมอภาคของผู้หญิงและผู้ชาย ทำให้พวกสามีฝรั่งส่วนมากจะซื้อสัตย์ต่อภรรยา เท่า ๆ กับที่ภรรยาจะต้องซื้อสัตย์ต่อสามี ไม่มีการยกเว้นเหมือนไทย ที่พวกผู้ชายไปก๊วก๊กที่อื่นแล้วไม่เป็นที่น่ารังเกียจของสังคมทั่วไปนัก

สันดานผู้ชาย: 113

ตัวอย่าง

คู่แต่งงานทั้งผู้หญิงผู้ชายฝรั่ง ระวังที่จะซื้อสัตย์ต่อกัน พอ ๆ กัน หลังจากสมรสแล้ว ผู้ชายฝรั่งส่วนมากไม่เคยร่วมรักกับใครอีกเลยที่ไม่ใช่ภรรยาตลอดชีวิตการสมรสหรือตลอดชีวิตของเขาเอง

สันดานผู้ชาย: 114

ตัวอย่าง

การมีเมียสองคนสามคนในเวลาเดียวกันนั้น ไม่เป็นเรื่องธรรมดาเลยในสังคมของฝรั่ง หายากเต็มทีที่จะเห็นใครเป็นอย่างนั้น

สันดานผู้ชาย: 115

ตัวอย่าง สื่อชุดความคิดเรื่องความเสมอภาคระหว่างสามีภรรยาผ่านการกล่าวถึงเรื่องการนอกใจ สื่อมูลบทว่า ตัวบทยอมรับมูลบท ชาวตะวันตกไม่นอกใจภรรยาหรือสามี โดยใช้วลี “ฝรั่งส่วนมาก” “ไม่เป็นเรื่องธรรมดา” หากมีใครนอกใจสามีหรือภรรยา และยอมรับมูลบท ชายไทยนอกใจภรรยา โดยใช้วลี “เหมือนไทย” และ “ไม่เป็นที่น่ารังเกียจ” ของสังคม การนอกใจในสังคมตะวันตกเป็นเรื่องที่สังคมรับไม่ได้ ต่างจากบางสังคม เช่น สังคมไทยที่เป็นสังคมชายเป็นใหญ่ และมีสิทธิมีภรรยาหลายคนโดยที่สังคมมองว่าเป็นเรื่องธรรมดาของสังคม

ตัวอย่าง

แม้ว่าชอบดูคู่หัวตัวเมียฝรั่งแก่ ๆ เดินจูงมือกันไปไหนต่อไหน ไม่ว่าใครเห็นใครก็ชื่นชมอยากมีชีวิตแบบนั้น คู่ของไทยเรา พอแก่ตัวลงส่วนมากต่างคนต่างไป จะไปไหนด้วยกัน จับไม้จับมือกันก็ค่อนข้างกระดาก

ไม่เท่ายอดทองกระบองยอดเพชร: 5

ตัวอย่าง สื่อมูลบทว่า คู่สามีภรรยาชาวตะวันตกนิยมแสดงความรักกันอย่างเปิดเผยแม้ว่าจะอายุมากก็ถือเป็นเรื่องธรรมดา ส่วนสังคมไทยนั้น การแสดงความรักระหว่างสามีภรรยาที่อายุมากแล้ว เป็นเรื่องที่ไม่นิยม เพราะเป็นเรื่องน่าอาย จะเห็นได้ว่า ความแตกต่างทางวัฒนธรรมอาจมีผลต่อความสุขในชีวิตด้วย

ตัวอย่าง

แม้ว่าดจะย้ายนิवासสถานไปอยู่ที่นอร์เวย์ แต่ทุกปีแม่ว่าดจะต้องกลับมาเมืองไทยสองสามเดือน หรืออาจเลยเถิดเป็นสามสี่เดือน แล้วแต่ความจำเป็นแต่ละครั้ง หรือแล้วแต่ว่าจะกะล่อน ปลิ้นปล้อนกับปียอร์นสามีสุดที่รักได้ ส่วนมากจะยกให้เป็นความผิดของแม่ที่ต้องการให้แม่ว่าดอยู่นานหน่อย ปียอร์นย่อมต้องหมดเสียงไป ไซ้ไหมคะ แม่เราทั้งคนเลี้ยงเรามาแต่เล็กแต่น้อย ตอนนี้อายุมากแล้ว ต้องการให้เราบริการบ้าง สามีจึงไม่ควรมีสิทธิ์ที่จะพูดมากนัก

กำเนิดตัวละคร: 1

ตัวอย่าง สื่อมูลบทว่า คู่สามีภรรยาที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม แล้วย้ายที่อยู่ตามสามีหรือภรรยาไปแล้วนั้น ต้องกลับประเทศเดิมของตนเพื่อเยี่ยมบุพการีหรือญาติบ้าง ระยะเวลาการกลับบ้านเกิดของตนนั้นเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละครอบครัว

3.4 การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical Question)

พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2553: 387) ให้ความหมาย ว่าคำถามที่ไม่คาดหวังคำตอบจากผู้ฟัง เป็นประโยคที่มีโครงสร้างของประโยคคำถาม แต่มีความหมายเป็นประโยคบอกเล่า ใช้เพื่อให้ผู้ฟังคล้อยตามความเห็นของตน แนะนำหรือเพื่อขอร้อง

การใช้คำถามวาทศิลป์ จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้รับตัวบทเกิดการฉุกละหุกและตระหนักถึงสิ่งที่ผู้ผลิตตัวบทได้ถามโดยที่ผู้ผลิตตัวบทคาดหวังคำตอบไว้ในใจอยู่แล้วว่าคำตอบที่ได้มาต้องสอดคล้องหรือตรงตามสิ่งที่ผู้ผลิตตัวบทคิดไว้ อีกทั้งผู้รับตัวบทต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติตามสิ่งที่ผู้ผลิตตัวบทได้นำเสนอ เช่น การใช้คำถาม เอาไหม ทำไม ไหน ในต้นประโยค ปรากฏ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

แต่เชื่อไหมคะการเป็นสามีภรรยา กัน ถ้าเข้าใจกันน้อยหน่อย บางทีช่วยให้ชีวิตสมรสราบรื่นได้เหมือนกัน คิดดูซิคะ การอยู่ด้วยกัน...ให้รักกันปานจะกลืนกิน มันก็อาจเกิดเรื่องสุดวิสัยที่ก่อให้เกิดอารมณ์ไม่ดีขึ้นมาได้

บุพเพสันนิวาส: 81

ตัวอย่าง ตัวบทใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ “แต่เชื่อไหมคะการเป็นสามีภรรยาถ้าหากถ้าหากถ้าหากน้อยน้อย บางทีช่วยให้ชีวิตสมรสราบรื่นได้เหมือนกัน” ซึ่งไม่ได้ต้องการคำตอบจากผู้รับสาร หากแต่ต้องการให้ผู้รับสารเห็นคล้อยตามกับตัวบท ว่า การเข้าใจกันน้อยก็ทำให้ชีวิตสมรสราบรื่นได้ โดยให้เหตุผลประกอบว่า เรื่องบางเรื่องหากเข้าใจกันไปทั้งหมดก็จะทำให้สามีภรรยาอารมณ์ไม่ดี และเป็นสาเหตุของการทะเลาะเบาะแว้งและมีปัญหาในชีวิตสมรสได้ คำถามข้างต้นจึงไม่ใช่ประโยคคำถาม แต่เป็นประโยคบอกเล่าและเชิญชวนให้มีความคิดความเชื่อตามเหตุผลที่ตัวบทได้อธิบาย

ตัวอย่าง

นี่ก็ออกกว่าความบ้าบิ่นที่ดูเหมือนความกล้าหาญครั้งนี้ของ
แม่वादช่วยทำให้ภาพพจน์ของผู้หญิงไทยในสายตาของ
ชาวต่างชาติดีขึ้นในทำนองไหน โดยเฉพาะพวกเยอรมันที่คุ้นเคย
กับข่าวคราวที่กระฉ่อนของหญิงไทยชายตัว อวดสงสัยไม่ได้ว่าจาก
นี้ไปภาพพจน์ของหญิงไทยคนหนึ่งพวกเยอรมันกลุ่มนี้ได้รู้จัก
นั้น เขาจะพากันพูดถึงทำนองไหน

เที่ยวเมืองเดิร์ก: 147

ตัวบทใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ “นี่ก็ออกกว่าความบ้าบิ่นที่ดูเหมือนความกล้าหาญครั้งนี้ของแม่वादช่วยทำให้ภาพพจน์ของผู้หญิงไทยในสายตาของชาวต่างชาติดีขึ้นในทำนองไหน” และ “อวดสงสัยไม่ได้ว่าจากนี้ไปภาพพจน์ของหญิงไทยคนหนึ่งพวกเยอรมันกลุ่มนี้ได้รู้จักนั้น เขาจะพากันพูดถึงทำนองไหน” ซึ่งเป็นการเสนอความคิดให้ผู้อ่านได้ฉุกคิดว่าการที่ผู้ผลิตตัวบทได้แสดงพฤติกรรมและแสดงความคิดเห็นต่อหน้าชาวเยอรมันจะสามารถลบภาพลักษณ์ด้านลบของหญิงไทยได้หรือไม่ หรือหากภาพลักษณ์นั้นเปลี่ยนไป จะเปลี่ยนไปอย่างไร วลี “ความบ้าบิ่นที่ดูเหมือนความกล้าหาญครั้งนี้” แสดงการแบ่งแยกตัวเองออกจากอัตลักษณ์เชิงลบของเมียฝรั่งทั่วไป ดังนั้น ภาพด้านลบที่สังคมตะวันตกได้กำหนดคุณค่าของหญิงไทยจึงส่งผลโดยตรงกับหญิงไทยที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมกับชาวตะวันตก

ตัวอย่าง

สงสัยไหมคะว่าเพราะเหตุใด พวกฝรั่งถึงเกิดนิยมมีเมียคนไทย
กันนักหนา แต่ต้องไม่ใช่สาวไทยประเภทหนูแหวนแขนอ่อน
นั่งพรวดำร่ากันตั้งแต่เล็กจนโตนะคะ ส่วนมากจะเป็นพวกน้อง
นางบ้านนา พวกที่มีพื้นเพเดิมยากจน มีการศึกษาน้อยหรือพวก
ที่มีปัญหาในชีวิตมามาก พวกที่มีลูกแล้วแต่ไม่มีสามี จำนวน
ไม่น้อยที่เคยทำงานเป็นโสเภณีมาก่อน นอกจากนี้อาจมีผู้หญิง
สาว ๆ ดี ๆ ซึ่งญาติพี่น้องที่ถูกชักนำมา บางคนผู้ปกครองเห็นดี
เห็นงามสนับสนุนด้วยซ้ำ

คิดใจจะหายเซ็ง: 112

ตัวบทใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ “สงสัยไหมคะว่าเพราะเหตุใด พวกฝรั่งถึงเกิดนิยมมีเมียคนไทยกันนักหนา” ซึ่งไม่ได้ต้องการคำถามแต่ต้องการเสนอความคิดว่า เหตุใด “ฝรั่ง” หรือ ชายชาวตะวันตก จึงนิยมมีภรรยาเป็นคนไทย ซึ่งมีลักษณะ ได้แก่ “พวกนี้แต่งงานบ้านนา พวกที่มีพื้นเพเดิมยากจน มีการศึกษาน้อยหรือพวกที่มีปัญหาในชีวิตมามาก พวกที่มีลูกแล้วแต่ไม่มีสามี จำนวนไม่น้อยที่เคยทำงานเป็นโสเภณีมาก่อน” หรือแม้แต่ “ผู้หญิงสาว ๆ ดี ๆ” ที่ “ผู้ปกครองเห็นดีเห็นงามสนับสนุน”

ตัวบทใช้คำ “พวก” ประกอบกับลักษณะของหญิงไทยนั้นแสดงน้ำเสียงในด้านลบ ซึ่งผู้อ่านอาจนึกคิดว่า เหตุผลที่ชาวตะวันตกนิยมมีภรรยาเป็นหญิงไทยอาจเป็นเหตุผลที่ไม่ค่อยดี ดังนั้น คำถามเชิงวาทศิลป์จากตัวอย่างนี้จึงเป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้รับสารหาคำตอบเองว่าความนิยมดังกล่าวนั้นเกิดขึ้นเพราะเหตุใด

3.5 การกล่าวอ้าง (Claiming)

การกล่าวอ้างในงานวิจัยนี้ได้นำการกล่าวอ้าง 3 ลักษณะมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ตัวบท ได้แก่ การกล่าวอ้างว่าเป็นความคิดของคนส่วนใหญ่ การกล่าวอ้างความคิดความเชื่อหรือเหตุการณ์ที่มีอยู่ก่อนหน้านี้โดยที่ข่าวหรือเหตุการณ์นั้นถูกนำมาเล่าใหม่ผ่านตัวละครอื่น ๆ และการกล่าวอ้างโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งปรากฏในตัวบทเพียง 2 ลักษณะ คือ การกล่าวอ้างว่าเป็นความคิดของคนส่วนใหญ่ และการกล่าวอ้างความคิดความเชื่อหรือเหตุการณ์ที่มีอยู่ก่อนหน้านี้โดยที่ข่าวหรือเหตุการณ์นั้นถูกนำมาเล่าใหม่ผ่านตัวละครอื่น ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.5.1 การกล่าวอ้างว่าเป็นความคิดของคนส่วนใหญ่

ผลการวิจัยพบการใช้คำอ้างถึงบุคคล (Referential choices) โดยการนำเสนอบุคคลในฐานะปัจเจกบุคคลและกลุ่มคนแบบเหมารวม (Specification and genericisation) ที่แสดงถึงการอ้างว่าเป็นความคิด หรือ การกระทำของกลุ่มคนส่วนใหญ่ซึ่งผู้เชี่ยวชาญในตัวบทมีอำนาจในการออกคำสั่งหรือให้คำแนะนำ

ตัวอย่าง

แม้ว่าดถึงบางอ้อไปก่อนแล้วเพราะเป็นแม่บ้านพวกไวคิง ว่าพวกนี้ไม่ค่อยนิยมผู้หญิงเป็นเบบี๋เหมือนหนุ่มไทยเรา ไวคิงชอบคนโตเป็นผู้ใหญ่ ช่วยตัวเองเก่ง

ทะเลิ่งกันหน่อย อร่อยกับชีวิต: 67

ข้อความข้างต้น เป็นการใช้กลวิธีการอ้างถึงบุคคล (แม้ว่าด) ซึ่งอ้างว่าเป็นความคิดของคนที่เป็นแม่บ้านไวคิง โดยอ้างว่าชาวตะวันตกแถบสแกนดิเนเวีย (ไวคิง) นิยมหญิงที่ช่วยตัวเองเก่ง

ตัวอย่าง

ส่วนมากสาว ๆ ใน”เว็บไซต์”ที่เป็นสมาชิกของ “กลุ่มแม่บ้านต่างแดน” น่าจะต้องมีแม่ผัวกันทั้งนั้นและเป็นแม่ผัวที่มีพฤติกรรมต่าง ๆ กันไปตามเชื้อชาติของพ่อบ้านที่ทำให้

พวกแม่บ้านจะต้องปวดหัวกันไม่มากนักน้อย คนที่ไม่ต้องปวดหัว
เรื่องนี้ก็ต้องนับว่าเป็นโชคดีมาก เพราะ**เรื่องนี้มันเป็นเรื่อง**
ธรรมดาโลกที่ตามปรกติหนีไม่ค่อยพ้นไม่ว่าจะเป็นแม่ผัวชาติไหน
ทะเล่ถึงกันหน่อย อร่อยกับชีวิต: 77

ตัวอย่าง

ความจริงคาดไว้เหมือนกันว่าจะได้ยื่นปัญหาเรื่องแม่ผัวลูกสะใภ้
ไม่มีนักใน**สังคม**ของพวกแม่บ้านต่างแดน เหตุผลก็คงจะเป็น
เพราะคนต่างชาติโดยเฉพาะพวกตะวันตก เมื่อลูกโตแล้ว
ส่วนมากพอแม่จะไม่ค่อยเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับชีวิตของลูกมากนัก
และลูกก็ไม่มีค่านิยมที่จะเกรงใจพ่อแม่จนถึงขนาดปล่อยให้เข้ามา
ก้าวก่ายในครอบครัวได้ ที่สำคัญคือไม่ได้อยู่ด้วยกัน มีส่วนน้อย
มากที่จะอยู่ด้วยกัน ซึ่งถ้าเป็นอย่างนั้นเมื่อใดต่อให้แม่ผัวแสนดี
ลูกสะใภ้แสนน่ารักก็มีปัญหาจนได้ ไม่ต้องพูดถึง ขนาดที่ลูกสะใภ้
มีลูกติดมาจากเมืองไทยด้วยเพราะเป็นเรื่องปกติในบ้านเดียวกัน
จะมีผู้จัดการสองคนมันยากค่ะ

ทะเล่ถึงกันหน่อย อร่อยกับชีวิต: 94

ข้อความข้างต้น ใช้วลี “กลุ่มแม่บ้านต่างแดน” และ “สังคมของพวกแม่บ้านต่างแดน”
หมายถึง “หญิงไทยที่เป็นภรรยาของชาวตะวันตก” เพื่ออ้างถึงประสบการณ์ระหว่างลูกสะใภ้กับ
แม่สามีว่าเป็นเรื่องที่ไม่ค่อยมีปัญหา เพราะสังคมต่างประเทศมีระยะห่างระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้
โดยแม่สามีมักไม่ยุ่งเกี่ยวกับครอบครัวของลูกจึงไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับลูกสะใภ้ ทั้งนี้ การใช้วลี “เรื่องนี้
มันเป็นเรื่องธรรมดาโลก” ยังสื่อให้เห็นว่า ปัญหาหลังการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมอีกปัญหาที่อาจต้อง
ประสบพบเจอก็คือปัญหาระหว่างลูกสะใภ้กับแม่สามีอีกด้วย

ตัวอย่าง

ถ้าหากฝ่ายหญิงไปมีอะไรก็กกกับชายอื่นบ้างแล้ว **สังคมไทย**
ยอมรับไม่ได้เลย โดยเฉพาะพวกสามีทั้งหลาย

สันดานผู้ชาย: 113

ข้อความข้างต้น อ้างว่าเป็นความคิดของคนส่วนใหญ่ โดยใช้คำ “สังคมไทย” ซึ่งหมายถึง
“คนไทย” ว่า การนอกใจสามีไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมไทย และเป็นเรื่องผิด

ตัวอย่าง

เรื่องกับข้าวกับปลาแม่वादเป็นคนรับผิดชอบ ไม่ยากอะไร
หมั่นฝึกฝนมาากแล้ว ไม่ว่าอาหารไทยอาหารฝรั่ง เพราะแอบรู้

เคล็ดลับจากคุณย่ามาแต่เล็กแต่น้อย โดยคุณย่ามักเริ่มด้วยประโยคว่า “เป็นลูกผู้หญิงต้องอย่างโน้นอย่างนี้...จนกระทั่งถึงเรื่องว่าการจะครองใจชายได้นานนั้นต้องให้อุ้มปากอ้อมท้อง

สันดานผู้ชาย: 8

ตัวอย่าง

พอมมาถึงนอร์เวย์ มาได้ยินเคล็ดลับเดียวกันนี้จากแม่ของปียอร์นอีกว่า “ทางไปสู่หัวใจของผู้ชายนั้น ต้องผ่านที่ท้อง” แต่ไม่แน่ใจว่าแกมีแผนให้เราปฏิบัติดูแลลูกชายแก่ให้ดีหรือเปล่า เอาเป็นว่าถ้าจะให้สบายใจ แม่วาดคิดว่าตัวเองเชื่อคุณย่าก็แล้วกัน ไม่ได้เชื่อแม่ปียอร์น

สันดานผู้ชาย: 8

ข้อความข้างต้น อ้างว่าเป็นความคิดของบุคคลซึ่งมีประสบการณ์ในเรื่องเรื่องนั้น ได้แก่ บุพการี หรือผู้ที่มีประสบการณ์การมีครอบครัวจึงควรเชื่อถือ ได้แก่ “คุณย่า” “แม่ของปียอร์น” ซึ่งมีอำนาจในตัวบท และผู้รับสารควรเชื่อถือว่าการเป็นภรรยานั้นจะต้องทำอาหารอร่อยและดูแลสามีให้ดี จึงจะครองใจสามีได้

ตัวอย่าง

จึงไม่แปลกที่บรรดาประเทศทางตะวันตกต่างรู้สึกดูถูกประเทศไทยที่มีค่านิยมอย่างนั้น รู้สึกรังเกียจผู้ชายไทยที่คิดอย่างนั้น และรู้สึกสมเพชผู้หญิงไทยที่ยอมรับอย่างนั้น

สันดานผู้ชาย: 115

ตัวอย่าง

พวกฝรั่งคิดในแง่ของความเสมอภาคระหว่างชายหญิง ถ้าเมื่อไรอยู่ด้วยกันไม่ได้ก็สมควรจะแยกกันไปโดยเด็ดขาด ไม่ปล่อยโอกาสให้ผู้ชายได้เปรียบกว่า อยู่ทางโน้นบ้างทางนี้บ้าง

สันดานผู้ชาย: 116

ข้อความข้างต้น ใช้คำว่า “บรรดาประเทศตะวันตก” “พวกฝรั่ง” อ้างถึงภาพของสังคมตะวันตกทั้งหมด ว่าเป็นความคิดของชาวตะวันตก เรื่อง การนอกใจสามีภรรยา ว่าสังคมตะวันตกให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้มากเพราะถือเป็นความเสมอภาค หากใครปฏิบัติต่อสามีภรรยาโดยไม่เสมอภาคแล้ว ชาวตะวันตกมักเห็นว่าเป็นสิ่งไม่ถูกต้อง

ตัวอย่าง

บียอร์นมีบรรพบุรุษเป็นพวกไวกิง แต่ถ้าถามถึงบรรพบุรุษใกล้ชิดตัวคงยาก เพราะไม่มีค่านิยมในการยุ่งเกี่ยวกับคนอื่นที่ไกลตัวเองออกไป ตามแบบฉบับของฝรั่งทั่วไป

บุพเพสันนิวาส: 15

ข้อความข้างต้น อ้างว่าเป็นความคิดของชาวตะวันตก โดยใช้คำ “ฝรั่งทั่วไป” กล่าวถึงค่านิยมการไม่ยุ่งเกี่ยวกับคนที่ไม่สนิทชิดเชื้อกันแม้ว่าจะเป็นญาติหรือบุพการี หากทางเห็นกันก็อาจทำให้ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเรื่อง การดูแลบุตร ว่าสังคมตะวันตกให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้มากเพราะถือเป็นความเสมอภาค หากใครปฏิบัติต่อสามีภรรยาโดยไม่เสมอภาคแล้ว ชาวตะวันตกมักเห็นว่าเป็นสิ่งไม่ถูกต้อง

ตัวอย่าง

ถ้าจะพูดกันตามหลักความจริงแล้ว ในช่วงที่ลูกยังเล็กช่วยตัวเองไม่ได้เธอก็ได้ทำหน้าที่โดยสมบูรณ์แล้ว แต่อีกไม่กี่ปี ลูกก็จะเป็นวัยรุ่นที่ต้องการคบหาเพื่อนฝูงมากกว่าติดอยู่กับแม่...พวกฝรั่งส่วนมากวางแผนไว้ก่อนตั้งแต่หนุ่มสาวเลยว่าจะไม่ต้องการพึ่งลูก ซึ่งถ้าสถานการณ์เป็นเช่นนั้นพวกเขาก็ไม่ผิดหวัง แต่หากลูกเกิดเป็นที่พึ่งได้ก็กลายเป็นโชคดียิ่งเกินคาดหวัง

คิดใจจะหายเซ็ง: 198

ข้อความข้างต้น อ้างว่าเป็นหลักความจริง ตัวบทสื่อให้ผู้รับสารควรยอมรับตามตัวบทว่าพ่อแม่ได้ทำหน้าที่โดยสมบูรณ์เมื่อลูกยังดูแลหรือช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เมื่อลูกเติบโตขึ้นจึงควรพึ่งพาตนเอง และความคิดลักษณะนี้ก็ส่งผลให้ลูกบางคนอาจไม่ได้ดูแลพ่อแม่ยามแก่เฒ่า แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่พ่อแม่ยอมรับได้

3.5.2 การกล่าวอ้าง ความคิดความเชื่อหรือเหตุการณ์ที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ โดยที่ข่าวหรือเหตุการณ์นั้นถูกนำมาเล่าใหม่ผ่านตัวละครอื่น ๆ เช่น

ตัวอย่าง

คนที่เช็กแม่วาดเป็นเจ้าหน้าที่ผู้หญิงอายุไม่เกินสามสิบปี หน้าตาสวยแต่ดูเคร่งเครียด เปิดหนังสือแม่วาดตรวจดูอย่างละเอียดคงเป็นเพราะหนังสือเดินทางของหญิงไทยซึ่งเป็นธรรมเนียมอยู่แล้ว ไม่ว่าไปที่ไหน ต้องมีเรื่องให้น่าสงสัยว่าจะมาขายเนื้อขายตัว โดยเฉพาะหนังสือเดินทางของแม่วาด ที่มีการเดินทางไปโน่นไปนี่มากเป็นพิเศษ

แหวกยิวเข้าฉนวนกาซา: 23-24

ตัวอย่าง

เวลาผ่านไปประมาณหนึ่งชั่วโมง แม่वादจึงได้เสร็จสิ้นกระบวนการขอเข้าไปในประเทศมาเลเซีย เดินทางขึ้นรถไม่มีใครยืมให้สักคน ซึ่งแม่वादเข้าใจดีถึงความรู้สึกของคนส่วนมาก ที่ต้องถูกบังคับให้รอใครคนหนึ่งด้วยเหตุผลที่ทุเรศ ๆ แบบนี้ ถึงแม้ไม่มีใครแสดงท่าญาติติกับแม่वादเลยตลอดทางที่นั่งรถมาถึงโรงแรม แต่พอตกดึกขณะที่นอนอยู่ในห้อง แม่वादกลับได้รับโทรศัพท์จากหนุ่ม ๆ ที่มารถคันเดียวกันหลายคน ทุกคนต่างรู้สึกเห็นใจแม่वादอยากมานอนเป็นเพื่อนปรับทุกข์ บางคนท้วงว่าแม่वादอาจจะกลัวผี

บุพเพสันนิวาส: 129

ตัวอย่าง

ถึงแม้จะปลอมแม่वादอย่างนั้น แต่แม่वादรู้ว่าบียอร์นเองไม่สบายใจเช่นกัน เขารู้สึกว่า เขาเป็นตัวการทำให้แม่वादต้องออกมาใช้ชีวิตนอกประเทศ ออกมารับรู้การดูถูกเหยียดหยามของคนอื่น น่าเศร้า...ที่ผู้หญิงไทยส่วนมากที่มีชีวิตอยู่ในบ้านเมืองตัวเองไม่ได้รู้ตัวว่าได้ถูกตีค่าไว้หมดแล้ว

บุพเพสันนิวาส: 149

ตัวบทใช้การอ้างถึงเหตุการณ์ที่มักเกิดขึ้นในต่างประเทศ คือ หญิงไทยมักถูกจับกุมข้อหาค้าประเวณี เมียฝรั่งในต่างประเทศจึงถูกสังคมนมองว่าอาจจะเดินทางมาเพื่อค้าประเวณี และถูกตรวจสอบอย่างละเอียดเสมอเมื่อต้องผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองในต่างประเทศ หญิงไทยที่เดินทางไปต่างประเทศแล้วถูกคนต่างชาติมาขอซื้อบริการทางเพศ สะท้อนถึงการถูกตัดสินแบบเหมารวม การตัดสินคุณค่า หรือ การตีค่าหญิงไทยว่าหญิงไทยในต่างประเทศว่าเป็นหญิงโสเภณีแทบจะทั้งหมด การปฏิบัติต่อหญิงไทยในการตรวจคนเข้าเมืองของชาวตะวันตกจึงเข้มงวดมากกว่าปกติ

ตัวอย่าง

แม่वादรู้จักผู้หญิงไทยที่มีการศึกษาคนหนึ่งทีนอร์เวย์_สามีของเธอขอร้องไม่ให้พูดภาษาไทยกับลูก กลัวว่าลูกจะได้รับ
ความอับอาย

เทียวเมืองเดิร์ก: 90-91

ตัวบทใช้การอ้างถึงเหตุการณ์ที่เมียฝรั่งคนหนึ่งซึ่งมีสามีเป็นชาวนอร์เวย์ถูกสามีขอร้องให้ไม่พูดภาษาไทยกับลูกเพราะกลัวลูกอับอาย ซึ่งสื่อถึงบริบททางสังคมของชาวนอร์เวย์ว่าไม่ได้ชื่นชม

คนไทยเท่าไรนัก ตัวบทสื่อให้เห็นว่าคนไทยหรือคนที่พูดภาษาไทยคือคนที่มีสถานภาพทางสังคมต่ำ ในมุมมองของคนนอร์เวย์ส่วนใหญ่

3.6 การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน (Irony)

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556: 114-115) กล่าวถึงถ้อยคำนัยผกผันว่า นิยามถ้อยคำนัยผกผันคือ ถ้อยคำที่สื่อความตรงข้ามกับความหมายตามรูป หรือ การพูดอย่างหนึ่งแต่ความหมายตรงกันข้าม (saying one thing, meaning the opposite) ถ้อยคำนัยผกผันในภาษาต่าง ๆ จะมีลักษณะร่วมกัน คือ ความหมายตามรูปจะเป็นความหมายด้านบวก ส่วนความหมายที่ต้องการสื่อจะเป็นความหมายด้านลบ หรือก็คือถ้อยคำดีแต่ความหมายไม่ดีนั่นเอง

Panpothong (1996; อ้างอิงจาก ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 117-119) ได้ศึกษาลักษณะของ ถ้อยคำนัยผกผันในภาษาไทย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยใช้ถ้อยคำนัยผกผันซึ่งมีลักษณะดังนี้

(1) วางถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งกันไว้คู่ เมื่อกล่าวถ้อยคำนัยผกผันแล้ว ผู้พูดจะกล่าวถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งกันต่อทันทีเพื่อให้ผู้ฟังทราบ ว่า ถ้อยคำที่กล่าวก่อนนั้นสื่อความหมายตรงกันข้าม

(2) กล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือสมเหตุสมผล ความเป็นไปไม่ได้ หรือความไม่สมเหตุสมผลจะทำให้ผู้ฟังทราบได้ว่า ผู้พูดกำลังใช้ถ้อยคำนัยผกผัน

(3) กล่าวเน้นให้เกินจริงอย่างมาก บางครั้งเราอาจใช้การกล่าวเกินจริงเพื่อชม หรือเพื่อความสนุกสนาน แต่หากผู้พูดเน้นให้สิ่งที่กล่าวฟังดูเกินจริงอย่างมากก็จะทำให้ผู้ฟังทราบได้ว่า ผู้พูดกำลังใช้ถ้อยคำนัยผกผันอยู่

(ง) ใช้ระดับภาษาที่ไม่เหมาะสม การใช้ระดับภาษาที่ไม่เหมาะสมกับสถานภาพของผู้ฟังหรือผู้ที่กล่าวถึงเป็นอีกลักษณะหนึ่งที่ทำให้ทราบได้ว่าผู้พูดกำลังใช้ถ้อยคำนัยผกผัน

การจะตัดสินว่าถ้อยคำใดในตัวบทที่ศึกษาเป็นถ้อยคำนัยผกผันต้องอาศัยบริบทช่วยด้วย ทั้งนี้ ผู้วิเคราะห์ที่พลาดถ้อยคำนัยผกผันจะทำให้ตีความหมายที่ผู้พูดต้องการสื่อผิดไปเป็นตรงกันข้าม

ผลการวิจัย พบว่า ตัวบทมีการเลือกใช้กลวิธีการใช้ถ้อยคำนัยผกผันเพื่อสื่ออุดมการณ์หรือชุดความคิดเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ดังนี้

ตัวอย่าง

**ความจริงไม่เลวนะคะ แม้ว่าเธอมีความเห็นว่าอยากจะเสนอ
รัฐบาลไทยให้เปลี่ยนชื่อประเทศกลับไปเป็นประเทศสยาม
ท่าจะดี ความอื้อฉาวของ ประเทศไทย นั้น เชื่อว่ายากที่จะ
แก้ภาพพจน์ที่อุจาดนั้นเสียแล้ว ชื่อเสียงของประเทศสยาม
แต่ดั้งเดิมนั้น ภาพพจน์ออกลักษณะ**ออเรียลทัล** คือ ความเป็น
ตะวันออกในความรู้สึกของฝรั่งหรือคนต่างชาติทั่วไป**

เที่ยวเมืองเตีร์ก: 16

ข้อความข้างต้น เป็นการใช้อ้อยคำนัยผกผันโดยกล่าวในสิ่งที่เป็นไปได้ยาก และไม่ได้สื่อตามรูปประโยค “ความจริงไม่เลวนะคะ แม้วาดมีความเห็นว่าอยากจะเสนอรัฐบาลไทยให้เปลี่ยนชื่อประเทศกลับไปเป็นประเทศสยาม ทำจะดี” เป็นเพียงการกล่าวประชดและแสดงความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการถูกมองว่าเดินทางมาค้าประเวณีในต่างประเทศ แม้ว่าผู้หญิงไทยบางคนจะเป็นหญิงไทยที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมและใช้ชีวิตในต่างประเทศเท่านั้น ก็มักจะถูกเหมารวม ตามที่ตัวบทใช้คำว่า “ออเรียลทัล” ซึ่งหมายถึง ชาวตะวันออก หรือ ความเป็นตะวันออก ดังนั้น เมื่อมีแนวคิดแบบเหมารวมว่าหญิงไทยในตะวันตกคือหญิงโสเภณี หญิงไทยที่เป็นภรรยาชาวตะวันตกจึงได้รับผลกระทบโดยตรงเพราะถูกลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ตัวอย่าง

ส่วนคนพวกไหนอยากจะใช้ชื่อบนหนังสือเดินทางว่า “ไทยแลนด์” ให้ใช้ต่อไป เพราะชื่อนี้มีผลต่อธุรกิจบางประเภทออกจะแย่อยิ่งสาวบางจำพวกแล้วหยิ่งนักหนาทีเดียวที่ได้เป็นหญิงไทย ขนาดพวกกะเหรี่ยงฟิลิปปินส์ เวียดนาม ยังต้องจำแลงสร้างเป็นหญิงไทยเพราะหากินสะดวกกว่า

เที่ยวเมืองเติร์ก: 95

ข้อความข้างต้น เป็นการใช้อ้อยคำนัยผกผันที่ได้สื่อตามรูปประโยค “ยิ่งสาวบางจำพวกแล้วหยิ่งนักหนาทีเดียวที่ได้เป็นหญิงไทย ขนาดพวกกะเหรี่ยงฟิลิปปินส์ เวียดนาม ยังต้องจำแลงสร้างเป็นหญิงไทยเพราะหากินสะดวกกว่า” รูปประโยคคล้ายว่าจะชื่นชมสาวไทย แต่ความหมายที่สื่อกลับเป็นความหมายด้านลบ ที่มีน้ำเสียงไม่ชื่นชมและไม่ภูมิใจที่หญิงไทยมีชื่อเสียงโด่งดังเรื่องการค้าประเวณี

ตัวอย่าง

ผู้ชายฝรั่งนั้นพอแต่งเมียแล้ว เมียมีความหมายมากกว่าเมียแบบไทย ๆ เรา ไม่ใช่ว่าเป็นสุดที่รักสุดบูชาอะไรพรรค์นั้นนะคะ แต่เมียเปรียบเหมือนผู้จัดการฝ่ายบุคคลในบริษัทใหญ่ ๆ ที่ดูเหมือนไม่ใช่หน้าที่ที่สำคัญนัก แต่ขอโทษเวลาพวกที่มีความสำคัญหรือไม่สำคัญทั้งหลายมีปัญหาเรื่องอุจจาระไม่ออก ปัสสาวะไม่ออกก็เห็นแต่ต้องวิ่งวนมาหาผู้จัดการฝ่ายนี้ก่อนเสมอ

สันดานผู้ชาย: 17

ข้อความข้างต้น เป็นการใช้อ้อยคำนัยผกผันที่เป็นการกล่าวเกินจริง ว่า “อุจจาระไม่ออก ปัสสาวะไม่ออกก็เห็นแต่ต้องวิ่งวนมาหาผู้จัดการฝ่ายนี้ก่อนเสมอ” เพื่อสื่อความหมายว่า หน้าที่ของการเป็นภรณานั้นดูเหมือนไม่สำคัญแต่มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะการต้องรับผิดชอบงานที่มากมาย

และคอยแก้ปัญหาต่าง ๆ อยู่เสมอ เป็นการย้ำให้เห็นว่าผู้หญิงมีภาระหน้าที่มากมายและต้องรับผิดชอบอย่างเสียไม่ได้

ตัวอย่าง

จำไว้นะคะเวลาที่เป็นน้องนี้ต้องพยายามอย่าโง่เพราะมัน
น่ารำคาญ แต่เวลาเป็นเมียฝรั่งนี้ต้องโง่ ๆ ไว้ก่อน โง่จริงโง่ปลอม
ใช้ได้ทั้งนั้น มันน่าเอ็นดูสำหรับพวกเก๋บกดชอบแสดงอำนาจ
วันหลังเราจะหลอกต้มตุ๋นพี่แกก็สะดวก

Amazing Thailand: 16

ข้อความข้างต้น เป็นการใช้อ้อยคำนัยผกผันที่ความหมายตรงกันข้าม ประโยคสื่อความว่า “ต้องโง่” แต่ความหมายตามเจตนา คือ ตบตบบอกว่าเมื่อเป็นภรรยาต้อง “ฉลาด” อย่างไรก็ตามความฉลาดก็คือการแกล้งทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นในบางเรื่อง หรือ การแกล้งโง่ นั่นเอง

ตัวอย่าง

แต่ผู้หญิงสมัยนี้จะให้มาอดทนอะไรนักหนาคงไม่ได้ ถ้าเกิด
บียอร์นสามิติดันตายขึ้นมา รุ่งขึ้นดิฉันคงลุกขึ้นไปขายสมบัติ
แล้วหอบผ้าหอบผ่อนแผ่นจากนอร์เวย์กลับมาเมืองไทยทันที
อาจไม่หอบมาด้วยซ้ำเพราะจะเอามาใช้ที่เมืองไทยก็ได้พอดี
หิดขึ้นแน่

Amazing Thailand: 125

ข้อความข้างต้น เป็นการใช้อ้อยคำนัยผกผันที่กล่าวเกินจริง เพื่อสื่อว่าการเป็นภรรยาของชาวตะวันตกไม่จำเป็นต้องอดทนมาก รูปประโยคสื่อว่า ผู้ผลิตตบตบจะย้ายกลับประเทศทันทีที่สามีเสียชีวิต ซึ่งเป็นเพียงการกล่าวเกินจริงเท่านั้น หากเกิดเหตุการณ์ตามที่สื่อความหมายจริง ๆ ก็อาจไม่ปฏิบัติตัวตามรูปประโยคดังกล่าว

3.7 การใช้สำนวน (Idioms)

สำนวน หมายถึง อ้อยคำที่มีความหมายไม่ตรงตามตัวอักษร มีความหมายเป็นเชิงเปรียบเทียบที่มีความหมายอื่นแฝงอยู่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: ข) การใช้สำนวน นอกจากจะช่วยให้เข้าใจความหมายที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องอธิบายความหมายอย่างละเอียด ยังช่วยถ่ายทอดทัศนคติของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารและโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเห็นคล้อยตามได้ที่ผู้ส่งสารกล่าวไว้ (คชาธิป พาณิชตระกูล, 2556: 141)

ผลการวิจัย พบกลวิธีการใช้สำนวนเพื่อสื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ในฐานะที่เป็นหญิงไทย สายตาที่ดูหมิ่นจับผิดว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี จะเข้าไปขายตัวในประเทศของเขา ทำไปได้คะ...ต้อง**หวานอมขมกลืน**ไปตลอดทาง สงสารตัวเองเป็นที่สุดที่ต้องมาโดน คนต่างชาติมองอย่างเหยียดหยามตั้งแต่หัวจรดเท้าอยู่ตลอดเวลา

คิดใจจะหายเซ็ง: 49

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายสำนวน “หวานอมขมกลืน” ว่า ตกอยู่ในฐานะที่จำต้องยอมรับ ไม่ว่าจะดีหรือร้าย พอใจหรือไม่พอใจก็ตาม สะท้อนภาพหญิงไทยที่ แต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศต้องทนถูกมองอย่างดูหมิ่นดูแคลน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1319)

ตัวอย่าง

เมื่อแม่वादมีถิ่นที่อยู่เป็นคนที่โน่นแล้ว ไม่ชอบเลยคะเพราะ อากาศหนาวเย็นเหลือเกิน แถมยังต้องทำทุกอย่างด้วยตัวเอง ทั้งงานลักษณะของผู้หญิงและงานที่ผู้ชายเขาทำกัน ถึงแม้เราจะ ไม่ยากจนอะไร แต่ยังคงต้องมีชีวิตประเภท “**ฝัวแบกเมียหาม**” อยู่นั่นเอง

บุพเพสันนิวาส: 43

สำนวน “ฝัวแบกเมียหาม” นี้ น่าจะมาจาก สำนวน “ฝัวแบกเมียคอน” หรือ “ชายหาบหญิงคอน” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายว่า ช่วยกันทำมาหากิน ทั้งฝัวทั้งเมีย สะท้อนชุดความคิดเกี่ยวกับการใช้ชีวิตครอบครัวว่า สามีและภรรยาต่างต้องช่วยกัน ทำงานในบ้าน แม้ว่าจะงานประจำที่ทำจะสร้างรายได้มากจนไม่ขัดสนก็ตาม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 777)

ตัวอย่าง

ในการครองเรือนนั้น แม่वादพยายามจัดเอาเสน่ห์ต่าง ๆ ออกมาใช้ ไม่ว่าจะเป็น**เสน่ห์ปลายจวัก**ที่พยายามสะสมเอาไว้ หรือเสน่ห์ ด้ามจวักที่หมั่นฝึกฝนเอาไว้เยอะ เอาออกมาใช้ทุกรูปแบบเพื่อ เอาตัวรอดไปเรื่อย ๆ

สันดานผู้ชาย: 7

ตัวอย่าง

แอบกระซิบสาว ๆ แล้ว ต้องแอบกระซิบหนุ่ม ๆ บ้างว่า ถ้าอยาก สุขีไปนาน ๆ ต้องเล็ง ๆ เมียแบบที่มี**เสน่ห์ปลายจวัก**ติดตัวมาด้วย

จุดมุ่งหมายที่จะมีความสุขในชีวิตแต่งงานจะเป็นไปได้ง่าย เพราะพอความรักมันบินออกไปทางหน้าต่างหมดแล้ว แม้แต่น้ำต้มผักที่ต้มนุ่นเอาไว้ตอนแต่งงานใหม่ ๆ ก็ดื่มกินจนหมดหม้อไปแล้ว ตอนนี้แหละคะมันซักจะไม่ค่อยสนุก อุตส่าห์เซกกลับมาบ้านมาเจอแต่ของกินที่กระเดือกไม่ลง จืดชืดเย็นแฉะแฉะ หรือไม่มีอะไรจะกิน ต่อให้เมียแต่งหน้าแต่งตาสวยออกมาชะอ้อนต้อนรับ ก็คงอยากเอาทัพพีเขี่ยหน้า ถ้าเมียไม่สวยแต่ยิ้มแย้ม ถือจานอาหารส่งกลิ่นหอมฉุยมา ไม่ได้นึกอยากจะจูบมาก่อน ก็อดอยากจะหอมสักฟอดไม่ได้”

สันดานผู้ชาย: 15

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายสำนวน “เสน่ห์ปลายจวัก” ว่า เสน่ห์ที่เกิดจากฝีมือปรุงอาหารให้โอชะรส ดังนั้น ผู้หญิงที่มีเสน่ห์ปลายจวักจึงเป็นผู้หญิงที่มีเสน่ห์ เพราะปรุงอาหารได้รสชาติดี สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงที่มีสามีกับการทำครัวว่าสังคมให้คุณค่ากับการทำอาหารอร่อยว่าเป็นส่วนหนึ่งของผู้หญิงที่สังคมคาดหวัง และคุณลักษณะที่ดีนี้ก็มีประโยชน์ในการมัดใจสามีไม่ว่าจะอยู่ในวัฒนธรรมใด ทั้งนี้ คำ “มัดใจ” แสดงให้เห็นความพยายามที่ผู้หญิงอยากให้ผู้ชายรัก ทำให้เห็นว่า ผู้หญิงยอมมีภาวะผู้ตามเมื่อทำหน้าที่เป็นภรรยา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1253)

ตัวอย่าง

การครองเรือนของฝรั่งนั้น ต้องพูดว่าเป็นชีวิตสมรสคู่ผัวตัวเมียที่ค่อนข้างสมบูรณ์แบบเสียเป็นส่วนใหญ่ หมายความว่า สามีทำหน้าที่เป็นพ่อบ้านและเป็นพ่อของลูกมากกว่าพวกสามีแบบไทย ๆ ภรรยาก็ทำหน้าที่เป็นแม่บ้านและเป็นแม่ของลูกมากกว่าของเราเหมือนกัน ทั้งนี้เพราะวิถีทางการดำรงชีวิตมันบีบบังคับให้เป็นไป”

สันดานผู้ชาย: 16

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายสำนวน “คู่ผัวตัวเมีย” ว่า ผัวเมียที่อยู่กันแบบผัวเดียวเมียเดียว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 266) สะท้อนว่า สังคมตะวันตกเป็นสังคมที่คู่สามีภรรยามีความซื่อสัตย์ต่อกันและกัน ไม่นอกใจกัน อย่างไรก็ตาม ตัวบทใช้คำว่า “ฝรั่ง” เพื่อสื่อให้เห็นความเป็น “ส่วนใหญ่” ที่ผู้คนตะวันตกยึดถือค่านิยมนี้

ตัวอย่าง

ชีวิตแต่งงานนั้นเป็นเรื่องที่คนในอยากออก คนนอกอยากเข้าจริง ๆ ที่เดียว แม้ว่าแต่งงานกับปิยอรันมาเป็นเวลา 10 กว่าปี

แล้ว แต่ก็ยังมีบ่อยครั้งเหลือเกินที่แม่वादมองบิยอร์นเหมือนเพิ่ง
รู้จักเขาจริง ๆ อันเนื่องมาจากขนบธรรมเนียมความเคยชินที่
ไม่เหมือนกัน เรื่องที่เกิดบ่อยที่สุดคือความแตกต่างในวิธีคิด

คิดใจจะหายเซ็ง: 162

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายสำนวน “คนในอยากออกคนนอก
อยากเข้า” ว่า คนที่แต่งงานแล้วอยากกลับไปเป็นโสด แต่คนที่ยังไม่ได้แต่งงานก็อยากมีชีวิตสมรส
และ ไม่พอใจภาวะที่เป็นอยู่ ขณะที่คนอื่นต้องการจะมาอยู่ในภวะนั้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556:
226) สื่อว่า ชุดความคิดเกี่ยวกับการแต่งงานว่าเป็นเรื่องที่คนแต่งงานแล้วไม่พอใจในภาวะที่เป็น
ส่วนโสดกลับอยากแต่งงาน สะท้อนภาพความเชื่อของสังคมว่า การแต่งงานเป็นส่วนหนึ่งของ
ความสมบูรณ์ในชีวิต วิถีปฏิบัติเรื่องการแต่งงานในสังคมจึงมีการจัดงานแต่งงานตามวัฒนธรรม
ประเพณีและถือเป็นการประกาศให้ผู้คนในสังคมได้รับทราบ

ตัวอย่าง

อะฮ้า! เป็นอันว่าคุณบิยอร์นโชคดีจะมีเมีย **คู่ทุกข์คู่ยาก**ติดตามไป
รับใช้จนเกือบถึงชั่วโลกเหนือแน่ทีเดียว

บุกลอกน้ำเซ็ง: 12

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายสำนวน “คู่ทุกข์คู่ยาก” ว่า ผู้ที่ใช้
ชีวิตร่วมกันไม่ทอดทิ้งกันทั้งในยามสุขและยามทุกข์ ผู้ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมาเป็นเวลานานปี
สะท้อนภาพการอยู่ร่วมกันทั้งยามทุกข์ยามสุขของคู่สามีภรรยาที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 266)

ตัวอย่าง

อย่างไรก็ตาม ผู้ชายเขาก็มีหน้าที่ของเขาที่จะต้องผูกใจเราให้อยู่
เหมือนกัน ยิ่งในสมัยนี้ผู้ชายจะมากิดว่า เมียเป็น **หมูอยู่ในอวายน**
เห็นจะยาก เพราะถ้าเราพยายามทำหน้าที่ของเราจนดีแล้ว พี่แก
ก็ยังไม่ทำหน้าที่ของสามีที่ดี เราก็หอบหม้อหอบไหหอบจวักของ
เราไปปฏิบัติคนอื่น จะไปกลัวทำไมว่าจะหาใหม่ไม่ได้ ถ้าเรามีหม้อ
มีไหมีจวักดี ๆ ติดตัวมาด้วย ใคร ๆ ก็อยากได้ ถึงจะเปรียบเรา
เหมือนผลไม้ที่ล้นตลาด แต่ผลไม้อย่างเดียวกัน ถ้ามีกลิ่นหอม
รสอร่อยสีน่าน่ากิน ก็ขายง่ายกว่าพวกที่มีรสเปรี้ยว รสจืด รสฝาด
หรือสีกระดากระต่างไม่ใช่หรือคะ

สันดานผู้ชาย: 12

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายสำนวน “หมโนวอย” ว่า สิ่งที่อยู่ในกำมือ สะท้อนว่า การที่ภรรยายอมสามีจนสามีคิดว่าจะทำสิ่งใดกับภรรยาก็ได้นั้นเป็นเรื่องที่วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมได้เปลี่ยนไปแล้ว สามีย่อมต้องทำหน้าที่ของสามีให้ดีขึ้น ไม่เช่นนั้นชีวิตครอบครัวก็อาจไม่ภาพพจน์ไทยที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศต้องทนถูกมองอย่างดูหมิ่นดูแคลน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1305)

สำนวนที่ปรากฏสะท้อนให้เห็นแนวคิดเรื่องการมีชีวิตสมรส ทั้งแนวคิดในการมีชีวิตสมรส แสดงแนวปฏิบัติของภรรยา เมื่อมีปัญหาในการมีชีวิตสมรส คู่สมรสต้องมีความอดทน มีคุณธรรมและยึดถือค่านิยมตามสังคมวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่เพื่อให้ประสบความสำเร็จในชีวิตสมรส

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปกลวิธีทางภาษาที่ตัวบทวาทกรรม ชุด แม่वादเมียบียอร์น ใช้สื่ออุดมการณ์และชุดความคิดเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ได้ว่า มีการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาทั้งหมด 7 กลวิธี ได้แก่ 1. การเลือกใช้คำศัพท์ (Lexical Choices) แบ่งเป็น การใช้คำเรียก (Terms of Address) และ การเลือกใช้คำกริยา (Transitivity and Verb Processes) 2. การใช้อุปลักษณ์ (Metaphor) 3. การใช้มูลบท (Presupposition) 4. การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical Question) 5. การกล่าวอ้าง (Claiming) 6. การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน (Irony) และ 7. การใช้สำนวน (Idioms) นอกจากนี้ อุดมการณ์หรือชุดความคิดที่ปรากฏนั้น ผู้วิจัยจะนำเสนอตามกลุ่มอุดมการณ์และกลุ่มชุดความคิดเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในบทต่อไป

3.8 วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse Practice)

วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมอยู่ระหว่างตัวบทวาทกรรม ชุด แม่वादเมียบียอร์น กับวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ภาษากับสังคมวัฒนธรรมส่งผลกระทบต่อกันและกัน และหน้าที่ของภาษาก็ถือเป็นผลิตผลของวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม และเมื่อพิจารณาตามกรอบแนวคิดเรื่ององค์ประกอบของการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางในการสื่อสาร และผู้รับสาร มาใช้ในการอธิบายวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมสามารถอธิบายรายละเอียด ได้ดังนี้

3.8.1 ผู้ผลิตตัวบท

ตัวบทวาทกรรมผลิตโดยหญิงไทยที่เป็นหญิงที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมกับชายชาวตะวันตก เนื้อหาในตัวบทเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นประสบการณ์ชีวิต ความรู้ที่อยากนำเสนอ ประสบการณ์การท่องเที่ยวในต่างประเทศ ตีพิมพ์ในนิตยสาร พลอยแถมเพชร แพรว และขวัญเรือน ก่อนจะนำมาตีพิมพ์รูปเล่ม ดังนั้น วาทกรรมนี้จึงเป็นวาทกรรมที่ถูกผลิตขึ้นเพื่อการขาย โดยมีบริษัทและผู้เขียนเป็นนายทุน ตัวบทถูกเข้าถึงโดยผู้รับสารหลายกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มหญิงไทยที่เป็นภรรยาของชาวต่างประเทศ บางตอนของตัวบทเป็นข้อมูลที่ได้แรงบันดาลใจมาจากกลุ่ม “แม่บ้านต่างแดน” ที่ผู้เขียนตั้งขึ้นในเว็บบอร์ด จึงถือได้ว่า ตัวบทมีความสัมพันธ์กับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมโดยตรง

3.8.2 สาร

สารที่ถูกนำเสนอแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เนื้อหาทั่วไป กับเนื้อหาที่นำเสนอประสบการณ์การท่องเที่ยวในต่างประเทศ มีการกล่าวถึงการใช้ชีวิตทั่วไป การใช้ชีวิตในต่างประเทศ และการใช้ชีวิตหลังแต่งงานในต่างประเทศ รวมทั้งเรื่องอื่น ๆ ที่ผู้ผลิตตัวบทต้องการนำเสนอ ทั้งเพื่อให้ความบันเทิงและให้ความรู้แก่ผู้รับสาร การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมมักถูกนำเสนอแทรกอยู่ในตัวบท

วาทกรรม ซึ่งเป็นสารที่แฝงอุดมการณ์และชุดความคิดหลายชุดความคิด ปรากฏทั้งมุมมองด้านบวก ด้านลบ การไม่ยอมรับวาทกรรมกระแสหลักด้านลบต่อหญิงไทยที่เป็นภรรยาชาวตะวันตก การต่อต้านอัตลักษณ์ด้านลบที่สังคมยึดเหนี่ยวให้อย่างไม่เป็นธรรม และการยกตัวเองจากกลุ่มหญิงที่มีอัตลักษณ์ด้านลบ รวมไปถึงการแสดงทระนงต่อการมีชีวิตสมรสหลากหลายประเด็น

3.8.3 การกระจายตัวบท

ได้รับการตีพิมพ์ในนิตยสารพลอยแถมเพชร แพรว และขวัญเรือน จากนั้นถูกนำมาตีพิมพ์ รวมเล่ม เล่มแรก ในปี พ.ศ. 2536 สารคดีบางเล่มมีการผลิตซ้ำหลายครั้งด้วยการตีพิมพ์เล่มสุดท้ายในปี พ.ศ. 2551 รวมระยะเวลาตีพิมพ์ 15 ปี สะท้อนถึงการกระจายของตัวบทอย่างกว้างขวางในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ผู้ผลิตตัวบทได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม เช่น ค่านิยม มุมมองของสังคมที่มีต่อคนแต่งงานข้ามวัฒนธรรม โดยเฉพาะหญิงไทยในช่วงดังกล่าว ตัวบทวาทกรรมนี้จึงถูกผลิตขึ้นภายใต้อิทธิพลของสังคมในช่วงเวลาดังกล่าวด้วย

3.8.4 ผู้รับสาร

สารคดีบางเล่มได้รับการตีพิมพ์เป็นจำนวนหลายครั้งจากหลายสำนักพิมพ์และมีการวางจำหน่ายตามร้านหนังสือ ดังนั้น ผู้รับสารหรือผู้รับตัวบทกลุ่มแรกคือผู้อ่านที่อ่านนิตยสารพลอยแถมเพชร แพรว และขวัญเรือน และกลุ่มที่ซื้อสารคดีดังกล่าวหลังจากรวมเล่มแล้ว นอกจากนี้ยังมีกลุ่มผู้อ่านหรือผู้รับตัวบทที่สามารถเข้าถึงวาทกรรมชนิดนี้ได้ คือ ผู้อ่านที่ใช้บริการห้องสมุดในที่ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดในสถานศึกษา ร้านเช่าหนังสือ เป็นต้น ดังนั้นกลุ่มผู้อ่านจึงเป็นกลุ่มคนทั่วไปที่เป็นนักอ่านสารคดี

บทที่ 4

อุดมการณ์ที่เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่ปรากฏในสารคดี ชุด แม่वादเมียปียอร์น

อุดมการณ์ที่เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่ปรากฏในสารคดี ชุด แม่वादเมียปียอร์น ปรากฏชุดความคิด และอุดมการณ์บางอุดมการณ์ประกอบด้วยชุดความคิดย่อย ได้แก่

อุดมการณ์ความเป็นภรรยา (Wife) ประกอบด้วย ชุดความคิดหน้าที่ของภรรยาที่ดี อุดมการณ์ ความเป็นสามี (Husband) ประกอบด้วย ชุดความคิดหน้าที่ของสามีที่ดี และอุดมการณ์การมีชีวิต สมรส (Marriage) ประกอบด้วย ชุดความคิดเกี่ยวกับการเลือกคู่สมรส แนวคิดการปฏิบัติตนของ คู่สมรส และความเสมอภาคของสามีภรรยาในวัฒนธรรมตะวันตก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 อุดมการณ์ความเป็นภรรยา (Wife)

อุดมการณ์ความเป็นภรรยา เป็นอุดมการณ์ที่ตัวบทเลือกใช้กลวิธีทางภาษาสื่อชุดความคิด เกี่ยวกับความเป็นภรรยา หลายชุดความคิด ชุดความคิดที่ปรากฏ ได้แก่ ชุดความคิดหน้าที่ของภรรยา ที่ดี และชุดความคิดคุณสมบัติของภรรยาที่ไม่ดี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 ชุดความคิดหน้าที่ของภรรยาที่ดี

ชุดความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของภรรยาที่ปรากฏ และประกอบสร้างความหมายว่า ภรรยาที่ ดีต้องมีหน้าที่หลายประการและต้องปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้โดยไม่ขาดตกบกพร่อง สังคมวัฒนธรรม กำหนดคุณค่าเรื่องดังกล่าวว่าเป็นสิ่งที่พึงกระทำของภรรยา ภรรยาที่ปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้ได้ดีย่อมได้รับ การยอมรับจากสามีและสังคม หน้าที่ที่ปรากฏในตัวบท มีดังนี้

4.1.1.1 ภรรยามีหน้าที่ร่วมหลับนอนกับสามี

ตัวอย่าง

ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าแม่वादวางแผนจะเดินทางต้นเดือนสิงหา คุณเธอก็
เลือกลาพักร้อนตอนนั้นเหมือนกันเป็นเวลา 2 อาทิตย์ แถม
มีบัญชาหน้าตาเฉย ให้แม่वादติดตามไปทำหน้าที่เป็นอ๊ี้แจ้วและ
เป็นอ๊ี้ตัว

นอนบนรถไฟ กินบนรถไฟ ในอเมริกา: 3

ตัวอย่าง

บางครั้งก็เป็น อ๊ี้ตัว ประจำตัวของอ๊ิตาเคราหน้าตายเชื้อสายไวกิ้ง
ที่อยู่แถบขั้วโลกเหนือ ฟังแล้วรู้สึกถึงความโง่ของแม่वादไหม

แหวกยิวเข้าฉนวนกาซ่า: 2

ข้อความข้างต้นกล่าวถึงหน้าที่ของภรรยาในการร่วมหลับนอนกับสามีของตนเอง คำว่า “อีตัว” เป็นการใช้คำเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นภาพชัดเจน เพราะ “อีตัว” หมายถึง “หญิงที่ให้บริการทางเพศแก่ผู้ชายที่มาซื้อบริการทางเพศ” เป็นการแสดงการลดสถานะว่าหน้าที่ดังกล่าวนี้ไม่เป็นที่น่าภูมิใจเท่าไรนัก แต่หญิงที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมส่วนใหญ่ก็ยินยอมทำหน้าที่นี้เพื่อสามีของตน อย่างไรก็ตาม การเป็นโสเภณีในที่นี้ไม่ใช่การเป็นโสเภณีจริง ๆ แต่เป็นเพียงการเปรียบให้เห็นภาพว่าภรรยามีหน้าที่ในการร่วมหลับนอนกับสามีเท่านั้น

4.1.1.2 ภรรยามีหน้าที่เป็นแม่บ้าน ได้แก่ ทำความสะอาดบ้าน ทำครัว ดูแลปรนนิบัติสามี และต้องปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้ตลอดการมีชีวิตสมรส ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

แม่वादเป็นเพียงแม่บ้านธรรมดา ๆ

คิดใจจะหายเซ็ง: 203

ตัวอย่าง

สมัยแม่वादแต่งงานไปอยู่ที่ออสโลใหม่ ๆ อยากเป็นแม่บ้าน
รับผิดชอบเรื่องเกี่ยวกับสามีสุดที่รักมาก

สันดานผู้ชาย: 17

ตัวอย่าง

ทั้งนี้และทั้งนั้นโปรดอย่าคิดมาก! ความจริงที่ยิ่งกว่าจริงคือต้อง
ทำหน้าที่ แม่แจ้ว ตัวดีนั่นเอง คือ ต้องทำงานบ้าน ทำอาหาร
ช่วยขัดถูทำความสะอาดเรื้อยอซ์ต เป็นคนขับรถ เป็นคนขับเรือ
ให้อาหารหมา อาบน้ำหมา พาหมาไปโรงเรียน ฝึกวิ่ง ฝึกหยุด
ฝึกคลานกับหมา จนท่าทางแม่वादจะเหมือนหมามากกว่าจะ
เหมือนคน

กำเนิดตัวละคร: 117

ตัวอย่าง

พวกเมีย ๆ อย่างเราต่างก็เก็บถ้วยเก็บจานไปล้างที่ที่ล้างจาน

ท่องยุโรปกับรถบุโรทั่ง: 99

ข้อความข้างต้นปรากฏ คำ “แม่บ้าน” “แม่แจ้ว” “คนขับรถ” “คนขับเรือ” และคำกริยาพร้อมส่วนขยาย “ทำงานบ้าน” “ทำอาหาร” “ขัดถูทำความสะอาดเรื้อยอซ์ต” “ให้อาหารหมา” “อาบน้ำหมา” “พาหมาไปโรงเรียน” “ฝึกวิ่ง ฝึกหยุด ฝึกคลานกับหมา” “เก็บถ้วยเก็บจานไปล้าง” สื่อว่า เมียต้องทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน ดูแลเรื่องความสะอาด เรื่องภายในบ้านแทบจะทุกเรื่องแล้วแต่ภาระงานในครอบครัว เป็นสิ่งที่ “ต้อง” ทำ ไม่ใช่เพียงแค่สิ่งที่ “ควร” ทำ

ตัวอย่าง

หาว่าตัวไม่ว่าถึงจะหลบไปเป็นเมียฝรั่งก็ใช่จะหนี **ครัว** พัน แถมยัง
ต้องอยู่ในครัวคนเดียวไม่มีผู้ช่วยเลย

แหวกยิวเข้าฉนวนกาซา: 92

ตัวอย่าง

เดี๋ยวนี้ไปฝึกเป็น **แม่ครัว** ฝรั่งมานานนักหนาแล้วจึงค่อนข้างจะ
มั่นใจในฝีมือตนเอง แต่เรื่องมันต่างกันตรงที่เวลาทำครัวอยู่ที่เมือง
นอกนั้น มีคนต้องทนกินฝีมือแม่वादอยู่คนเดียว ไม่ต้องพูดมาก
ไม่อย่างนั้นจะไม่มีกิน อย่างน้อยคุณบียอร์นก็ยังมีชีวิตที่ไม่ได้เป็น
โรคขาดอาหารอยู่คนเดียวนี่นะคะ

Amazing Thailand: 16

ตัวอย่าง

รุ่งขึ้นแม่वाद **ตื่นขึ้นทำอาหาร** แต่เช้า **ตั้งโต๊ะอาหาร** เสร็จก็ปลุก
บียอร์นให้เตรียมตัว แล้วเดินเข้าไปในบ้านตั้งใจจะไป **เชิญ** เพื่อนที่
มากินที่บ้านรถของเราบ้าง

ร้อยพ่อพันแม่ผู้ร่วมทาง: 74

ข้อความข้างต้นปรากฏ คำ “ครัว” “แม่ครัวฝรั่ง” “ตื่นขึ้นทำอาหาร” “ตั้งโต๊ะอาหาร”
“เชิญ” กล่าวถึงหน้าที่ในการเป็นแม่ครัว หญิงที่แต่งงานแล้ว ไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในวัฒนธรรมใดก็ต้องมี
หน้าที่หลักในการทำอาหาร ให้แก่สมาชิกในครอบครัว บางวัฒนธรรมสามีไม่ได้ช่วยทำครัว ภรรยายอม
ต้องรับหน้าที่ในการเป็นแม่ครัวคนเดียว เมื่อทำอาหารเสร็จแล้วยังมีหน้าที่ตั้งโต๊ะอาหารและเชิญ
คนในบ้านมารับประทานอาหารด้วย

นอกจากภรรยาจะต้องทำอาหารเป็นแล้ว ก็ต้องทำอาหารอร่อยด้วยจึงจะถือว่าเป็น
ภรรยาที่ดีตามที่สังคมคาดหวัง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ในการครองเรือนนั้น แม่वादพยายามจัดเอาเสน่ห์ต่าง ๆ ออกมา
ใช้ ไม่ว่าจะเป็น **เสน่ห์ปลายจวัก** ที่พยายามสะสมเอาไว้อะไรหรือเสน่ห์
ด้ามจวักที่หมั่นฝึกฝนเอาไว้อย่างไร เอาออกมาใช้ทุกรูปแบบเพื่อ
เอาตัวรอดไปเรื่อย ๆ

สันดานผู้ชาย: 7

ตัวอย่าง

แอบกระซิบสาว ๆ แล้ว ต้องแอบกระซิบหนุ่ม ๆ บ้างว่า ถ้าอยาก
สุขิไปนาน ๆ ต้องเล็ง ๆ เมียแบบที่มี**เสน่ห์ปลายจวัก**ติดตัวมาด้วย
จุดมุ่งหมายที่จะมีความสุขในชีวิตแต่งงานจะเป็นไปได้ง่าย เพราะ
พอความรักมันบินออกไปทางหน้าต่างหมดแล้ว แม้แต่น้ำต้มผักที่
ต้นตุนเอาไว้ตอนแต่งงานใหม่ ๆ ก็ดื่มกินจนหมดหม้อไปแล้ว
ตอนนี้แหละคะมันซักจะไม่ค่อยสนุก อุตส่าห์เซกกลับมาบ้าน
มาเจอแต่ของกินที่กระเดือกไม่ลง จืดชืดเย็นแฉะแยะ หรือไม่มี
อะไรจะกิน ต่อให้เมียแต่งหน้าแต่งตาสวยออกมาชะอ้อนต้อนรับ
ก็คงอยากเอาทัพพีเขี่ยหน้า ถ้าเมียไม่สวยแต่ยิ้มแย้ม ถือจาน
อาหารส่งกลิ่นหอมฉุยมา ไม่ได้นี้ก็อยากจบบาก่อน ก็อด
อยากจะหอมสักฟอดไม่ได้”

สันดานผู้ชาย: 15

ข้อความข้างต้นปรากฏสำนวน “เสน่ห์ปลายจวัก” หมายความว่า เสน่ห์ที่เกิดจากฝีมือ
ปรุงอาหารให้อร่อยรส สือถึงคุณสมบัติที่ดีของเมียที่ดีว่าต้องทำอาหารอร่อย หากผู้หญิงมีเสน่ห์
ปลายจวักจะเป็นผู้หญิงที่มีเสน่ห์ นอกจากนี้ สังคมให้คุณค่ากับการทำอาหารอร่อยว่าเป็นส่วนหนึ่งใน
การมัดใจสามีไม่ว่าจะอยู่ในวัฒนธรรมใด และยังเปรียบเทียบให้เห็นว่า หากความรักที่สามีภรรยามีให้
กันและกันลดน้อยลง สิ่งที่จะทำให้สามียังคงรักและ “เห็นคุณค่า” ก็คงจะเป็นเพราะฝีมือ
การทำอาหารของภรรยานั่นเอง เห็นได้จากประโยค “ถ้าเมียไม่สวยแต่ยิ้มแย้ม ถือจานอาหาร
ส่งกลิ่นหอมฉุยมา ไม่ได้นี้ก็อยากจบบาก่อน ก็อดอยากจะหอมสักฟอดไม่ได้”

ตัวอย่าง

แล้วแม่วาดก็กลับบ้านไปนอนตุ๋นรอแจ้งข่าวดีกับสามีว่า มีทั้งวีซ่า
มีทั้งตั๋วเรือบิน ที่จะตามไป**รับใช้**เป็น**ทาส**ผู้ซื่อสัตย์ของบียอร์นสามี
สุดที่รัก

แหวกยิวเข้าฉนวนกาซา: 19

ตัวอย่าง

อะฮ้า! เป็นอันว่าคุณบียอร์นโชคดีจะมีเมียคู่ทุกข์คู่ยากติดตามไป
รับใช้จนเกือบถึงชั่วโลกเหนือแน่ทีเดียว

บุกโลกน้ำแข็ง: 12

ตัวอย่าง

แม่วาดเปรียบเทียบคนที่เป็นเมียฝรั่งให้เหมือน**ผู้จัดการฝ่าย**
บุคคล เพื่อจะให้ตัวเองที่ทำหน้าที่เมียฝรั่งอยู่ดูแล ๆ ขึ้นหน่อย

ความจริงที่ยิ่งกว่าจริงแต่ไม่อยากเปรียบก็คือทำหน้าที่เหมือน
หัวหน้าคนใช้ ๆ นี่เอง

สันดานผู้ชาย: 17

ตัวอย่าง

ผู้ชายฝรั่งนั้นพอแต่งเมียแล้ว เมียมีความหมายมากกว่าเมียแบบ
ไทย ๆ เรา ไม่ใช่ว่าเป็นสุดที่รักสุดบูชาอะไรพรรคนั้นนะ
แต่เมียเปรียบเหมือนผู้จัดการฝ่ายบุคคลในบริษัทใหญ่ ๆ
ที่ดูเหมือนไม่ใช่หน้าที่ที่สำคัญนัก แต่ขอโทษเวลาพวกที่มี
ความสำคัญหรือไม่สำคัญทั้งหลายมีปัญหาเรื่องอุจจาระไม่ออก
ปัสสาวะไม่ออกก็เห็นแต่ต้องวิ่งวนมาหาผู้จัดการฝ่ายนี้ก่อนเสมอ

สันดานผู้ชาย: 17

ข้อความข้างต้น กล่าวถึง คุณสมบัติของเมียกับผู้จัดการหรือคนที่คอยจัดการดูแลสามีหรือ
ดูแลบ้าน คำ “เก้ ๆ” เป็นคำที่แสดงให้เห็นว่าคุณสมบัตินี้มีความพิเศษ และรูปประโยค “ขอโทษเวลา
พวกที่มีความสำคัญหรือไม่สำคัญทั้งหลายมีปัญหาเรื่องอุจจาระไม่ออกปัสสาวะไม่ออกก็เห็นแต่ต้อง
วิ่งวนมาหาผู้จัดการฝ่ายนี้” และ วลี “ก่อนเสมอ” ก็แสดงให้เห็นว่าคุณสมบัติดังกล่าวเป็นคุณสมบัติที่
สำคัญมาก

4.1.1.3 ภรรยาทำหน้าที่เป็นผู้ติดตามสามี ชุดความคิดหน้าที่ของเมียอีกชุดความหนึ่งที่
ตัวบทกล่าวถึง คือ ชุดความคิดเรื่องการย้ายติดตามสามีของภรรยาที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม แสดงให้
เห็นว่า ภรรยาต้องย้ายติดตามสามีเพราะสามีเป็นผู้นำครอบครัว เช่น การย้ายติดตามสามีไปใช้ชีวิต
ในต่างประเทศ การติดตามสามีไปทำงานตามสถานที่ต่าง ๆ โดยอาจไปช่วยงาน ไปดูแล และ
ไปท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นการสื่อถึงความเป็นใหญ่ของสามีที่มีต่อครอบครัวและภรรยา
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ที่ออร์อสเพื่อนของแม่วาดเจ้านายผม เป็นผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับ
ชาวนอร์เวย์เหมือนกัน สามีแกมีอาชีพเป็นกัปตันเรือบินที่เพิ่ง
ปลดเกษียณ มีแผนการจะออกเดินทางด้วยเรือใบที่กัปตันสร้างขึ้น
เองไปรอบโลก ใช้เวลาประมาณ 3 ปีที่จะเดินทางไปเรื่อย ๆ มีเมีย
คู่ใจเดินทางไปปรนนิบัติทุกรูปแบบ

ฟังหมาเล่า: 37

ตัวอย่าง

การที่จะตามบียอร์นเข้าไปในยุโรปนั้น สำหรับแม่วาดมีเรื่องต้อง
เตรียมมากกว่าบียอร์นเพราะเป็นคนไทย ต้องขอวีซ่าเข้าไต้

ประเทศต่าง ๆ ขณะที่ปียอร์นไม่มีความจำเป็นต้องขอวีซ่าเข้าประเทศใดเลย

ท่องยุโรปกับรถบรรทุก: 16

ตัวอย่าง

“บุกโลกน้ำแข็ง” เห็นชื่อแล้วเข้าใจไม่ยากนะคะ แต่ที่ยากคือ การที่ผู้เขียนจะต้องบุกตามสามีเข้าไปหาเรื่องมาเล่ากันให้สนุกนะ จีคะ

บุกโลกน้ำแข็ง: คำนำ

ตัวอย่าง

แม้ว่าตามปียอร์นไปทำงานที่สวาลบาร์ด (Svalbard) หมู่เกาะใน มหาสมุทรอาร์กติกที่เกือบถึงขั้วโลกเหนือ

คิดใจจะหายเซ็ง: 134

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า การย้ายติดตามสามี เป็นเรื่องสำคัญต่อการใช้ชีวิตหลัง แต่งงานข้ามวัฒนธรรม และอาจถือได้ว่าเป็นหน้าที่หนึ่งของภรรยาที่จะต้องติดตามไปใช้ชีวิตร่วมกับ สามี ติดตามไปดูแลและอื่น ๆ ตามแต่ความจำเป็น

4.1.1.4 ภรรยาที่ดีต้องมีคุณธรรมตามค่านิยมของสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ ซื่อสัตย์ อดทน เสียสละ และประหยัด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

แม้ว่าดภรรยาผู้ซื่อสัตย์ตะเกียกตะกายตามมา

คูโอลิมปิกฤดูหนาวแบบไทย ๆ: 17

ตัวอย่าง

แล้วแม้ว่าดก็กลับบ้านไปนอนตุนงอแงจ้าวดีกับสามีว่า มีทั้งวีซ่า มีทั้งตั๋วเรือบิน ที่จะตามไปรับใช้เป็นทาสผู้ซื่อสัตย์ของปียอร์นสามี สุดที่รัก

แหวกยิวเข้าฉนวนกาซา: 19

ข้อความข้างต้นปรากฏ คำขยาย “ผู้ซื่อสัตย์” สู่ถึงคุณสมบัติของการเป็นเมียที่ดี ได้แก่ ภรรยาต้องเป็นผู้หญิงที่มีความซื่อสัตย์ต่อสามี ในที่นี้ อาจมีหลายลักษณะ เช่น ความซื่อสัตย์ต่อการทำ หน้าที่ต่าง ๆ รวมถึงมีความซื่อสัตย์ที่หมายถึงการไม่นอกใจสามี จากตัวอย่างสื่อให้เห็นถึงการมี ความซื่อสัตย์ต่อการทำหน้าที่ติดตามสามี

ตัวอย่าง

คุณย่าท่านคงเชื่อว่าการเป็นเมียนั้น ต้องพยายามเป็นเมีย
หนึ่งเดียว ครอบครัวจึงจะมีความสุข ถ้าไปไม่ไหวจริง ๆ ก็ต้อง
พยายามเป็นเมียที่หนึ่ง แต่ไอ้เรื่องจะเลิกราหย่าร้างแล้วไม่ได้
เป็นเมียนั้นท่านไม่เห็นด้วย แม้วาดโตไม่ทันที่จะถามท่านว่า
ถ้าเป็นเมียหนึ่งเดียวก็ไม่ได้ เป็นเมียที่หนึ่งก็ไม่ได้ ควรจะเลือกเป็น
เมียแบบอื่นหรือเลือกไม่เป็นเมียดี

สันดานผู้ชาย: 9

ตัวอย่าง

อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ผู้ชายทุกคนจะมีเมียสี่คนได้ง่าย ๆ นะคะ
เขามีกฎว่าผู้ชายที่จะทำเช่นนั้นได้ ต้องได้รับการยินยอมจาก
เมียแรก ๆ ก่อน

สันดานผู้ชาย: 10

ข้อความข้างต้นปรากฏค่านิยมว่าเป็นเมียที่ดีคือผู้หญิงที่มีความอดทน เช่น อดทนต่อ
การมีภรรยาน้อยของสามีเพื่อไม่ให้เกิดการหย่าร้าง เพราะสังคมกำหนดว่าการมีครอบครัวที่สมบูรณ์
ครอบครัวที่อบอุ่น สามีภรรยาต้องไม่หย่าร้างกัน และการมีครอบครัวที่มีครบทั้งพ่อแม่ลูกนั้นถือเป็น
ความสำเร็จในชีวิต ดังนั้น การหย่าร้างจึงเป็นทางเลือกสุดท้ายที่ผู้หญิงจะตัดสินใจเลือก และพยายาม
อดทนเพื่อให้ครอบครัวสมบูรณ์แบบตามค่านิยมของสังคม

อย่างไรก็ตาม วิถีปฏิบัติเรื่องการหย่าร้างนั้นเป็นเรื่องที่มีความแตกต่างตามแต่วัฒนธรรม
จากตัวอย่าง สังคมไทยและสังคมที่นับถือศาสนาอิสลามนั้น ภรรยาจะยอมอดทนต่อการมีภรรยาน้อย
ของสามี แต่บางวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมตะวันตก สามีและภรรยาจะไม่อดทนต่อเรื่องที่ทำให้เกิด
ความไม่เสมอภาคในครอบครัว

ตัวอย่าง

แม้วาดสละเกียรติยศเกียรติศักดิ์ทั้งปวงที่มีอยู่ที่เมืองไทย ไม่ว่าจะ
เป็นหน้าที่การงานที่เป็น หย่าร้าง มีลูกน้องมากมาย

แหวกยิวเข้าฉนวนกาซ่า: 2

ตัวอย่าง

หลังจากตรากตรำจนได้ปริญญาโทหมายมาครองแล้ว แทนที่จะ
ได้เป็นอย่างที่เราฝัน แม้วาดกลับมีอาชีพที่ระบุในหนังสือเดินทางที่
ตีความได้แค่เป็นเมีย!

คิดโงะหายเซ็ง: 111

ข้อความข้างต้นเปรียบกล่าวถึงคุณสมบัติของเมียที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมว่า จะต้องเป็นเมียที่เสียสละเพื่อสามี การเป็นเมียที่ดีนั้นต้องจำยอมเสียสละเพื่อครอบครัว เช่น เกียรติยศ งาน สิทธิพลเมืองในประเทศเดิมที่อาศัยอยู่ เป็นต้น หากผู้หญิงแต่งงานข้ามวัฒนธรรมแล้ว ย่อมต้องเสียสละหลายสิ่งหลายอย่างเพื่อการใช้ชีวิตครอบครัวร่วมกับสามีในต่างประเทศ

ตัวอย่าง

เรื่องล้างเรื่องผลาญเก็บไว้เกิดใหม่มีสามีไทย ๆ ค่อยหวัง

คูโกลิมปิโกฤตุนาวแบบไทย ๆ: 33

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการเป็นเมียฝรั่งที่ดี ต้องประหยัด เพราะต่างประเทศมีค่าครองชีพสูงมาก สามีและภรรยาจึงต้องช่วยกันประหยัด ตัวบทเปรียบเทียบการเป็นเมียฝรั่งนั้นจะไม่เหมือนกับ การเป็นเมียของสามีชาวไทย นอกจากนี้ มุมมองของตัวบทสื่อนัยยะว่าสามีชาวไทยค่อนข้างไม่มีวินัยในการให้เงินภรรยาใช้ ภรรยาจึงไม่จำเป็นต้องประหยัด และภรรยาที่ไม่ประหยัดจึงเป็นภรรยาที่ไม่ดีในมุมมองของสังคมตะวันตก

4.1.1.5 ภรรยาต้องปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม ชุดความคิดเกี่ยวกับการปรับตัวของภรรยาที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม เป็นชุดความคิดอีกชุดหนึ่งที่สื่อว่า ความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องสำคัญต่อการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมอย่างมาก และคู่สามีภรรยาต้องเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่เพื่อการใช้ชีวิตครอบครัวให้ราบรื่นหรือมีปัญหาน้อยที่สุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

แม้ว่าตนเองแม้จะแต่งงานกับฝรั่งมั่งคั่ง มีสังคมกับคนต่างชาติเสียมาก แต่ยังคงพยายามรักษาคำพูด และวิธีการพูดให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทยอยู่เสมอ ถึงแม้บางครั้งจำเป็นต้องละทิ้งขนบธรรมเนียมของตัวเอง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพและโอกาส

บุพเพสันนิวาส: 95

ตัวอย่าง

ถ้ารักจะอยู่กับฝรั่ง จงพยายามเป็นฝรั่งให้หมดทุกทาง

บุกโลกน้ำแข็ง: 20

ตัวอย่าง

ผู้หญิงไทยส่วนมากถ้าแต่งงานไปอยู่ลำพังสามีภรรยาจะไม่มีโอกาสเรียนรู้ลึกซึ้งเรื่องธรรมเนียมของฝรั่ง เพราะผู้ชายไม่ค่อยสนใจจะทำจะสอนเมียก็เลยไม่ได้เรียน ก็ใช้ธรรมเนียมเดิม ๆ ของตัว

Amazing Thailand: 125

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นการปรับตัวของภรรยา สื่อถึงการเห็นความสำคัญของความแตกต่างทางวัฒนธรรมซึ่งมีความจำเป็นต้องเรียนรู้เพราะเป็นประโยชน์ในการใช้ชีวิตสมรส ชุดความคิดข้างต้นปรากฏว่า การปรับตัวมีทั้งลักษณะของการละทิ้งวัฒนธรรมของตนเองในบางครั้ง และการเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ โดยมีสามีที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมเป็นคนคอยสอนให้เพื่อให้การใช้ชีวิตในวัฒนธรรมนั้น ๆ ได้อย่างราบรื่น

ชุดความคิดเกี่ยวกับการเป็นภรรยาที่ดี เป็นการสื่อถึงคุณสมบัติที่ดีของภรรยาซึ่งเป็นคุณค่าที่สังคมกำหนด การที่สังคมกำหนดคุณค่าของการเป็นเมียที่ดี ก็ทำให้ผู้หญิงตกอยู่ภายใต้การตีกรอบคุณค่าดังกล่าว มีแนวคิดคล้อยตามและพยายามปฏิบัติตามเพื่อให้เป็นเมียที่ดีของสามีตามที่สังคมกำหนดไว้

4.2 อุดมการณ์ความเป็นสามี (Husband)

อุดมการณ์ความเป็นสามี เป็นอุดมการณ์ที่สื่อถึงชุดความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของสามีที่ดี ว่าสามีที่ดีมีบทบาทหน้าที่อย่างไรบ้าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

4.2.1 เป็นผู้นำครอบครัวและหารายได้เลี้ยงครอบครัว

สามีมีหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัว ทั้งในฐานะผู้หารายได้หลักของครอบครัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ตามธรรมดาฝ่ายชายย่อมเป็นผู้ที่ออกไปทำมาหากินและ
ฝ่ายหญิงดูแลเรื่องในบ้าน

สันดานผู้ชาย: 16

ตัวอย่าง

การแต่งงานเป็นคู่ฟัวตัวเมียกันนั้น ตามธรรมชาติสามีต้องเป็น
หนึ่งอยู่ในบ้าน ถ้าภรรยาเป็นหนึ่งมันไม่น่ามีความสุขหรอกค่ะ

ทะเล้งกันหน่อย อร่อยกับชีวิต: 101

ตัวอย่าง

ส่วนตัวแม่वादเองเคยทำงานทำการมีหน้าที่รับผิดชอบมากมาย
แต่พอแต่งงานมาอยู่กับปียอร์นก็ไม่ได้มีหน้าที่อะไรที่ดูเป็นไ้
เป็นพายนั้ก งานหลักก็คงจะเป็นทำงานบ้าน ทำอาหารปรนนิบัติ
ให้ความสะดวกสามีและสุนัขที่เลี้ยง เดี่ยว ๆ ก็แบมือขอเงินสามี
ไม่จำเป็นต้องชวนขวยหาเอง

คิดโงะหายเซ้ง: 196

ข้อความข้างต้นกล่าวว่าฝ่ายชายต้องหารายได้มาจุนเจือครอบครัว คำ “ตามธรรมดา” “ตามธรรมชาติ” สื่อถึงหน้าที่ที่สังคมกำหนด สังคมวัฒนธรรมส่วนใหญ่ก็นิยมให้สามีเป็นผู้นำ และหารายได้มาจุนเจือครอบครัว รวมทั้ง วลี “ขอเงินสามี” ย่อมแสดงให้เห็นหน้าที่ที่สามีจะต้องให้เงินแก่ภรรยาเพื่อใช้จ่ายด้วย

4.2.2 สอนวัฒนธรรมและกฎระเบียบของสังคมแก่ภรรยา

สามียังมีหน้าที่ในการเป็นผู้สอนวัฒนธรรมและกฎระเบียบสังคมของตนแก่ภรรยา เพื่อให้ภรรยาได้ดำรงชีวิตอย่างราบรื่นหรือติดขัดน้อยที่สุด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ผู้หญิงไทยส่วนมากถ้าแต่งงานไปอยู่ลำพังสามีภรรยาจะไม่มีโอกาสเรียนรู้สึกซึ่งเรื่องธรรมเนียมของฝรั่ง เพราะผู้ชายไม่ค่อยสนใจจะทำจะสอนเมียก็เลยไม่ได้เรียน ก็ใช้ธรรมเนียมเดิม ๆ ของตัว

Amazing Thailand: 125

ตัวอย่าง

สามีมักอบรมสั่งสอนก่อนการเดินทางไปข้างนอกด้วยตัวคนเดียวของแม่वादเสมอ ให้เสียค่ารถอย่าแอบงุบงิบ ถึงแม้ว่าจะไม่มีใครมาตรวจเช็คกว่าเสียเงินหรือเปล่า เมื่อใช้อะไรหรือบริการของใครไม่ว่าเขาจะรู้หรือไม่ก็ต้องคืนเขาไป ไม่เช่นนั้นจะเสียความเคารพต่อตัวเองไปมากมาย ทำนองนี้แหละค่ะที่คุณเธอชอบสั่งสอนฉันก็ยอมทำตามโดยดี

แอบดูนอร์เวย์: 63

จากตัวอย่างกล่าวว่าสามีต้องเป็นผู้นำทางความคิด หากการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมทำให้ภรรยาต้องย้ายมาพำนักอยู่กับสามีในต่างประเทศ สามีก็ต้องเป็นผู้นำทางความคิด เป็นผู้ที่ถูกฝึกและต้องช่วยสอนวัฒนธรรมหรือกฎระเบียบของสังคมตะวันตกที่ดำรงอยู่ให้แก่ภรรยาเพื่อให้อาศัยอยู่ในสังคมนั้นได้อย่างราบรื่น และมีปัญหาน้อยที่สุด ปัญหาในที่นี้หมายถึงปัญหาของภรรยาเอง และความเสียหายที่จะเกิดแก่รัฐที่อาศัยอยู่ด้วย

4.2.3 ดูแลภรรยา

สามีมีหน้าที่เป็นดูแลภรรยา ทั้งดูแลเรื่องความเป็นอยู่และดูแลสุขภาพจิตใจ ซึ่งหากพิจารณาตามบริบทของสังคมทั่วไป ก็จะพบว่าสิ่งหน้าที่เหล่านี้เป็นเรื่องปกติของคู่สมรส ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

คิดถึงสามีที่สุดเพราะ ถ้าไปกินกับบิยอร์น แม่วาดจะได้เป็น
คุณหนูเสมอไม่ว่าในสถานการณ์ใด ๆ ก็จะได้กินแต่ของดีของแพง
ที่ยากกิน เรื่องบิยอร์นจะกินเป็นยาจกแคไหนไม่ใช่เรื่องที่
หนักสมองแม่วาด กรรมคงสนองแม่วาดนะคะ

พาเด็กไทยท่องยุโรป: 125

ตัวอย่าง

เข้าวันเสาร์บิยอร์นหมดหน้าที่ที่ศูนย์พลังงาน เหลือแต่หน้าที่สามี
ที่ต้องพาแม่วาดไปเที่ยว

บุกโลกน้ำแข็ง: 73

ตัวอย่าง

บิยอร์น : ยุ่งจำได้ไหมที่ไอสัญญาไว้ก่อนแต่งงานว่าจะซื้อรถ
มอเตอร์โฮมให้...ตอนนี้ไอพาเงาของมันเป็นมาให้วาดแล้ว

ท่องยุโรปกับรถบุโรทั่ง: 12

จากตัวอย่างกล่าวว่าสามีมีหน้าที่ดูแลภรรยาในการพาไปรับประทานอาหาร ไปเที่ยว ซื้อรถให้
ตามตัวอย่างข้างต้น สังคมกำหนดบทบาทของการดูแลกันและกันของสามีภรรยาว่าไม่ใช่หน้าที่ของ
ฝ่ายหญิงเพียงฝ่ายเดียวที่จะดูแลปรนนิบัติสามี แต่สามีก็ต้องปฏิบัติเช่นกัน ทั้งนี้ก็เพื่อความสุขและ
ความสำเร็จในการมีชีวิตสมรสของคู่สามีภรรยา

4.3 อุดมการณ์การมีชีวิตสมรส (marriage)

ชุดความคิดที่ปรากฏอีกชุดความคิดหนึ่งคือชุดความคิดเกี่ยวกับการมีชีวิตสมรส เป็นชุดความคิด
ที่แสดงถึงแนวคิดในการใช้ชีวิตสมรสของคู่สมรสให้ประสบผลสำเร็จ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.3.1 การเลือกคู่สมรส

การเลือกคู่สมรสมีอิทธิพลต่อการมีชีวิตสมรสที่ดี ตัวบทแสดงให้เห็นว่า การเลือกคู่สมรส
ต้องมีการเลือก ลักษณะข้อความที่ปรากฏมีทั้งการแนะแนวทางเพื่อให้ได้คู่สมรสที่ดีและการเตือน
เพื่อไม่ให้พบกับคู่สมรสที่ไม่ดี ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

แน่นอนการอยู่ร่วมกันของสามีภรรยาที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน
ตลอดเวลา เหมือนในสังคมของพวกสแกนดิเนเวียน ถ้าจะ
ประกอบชีวิตสมรสไปให้ตลอดได้โดยไม่ลำบากนักแล้ว
ความเหมือนกันเท่ากันทางการศึกษาและรสนิยมเป็นเรื่อง
จำเป็นมาก

ฟังหมาเล่า: 38

จากตัวอย่าง สื่อแนวคิดว่า การเลือกคู่สมรสต้องเลือกคู่สมรสที่มีการศึกษาเทียบเท่ากัน และรสนิยมเหมือนกัน เพราะสามีและภรรยาที่มีระดับการศึกษาหรือรสนิยมใกล้เคียงหรือเหมือนกัน จะส่งผลดีต่อชีวิตสมรสและทำให้เกิดปัญหาน้อยกว่าการมีคู่สมรสที่มีการศึกษาและรสนิยมที่ต่างกัน ตัวอย่างนี้สะท้อนความเหลื่อมล้ำทางสังคมในสังคมตะวันตก เป็นการอ้างถึงสังคมสแกนดิเนเวียนว่า ระดับชนชั้นทางสังคมว่ามีผลต่อการเลือกคู่สมรส ส่งผลเสียต่อชนชั้นล่างของสังคม และมักทำให้เกิดการกีดกันทางสังคม ชนชั้นที่มีสถานภาพต่ำกว่าย่อมได้รับผลกระทบโดยตรง และหากมีการแต่งงานข้ามระดับชนชั้นก็ย่อมถูกตัดสินจากสังคมว่าเป็นเรื่องไม่เหมาะสม และสาเหตุนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในชีวิตสมรส

ตัวอย่าง

อยากจะเตือนพวกคนที่เริ่มมีแฟนต่างชาติต่างภาษาเสียจริง ๆ ว่า
ถ้าไม่จำเป็นก็อย่าหาเรื่องเลย **หาคนที่พูดคุยภาษาเดียวกันดีกว่า**
มากมายเกินกว่าที่คิดไปถึงนัก

สันดานผู้ชาย: 100

จากตัวอย่าง วลี “พวกคนที่เริ่มมีแฟนต่างชาติต่างภาษา” หมายถึง หญิงไทย แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยมีค่านิยมที่หญิงไทยอยากมีแฟนเป็นคนชาวต่างชาติเพราะคิดว่าเป็นเรื่องที่ดี แต่ตัวบทปฏิเสธค่านิยมดังกล่าว โดยใช้คำค่านิยมนั้นเป็นการ “หาเรื่อง” คือ การนำปัญหามาสู่ตนเอง

นอกจากนี้ตัวบทยังแนะนำวิธีการเลือกคู่สมรสด้วยว่า “หาคนที่พูดคุยภาษาเดียวกันดีกว่า” คำ “ภาษาเดียวกัน” อาจหมายถึง ทั้งภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร วิธีคิด และวัฒนธรรมที่เหมือนหรือใกล้เคียงกัน ตัวบทจึงกล่าวว่า การมีคู่สมรสที่เป็นคนในชาติเดียวกัน สื่อสารภาษาเดียวกัน อยู่วัฒนธรรมเดียวกันดีกว่าการมีชาวต่างชาติต่างวัฒนธรรมเป็นคู่สมรส

จากตัวอย่างข้างต้น สอดคล้องกับตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

สำหรับแม่वादแล้วเกือบจะกล้าเป็นตัวแทนของผู้หญิงไทยที่เกิด
และเติบโตในสังคมไทยได้ทีเดียว ที่จะพูดว่าการแต่งงานกับ
คนตะวันตกในระยะยาวนั้นยากนักที่จะมีความสุขอย่าง
ภาพพจน์ที่เห็น

ร้อยพ่อพันแม่ผู้ร่วมทาง: 41

จากตัวอย่าง สื่อว่า ชีวิตสมรสของคู่สมรสต่างวัฒนธรรมอาจไม่มีความสุขในระยะยาว เพราะมีหลายปัจจัยที่ส่งผลโดยตรง อาจไม่ได้เป็นไปตามที่สังคมรับรู้และคิดว่าครอบครัวจะมีความสุข เพราะปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยอื่น ๆ เพราะแม้แต่การแต่งงานกับคนในวัฒนธรรมเดียวกันก็ยังไม่พบว่า คู่สมรสหลายคู่ไม่ประสบผลสำเร็จในชีวิตสมรส คู่สมรสต่างวัฒนธรรมก็เช่นเดียวกัน และอาจเกิดปัญหาในชีวิตสมรสมากกว่าอีกด้วย ตัวบทจึงสะท้อนแนวคิดว่าการเลือกคู่สมรสที่เป็นคน

ต่างวัฒนธรรมอาจไม่ได้ประสบผลสำเร็จในชีวิตได้อย่างง่ายดาย เพราะสุขสบาย มีความสุข และร่ำรวย ตามการรับรู้ของสังคมไทย ตัวบทแสดงน้ำเสียงกลาง ๆ ที่ไม่ได้ตัดสินว่าให้เลือกหรือไม่ให้เลือกคู่สมรส เป็นคนในวัฒนธรรมเดียวกันหรือต่างวัฒนธรรม

ตัวอย่าง

การแต่งงานไม่ใช่การซื้อล็อตเตอรี่ ถ้าถูกรางวัลก็โชคดี ถ้าไม่ถูกรางวัลก็เสียเพียงแค่งาน แนนอนไม่ว่าจะแต่งงานกับใครย่อมต้องมีปัญหาทั้งนั้นไม่มากก็น้อย แต่การแต่งงานหมายถึงการลงทุนด้วยชีวิตทั้งชีวิต จึงต้องเลือกทางเสี่ยงให้น้อยที่สุด เลือกคนที่คิดว่า **แต่งงานแล้วมีปัญหาน้อยที่สุด** เพราะการแต่งงานที่ผิดพลาดนั้น เสียทั้งหมด เสียตัว เสียใจ เสียเงิน เสียงาน เสียความภาคภูมิใจ เสียความเชื่อมั่นในชีวิต และยังเสียสิ่งที่คิดไม่ถึงอีกมากมายนัก

คิดใจจะหายเหิง: 164

จากตัวอย่าง สื่อแนวคิดว่าการแต่งงานไม่ใช่การเสี่ยงโชค แต่เป็นการลงทุน ที่ต้องใช้ความระมัดระวังอย่างมาก การเลือกคู่ครองจึงต้อง “เลือกคนที่คิดว่าแต่งงานแล้วมีปัญหาน้อยที่สุด” เพราะการมีปัญหาน้อยอาจนำไปสู่ประสบผลสำเร็จในการมีชีวิตสมรส

ตัวอย่าง

แอบกระซิบสาว ๆ แล้ว ต้องแอบกระซิบหนุ่ม ๆ บ้างว่า ถ้าอยาก **สุขิไปนาน ๆ ต้องเล็ง ๆ** เมียแบบที่มีเสน่ห์หลายจุกติดตัวมาด้วย จุกมุ่งหมายที่จะมีความสุขในชีวิตแต่งงานจะเป็นไปได้ง่าย เพราะพอความรักมันบินออกไปทางหน้าต่างหมดแล้ว แม้แต่น้ำต้มผักที่ต้มตุ๋นเอาไว้ตอนแต่งงานใหม่ ๆ ก็ดื่มกินจนหมดหม้อไปแล้ว ตอนนี้แหละคะมันซักจะไม่ค่อยสนุก อุตุส่าห์เซกกลับมาบ้าน มาเจอแต่ของกินที่กระเดือกไม่ลง จืดชืดเย็นแฉะแฉะ หรือไม่มีอะไรจะกิน ต่อให้เมียแต่งหน้าแต่งตาสวยออกมาชะอ้อนต้อนรับ ก็คงอยากเอาทัพพีเขี่ยทิ้งหน้า ถ้าเมียไม่สวยแต่ยิ้มแย้ม ถือกานอาหารส่งกลิ่นหอมฉุยมา ไม่ได้นี้ก็อยากจอบมาก่อน ก็อดอยากจะหอมสักฟอดไม่ได้

สันดานผู้ชาย: 15

จากตัวอย่าง สื่อแนวคิดว่าการเลือกภรรยาต้องเลือกภรรยาที่ทำอาหารอร่อยเพราะจะทำให้ชีวิตมีความสุขในระยะยาว แสดงให้เห็น ความคาดหวังของสังคมต่อการประพฤติตัวของผู้หญิง สังคมกำหนดคุณค่าการเป็นหญิงที่เหมาะสมกับการเป็นภรรยาว่าต้องทำอาหารอร่อย เป็นค่านิยมคงอยู่ในสังคมมายาวนานและยังคงปรากฏให้เห็นผ่านตัวบท แม้ว่าปัจจุบันภรรยาจะออกไปทำงานนอกบ้าน

หาเงินเลี้ยงครอบครัวเช่นเดียวกับสามีแล้วก็ตาม น้ำเสียงของตัวบทก็ยังคงแสดงความชื่นชมผู้หญิงที่ทำอาหารอร่อยว่าเป็นผู้หญิงที่ผู้ชายควรเลือกเป็นคู่สมรส

ตัวอย่าง

ถ้าเราหวังจะแต่งงานแต่งงานการมีชีวิตร่วมทุกข์ร่วมสุขกันไปจนเฒ่าอย่างอบอุ่นแล้ว ไม่มีใครจะเหมาะเท่ากับได้คู่ที่เป็นคนชาติเดียวกัน ไปมีคู่เป็นคนชาติอื่นนั้นเราจะรู้สึกหนาวเหน็บเมื่อเวลาแห่งความเคยชินมันเข้ามา แนนอนเวลานั้นต้องมาแนนอก นอกจากว่าจะเปลี่ยนคู่ใหม่ไปเรื่อย ๆ ก็จะมีแต่ความอบอุ่นจนร้อนไปชั่วชีวิตเหมือนกัน

ร้อยพ่อพันแม่ผู้ร่วมทาง: 41

ตัวอย่าง

การเล่าเรื่องนี้แม้ว่าดมีเจตนาเพียงจะให้ความรู้ว่าลักษณะความคิดของคนตะวันตกกับคนตะวันออกในเรื่องนี้ผิดกันและในเมื่อเราเป็นคนตะวันออกมีขนบธรรมเนียมประเพณีของเราที่เหมาะสมกับเรา ถึงแม้วันนี้เรายังไม่รู้ค่าของประเพณีเราแต่เมื่อเวลาผ่านไปแม้ว่าดรับประกันได้ว่า สำหรับคนไทยที่เกิดและโตมาในสังคมไทยไม่ว่าจะชอบหรือไม่ก็ตาม มักจะรู้สึกสบายใจ สะดวกใจและมีความสุขไปกับประเพณีของไทยอย่างมาก

ร้อยพ่อพันแม่ผู้ร่วมทาง: 41

4.3.2 แนวคิดการปฏิบัติตนของคู่สมรส

ตัวบทแสดงแนวคิดเรื่องการปฏิบัติตนของคู่สมรสว่าคู่สมรสยึดแนวคิดในการมีชีวิตสมรสอย่างไรจึงจะทำให้ชีวิตสมรสประสบความสำเร็จ ซึ่งอาจแบ่งออกเป็น 1) การปฏิบัติต่อกันของคู่สมรส ปรากฏทั้งแนวคิดที่แนะนำให้ปฏิบัติและไม่แนะนำให้ปฏิบัติ 2) การปฏิบัติต่อบุคคลอื่นในครอบครัวของคู่สมรส ได้แก่ บุพการี และลูก ดังต่อไปนี้

4.3.2.1 การปฏิบัติตนต่อกันและกันของคู่สมรส แนวคิดการปฏิบัติตนของคู่สมรสเป็นแนวคิดที่แนะนำให้ปฏิบัติและไม่แนะนำให้ปฏิบัติเพื่อให้ประสบความสำเร็จในชีวิตสมรส เพราะตามปกติแล้วการมีชีวิตสมรสย่อมเกิดปัญหากระหว่าง สามีภรรยาเป็นปกติ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

แม้ว่าดแน่ใจว่าบรรดาแม่บ้านทั้งหลายไม่ว่าไทยหรือเทศต้องมีเรื่องกลุ่มเกี่ยวกับสามีกันทั้งนั้นไม่มากก็น้อย แต่เรื่องที่เป็นปัญหาของบางคน อีกหลายคนอาจอยากมีปัญหานั้นบ้างก็ได้ ใครจะรู้..แหะ แหะ

ทะเล่กันหน่อย อร่อยกับชีวิต: 56

ตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าปัญหาหรือเรื่องกลุ้มใจเป็นเรื่องปกติ ในตัวบทวรรณกรรมจึงปรากฏแนวคิดที่แนะนำให้ปฏิบัติและไม่แนะนำให้ปฏิบัติแก่ปัญหาเหล่านั้น แบ่งเป็น การแนะนำและให้แนวคิดแก่ภรรยา การแนะนำและให้แนวคิดแก่สามี และการแนะนำและให้แนวคิดแก่ทั้งสามีและภรรยา ดังนี้

1) การแนะนำและให้แนวคิดแก่ภรรยา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

เรื่องกับข้าวกับปลาแม่वादเป็นคนรับผิดชอบ ไม่ยากอะไร
หมั่นฝึกฝนมากแล้ว ไม่ว่าอาหารไทยอาหารฝรั่ง เพราะแอบรู้
เคล็ดลับจากคุณย่ามาแต่เล็กแต่น้อย โดยคุณย่ามักเริ่มด้วย
ประโยคว่า เป็นลูกผู้หญิงต้องอย่างโน้นอย่างนี้... จนกระทั่งถึง
เรื่องราว การจะครองใจชายได้นานนั้นต้องให้อุ้มปากอ้อมท้อง

สันดานผู้ชาย: 8

ตัวอย่าง

ในการครองเรือนนั้น แม่वादพยายามจัดเอาเสน่ห์ต่าง ๆ
ออกมาใช้ ไม่ว่าจะเป็นเสน่ห์ปลายจวักที่พยายามสะสมเอาไว้
หรือเสน่ห์ด้ามจวักที่หมั่นฝึกฝนเอาไว้เยอะ เอาออกมาใช้ทุก
รูปแบบเพื่อเอาตัวรอดไปเรื่อย ๆ

สันดานผู้ชาย: 7

ตัวอย่าง

พอมาถึงนอร์เวย์ มาได้ยินเคล็ดลับเดียวกันนี้จากแม่ของบียอร์น
อีกว่า ทางไปสู่หัวใจของผู้ชายนั้น ต้องผ่านที่ท้อง แต่ไม่แน่ใจว่า
แกมีแผนให้เราปฏิบัติดูแลลูกชายแกลให้ดีหรือเปล่า เอาเป็นว่าถ้า
จะให้สบายใจ แม่वादคิดว่าตัวเองเชื่อคุณย่าก็แล้วกัน ไม่ได้เชื่อแม่
บียอร์น

สันดานผู้ชาย: 8

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการให้แนวคิดแก่ภรรยาเรื่องการทำอาหาร ว่าภรรยาที่ทำอาหาร
อร่อยคือภรรยาที่สามารถมัดใจสามีได้ ตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า แม้ภรรยาจะไม่สวยแต่ถ้าทำอาหาร
อร่อยก็ย่อมเป็นที่รักของสามีได้ สะท้อนว่าสังคมกำหนดให้ผู้คนยึดถือว่าคุณสมบัติที่ดีของภรรยาอย่าง
หนึ่ง คือ ทำอาหารอร่อย และเป็นคุณสมบัติที่น่าจะนำมาซึ่งความสุขในครอบครัวได้มากขึ้นด้วย

ตัวอย่าง

เปลี่ยนสามีเป็นคนนอร์เวย์ชื่อ la จะรู้สึกถึงความเย็นของหิมะใน
ลีลาการวาดลวดลายที่ซับซ้อนตามกันตลอดตั้งแต่สนามหลวงยัน
ถนนตก แต่ถ้ารักจะเป็นเมียบริติชก็ทนหน่อยนะหนู

ทะเลิ่งกันหน่อย อร่อยกับชีวิต: 59

จากตัวอย่าง เป็นการให้แนวคิดแก่ภรรยาเรื่องความอดทน ประโยค “ถ้ารักจะเป็นเมีย
บริติชก็ทนหน่อยนะหนู” แสดงให้เห็นว่า หากภรรยารักสามีก็ต้องอดทน บางเรื่องหากเป็นเรื่องเล็ก ๆ
น้อย ๆ ก็ต้องยอมอดทนเพื่อให้มีความสุขในชีวิตสมรส

ตัวอย่าง

การกลัวเมียของพวกผู้ชาย น่าจะมาจากเพราะความรำคาญ
ความเกรงใจ หรือความรักที่มีต่อภรรยาของตัวเองก็ได้ พวกผู้หญิงที่
สามีกลัวทั้งหลายจึงควรจะหยุดใคร่ครวญดูบ้างว่าสามีกลัว
เพราะอะไร อย่าได้หลงเพลิดเพลินกับความยิ่งใหญ่ของตัวเอง
มากนัก เพราะมันไม่ได้ทำให้ครอบครัวของเราดูดีเลย

สันดานผู้ชาย: 83

จากตัวอย่าง เป็นการให้แนวคิดแก่ภรรยาเรื่องการพยายามเป็นผู้นำในครอบครัว
น้ำเสียงเชิงเตือนสติให้ได้ดูคิดว่า การใช้อำนาจเป็นเรื่องที่ไม่ดีต่อการมีชีวิตสมรส และมักทำให้
ครอบครัวไม่ได้ดูดีในสายตาของสังคม แม้การรับรู้ของสังคม เรื่อง “กลัวเมีย” จะเป็นสิ่งที่ทำให้
ภรรยาภาคภูมิใจและมุ่งหวังอยากให้สามีเกรงกลัว แต่ภรรยาก็ย่อมต้องมีสติในเรื่องดังกล่าวเพื่อการมี
ชีวิตสมรสที่ดี

ตัวอย่าง

สามีบางคนเกรงใจเมียมากจนไม่กล้าขัดอะไร เพราะเมียมีอำนาจ
เงินบ้าง อำนาจพ่อตาบ้าง มีความรู้การศึกษามากกว่าบ้าง ถ้าฝ่าย
หญิงโง่พอที่จะยกเรื่องเหล่านี้ขึ้นมาแสดงอำนาจเหนือกว่าสามี
ตัวเอง คงไม่มีความสุขเหลืออยู่ในครอบครัวแน่ ๆ

สันดานผู้ชาย: 84

จากตัวอย่าง เป็นการให้แนวคิดแก่ภรรยาว่า วาทกรรม “กลัวเมีย” ในสังคมนั้นเป็นเรื่อง
ที่ผู้หญิงต้องการให้เกิดขึ้น แต่ตัวบทใช้คำ “เกรงใจ” เพื่อสะท้อนว่าสามีอาจไม่ได้กลัวจริง ๆ เพียงแต่
เป็นวิธีการปฏิบัติตนเพื่อลดความขัดแย้งในชีวิตสมรส หากภรรยาหลงในวาทกรรมกลัวเมื่อย่อมถือว่า
“โง่” และเป็นการทำลายความสุขในชีวิตสมรสด้วย แต่หากภรรยารู้สึกว่าสามีประพฤติตนไม่ดีมาก
จนเกินไป ตัวบทก็แนะนำให้ “เถียง” เสียบ้าง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

**ถ้าเมียเถียงเสียบ้างอาจจะดีนะคะ ผู้ชายจะได้รู้สึกรู้สึกว่าตัวเอง
ทำมากเกินไป แล้วไม่ใช่เคยตัวทำไปเรื่อย ๆ**

คิดใจจะหายเซ็ง: 182

ตัวบทแสดงให้เห็นการพยายามต่อต้านอำนาจของสามีด้วยการเถียง ซึ่งไม่ใช่เพียงเพื่อ
การแสดงความคิดเห็นเท่านั้น หากแต่เป็นการโต้แย้งเพื่อเอาชนะสามีบ้างในบางเรื่อง

อย่างไรก็ตาม ภรรยายอมรู้จักธรรมชาติของสามีตนเองเพื่อจะได้ปฏิบัติตนได้เหมาะสม
ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

**ลองดูหน่อยไหมคะ? ทำข้อสอบเก่งจนได้เกียรตินิยมอันดับ 1
อย่างไรเสียคงต้องเคยเข้าใจโจทย์ได้ดี เข้าใจได้ลึกซึ้งกว่าคนที่
ทำข้อสอบไม่ได้ แม้วาดว่าเหมือนกันนะคะ ถ้าคิดจะปราบผู้ชาย
คนไหน ก็ต้องพยายามเข้าใจธรรมชาติของผู้ชายคนนั้นให้ดี
ว่าต้องหลอกอย่างไร จึงจะเสร็จยอมตัวเป็นเบี้ยเรา ด้วย
ความภูมิใจภูมิใจว่าเรายอมเป็นเบี้ย**

คิดใจจะหายเซ็ง: 40

จากตัวอย่าง เป็นการให้แนวคิดแก่ภรรยาว่า บางครั้งการปฏิบัติตนต่อสามีย่อมต้องเข้าใจ
ธรรมชาติของผู้ชายคนนั้น ยอมดูแลปรนนิบัติสามีเพื่อให้สามียอมดูแลปรนนิบัติตนเองเป็น
การตอบแทน ตัวอย่างสื่อถึงการมีชีวิตสมรสอย่างมีศิลปะจึงจะประคับประคองชีวิตให้มีความสุขได้

2) การแนะนำและให้แนวคิดแก่สามี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

**ที่น้าชื่นใจคือสามีกลัวเมียเพราะความรัก อยากจะถนอมน้ำใจ
อยากจะตามใจเมีย อยากให้เมียชื่นใจภูมิใจในตัวสามี พยายาม
ทำสิ่งที่ภรรยาต้องการด้วยความเต็มใจไม่ใช่จำใจ ครอบครัวนี้
น่าจะเป็นครอบครัวที่มีความสุขขั้นพื้นฐานมากมายทีเดียว**

สันดานผู้ชาย: 84-85

จากตัวอย่าง เป็นการให้แนวคิดแก่สามีว่า สามีควร “กลัวเมีย” แต่ตัวบทมิได้หมายถึง
การกลัวจริง ๆ หากแต่หมายถึง ความรัก ความถนอมน้ำใจ การตามใจ และการปฏิบัติตาม
ความต้องการของภรรยา กล่าวคือ การปฏิบัติตนให้ภรรยาเชื่อว่า “กลัว” นั่นเอง ทั้งนี้ การปฏิบัติตน
ของสามีจะเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ชีวิตสมรสมีความสุขขั้นพื้นฐานได้ตามที่ตัวบทกล่าวไว้

ตัวอย่าง

ตั้งแต่แม่ของแม่วาดอายุในวัยซรา จนถึงหลานตัวน้อย อายุไม่กี่ปี ที่รวมกันกินนอนอยู่ในนั้นเพื่อความสุขสนทนตอนที่ฉลองปีใหม่ คุณบียอร์นยอมไม่สะดวกแน่นอน เพราะเป็นฝรั่งที่เคยชินกับการอยู่เป็นอิสระ ตอนแรกแม่วาดคิดจะไปเช่าห้องตามโรงแรมให้เขาไปอยู่ต่างหาก แต่พอลคิด ๆ ดูว่าบียอร์นน่าจะเรียนความเป็นอยู่อย่างไทย ๆ บ้าง จะทำแต่ตามธรรมเนียมของตัวเองโดยไม่ให้แม่วาดเป็นฝ่ายที่ต้องปรับตัวอยู่แต่ผู้เดียวมันไม่ยุติธรรมนัก

สันดานผู้ชาย: 101

จากตัวอย่าง เป็นการให้แนวคิดแก่สามีว่า สามีต้องปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมของภรรยา ด้วยการจะให้ภรรยาปรับตัวฝ่ายเดียว ย่อมไม่ส่งผลดีต่อชีวิตสมรส ภรรยาอย่ารู้สึก “ไม่ยุติธรรม” ตามที่ตัวบทได้กล่าวไว้ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คู่สมรสที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมนั้นจะต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของอีกฝ่ายอย่างปฏิเสธไม่ได้

ตัวอย่าง

คิดว่าเป็นเพราะผัวทิพย์เขาถึงสัจธรรมเสียแล้ว เพราะทิพย์เป็นเมียคนที่ 5 เขาเปลี่ยนเมียมามากจึงได้รู้ว่าไม่มีใครที่มันจะเพอร์เฟกต์ ... เพราะฉะนั้นวิธีเดียวที่จะอยู่กับใครแล้วมีความสุขคือพยายามพอใจกับคนคนนั้น พยายามมองดูให้ดีให้หมด อะไรที่ไม่ดีก็ทำเป็นไม่เห็นไม่รู้รับรู้ มีอารมณ์อยากพูดจาสรวีก็พูดไป ไม่ต้องดูหน้าเมีย แค่นี้ก็มีความสุขสมใจทุกอย่าง

นอนบนรถไฟ กินบนรถไฟ ในอเมริกา: 93

จากตัวอย่าง เป็นการให้แนวคิดแก่สามีว่า สามีต้องพอใจในภรรยาของตน เมื่อมีความพอใจในกันและกันก็จะทำให้มีชีวิตสมรสที่ราบรื่นและมีความสุข คำ “พยายาม” เป็นคำที่แสดงให้เห็นว่าแนวคิดนี้เป็นแนวคิดที่ไม่สามารถทำได้ง่าย ๆ สื่อนัยยะว่า การใช้ชีวิตสมรสให้มีความสุขนั้นเป็นเรื่องต้องใช้ความพยายามอย่างมาก

3) การแนะนำและให้แนวคิดทั้งสามีและภรรยา ดังนี้

ตัวอย่าง

เขาบอกว่าชีวิตสมรสมันต้องค่อย ๆ ปรับตัวว่าจะรู้จักกันจริง ๆ ต้องทำใจให้หนักแน่น พยายามผ่านช่วงแรกไปให้ได้ ทำใจให้สบายไม่ใช่คู่เราคู่เดียวหรอก มันเกือบหมดทุกคนแหละ

ทะเลาะกันหน่อย อบอุ่นกับชีวิต: 65

จากตัวอย่าง เป็นการให้แนวคิดแก่สามีภรรยาเกี่ยวกับแนวคิดการครองเรือนในสังคมตะวันตก ว่า สามีและภรรยามีต้องปรับตัวทั้งสองฝ่ายและเป็นการเรียนรู้ที่ต้องใช้เวลา

ตัวอย่าง

การครองเรือนของฝรั่งนั้น ต้องพูดว่าเป็นชีวิตสมรสคู่หัวตัวเมียที่ค่อนข้างสมบูรณ์แบบเสียเป็นส่วนมาก หมายความว่า **สามีทำหน้าที่เป็นพ่อบ้านและเป็นพ่อของลูกมากกว่าพวกสามีแบบไทย ๆ ภรรยาก็ทำหน้าที่เป็นแม่บ้านและเป็นแม่ของลูกมากกว่าของเราเหมือนกัน** ทั้งนี้เพราะวิถีทางการดำรงชีวิตมันบีบบังคับให้เป็นไป

สันดานผู้ชาย: 16

จากตัวอย่าง เป็นการให้แนวคิดแก่สามีภรรยาเกี่ยวกับแนวคิดการครองเรือนในสังคมตะวันตก ว่า เป็นการใช้ชีวิตสมรสที่สามีและภรรยามีบทบาทในบ้านเหมือนกัน สามีและภรรยา มีความเป็นพ่อแม่และความเป็นพ่อบ้านแม่บ้านมากกว่าสังคมไทย

ตัวอย่าง

แต่เชื่อไหมคะการเป็นสามีภรรยา **ถ้าเข้าใจกันน้อยหน่อย บางทีช่วยให้ชีวิตสมรสราบรื่นได้เหมือนกัน** คิดดูซิคะ การอยู่ด้วยกัน...ให้รักกันปานจะกลืนกิน มันก็อาจเกิดเรื่องสุดวิสัยที่ก่อให้เกิดอารมณ์ไม่ดีขึ้นมาได้

บุพเพสันนิวาส: 81

ตัวอย่าง

เพราะฉะนั้นใครที่คิดว่า อยู่กับใครไม่ได้เพราะไม่เข้าใจกันทำโน้นทำนี้ **ต้องระวังหน่อยนะคะ การดิ้นรนที่จะหาคนที่เข้าใจกันมาก ๆ ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ดีเสมอไป** บางครั้งคู่ของเราเอง นำเอาความเข้าใจของเราที่มีต่อเขา มาเอาเปรียบเราอยู่เสมอ ๆ ทำให้เรากลายโง่โง่ แต่ทำหน้าที่ขึ้นมโนเพื่อบอกใคร ๆ ว่า “ฉันเข้าใจเขาดี” ทั้ง ๆ ที่พูดอย่างนั้น บางทีความคิดที่พยายามกดเอาไว้อดที่จะแวบ...ออกมาถามตัวเองไม่ได้ “แล้วเขาเข้าใจเราหรือเปล่า” เขาเข้าใจค่ะ เข้าใจเราดีทีเดียว เข้าใจธรรมชาติของเราดี ว่าเราควรทำอย่างไรเราจึงจะยอมให้เป็นไปตามความต้องการของเขาและบ่อยครั้งที่ความต้องการของเขา ไม่มีเรามีส่วนอยู่ด้วย เศร้าไหมคะ

บุพเพสันนิวาส: 82-83

จากตัวอย่าง เป็นการสื่อแนวคิดที่ว่า สามัญสำนึกที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมนั้น บางครั้งอาจไม่เข้าใจภาษาหรือวัฒนธรรมของอีกฝ่าย ถือเป็นเรื่องที่ดีต่อการมีชีวิตสมรส เพราะบางเรื่องคู่สมรสควรมองข้ามแล้วชีวิตสมรสจะราบรื่น เพราะบางครั้งการเข้าใจทุกเรื่องหรือพยายามเข้าใจทุกเรื่องก็อาจทำให้เกิดปัญหาในความสัมพันธ์ของคู่สมรสได้ ดังที่ตัวบทกล่าวว่า “ถ้าเข้าใจกันน้อยหน่อย บางทีช่วยให้ชีวิตสมรสราบรื่นได้เหมือนกัน”

ตัวอย่าง

คนต่างชาติโน้นคำว่า ต่าง ก็บอกอยู่แล้วว่าไม่เหมือนกันและไม่เหมือนกันอย่างลึกซึ้งทีเดียว เพราะเป็นความไม่เหมือนกันที่สะสมมาชั่วชีวิตของกันและกัน ยากนักที่คนแต่งงานกับคนต่างชาติจะมีความสุขจริง ๆ จัง ๆ นอกจากจะต้องพยายามทำใจ ไม่ว่าคนชาติไหนหรือคนไหนมีทั้งส่วนดีและไม่ดีผสมผสานกันอยู่ทั้งนั้น หากคนต่างชาติยังมีเรื่องแตกต่างทั้งขนบธรรมเนียม สังคม ความเป็นอยู่ อาหารการกิน ภาษาพูด วิธีคิด วิธีทำ ลักษณะความเชื่อถือ เพิ่มขึ้นมามากมายที่เกิดเป็นสาเหตุขึ้นได้ง่าย ๆ ที่ทำให้เราไม่ชอบเขาและเขาไม่ชอบเรา ที่แย่กว่านั้นคือ บางเรื่อง เราชอบความเป็นเขา แต่เขากลับรับความเป็นเราไม่ได้

คิดใจจะหายเหิง: 57

ตัวอย่าง

นอกจากความเข้าใจในภาษาธรรมชาติจะต่างกันแล้ว วิธีการหยอกเินการหยอ์เข้าก็ไมเหมือนกัน บางเรื่องพอทนผสมผลไปได้ บางเรื่องก็เหลือจะทน

บุพเพสันนิวาส: 67

จากตัวอย่าง แสดงถึงความต่างในวัฒนธรรมการหยอ์หยอกล้อที่แตกต่างกัน วลี “บางเรื่องพอทนผสมผลไปได้ บางเรื่องก็เหลือจะทน” สื่อให้เห็นว่าความแตกต่างของวิธีการดังกล่าวนี้เป็นอุปสรรคในการแสดงความรักในชีวิตสมรสและในบางครั้งเป็นอุปสรรคที่สามัญสำนึกต่างวัฒนธรรมทนไม่ได้ เพราะไม่เข้าใจวัฒนธรรมหรือความหมายที่ต้องการสื่อสารผ่านการหยอ์ล้อ นับว่าเป็นความต่างที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตสมรสอีกประการหนึ่ง

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นการสื่อแนวคิดเรื่องความต่างกับการใช้ชีวิตหลังการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ที่คู่สามัญสำนึกต้องทำความเข้าใจเรื่องความต่างของขนบธรรมเนียม สังคม ความเป็นอยู่ อาหารการกิน ภาษาพูด วิธีคิด วิธีทำ ลักษณะความเชื่อถือ หากต้องการใช้ชีวิตสมรสบนพื้นฐานของความแตกต่างอย่างหลากหลาย คู่สามัญสำนึกต้องยอมรับและพยายามปรับตัวอย่างมาก ดังนั้น เมื่อแต่งงานข้ามวัฒนธรรม คู่สมรสย่อมต้องตระหนักในเรื่องความต่างและผลที่ได้รับจากความต่างนั้น เช่น

“เราไม่ชอบเขาและเขาไม่ชอบเรา ที่แย่กว่านั้นคือ บางเรื่อง เราชอบความเป็นเขา แต่เขากลับรับความเป็นเราไม่ได้” ซึ่งเป็นการให้แนวคิดต่อคู่สมรสต่างวัฒนธรรมนั่นเอง

ตัวอย่าง

แม้ว่าดชอบคู่ผู้ตัวตัวเมียฝรั่งแก่ ๆ เดินจู๋มมือกันไปไหนต่อไหน
ไม่ว่าใครเห็นใครก็ชื่นชมอยากมีชีวิตแบบนั้น คู่ของไทยเราพอ
แก่ตัวลงส่วนมากต่างคนต่างไป จะไปไหนด้วยกัน จับไม้จับมือ
กันก็ค่อนข้างกระดาก

ไม้เท้ายอดทองกระบองยอดเพชร: 5

จากตัวอย่าง ตัวบทเปรียบเทียบให้เห็นความใกล้ชิดของคู่สมรสตะวันตกและคู่สมรสชาวไทยว่า คู่สมรสตะวันตกแสดงความรักและมีความใกล้ชิดกันมากกว่าคู่สมรสชาวไทย ตัวอย่างกล่าวว่า คู่รักบางส่วนอยากมีชีวิตเหมือนกับคู่รักชาวตะวันตก ในที่นี้ หมายถึง การแสดงความรักต่อกันอย่างเปิดเผย เช่น การเดินจับมือกัน ซึ่งจะทำให้ส่งผลดีต่อชีวิตสมรสในระยะยาว เป็นการให้แนวคิดแก่สามีภรรยาว่าการแสดงความรักต่อกันย่อมส่งเสริมการมีชีวิตสมรส แม้แก่ชราก็ไม่ห่างเหินกัน

ตัวอย่าง

สังคมไม่ยอมรับในการที่จะบังคับให้คนอยู่ในสมรสที่ไม่ต้องการ
และไม่ยอมรับที่ใครจะมีผู้หญิง 2 คน เพราะฉะนั้น คนที่เขา
หมดรักแล้ว จงอย่าทำตัวเป็นมารขวางความรักของผู้อื่น

คิดใจจะหายเหิง: 60

ตัวอย่าง

เรื่องของการสมรสนั้นตามกฎหมายของประเทศนอร์เวย์ หากคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิดไม่พอใจที่จะอยู่ในสมรสต่อไป ต่างก็มี
ความเป็นอิสระสามารถจะยื่นแบบฟอร์มให้แก่กรมกอง
ผู้รับผิดชอบของรัฐ แล้วหอบข้าวของออกจากบ้านได้ทันที โดย
ไม่ต้องไปยื่นฟ้องศาลให้ช่วยสั่งให้การหย่าเป็นผลเหมือนใน
ประเทศอื่น ๆ และถ้าคู่สมรสอีกฝ่ายยินยอมที่จะเลิกกันด้วยดี
การหย่าจะมีผลเป็นทางการภายใน 1 ปีทันที แต่หากอีกฝ่าย
ไม่ยินยอมก็ต้องรอเวลาจนกว่าจะถึง 2 ปี การหย่าจึงจะมีผล
ตลอดเวลาดังกล่าวคู่สมรสจะต้องแยกกันอยู่ เพื่อเป็นการพิสูจน์
ว่าต่างคนต่างอยู่ได้โดยไม่มีกันและกัน ไม่ใช่หย่ากันด้วยอารมณ์
โกรธที่วูบวาบขึ้นมา กว่าจจะรู้ว่าไม่อยากจะหย่ากันจริง ๆ ก็สาย
เสียแล้ว

ฟังหมาเล่า: 73

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นการสื่อแนวคิดเรื่องการหย่าร้างในสังคมนอร์เวย์ ว่าการแต่งงานกับการหย่าร้างเป็นเรื่องคู่กัน คู่สามีภรรยาที่ใช้ชีวิตสมรสต้องเข้าใจและเรียนรู้ที่จะไม่ฝืนทนกับอีกฝ่าย เมื่อตนหรืออีกฝ่ายไม่ต้องการจะอยู่ร่วมกันแล้ว ตัวบทกล่าวว่า “สังคมไม่ยอมรับในการที่จะบังคับให้คนอยู่ในสมรสที่ไม่ต้องการ และไม่ยอมรับที่ใครจะมีผู้หญิง 2 คน” ดังนั้น จึงเป็นการให้แนวคิดที่ว่าเมื่อแต่งงานแล้วไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตสมรสก็ต้องหย่าร้างกัน แต่การหย่าร้างก็ต้องเป็นไปตามกฎหมาย คือ คู่สมรสสามารถฟ้องหย่าตามกฎหมาย ตัวบทใช้คำ “มีความเป็นอิสระ” ที่จะฟ้องหย่าได้ แสดงให้เห็นแนวคิดเรื่องการแต่งงานในสังคมตะวันตกว่าเป็นเรื่องของความพอใจของคู่สมรส แตกต่างจากสังคมไทยที่นิยมให้ฝ่ายหญิงอดทนแม้สามีจะนอกใจ จนเกิดคำ “เมียหลวงเมียน้อย” และเป็นปัญหายาวนานในสังคมไทย

4.3.2.2 การปฏิบัติตนต่อบุคคลอื่นในครอบครัว ชุดความคิดอีกชุดความคิดที่ปรากฏคือชุดความคิดเกี่ยวกับบุพการีและลูก ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมโดยตรง ได้แก่ การสื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา กับบุพการีของคู่สมรส และลูก ซึ่งหมายรวมทั้งลูกของตัวเองและลูกติดของคู่สมรส ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การปฏิบัติตนต่อบุพการี

ตัวอย่าง

เรื่องอาหารการกินก็เช่นกัน ตอนแต่งงานไปใหม่ ๆ แม่ของปีเยอร์น กลัวลูกจะอดหรืออย่างไรไม่ทราบ ทุกอาทิตย์พอเราไปเยี่ยมเป็นกิจวัตร แกจะเตรียมอาหารใส่กล่องพลาสติกเป็นกล่อง ๆ สำหรับสองคนพอกินไปได้หนึ่งอาทิตย์

สันดานผู้ชาย: 18

ตัวอย่าง

แม่ผัวอายุ 83 ขวบ เป็นคนแก่ที่แกร่ง เก่ง แล้วก็น่ารัก ไม่เคยมาวุ่นวายอะไร แยกกันอยู่ ไปเยี่ยมหาแกอาทิตย์ละครั้ง สามปีไปเยี่ยมหาทุกวันก็จะฝากอาหารบ้าง ขนมบ้างไปให้แก

ทะเล่กันหน่อย อร์อยกับชีวิต:78

ตัวอย่าง

ถึงแม้แม่वादจะย้ายนิवासสถานไปอยู่ที่นอร์เวย์ แต่ทุกปีแม่वादจะต้องกลับมาเมืองไทยสองสามเดือน หรืออาจเลยเถิดเป็นสามสี่เดือนแล้วแต่ความจำเป็นแต่ละครั้ง หรือแล้วแต่ว่าจะกะล่อนปลิ้นปล้อนกับปีเยอร์นสามีสุดที่รักได้ ส่วนมากจะยกให้เป็นความผิดของแม่ ที่ต้องการให้แม่वादอยู่นานหน่อย ปีเยอร์นยอมต้องหมดเสียงไป ไซ้ไหมคะ แม่เราทั้งคนเลี้ยงเรามาแต่เล็กแต่

**น้อย ตอนนี้อายุมากแล้ว ต้องการให้เราบริการบ้าง สามีจึง
ไม่ควรมีสิทธิ์ที่จะพูดมากนัก**

กำเนิดตัวละคร: 1

จากตัวอย่าง พบว่า ในสังคมตะวันตก สามีภรรยาและครอบครัวของบุพการีไม่นิยมอาศัยอยู่ร่วมกัน จะปรากฏคำ “ไปเยี่ยม” สื่อถึงการใช้ชีวิตสมรสในสังคมตะวันตกว่า คู่สมรสกับบุพการีของคู่สมรสไม่ได้อาศัยและไม่นิยมอาศัยอยู่ร่วมกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการอยู่ร่วมกัน ทั้งนี้ยังมีความเกี่ยวข้องกับค่านิยมการเลี้ยงลูกของสังคมตะวันตกที่นิยมไม่วุ่นวายกับชีวิตส่วนตัวของลูก การปฏิบัติต่อบุพการีจึงมักเป็นการไปเยี่ยมเยียนตามโอกาส

ตัวอย่าง

คนจำนวนไม่น้อยในนอร์เวย์คิดอย่างนี้ อีกทั้งพ่อแม่ของพวกเขา
มีรัฐเลี้ยงดูตอนแก่จนตาย เจ็บไข้ได้ป่วยรักษาพยาบาลฟรีจน
ตายเหมือนกันพวกลูกจึงไม่ค่อยมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อพ่อแม่
นัก นอกจากไปเยี่ยมเยียนมาบ้างน้อยบ้าง แล้วแต่ว่าตอนที่อยู่
กับพ่อแม่สนิทสนมกันแค่ไหน

สันดานผู้ชาย: 112

ตัวอย่าง

บียอร์นมีบรรพบุรุษเป็นพวกไวคิง แต่ถ้าถามถึงบรรพบุรุษใกล้ตัว
คงยาก เพราะไม่มีค่านิยมในการยุ่งเกี่ยวกับคนอื่นที่ไกลตัวเอง
ออกไป ตามแบบฉบับของฝรั่งทั่วไป

บุพเพสันนิวาส: 15

นอกจากนี้ จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการกล่าวถึงการดูแลบุพการีในยามแก่เฒ่า ว่าการดูแลบุพการีในสังคมตะวันตกนั้นขึ้นอยู่กับความสนิทสนมในวัยเด็กระหว่างพ่อแม่กับลูกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากครอบครัวนั้นอาศัยอยู่ในรัฐสวัสดิการที่รัฐดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนตั้งแต่เกิดจนตายก็ยิ่งทำให้ความรับผิดชอบต่อบุพการีของลูกมีน้อยลงเพราะมีรัฐเป็นผู้ดูแลโดยตรง

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังปรากฏเรื่องปัญหาระหว่างลูกสะใภ้กับแม่สามีซึ่งตัวบทได้กล่าวว่าเป็นเรื่องปกติตามการรับรู้ของทุกสังคม ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ส่วนมากสาว ๆ ในเว็บไซต์ที่เป็นสมาชิกของ กลุ่มแม่บ้านต่าง
แดน น่าจะต้องมีแม่ผัวกันทั้งนั้นและเป็นแม่ผัวที่มีพฤติกรรม
ต่าง ๆ กันไปตามเชื้อชาติของพ่อบ้านที่ทำให้พวกแม่บ้าน
จะต้องปวดหัวกันไม่มากก็น้อย คนที่ไม่ต้องปวดหัวเรื่องนี้ก็ต้อง

นับว่าเป็นโชคดีมาก เพราะเรื่องนี้มันเป็นเรื่องธรรมดาโลกที่
ตามปรกติหนีไม่ค่อยพ้นไม่ว่าจะเป็นแม่ผัวชาติไหน

ทะเลิ่งกันหน่อย อร่อยกับชีวิต:77

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นข้อดีของการเลี้ยงลูกแบบห่างเหิน เพราะทำให้ลูกมีอิสระ
จากพ่อแม่ เมื่อแต่งงานมีชีวิตสมรส จึงไม่ค่อยพบปัญหาระหว่างลูกสะใภ้กับแม่สามี ดังตัวอย่างต่อไป

ตัวอย่าง

ความจริงคาดไว้เหมือนกันว่าจะได้ยินปัญหาเรื่องแม่ผัวลูกสะใภ้
ไม่มากนักในสังคมของพวกแม่บ้านต่างแดน เหตุผลก็คงจะเป็น
เพราะคนต่างชาติโดยเฉพาะพวกตะวันตก เมื่อลูกโตแล้ว
ส่วนมากพ่อแม่จะไม่ค่อยเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับชีวิตของลูกมากนัก
และลูกก็ไม่มีค่านิยมที่จะเกรงใจพ่อแม่จนถึงขนาดปล่อยให้
เข้ามาก้าวร้าวในครอบครัวได้ ที่สำคัญคือไม่ได้อยู่ด้วยกัน
มีส่วนน้อยมากที่จะอยู่ด้วยกัน ซึ่งถ้าเป็นอย่างนั้นเมื่อใดต่อให้
แม่ผัวแสนดีลูกสะใภ้แสนน่ารักก็มีปัญหาจนได้ ไม่ต้องพูดถึง
ขนาดที่ลูกสะใภ้มีลูกติดมาจากเมืองไทยด้วยเพราะเป็นเรื่อง
ปกติในบ้านเดียวกันจะมีผู้จัดการสองคนมันยากค่ะ

ทะเลิ่งกันหน่อย อร่อยกับชีวิต:94

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า ปัญหาระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้ที่เกิดขึ้นน้อยมากเพราะ
การไม่ยุ่งวุ่นวายกับชีวิตส่วนตัวของลูก และแยกกันอยู่กับครอบครัวของลูก

อย่างไรก็ตาม ปัญหานี้ยังคงมีเกิดขึ้นบ้างในบางครอบครัว ตัวอย่างเช่น แม่สามีไม่ยอมรับ
ลูกสะใภ้ชาวไทยเนื่องจาก หญิงไทยในต่างประเทศมีชื่อเสียงด้านการค้าประเวณีและไม่เป็นที่ยอมรับ
ในสังคมตะวันตก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

เราต้องยอมรับกันว่าทัศนคติของเรื่องผู้หญิงไทยที่ไปก่อกวนไว้ใน
ต่างประเทศนั้นโด่งดังในเรื่องตกต่ำมากมายแค่ไหน ถึงแม้ว่า
มารเฒ่าอาจจะเข้าใจสภาพของนางมารน้อยดีขึ้น เมื่อมาเยี่ยม
เยือนเมืองไทย เข้าใจผู้หญิงไทยไม่ได้เป็นอย่างที่แกลและ
คนส่วนมากในสังคมของแกลเข้าใจ แต่แกลก็คงตั้งใจที่จะไปทำให้
คนส่วนมากในสังคมของแกลเข้าใจ สิ่งนี้คือปัญหาของผู้หญิงไทย
ธรรมดาทั่วไปที่แต่งงานกับคนต่างชาติโดยเฉพาะคนที่แต่งงานกับ
คนต่างชาติที่อยู่ในสังคมชั้นสูงจะมีปัญหาเจ็บปวดหัวใจมาก

ทะเลิ่งกันหน่อย อร่อยกับชีวิต: 110

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า สังคมตะวันตกรับรู้ว่ายิงไทยมักเดินทางเข้าไปค้าประเวณี และมักเป็นโสเภณี การจะต้องยอมรับว่ายิงไทยคนหนึ่งเป็นลูกสะใภ้ในขณะที่คนร่วมสังคมเดียวกัน ดูถูกยิงไทยนั้น ก็ทำให้เกิดความไม่ชื่นชมและไม่ภูมิใจจนเกิดเป็นปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแม่สามีและลูกสะใภ้นั่นเอง

2) การปฏิบัติตนต่อลูก ชุดความคิดที่ปรากฏอีกหนึ่งชุดความคิด คือ ชุดความคิดเกี่ยวกับการมีลูกและการดูแลลูกในบางวัฒนธรรม เมื่อแต่งงานแล้ว การมีลูกเพื่อสืบสกุลถือเป็นเรื่องสำคัญ วิธีการเลี้ยงลูกก็เป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนระบบคุณค่าหรือวิถีคิดของคนในวัฒนธรรมนั้น ๆ ตัวบทสื่อชุดความคิดเกี่ยวกับการมีลูกและดูแลลูก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ค่าครองชีพในเมืองฝรั่งเศสแพงกว่าเมืองเรามาก สวัสดิการจากรัฐก็ดีกว่า ประชาชนไม่ต้องดิ้นรนชวนขวายมากนัก และประชาชนเมืองฝรั่งเศสค่อนข้างน้อย ดังนั้นการที่แต่ละครอบครัวจะไปจ้างใครมาทำหน้าที่แม่บ้านหรือมาดูแลเด็กให้ อัตราค่าจ้างอาจพอ ๆ หรือสูงกว่าเงินเดือนของพ่อบ้านหรือแม่บ้านที่ออกไปทำงานนอกบ้าน จึงเป็นเรื่องที่มีเหตุผลดีกว่าที่ใครคนใดคนหนึ่งของครอบครัวจะจัดการดูแลบ้านและลูก ๆ เอง

สันดานผู้ชาย: 16

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า สังคมที่เป็นสังคมสวัสดิการ พ่อแม่นิยมเลี้ยงลูกเอง เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายจากการจ้างคนมาเลี้ยงลูกเพราะแม้จะเป็นรัฐสวัสดิการแต่ค่าครองชีพก็สูงมาก การจ้างพี่เลี้ยงเด็กอาจจะใช้เงินมากกว่าที่รัฐจัดสรรให้ เช่น ประเทศนอร์เวย์

ตัวอย่าง

พวกเขาเห็นว่าให้เด็กเจ็บหนเดียวดีกว่า แล้วพวกเขาจะเรียนรู้รับสภาพและเคยชินมีชีวิตรอยู่ไปอย่างปกติสุขมากกว่าที่จะปล่อยให้พวกเขาได้เห็นพฤติกรรมที่ไม่ดีระหว่างพ่อแม่อยู่เป็นประจำ เป็นการบั่นทอนความสุขของเด็กมากกว่า

สันดานผู้ชาย: 116

จากตัวอย่าง กล่าวถึงการดูแลสภาพจิตใจของลูก เมื่อพ่อแม่ต้องหย่าร้างกัน สังคมตะวันตกนิยมฟ้องหย่าตามกฎหมาย แม้ว่าลูกจะต้องเสียใจก็จะยอมให้ลูกเสียใจและยอมรับว่าพ่อกับแม่ไม่สามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้อีก และมองว่าการหย่าร้างดีกว่าฝืนทนอยู่ร่วมกันแล้วเกิดปัญหาที่ร้ายแรงกว่าเดิมตามมา และอาจทำให้ลูกต้องทนกับปัญหาของพ่อแม่จนกลายเป็นเด็กที่ไม่มีความสุข

ตัวอย่าง

สังคมในนอร์เวย์นั้น นอกจากบุคคลใกล้ชิดในครอบครัวจริง ๆ แล้ว ไม่มีคนอื่นที่จะสั่งสอนอบรมได้ แม้แต่พี่ป้าน้าอาต่างไม่เข้ามายุ่งเกี่ยว โดยเฉพาะเด็กชายมีความจำเป็นต้องเรียนเรื่องของผู้ชายจากผู้ชายในครอบครัว ดังนั้นแม่มาয়ลูกติดจึงจำเป็นต้องหาพ่อให้ลูก

สันดานผู้ชาย: 134

จากตัวอย่าง สื่อถึงความต่อเนื่องเมื่อพ่อแม่หย่าร้างในสังคมตะวันตก การมีสามีหรือภรรยาใหม่เป็นเรื่องที่ถูกต้องตามมุมมองของตัวบท ตัวบทกล่าวว่า คนที่ใกล้ชิดกันเท่านั้นจึงจะสามารถสั่งสอนดูแลกันได้ ดังนั้น การมีครอบครัวใหม่จึงจะทำให้มีคนดูแลจิตใจและอบรมสั่งสอนลูก ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีกว่าการเลี้ยงลูกคนเดียว โดยเฉพาะผู้ที่มีลูกชาย

นอกจากนี้ สิ่งที่ตัวบทนำเสนอยังมีความเกี่ยวข้องกับความนิยมในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของคนไทยด้วย กล่าวคือ การมีลูกที่มีเชื้อชาติอื่นปะปนจะทำให้ดูมีคุณค่าในสังคมตามความนิยมเรื่องรูปร่างหน้าตาและการใช้ภาษาของสังคมไทย เด็กที่เป็นลูกครึ่งมักมีงานในวงการบันเทิงและทำให้สร้างรายได้จำนวนมาก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

พูดแล้วน่าเสียดายแทนแม่वादไหมคะ ไหน ๆ มีโอกาสได้พ่อพันธุ์
ที่จะทำให้ลูกหาเงินง่ายแล้ว กลับไม่มีปัญญามีลูก

แหวกยิวเข้าฉนวนกาซ่า: 1

ประเด็นที่ตัวบทนำเสนออีกประเด็นหนึ่ง คือ การเลี้ยงลูกตามวัฒนธรรมตะวันตกเป็นการไม่วุ่นวายกับชีวิตลูกจนเกินไป ให้อิสระกับลูก ฝึกลูกให้อึดทนและสามารถใช้ชีวิตได้โดยลำพังและไม่คาดหวังว่าจะต้องพึ่งพาลูกในวัยชรา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

“อ้อ ลูกฉันเอง ทิ้งไว้กลางหิมะ ฝึกเด็กให้แข็งแรง ไม่ตาย
หรอก”

ไม่เท้ายอดทองกระบองยอดเพชร: 52

ตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การเลี้ยงลูกนั้น ต้องฝึกความอดทนต่อสภาพอากาศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเลี้ยงดูแบบไม่ทะนุถนอมจนเกินไป

ตัวอย่าง

ตามธรรมดาเด็ก ๆ ชาวตะวันตก ไม่ค่อยยอมให้ผู้ปกครองบังคับ พวกเขามักแสดงการต่อต้านโดยพยายามทำอะไร ๆ ให้ตรงกันข้ามกับความต้องการของผู้ปกครอง

บุพเพสันนิวาส: 37

ตัวอย่าง

ถ้าจะพูดกันตามหลักความจริงแล้ว ในช่วงที่ลูกยังเล็กช่วยตัวเองไม่ได้เธอก็ได้ทำหน้าที่โดยสมบูรณ์แล้ว แต่อีกไม่กี่ปี ลูกก็จะเป็นวัยรุ่นที่ต้องการคบหาเพื่อนฝูงมากกว่าติดอยู่กับแม่... พวกฝรั่งส่วนมากวางแผนไว้ก่อนตั้งแต่หนุ่มสาวเลยว่าจะไม่ต้องการพึ่งลูก ซึ่งถ้าสถานการณ์เป็นเช่นนั้นพวกเขาก็ไม่ผิดหวัง แต่หากลูกเกิดเป็นที่พึ่งได้ก็กลายเป็นโชคดียิ่งที่เกินคาดหวัง

คิดใจจะหายเซ็ง: 198

จากตัวอย่าง ส่อว่า ชาวตะวันตกไม่นิยมหวังว่าจะพึ่งพาลูกในอนาคต เพราะวิธีการเลี้ยงแบบตะวันตกที่ปล่อยให้ป่อย่างอิสระในการใช้ชีวิตและทางความคิด เมื่อลูกเติบโต พ่อแม่จึงไม่คาดหวังว่าลูกต้องมาดูแลตนเอง

ในขณะเดียวกัน วิธีการเลี้ยงแบบตะวันตกก็ทำให้เกิดความห่างเหินระหว่างญาติพี่น้องด้วย

ตัวอย่าง

พวกตะวันตกนั้นถึงแม้จะดูห่างเหินกับผู้ให้กำเนิดมากกว่าคนทางตะวันออก หากการสูญเสียยังใหญ่กว่าเพราะผู้คนนับญาติกันน้อยกว่า การสูญเสียผู้ให้กำเนิดของชาวตะวันตกอาจหมายถึงการสูญเสียญาติไปทั้งหมด กลายเป็นคนตัวคนเดียวในโลกขึ้นมาง่าย ๆ

ร้อยพ่อพันแม่ผู้ร่วมทาง: 147

จากตัวอย่าง ส่อให้เห็นว่า สังคมตะวันตกนั้นญาติไม่ค่อยพบปะกันจนดูเหมือนไม่ใช่ญาติ ความรู้สึกถึงความเป็นญาติของชาวตะวันตกจึงนับจากความสัมพันธ์กัน เมื่อเกิดการสูญเสีย คนที่มีญาติจำนวนน้อยก็อาจกลายเป็นคนไม่มีญาติและโดดเดี่ยวในสังคมได้ ชุดความคิดเกี่ยวกับการมีลูกและการดูแลจึงเป็นชุดความคิดส่วนหนึ่งที่สะท้อนระบบคุณค่าหรือวิถีคิดของคนในวัฒนธรรมนั้น ๆ

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ทำให้เกิดความสัมพันธ์ในหลายระดับ ตั้งแต่ครอบครัวไปจนถึงระดับสังคมที่กว้างขวางขึ้น การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมอาจเป็น

จุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและบริบทสังคมวัฒนธรรมที่มีต่อการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมกับคนแต่ละเชื้อชาติ

4.3.3 ความเสมอภาคระหว่างสามีภรรยาในวัฒนธรรมตะวันตก

เรื่องความเสมอภาคในครอบครัวเป็นชุดความคิดที่ปรากฏอีกชุดความคิดหนึ่ง สื่อถึงการกำหนดอำนาจของสามีภรรยา บางสังคมวัฒนธรรม สามีและภรรยาถูกสังคมกำหนดบทบาทหน้าที่จนเกิดความเหลื่อมล้ำในการปฏิบัติตนของแต่ละฝ่าย ซึ่งมีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตสมรส

อย่างไรก็ตาม ความเสมอภาคตามที่ตัวบทกล่าวถึงนี้ปรากฏทั้งในแง่ที่มีการยอมรับชุดความคิดและสื่อถึงน้ำเสียงในการต่อต้านบางประเด็นที่มีความเหลื่อมล้ำกัน ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มดังตัวอย่างต่อไปนี้

4.3.3.1 ความซื่อสัตย์

ตัวอย่าง

เนื่องจากความเชื่อในเรื่องความเสมอภาคของผู้หญิงและผู้ชาย ทำให้พวกสามีฝรั่งส่วนมากจะซื่อสัตย์ต่อภรรยา เท่า ๆ กับที่ภรรยาจะต้องซื่อสัตย์ต่อสามี ไม่มีการยกเว้นเหมือนไทย ที่พวกผู้ชายไปกูกิ๊กที่อื่นแล้วไม่เป็นที่น่ารังเกียจของสังคมทั่วไปนัก

สันดานผู้ชาย: 113

ตัวอย่าง

คู่แต่งงานทั้งผู้หญิงผู้ชายฝรั่ง ระวังที่ซื่อสัตย์ต่อกัน พอ ๆ กัน หลังจากสมรสแล้ว ผู้ชายฝรั่งส่วนมากไม่เคยร่วมรักกับใครอีกเลย ที่ไม่ใช่ภรรยาตลอดชีวิตการสมรสหรือตลอดชีวิตของเขาเอง

สันดานผู้ชาย: 114

ตัวอย่าง

การมีเมียสองคนสามคนในเวลาเดียวกันนั้น ไม่เป็นเรื่องธรรมดาเลยในสังคมของฝรั่ง หายากเต็มทีที่จะเห็นใครเป็นอย่างนั้น

สันดานผู้ชาย: 115

จากตัวอย่างกล่าวว่า สามีและภรรยาในสังคมตะวันตก มีความซื่อสัตย์ต่อกันและกัน การนอกใจกันเป็นเรื่องที่สังคมไม่ยอมรับ คู่สมรสต้องระมัดระวังที่จะไม่นอกใจกันเพราะถือเป็นการให้เกียรติกัน แสดงออกถึงความเท่าเทียมในการใช้ชีวิตสมรสในสังคมตะวันตกอีกประเด็นหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม สามีภรรยาที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมแล้ว แต่ภรรยายังยินยอมให้สามีนอกใจได้ ถือเป็นเรื่องที่ไม่ดี ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

จึงไม่แปลกที่บรรดาประเทศทางตะวันตกต่างรู้สึกดูถูกประเทศ
ไทยที่มีค่านิยมอย่างนั้น รู้สึกรังเกียจผู้ชายไทยที่คิดอย่างนั้นและ
รู้สึกสมเพชผู้หญิงไทยที่ยอมรับอย่างนั้น

สันดานผู้ชาย: 115

ตัวบทอ้างถึง “บรรดาประเทศทางตะวันตก” ว่าสมเพชหญิงไทย ที่แต่งงานกับชายไทย
แล้วต้องจำยอมให้สามีนอกใจ โดยสังคมได้ทำให้เห็นว่าเป็นเรื่องปกติที่ผู้ชายสามารถกระทำได้และ
ผู้หญิงต้องยอมรับให้ได้ เป็นเรื่องที่ไม่ยุติธรรมต่อเพศหญิง ตัวอย่างนี้จึงแสดงความเหลื่อมล้ำ
ในการปฏิบัติตนได้อย่างชัดเจน

อาจกล่าวได้ว่า ชุดความคิดเรื่องความซื่อสัตย์ต่อภรรยา นั้น การรับรู้ของสังคมกำหนดให้
สามีสามารถนอกใจภรรยาได้โดยถือเป็นเรื่องปกติที่ยอมรับได้เมื่อภรรยายินยอม แต่ในบางสังคม
แม้ภรรยาไม่ยินยอมสามีก็นอกใจภรรยาได้โดยที่สังคมเห็นว่า เป็นเรื่อง “ปกติ” หรือ “ไม่ผิด” ในทาง
กลับกัน สังคมกลับไม่ยอมรับหากภรรยานอกใจสามี และถือเป็นเรื่องผิดร้ายแรงในสังคม และเป็นเรื่อง
ที่สังคมยอมรับไม่ได้ ภรรยาก็มักจะถูกตัดสินคุณค่าว่าเป็นคนไม่ดีในสังคมนั้น ๆ

4.3.3.2 การหย่าร้าง

ตัวอย่าง

พวกฝรั่งคิดในแง่ของความเสมอภาคระหว่างชายหญิง ถ้าเมื่อไร
อยู่ด้วยกันไม่ได้ก็สมควรจะแยกกันไปโดยเด็ดขาด ไม่ปล่อยโอกาส
ให้ผู้ชายได้เปรียบกว่า อยู่ทางโน้นบ้างทางนี้บ้าง

สันดานผู้ชาย: 116

ตัวอย่าง

ในนอร์เวย์คู่สมรสที่จะหย่ากันเขาต้องแยกกันอยู่เป็นปีก่อน
ถ้าแน่ใจว่าการแยกกันอยู่ทำให้มีสภาพชีวิตที่ดีกว่าแล้วทางการจึง
จะอนุญาตให้หย่ากันได้

คิดใจจะหายเหิง: 197

จากตัวอย่างกล่าวว่าสามีและภรรยาสามารถขอหย่าได้ตามกฎหมาย หากไม่พอใจกับ
การใช้ชีวิตสมรสร่วมกัน ไม่ว่าสามีหรือภรรยาจะเป็นคนขอหย่า ก็ไม่ใช่เรื่องผิดปกติของสังคม เพราะ
สามีและภรรยามีสิทธิและความเสมอภาคหลังแต่งงานตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

4.3.3.3 การตัดสินใจ

ตัวอย่าง

พอแม่वादแต่งงานกับบียอร์นแล้ว ถ้าเป็นเรื่องใหญ่ ๆ แล้ว แม่वादจะฟังความคิดเห็นของบียอร์นมากกว่า ถึงแม้มีหลาย ๆ เรื่องที่ไม่เห็นด้วย บอกได้เลยค่ะว่าไม่ว่าไทยหรือฝรั่ง พอมาถึงเรื่องใหญ่ ๆ แล้วผู้ชายมักบังคับให้เป็นไปตามที่เขาต้องการเสมอ พอมาถึงเรื่องประจำวัน ส่วนมากเขาจะตามแต่แม่वाद จนเป็นนิสัยเหมือนกัน บางครั้งแม่वादก็อดหัวเราะไม่ได้

สันดานผู้ชาย: 86-87

จากตัวอย่างกล่าวว่าสามีและภรรยาต่างช่วยกันตัดสินใจเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตครอบครัว ตัวบทกล่าวว่า ส่วนใหญ่ในแต่ละวัฒนธรรมมักให้สิทธิ์สามีในการตัดสินใจเรื่องสำคัญ และให้สิทธิ์ภรรยาในการตัดสินใจเรื่องทั่วไป ซึ่งถือว่ามีความไม่เท่าเทียมในการตัดสินใจ แต่ในความไม่เท่าเทียมนี้ แสดงออกให้เห็นถึงความเป็นใหญ่ของสามีด้วย นอกจากนี้ยังปรากฏว่าบางสังคมให้สิทธิ์ผู้ชายในการมีภรรยาหลายคนได้ตามแต่ความพอใจของสามี

4.3.3.4 การทำงานบ้าน

ตัวอย่าง

การตกแต่งบ้านก็เป็นแบบฝรั่ง ปูพรมหนานุ่มทุกห้อง ไม่จำเป็นต้องกวาดถูกันเหมือนกระดานไม้บ้านเรา อาทิตย์หนึ่งเราก็ช่วยกันดูดฝุ่นทีหนึ่ง เรื่องหนัก ๆ บียอร์นเป็นคนทำทั้งสิ้น

สันดานผู้ชาย: 7-8

ตัวอย่าง

เป็นเรื่องปกติของสามีภรรยาฝรั่งที่จะต้องช่วยกันทำทุกอย่าง เพราะไม่มีคนงานมาช่วยทำงานเหมือนในบ้านเมืองเรา

แหวกยิวเข้าฉนวนกาซ่า: 80

ตัวอย่าง

เมื่อแม่वादมีถิ่นที่อยู่เป็นคนที่โน่นแล้ว ไม่ชอบเลยค่ะเพราะอากาศหนาวเย็นเหลือเกิน แถมยังต้องทำทุกอย่างด้วยตัวเอง ทั้งงานลักษณะของผู้หญิงและงานที่ผู้ชายเขาทำกัน ถึงแม้เราจะไม่อยากจนอะไร แต่ยังคงต้องมีชีวิตประเภท ผัวแบกเมียหาม อยู่ นั่นเอง

บุพเพสันนิวาส: 43

จากตัวอย่างกล่าวว่า สามีและภรรยาต้องช่วยกันทำงานในบ้าน แสดงถึงเรื่องความเท่าเทียมกันในเรื่องการรับผิดชอบภาระหน้าที่ในครอบครัว ไม่ยกให้เป็นภาระของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น แม้ว่าสังคมจะกำหนดว่า หน้าที่งานบ้านเป็นหน้าที่หลักของภรรยาก็ตาม

ความเสมอภาคในชีวิตสมรสในวัฒนธรรมตะวันตกที่กล่าวถึงนี้ แสดงให้เห็นถึงประเด็นที่เกิดขึ้นในชีวิตสมรส ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ซึ่งสามีภรรยาต้องซื่อสัตย์ต่อกันโดยถือเป็นความรับผิดชอบของทั้งสองฝ่าย ฝ่ายที่ไม่ซื่อสัตย์ย่อมได้รับการพิพากษาจากสังคมว่าเป็นคนไม่ดี สังคมยอมรับไม่ได้ ประเด็นเรื่องการหย่าร้างในสังคมตะวันตก ในที่นี้กล่าวถึงประเทศนอร์เวย์ แสดงถึงความเสมอภาคในการขอหย่าได้อย่างเท่าเทียมกันและมีข้อกฎหมายที่ชัดเจน ประเด็นเรื่องการตัดสินใจ แสดงถึงการเป็นผู้นำครอบครัวของสามีซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่เพราะผู้ชายมีบทบาทและมีอำนาจในสังคมนับจากอดีตจนปัจจุบัน และประเด็นเรื่องการทำงานบ้านที่สามีไม่ปล่อยให้ภรรยาทำงานบ้านแต่เพียงฝ่ายเดียวก็ทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของค่านิยมเดิม แม้ว่าความคิดที่ถูกปลูกฝังในผู้ชายที่ดำรงตนในสังคมที่ผู้ชายเป็นผู้นำทุก ๆ ด้าน จะยังคงอยู่ แต่การที่ผู้ชายในสังคมตะวันตกช่วยเหลือ งานบ้านภรรยาก็สะท้อนถึงอุดมการณ์การมีชีวิตสมรสว่าบทบาทหน้าที่ของสามีภรรยาไม่ได้มีเพศเป็นตัวกำหนดอีกต่อไป หากแต่มีความสำเร็จของชีวิตสมรสเป็นตัวกำหนด และคู่สมรสตะวันตกปฏิบัติต่อกันและกันอย่างเป็นปกติตามการรับรู้ของสังคม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม: กลวิธีทางภาษากับการสื่ออุดมการณ์ นี้ เป็นการศึกษาตามแนวทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) จากวาทกรรมชุดแม่वादเมียบิยอร์น ของจันท์ ศรีจรูญ แอนเดอร์สัน จำนวน 20 เล่ม เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม และเพื่อศึกษาอุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่ปรากฏในสารคดี ชุด แม่वादเมียบิยอร์น

5.1.1 วิธีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse Practice)

วิธีปฏิบัติทางวาทกรรมอยู่ระหว่างตัวบทวาทกรรม ชุด แม่वादเมียบิยอร์น กับวิธีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ภาษากับสังคมวัฒนธรรมส่งผลกระทบต่อกันและกัน และหน้าที่ของภาษาก็ถือเป็นผลิตผลของวิธีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม และเมื่อพิจารณาตามกรอบแนวคิดเรื่ององค์ประกอบของการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางในการสื่อสาร และผู้รับสาร มาใช้ในการอธิบายวิธีปฏิบัติทางวาทกรรมสามารถอธิบายรายละเอียด ได้ดังนี้

5.1.1.1 ผู้ผลิตตัวบท

ตัวบทวาทกรรมผลิตโดยหญิงไทยที่เป็นหญิงที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมกับชายชาวตะวันตก เนื้อหาในตัวบทเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นประสบการณ์ชีวิต ความรู้ที่อยากนำเสนอ ประสบการณ์การท่องเที่ยวในต่างประเทศ ตีพิมพ์ในนิตยสาร พลอยแถมเพชร แพรว และขวัญเรือน ก่อนจะนำมาตีพิมพ์รูปเล่ม ดังนั้น วาทกรรมนี้จึงเป็นวาทกรรมที่ถูกผลิตขึ้นเพื่อการขาย โดยมีบริษัทและผู้เขียนเป็นนายทุน ตัวบทถูกเข้าถึงโดยผู้รับสารหลายกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มหญิงไทยที่เป็นภรรยาของชาวต่างประเทศ บางตอนของตัวบทเป็นข้อมูลที่ได้แรงบันดาลใจมาจากกลุ่ม “แม่บ้านต่างแดน” ที่ผู้เขียนตั้งขึ้นในเว็บบอร์ด จึงถือได้ว่า ตัวบทมีความสัมพันธ์กับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมโดยตรง

5.1.1.2 สาร

สารที่ถูกนำเสนอแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เนื้อหาทั่วไป กับเนื้อหาที่นำเสนอประสบการณ์การท่องเที่ยวในต่างประเทศ มีการกล่าวถึงการใช้ชีวิตทั่วไป การใช้ชีวิตในต่างประเทศ และการใช้ชีวิตหลังแต่งงานในต่างประเทศ รวมทั้งเรื่องอื่น ๆ ที่ผู้ผลิตตัวบทต้องการนำเสนอ ทั้งเพื่อให้ความบันเทิงและให้ความรู้แก่ผู้รับสาร การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมมักถูกนำเสนอแทรกอยู่ในตัวบทวาทกรรม ซึ่งเป็นสารที่แฝงอุดมการณ์และชุดความคิดหลายชุดความคิด ปรากฏทั้งมุมมองด้านบวก ด้านลบ การไม่ยอมรับวาทกรรมกระแสหลักด้านลบต่อหญิงไทยที่เป็นภรรยาชาวตะวันตก การต่อต้านอัตลักษณ์ด้านลบที่สังคมยึดเหนี่ยวอย่างไม่เป็นธรรม และการยกตัวเองจากกลุ่มหญิงที่มีอัตลักษณ์ด้านลบ รวมไปถึงการแสดงทัศนคติต่อการมีชีวิตร่วมหลากหลายประเด็น

5.1.1.3 การกระจายตัวบท

ได้รับการตีพิมพ์ในนิตยสารพลอยแถมเพชร แพรว และขวัญเรือน จากนั้นถูกนำมาตีพิมพ์รวมเล่ม เล่มแรก ในปี พ.ศ. 2536 สารคดีบางเล่มมีการผลิตซ้ำหลายครั้งด้วยการตีพิมพ์เล่มสุดท้ายในปี พ.ศ. 2551 รวมระยะเวลาตีพิมพ์ 15 ปี สะท้อนถึงการกระจายของตัวบทอย่างกว้างขวางในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ผู้ผลิตตัวบทได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม เช่น ค่านิยม มุมมองของสังคมที่มีต่อคนแต่งงานข้ามวัฒนธรรม โดยเฉพาะหญิงไทยในช่วงดังกล่าว ตัวบทวาทกรรมนี้ จึงถูกผลิตขึ้นภายใต้อิทธิพลของสังคมในช่วงเวลาดังกล่าวด้วย

5.1.1.4 ผู้รับสาร

สารคดีบางเล่มได้รับการตีพิมพ์เป็นจำนวนหลายครั้งจากหลายสำนักพิมพ์และมีการวางจำหน่ายตามร้านหนังสือ ดังนั้น ผู้รับสารหรือผู้รับตัวบทกลุ่มแรกคือผู้อ่านนิตยสารพลอยแถมเพชร แพรว และขวัญเรือน และกลุ่มที่ซื้อสารคดีดังกล่าวหลังจากรวมเล่มแล้ว นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มผู้อ่านหรือผู้รับตัวบทที่สามารถเข้าถึงวาทกรรมชนิดนี้ได้ คือ ผู้อ่านที่ใช้บริการห้องสมุดในที่ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดในสถานศึกษา

5.1.2 กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวข้องกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม

กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวข้องกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม มีทั้งหมด 7 กลวิธี ดังนี้

5.1.2.1 การเลือกใช้คำศัพท์ (Lexical Choices) ได้แก่ การเลือกใช้คำเรียก (Terms of Address) และการใช้คำกริยา

1) การเลือกใช้คำเรียก แบ่งออกเป็น การเลือกใช้คำเรียกกลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มคำศัพท์ที่แสดงถึงหน้าที่ของภรรยา ซึ่งเป็นหน้าที่ที่พึงปฏิบัติในการมีชีวิตสมรส เช่น คำ “แม่แฉ่ว” “อีแฉ่ว” “อีตัว” “ผู้จัดการฝ่ายบุคคล” “หัวหน้าคนใช้” แสดงให้เห็นบริบทสังคมที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของภรรยาว่าต้องเป็นทั้งภรรยาทางพฤตินัย หรือ มีหน้าที่ร่วมหลับนอนกับสามี และเป็นแม่บ้านเมื่อแต่งงานแล้วโดยเฉพาะการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ฝ่ายภรรยาย่อมต้องยอมสละชื่อเสียง เกียรติยศ หรือการทำงานทั้งปวงเพื่อมาทำหน้าที่ภรรยาเป็นหลัก

การเลือกใช้คำเรียกกลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มคำศัพท์ที่แสดงการแบ่งแยกความเป็น “คนอื่น” ของกลุ่มคนที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม เช่น คำ “เมียฝรั่ง” “สาวไทยหัวก้าวหน้า” “คนต่างชาติ” “พวกชาวต่างชาติ” “พวกต่างด้าว” แสดงให้เห็นบริบทสังคมที่กำหนดแบ่งแยกกลุ่มคนและจัดชนชั้นทางสังคม ทำให้มีความเหลื่อมล้ำในสังคม

การเลือกใช้คำเรียกกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มคำศัพท์ที่ขยายลักษณะของภรรยาที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม ส่วนมากที่พบจะเป็นคำขยายลักษณะของภรรยาชาวตะวันตกที่เป็นหญิงไทย เช่น คำ “ภรรยาผู้ซื่อสัตย์” “เมียหนึ่งเดียว” “เมียที่หนึ่ง” “เมียแบบอื่น” “เมียดี” “เมียคนไทย” “เมียแบบไทย ๆ” “พวกน้องนางบ้านนา” “พวกที่มีพื้นเพเดิมยากจน” “มีการศึกษาน้อยหรือพวกที่มีปัญหาในชีวิตมามาก” “พวกที่มีลูกแล้วแต่ไม่มีสามี” “เคยทำงานเป็นโสเภณีมาก่อน” “พวกผู้หญิงไทยที่ไม่มีการศึกษา” “อายุน้อย” “ความรู้ัน้อย” “จน ๆ” “สาว ๆ ดี ๆ”

การเลือกใช้คำเรียกกลุ่มที่ 4 คือ กลุ่มคำศัพท์ที่เป็นนามวลีบอกสถานที่หรือถิ่นที่มาของภรรยาชาวตะวันตกที่เป็นหญิงไทย ได้แก่ ต่างจังหวัด บ้านนา

2) การเลือกใช้คำกริยา (Transitivity and Verb Processes) แบ่งเป็น

กลุ่มที่ 1 คำกริยา ที่สื่อความว่า “ตาม” หรือ “ติดตาม” ปรากฏว่า คำกลุ่มนี้ใช้เมื่อกล่าวถึง การที่ภรรยาต้องติดตามสามีไปในที่ต่าง ๆ ซึ่งสื่อชุดความคิดเรื่องสามีเป็นผู้นำและภรรยาเป็นผู้ตาม

กลุ่มที่ 2 คำกริยา ที่สื่อความถึงหน้าที่ของสามีและภรรยาที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรม ปรากฏว่า คำกลุ่มนี้ใช้เมื่อกล่าวถึงหน้าที่ของสามีภรรยาที่แม้จะมีพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม แต่ก็ยอมมีหน้าที่ในครอบครัวตามวิถีชีวิตของคู่สมรสแต่ละคู่ หรือตามวัฒนธรรมในสังคมที่อาศัยอยู่ด้วยกัน

กลุ่มที่ 3 คำกริยา ที่สื่อความไม่พอใจของคู่สมรสเมื่อได้รับผลกระทบจากค่านิยม ความคิดบางอย่างในสังคมวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งทำให้ถูกลดทอนคุณค่าของมนุษย์จนเกิดความไม่ภาคภูมิใจในตัวเอง หลังจากย้ายไปอาศัยอยู่ในต่างประเทศ ซึ่งเป็นการอาศัยอยู่ในวัฒนธรรมของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คำกริยาเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงชุดความคิดที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่พอใจ ไม่เข้าใจ และไม่ยอมรับค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณีในวัฒนธรรมที่กำลังดำรงอยู่

5.1.2.2 การใช้อุปลักษณ์ (Metaphor) ได้แก่

อุปลักษณ์ ภรรยาเป็นผู้รับใช้ สื่อถึงการยินยอมเป็นผู้รับใช้หรืออยู่ใต้อำนาจของสามี ภรรยาต้องติดตามไปด้วยเมื่อสามีต้องเดินทางไปทำงาน

อุปลักษณ์ ภรรยาเป็นสิ่งที่หาซื้อได้ เป็นชุดความคิดที่มีต่อหญิงไทยนั้นด้านลบ สื่อให้เห็นการเปรียบเทียบเป็นผู้หญิงกับสินค้าว่าสามารถซื้อขายได้โดยใช้เงินหรือของมีค่า ดังนั้น การรับรู้ของสังคมต่างประเทศจึงมีอคติต่อหญิงไทยโดยเฉพาะเมียฝรั่งที่มีจะถูกมองว่าเป็น “สินค้า” ที่ถูกส่งเข้ามาเพื่อ “ขาย” ในต่างประเทศ หญิงไทยส่วนใหญ่จึงมักถูกตรวจสอบอย่างละเอียดก่อนการผ่านเข้าต่างประเทศเพราะถูกเฝ้าเรื่องการค้าประเวณี หญิงที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมแล้วย้ายไปใช้ชีวิตในต่างประเทศมักถูกลดทอนคุณค่าจากชุดความคิดดังกล่าว

อุปลักษณ์ คู่สมรสเป็นปัญหาอุปสรรคหรือสิ่งชั่วร้าย สื่อชุดความคิดเรื่องการใช้ชีวิตสมรสว่าย่อมไม่ได้ราบรื่นไปโดยตลอด การกระทำของสามีย่อมส่งผลต่อภรรยาโดยตรงตลอดการใช้ชีวิตสมรส การกระทบกระทั่งกันระหว่างสามีภรรยาเป็นเรื่องปกติ

อุปลักษณ์ การแต่งงานเป็นการลงทุน สื่อว่า การเลือกคู่ครองเหมือนการลงทุน ตัวบ่งชี้ว่า การลงทุนลักษณะนี้ต้องเลือกแบบที่มีความเสี่ยงต่ำที่สุด เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดมากจนเกิดความเสียหาย

5.1.2.3 การใช้มูลบท (Presupposition) ตัวบ่งชี้อมูลบทหลายมูลบท ได้แก่ มูลบท สังคมมองว่า การแต่งงานกับคนต่างชาติเป็นเรื่องง่ายและสุขสบาย มูลบทเมียฝรั่งที่เป็นคนไทยส่วนใหญ่จะผิวเข้ม ไม่อวบ มีบุคลิกคล่องแคล่ว ทะมัดทะแมง มูลบทเมียฝรั่งต้องปรนนิบัติสามี แม้ว่าตัวเองจะทำงานหนักก็ต้องไปทำงานบ้านด้วย มูลบทครอบครัวสามีภรรยาฝรั่งมักไม่มีคนงานมาช่วยงานบ้าน ทุกอย่างในบ้านสามีภรรยาต้องช่วยกันทำเอง มูลบทการเป็นเมียต้องทำงานครัว

ผู้หญิงไทยที่เดินทางเข้ายุโรปส่วนหนึ่งเป็นผู้หญิงที่เดินทางไปค้าประเวณี มูลบทชาวตะวันตก ไม่นอกใจภรรยาหรือสามี มูลบทคู่สามีภรรยาชาวตะวันตกนิยมแสดงความรักกันอย่าง

เปิดเผยแม้ว่าจะอายุมากก็ถือเป็นเรื่องธรรมดา และมูลบทสามิภรรยาที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมแล้ว ย้ายที่อยู่ตามสามีหรือภรรยาไปแล้วนั้นต้องกลับประเทศเดิมของตนเพื่อเยี่ยมบุพการีหรือญาติ

5.1.2.4 การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ (Rhetorical Question) ตัวบทเลือกใช้คำถามเชิงวาทศิลป์เพื่อให้ผู้รับสารได้ถูกคิดหลายประเด็น ได้แก่ การใช้ชีวิตสมรสจำเป็นต้องเข้าใจกันทั้งหมดหรือไม่ การพยายามสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของหญิงไทยโดยผู้ผลิตตัวบทนั้นจะทำได้หรือไม่ สาเหตุใดที่ทำให้ชายชาวตะวันตกนิยมมีเมียเป็นคนไทย

5.1.2.5 การกล่าวอ้าง (Claiming) พบ 2 ลักษณะ ได้แก่ การกล่าวอ้างว่าเป็นความคิดของคนส่วนใหญ่ และการกล่าวอ้าง ความคิดความเชื่อหรือเหตุการณ์ที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ โดยที่ข่าวหรือเหตุการณ์นั้นถูกนำมาเล่าใหม่ผ่านตัวละครอื่น ๆ

5.1.2.6 การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน (Irony) ที่สื่อถึงชุดความคิดเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมทั้งด้านบวกและด้านลบ

5.1.2.7 การใช้สำนวน (Idioms) ได้แก่ หวานอมขมกลืน ผัวหาบเมียคอน ผัวแบกเมียหาม เสน่ห์ปลายจวัก คู่ผัวตัวเมีย คู่ทุกข์คู่ยาก หมูในอวย

5.1.3 อุดมการณ์เกี่ยวข้องกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม

อุดมการณ์ที่เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่ปรากฏในสารคดี ชุด แม่वाद เมียบียอร์น ปรากฏชุดความคิดและอุดมการณ์บางอุดมการณ์ ทั้งหมด 3 อุดมการณ์ ดังนี้

5.1.3.1 อุดมการณ์ความเป็นภรรยา (Wife) เป็นชุดความคิดหน้าที่ของภรรยาที่ดี ได้แก่ ภรรยามีหน้าที่ร่วมหลับนอนกับสามี เป็นแม่บ้าน ได้แก่ ทำความสะอาดบ้าน ทำครัว ดูแลปรนนิบัติ เป็นผู้ติดตามสามี ภรรยาต้องมีคุณธรรมตามค่านิยมของสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ ซื่อสัตย์ อดทน เสียสละ และประหยัด และมีหน้าที่ปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่

5.1.3.2 อุดมการณ์ความเป็นสามี (Husband) เป็นชุดความคิดหน้าที่ของสามีที่ดี ได้แก่ เป็นผู้นำครอบครัวและหารายได้เลี้ยงครอบครัว สอนวัฒนธรรมและกฎระเบียบของสังคมแก่ภรรยา และดูแลภรรยา

5.1.3.3 อุดมการณ์การมีชีวิตสมรส (Marriage) เป็นชุดความคิดเกี่ยวกับการเลือกคู่สมรส ชุดความคิดเกี่ยวกับแนวคิดการปฏิบัติตนของคู่สมรส ได้แก่ 1) การปฏิบัติตนต่อกันและกันของคู่สมรส ซึ่งเป็นแนวคิดที่แนะนำให้ปฏิบัติและไม่แนะนำให้ปฏิบัติเพื่อให้ประสบความสำเร็จในชีวิตสมรส แบ่งเป็น การแนะนำและให้แนวคิดแก่ภรรยา การแนะนำและให้แนวคิดแก่สามี และการแนะนำและให้แนวคิดแก่ทั้งสามีและภรรยา 2) การปฏิบัติตนต่อบุคคลอื่นในครอบครัว ได้แก่ บุพการีและลูก เป็นการสื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยากับบุพการีของคู่สมรส และลูก ซึ่งหมายรวมทั้งลูกของตัวเองและลูกติดของคู่สมรส และชุดความคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างสามีภรรยาในวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งเป็นเรื่องความเสมอภาคในครอบครัวเป็นชุดความคิดที่ปรากฏอีกชุดความคิดหนึ่ง สื่อถึงการกำหนดอำนาจของสามีภรรยา บางสังคมวัฒนธรรม สามีและภรรยามีความแตกต่างกัน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ การหย่าร้าง การตัดสินใจ และการทำงานบ้าน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

กระบวนการประกอบสร้างความหมายผ่านกลวิธีทางภาษาที่ผู้ผลิตตัวบทเลือกใช้ในวาทกรรมสื่อให้เห็นแนวคิดในการประกอบสร้างอุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมและแนวคิดในการประกอบสร้างชุดความคิดที่เกี่ยวข้อง ทั้งชุดความคิดด้านบวกและด้านลบ การเลือกใช้กลวิธีทางภาษามีความสัมพันธ์กับชุดความคิดเหล่านั้น และเป็นความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อกันและกันระหว่างสังคมและตัวบทวาทกรรม

จากการศึกษาวิปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการผลิตตัวบท พบว่า ปรากฏกลุ่มความหมายจากอุดมการณ์และชุดความคิดเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ได้แก่ 1) อิทธิพลสังคมสังคมชายเป็นใหญ่กับการกำหนดหน้าที่ของคู่สมรส 2) ความเป็นภรรยา 3) ความแตกต่างทางวัฒนธรรมกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม 4) วาทกรรม “เมียฝรั่ง” และ 5) แนวคิดการมีชีวิตสมรสของคู่สมรสต่างวัฒนธรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1 อิทธิพลสังคมสังคมชายเป็นใหญ่กับการกำหนดหน้าที่ของคู่สมรส

จากการศึกษาพบว่า อิทธิพลของอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ในสังคมที่มีมาอย่างยาวนานส่งผลโดยตรงต่อการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสามีภรรยา ชีวิตสมรสของสามีภรรยาถูกสังคมกำหนดความเป็นผู้นำผู้ตามโดยใช้ลักษณะทางกายภาพของแต่ละเพศ สามีจึงมีบทบาทเป็นผู้นำและภรรยาเป็นผู้ตามในหลายวัฒนธรรม ทั้งในชีวิตสมรสของคู่สมรสที่แต่งงานภายในวัฒนธรรมเดียวกันและข้ามวัฒนธรรม

ภาพที่ถูกนำเสนอผ่านตัวบทวาทกรรม เป็นภาพการมีชีวิตสมรสของสามีภรรยาหลากหลายสังคม ที่มีการสื่อถึงความผู้นำของสามี โดยที่ภรรยายอมรับอย่างไม่มีข้อโต้แย้ง กลวิธีทางภาษาที่ตัวบทวาทกรรมเลือกรูปภาษาในการสื่อสาร ได้สะท้อนกระบวนการสร้างความหมายที่มีต่อการผลิตชุดความหมายเกี่ยวกับความเป็นใหญ่ของสามีอย่างชัดเจน และเป็นการนำเสนอชุดความคิดด้านบวกต่อภาพการเป็นผู้นำของสามีและการเป็นผู้ตามของภรรยาและเป็นการตอกย้ำบทบาทหน้าที่ดังกล่าวให้แก่คนในสังคมว่าเป็นเรื่องปกติที่เพศชายจะมีอำนาจมากกว่าเพศหญิงเมื่อแต่งงานแล้ว

น้ำเสียงที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในตัวบทวาทกรรม สะท้อนภาพความสัมพันธ์ระหว่างการกำหนดบทบาทของสามีภรรยาโดยสังคมกับการยอมรับบทบาทเหล่านั้นเพราะถูกกระบวนการทางสังคมปลูกฝังมาอย่างยาวนาน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าภรรยาในบางครอบครัวต้องการจะมีบทบาทในการเป็นผู้นำ แต่เมื่อถึงคราวที่จะต้องตัดสินใจเรื่องสำคัญมาก ๆ ภรรยาก็จะยอมให้สามีตัดสินใจอย่างไม่มีข้อโต้แย้ง สื่อถึงการให้ความเชื่อมั่นกับความคิดของผู้ชายว่าเป็นความคิดและการตัดสินใจที่ดีถูกต้องและเหมาะสม ความเหลื่อมล้ำทางเพศจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนผ่านบทบาทของสามีภรรยาและเป็นที่ยังคงอยู่กับสังคมและส่งผลโดยตรงต่อการใช้ชีวิตสมรสอีกด้วย

แม้ว่าจะพบการพยายามแย้งชิงพื้นที่การแสดงภาวะผู้นำของภรรยาจากความเป็นผู้นำของสามี ได้แก่ ประเด็นเรื่องความกลัวเมียของสามีทั้งในสังคมตะวันตกและตะวันออก แต่ท้ายที่สุดแล้วก็ยังปรากฏชุดความคิดที่แสดงถึงความพ่ายแพ้ในการแย้งชิงอำนาจและความเป็นผู้นำดังกล่าว เพราะเรื่องการที่สามีสามารถมีภรรยาได้หลายคนนั้นยังเป็นสิ่งที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับได้นับจากอดีตถึงปัจจุบัน แม้ว่าจะมีชุดความคิดอีกชุดหนึ่งที่โต้แย้งชุดความคิดดังกล่าวว่าบางสังคมให้ความสำคัญกับความเสมอภาคของมนุษย์ แต่สุดท้ายแล้วหากสามีนอกใจภรรยา สังคมก็มักจะลงความเห็นและตัดสิน

ว่าเป็นเรื่อง “ธรรมดา” ของสังคม ประเด็นนี้ย่อมสะท้อนภาพอิทธิพลของความเป็นชายที่ยังคงครอบงำความเป็นหญิงเอาไว้ได้ตลอดมา

นอกจากนี้ ความเป็นผู้นำของสามีในตวับาทกรรมยังสะท้อนถึงการถูกทวนนิยามครอบงำชีวิตสมรส ภรรยาต้องดูแลปรนนิบัติสามี เพราะสามีเป็นผู้หารายได้เลี้ยงดูครอบครัว สามีเป็นผู้นำครอบครัว มีหน้าที่ที่สำคัญที่สุดคือ หารายได้มาจุนเจือครอบครัว ย่อมมีสิทธิ์ที่จะต้องได้รับการดูแลเอาใจจากภรรยาอย่างไม่บกพร่อง เพราะหน้าที่เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่สังคมได้กำหนดเอาไว้แล้ว และเรามักได้ยินว่า “เงิน” เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต จึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่า การมีชีวิตสมรสที่ปรากฏนั้นสะท้อนภาพการตกอยู่ภายใต้อำนาจของทุนนิยมด้วย

5.2.2 ความเป็นภรรยา

หน้าที่ของผู้หญิงในฐานะ “ผู้ตาม” เป็นเรื่องปกติตามค่านิยมของสังคมไทยและสังคมโลก หญิงที่แต่งงานแล้วเปลี่ยนสถานภาพมาเป็น “ภรรยา” ต้องมีความเป็นผู้ตามโดยสมบูรณ์แบบ ความเป็นผู้นำของภรณานั้นถูกกำหนดให้เอามาใช้ในหน้าที่ของความเป็นผู้ตาม กล่าวคือ เมื่อได้รับหน้าที่ใดก็ต้องมีความรับผิดชอบ ต้องทำโดยไม่มีใครบอกหรือบังคับให้ทำ ต้องมีความเต็มใจที่จะทำ ซึ่งหน้าที่ของภรรยาที่ถูกกำหนดโดยบริบทสังคมวัฒนธรรมแทบจะทุกสังคม คือ ภรณามีหน้าที่ร่วมหลับนอนกับสามี ภรณามีหน้าที่ทำงานบ้าน ภรรยาหน้าที่ย้ายติดตามสามีเมื่อแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ซึ่งหน้าที่เหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้หญิงทุกคนย่อมรู้ก่อนแต่งงานอยู่แล้วว่า เมื่อมีสามีแล้ว ตนจะต้องรับผิดชอบหน้าที่ใดบ้าง การทำหน้าที่เหล่านั้นได้สมบูรณ์แบบจะได้รับการยกย่องว่าเป็น “ภรรยาที่ดี” หรือ “ภรรยาตัวอย่าง” การกำหนดคุณค่าของความเป็นภรรยา จึงเป็นการถูกกำหนดโดยบริบทสังคมวัฒนธรรม และแสดงให้เห็นการถูกครอบงำอย่างเป็นธรรมชาติ นอกจากนี้ สังคมยังปลูกฝังความเชื่อว่าการเป็นภรรยาที่ดี เป็นเครื่องหมายของผู้หญิงที่ดีอีกด้วย

นอกจากความเป็นภรรยาตามที่สังคมคาดหวังแล้ว หญิงที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมยังถูกสังคมคาดหวังต่อการเป็นแม่ที่ดีอีกด้วย ตวับาทกรรมชุดนี้ที่ปรากฏให้เห็นว่า ความเป็นภรรยาที่ดีจะส่งผลต่อการเป็นแม่ที่ดีด้วย กล่าวคือ ตวับาทกรรมนี้สะท้อนให้เห็นความพยายามในการเป็นแม่ที่ดีของเหล่าภรรยาทั้งหลายในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุคนธ์รัตน์ สร้อยทองดี (2552) ที่พบว่าในวาทกรรมโฆษณาในนิตยสารสำหรับครอบครัวสื่อให้เห็นว่าอุดมการณ์ความเป็นแม่ได้หล่อหลอมให้คนในสังคมโดยเฉพาะอยู่หญิงมีความคิดความเชื่อว่าจะต้องเลี้ยงลูกอย่างดีที่สุด ซึ่งวาทกรรมนี้ครอบงำความคิดของผู้หญิง กลวิธีทางภาษาที่พบในวาทกรรมนั้นได้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับแม่ ได้แก่ แม่คือผู้ที่เหมาะสมกับหน้าที่ดูแลลูกมากที่สุด แม่ต้องเลี้ยงลูกอย่างดีที่สุด แม่ต้องเลี้ยงลูกอย่างดีที่สุด แม่ต้องเฝ้าหาความรู้ แม่ต้องเก่งรอบด้าน และแม่ต้องสวยและอ่อนเยาว์อยู่เสมอ ซึ่งงานศึกษาของรัตน บัญญมัยยะ (2548: 31) ที่ศึกษาชีวิตภรรยาฝรั่งในท้องถิ่นภาคอีสานของประเทศไทย ก็พบว่าบรรดาหญิงไทยเหล่านั้นมีสำนึกความเป็นแม่ที่ดี แม้ว่าจะดำรงชีวิตอยู่ที่ภาคอีสานหรือต่างประเทศก็ตาม

อย่างไรก็ตาม แม้ตวับาทกรรมที่เป็นโฆษณาจะไม่ได้ระบุความเกี่ยวข้องกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมโดยตรง แต่ก็ทำให้เห็นว่า อุดมการณ์ความเป็นภรรยาและความเป็นแม่มีความเกี่ยวข้องและต่อเนื่องกันตามการปลูกฝังในสังคม คู่สมรสที่ไม่มีลูกจึงเหมือนรู้สึกราวครอบครัวไม่ได้สมบูรณ์

เพราะสังคมปลูกฝังผ่านกระบวนการทางสังคมอย่างยาวนานว่าการมีชีวิตสมรสที่ดีและสมบูรณ์จะต้องเป็นครอบครัวที่มีพ่อแม่และลูก

5.2.3 ความแตกต่างทางวัฒนธรรมกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม

การศึกษาการแต่งงานระหว่างชายต่างชาติกับผู้หญิงในหลายประเทศในภูมิภาคเอเชีย (Oxford and Suzuki, 2005; อ้างอิงจาก พัชรินทร์ ลาภานันท์, ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ และ เยาวลักษณ์ อภิชาติวิมลภ, 2550: 77) สะท้อนการย้ายถิ่นหลังการแต่งงานซึ่งพบว่าผู้หญิงมักเป็นฝ่ายละทิ้งครอบครัวในประเทศมาตุภูมิไปใช้ชีวิตกับสามีในประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและมีระดับการพัฒนาที่ดีกว่า ทั้ง ๆ ที่ในหลายกรณีสภาพความเป็นอยู่และสถานะในสังคมของผู้หญิงในประเทศมาตุภูมิที่ดีกว่าเงื่อนไขเดียวกันของสามีในประเทศปลายทาง

จากที่กล่าวถึงแสดงให้เห็นว่า ในสังคมที่ไม่ใช่มาตุภูมิของกลุ่มสมรสที่ต้องย้ายถิ่นข้ามชาติไปมีชีวิตสมรสในต่างประเทศต่างวัฒนธรรมของตนซึ่ง Pessar and Mahler (2001: 5; อ้างอิงจาก พัชรินทร์ ลาภานันท์, ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ และ เยาวลักษณ์ อภิชาติวิมลภ, 2550: 77) อธิบายว่า รูปแบบและทิศทางการย้ายถิ่นดังกล่าวไม่ได้เชื่อมโยงกับมิติทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ถูกกำหนดโดย “ตำแหน่งทางสังคม” (Social location) ของผู้คน ซึ่งเป็นตำแหน่งภายใต้ลำดับชั้นของอำนาจ (power hierarchy) ในสังคม ที่ถูกกำหนดขึ้นจากทั้งเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ ภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์เครือญาติ รวมทั้งปัจจัยทางสังคมอื่น ๆ ในขณะที่ “ตำแหน่งทางสังคม” นี้ ส่งผลต่อศักยภาพการเข้าถึงทรัพยากรและทางเลือกของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งนั้น ๆ

ปรากฏการณ์การย้ายถิ่นหลังจากแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในตบวงทวาทกรรมนี้ก็แสดงให้เห็นตำแหน่งทางสังคมของกลุ่มสมรสเช่นเดียวกัน เมื่อแต่งงานข้ามวัฒนธรรมแล้วฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมักถูกจำแนกความเป็น “คนอื่น” ออกจากวัฒนธรรมของอีกฝ่าย ทำให้ต้องปรับตัว สามีหรือภรรยาต้องช่วยสอนเพื่อให้อีกฝ่ายดำรงชีวิตในวัฒนธรรมใหม่อย่างมีปัญหาน้อยที่สุดและมีความสุขที่สุด เมื่อย้ายถิ่นไปดำรงอยู่ในสังคมวัฒนธรรมใดก็ย่อมต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมวัฒนธรรมนั้นเพื่อให้การใช้ชีวิตเป็นไปโดยไร้ปัญหาน้อยที่สุด เช่น การเรียนรู้ภาษาเพื่อสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งงานวิจัยของทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ (2555) ศึกษาเรื่อง เมียฝรั่ง: ภาษาและการสื่อสาร เป็นการศึกษาการทำความเข้าใจและการเรียนรู้ภาษาในการสื่อสารของหญิงไทยกับชาวตะวันตก ซึ่งพบว่า ภาษาอังกฤษมีความสำคัญตั้งแต่เริ่มติดต่อกับหากันจนถึงแต่งงานกัน หลังจากแต่งงาน ฝ่ายหญิงต้องปรับตัวอย่างมากในการเรียนรู้ภาษาของสามีจากสถาบันสอนภาษา ในขณะเดียวกัน สารคดี ชุด แม่วาดเมียปียอร์น ก็แสดงให้เห็นว่า แม่วาดต้องเรียนภาษาเพื่อสื่อสารเช่นเดียวกัน หากแต่เป็นภาษาสวีเดนเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในประเทศสวีเดนได้

การถูกจำแนกความเป็นคนอื่นนั้นส่งผลดีและผลเสียต่อการใช้ชีวิตสมรส หากการถูกจำแนกเป็นการจัดจำแนกไปยังตำแหน่งทางสังคมที่ต่ำกว่า ย่อมส่งผลเสียต่อผู้ย้ายถิ่น ดังที่ ศรีหทัย เวลล์ส (2559: 136) ได้กล่าวถึงความรู้สึกของภรรยาฝรั่งกลุ่มหนึ่งว่า เมื่อผู้หญิงถูกโดยเข้าสู่โลกของการเป็นภรรยาฝรั่ง ได้ประสบกับอุปสรรคหรือปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความกังวล กัดดัน หรือเกิดความเครียด ซึ่งสอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ไม่ว่าจะเป็นแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มสมรสจะมีความแตกต่างกันมากหรือน้อย แต่กลุ่มสมรสก็ยังคงต้องปรับตัวเพราะปัจจัยหลายประการ บางคนที่ถูกจัดอยู่ตำแหน่งทางสังคมที่ต่ำกว่าจึงต้องปรับตัวอย่างมากเพื่อใช้ชีวิตให้

ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนหรือถูกต้องตามวัฒนธรรมของวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ เช่น การขอสัญญาติ การขอวิชา การเรียนภาษา หรือแม้แต่การพยายามสร้างตัวตนให้ได้รับการยอมรับจากสังคมที่ดำรงอยู่

อย่างไรก็ตาม กลุ่มที่ถูกจำแนกไปยังตำแหน่งทางสังคมเท่าเทียมหรือสูงกว่าคู่สมรส ก็ย่อมได้รับผลดีในการใช้ชีวิต กล่าวคือ การได้รับความชื่นชม การได้รับการยอมรับ การได้รับการยกย่อง ย่อมส่งผลให้มีความภาคภูมิใจและใช้ชีวิตได้อย่างมีเป็นปกติสุข ดังนั้น การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมตาม มุมมองตัวบทวาทกรรมนี้จึงเป็นเรื่องยาก และปฏิเสธมูลบทที่ปรากฏในสังคมว่า การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมเป็นเรื่องง่าย เพราะแท้ที่จริงแล้ว ผลกระทบหลังจากการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นกับผู้ที่เป็ฝ่ายย้ายถิ่นฐานไปอยู่กับคู่สมรสนั้นมีทั้งผลดีและผลเสียเกิดขึ้นตลอดการมีชีวิตสมรส

5.2.4 วาทกรรม “เมียฝรั่ง”

หญิงไทยที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมกับชายชาวตะวันตก หรือ เมียฝรั่ง ตามที่สังคมเรียกขานนั้น เป็นชุดความคิดที่น่าสนใจ ภาพที่ถูกประกอบสร้างผ่านตัวบทวาทกรรมแสดงถึงการกำหนดคุณค่าผู้หญิงที่ดีและไม่ดีในสังคม สังคมมักกำหนดคุณค่าของเมียฝรั่งว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี โดยนัยยะที่สื่ออัตลักษณ์ด้านลบ ภาพที่สังคมนึกถึงเป็นอันดับแรกเมื่อกล่าวถึงเมียฝรั่งจึงเป็นภาพด้านลบ แสดงอัตลักษณ์ด้านลบมากกว่าด้านบวก ดังปรากฏในผลการศึกษาของ Sroikudrua and Punksirikul (2556) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับอัตลักษณ์เมียฝรั่ง ในภาพยนตร์ เรื่อง “อินางเอียเซียงฝรั่ง” แล้วพบว่ากลวิธีทางภาษาที่ปรากฏนั้นเป็นไปเพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์เมียฝรั่งทั้งสิ้น 9 อัตลักษณ์ ได้แก่ 1) มีพื้นเพเป็นคนชนบทในภาคอีสานและทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการเป็นเกษตรกร 2) มีความหลงใหลในวัตถุเงินทองจนกลายเป็นพฤติกรรมการเอาอย่าง 3) มีความรู้น้อย พูดภาษาอังกฤษไม่เก่ง 4) การมีชีวิตสมรส (กับฝรั่ง) ที่ประสบความสำเร็จ 5) การมีชีวิตสมรส (กับฝรั่ง) ที่ไม่ประสบความสำเร็จ 6) มีลักษณะกายภาพผิวดำตัวเล็ก 7) เป็นผู้หญิงที่เล่นห่วย 8) เมียฝรั่งเป็นผู้หญิงที่เอาใจเก่งและยังช่วยดูแลพ่อแม่ของฝรั่งด้วย และ 9) เมียฝรั่งเป็นผู้หญิงที่รักนวลสงวนตัว เป็นอัตลักษณ์ด้านลบ 6 อัตลักษณ์ และด้านบวก 3 อัตลักษณ์ และการศึกษาภาษากับอัตลักษณ์ของเมียฝรั่งในวาทกรรมสาธารณะ พ.ศ. 2510-2554 ของ ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ (2558) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเมียฝรั่งโดยผู้ประกอบสร้างวาทกรรมมิใช่เมียฝรั่ง พบว่า วาทกรรมเหล่านั้นแสดง อัตลักษณ์ของหญิงกลุ่มที่แต่งงานกับชายชาวตะวันตกหลายประการผ่านมุมมองของสังคม เช่น การมีชีวิตสมรสที่ไม่ประสบความสำเร็จกับสามีคนไทย การมีชีวิตสมรสที่ประสบความสำเร็จกับสามีฝรั่ง การเป็นเมียฝรั่งทำให้ฐานะทางการเงินและฐานะทางสังคมดีขึ้น เป็นต้น เป็นการพยายามอธิบายให้เห็นการถูกยึดเยียดอัตลักษณ์ตามมุมมองของสังคมให้แก่เมียฝรั่ง

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาของทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ (2559) ศึกษานวนิยาย “ดิฉันไม่ใช่โสเภณี” ที่ผลิตซ้ำตอกย้ำให้อัตลักษณ์เมียฝรั่ง มีความเกี่ยวข้องกับการเป็นโสเภณี การมีชีวิตที่ยากลำบาก การมีชีวิตที่ไม่ประสบความสำเร็จกับสามีคนไทย และการถูกสังคมดูถูก รังเกียจ

ผู้วิจัยเห็นว่า การที่ตัวบทได้พยายามประกอบสร้างภาพ “เมียฝรั่ง” ที่มีอัตลักษณ์ด้านบวกให้มากขึ้นนั้นเป็นไปเพื่อโต้แย้งการถูกกำหนดคุณค่าโดยสังคมว่าหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวตะวันตกนั้นเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี เช่น เป็นหญิงแต่งงานกับชาวต่างประเทศเพื่อหวังความร่ำรวยและยกระดับฐานะ มีศึกษาน้อยและสื่อสารภาษาต่างประเทศไม่ได้ หรือเป็นโสเภณี ฯลฯ สัดส่วนการรับรู้ของสังคมว่าเมียฝรั่งที่ไม่ดีมีมากกว่าเมียฝรั่งที่ดีหรือแม้แต่เมียฝรั่งที่จบการศึกษาต่ำกว่าถึง

จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวนมากกว่าเมียนมาร์ที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา เมียนมาร์ที่ไม่ประสบความสำเร็จกับสามี่แต่งงานกับชาวตะวันตกเพื่อยกระดับฐานะมีจำนวนมากกว่าหญิงไทยที่แต่งงานเพราะความรัก ฯลฯ การรับรู้เหล่านี้เกิดขึ้นจริงในสังคม

นอกจากการพยายามสร้างอัตลักษณ์ด้านบวกของหญิงไทยที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมแล้ว ผู้ผลิตตัวบทก็ยังพยายามแยกตัวเองออกมาจากกลุ่มเมียนมาร์ที่มีอัตลักษณ์ด้านลบด้วย เพราะผู้ผลิตตัวบทถือว่าอัตลักษณ์ที่สังคมกำหนดนั้นไม่ใช่ตัวตนของผู้ผลิตตัวบท ผู้ผลิตตัวบทจึงใช้คำเรียกตนเองว่า “แม่वाद” และอธิบายที่มาของตนเองไว้ ดังนี้

ตัวอย่าง

แม่वादเป็นหญิงไทย เกิดในต้นสมัยรัชกาลที่ 9 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ตระกูลของแม่वादสืบประวัติของบรรพบุรุษขึ้นไปได้หลายชั่วคน

คุณย่าของแม่वादมีหลานแท้ ๆ ที่เกิดจากบุตรธิดาของท่านถึงเจ็ดสิบกว่าคน

ขณะที่ท่านถึงแก่กรรมเมื่ออายุประมาณเกือบ ๆ เก้าสิบปีนั้น ท่านมีหลานถึงสามสิบกว่าคน

ตราบจนถึงบัดนี้ บรรดาลูก หลาน หลาน ลื้อ ของท่านถึงสองร้อยกว่าคน ญาติ ๆ ของแม่वादเหล่านี้ยังคงมีการสมาคมกันในโอกาสแห่งการเกิด แก่ เจ็บ ตาย อยู่เสมอ ๆ แม้ว่าฐานะความเป็นอยู่ ฐานะทางสังคม ฐานะทางหน้าที่การงานจะแตกต่างกันมากมายอย่างไร ในหมู่ญาติที่ร่วมคุณย่า คุณยาย คุณทวดเดียวกันแล้ว เรายกมือไหว้ ให้ความเคารพกันตามอาวุโส

บุพเพสันนิวาส: 25

ตัวอย่าง

แม่ของแม่वादเป็นลูกสาวเจ้าสัวจีน เป็นผู้มีอันจะกินอยู่แถวบางกะปิ

ไม้เท้ายอดทองกระบองยอดเพชร: 21

ตัวอย่าง

แม่वादเคยทำงานอยู่ที่สถานทูตที่ออสโล

บุพเพสันนิวาส: 68

ตัวอย่าง

แม่वादกับปียอร์นทำงานอยู่บริษัทเดียวกัน แม่वादเป็นผู้จัดการ

ฝ่ายบริหารของบริษัทสาขาในประเทศไทย ปียอร์นเป็นวิศวกร
ทำงานอยู่ที่บริษัทในนอร์เวย์

บุพเพสันนิวาส: 27

ตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงการชี้แจงว่าตระกูลของผู้ผลิตตัวบนั้นเป็นตระกูลใหญ่พอสมควร
และมีความเป็นอยู่ที่ดี จบการศึกษาจากสถาบันที่ดี มีการงานทำที่ดี เป็นชนชั้นที่ไม่ใช่ชนชั้นล่างใน
สังคมไทย สื่อกว่า “ผู้ผลิตตัวบคือภรรยาของ ปียอร์น” ไม่ใช่ “เมียฝรั่งทั่วไป” แต่เป็น “เมียของชายที่
ชื่อปียอร์น” นอกจากนี้ ปียอร์นสามีของแม่वादเป็นถึงวิศวกรที่ประเทศนอร์เวย์ทำงานให้กับหน่วยงาน
หลายหน่วยงานและเป็นที่ยอมรับในสังคมนอร์เวย์และในประเทศอื่น ๆ ดังที่กล่าวไปแล้วว่าผู้ผลิต
ตัวบจะใช้คำเรียกว่า “แม่वाद” แต่เมื่อกล่าวถึงบุคคลอื่นที่เป็นผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับ
ชาวต่างประเทศจะใช้คำว่า “เมียฝรั่ง”

ผู้ผลิตตัวบแสดงถึงความไม่พอใจและไม่ภาคภูมิใจที่ต้องเป็นหญิงไทยในต่างประเทศ
และเมียฝรั่งที่ไม่ดีตามที่สังคมกำหนด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

แม่वादเป็นคนหนึ่งที่ต้องการแยกพวกถ้าเป็นไปได้ ต้องการให้
แตกแยกกันไปเลยด้วยวิธีใดก็ได้

คิดใจจะหายเซ็ง: 73

ตัวอย่าง

ใครไม่ได้เป็นกะหรี คงไม่ชอบความดังของกะหรีเมืองไทย แต่
ใครที่เป็นกะหรีและโดยเฉพาะผู้ที่หากินกับการหา “อีตัว”
ไว้บริการลูกค้าก็คงปรีดีเปรมมากพอ ๆ กับคนขายทุเรียนที่ยินดี
ปรีดาเวลาขายดี

บุพเพสันนิวาส: 144

ตัวอย่าง

อย่า...ถ้าเราตอบตามความจริง มันอาจจะเหมือนกับว่า เรากำลัง
ยื่นประกาศต่อหน้าคนพวกนี้ว่า “ฉันเป็นกะหรีค่ะ”

บุพเพสันนิวาส: 141

ตัวอย่าง

เด็ก ๆ ตอบตามที่แม่वादสอนเอาไว้ เวลาเดินทางหากใครถามว่า
มาจากไหนให้บอกว่ามาจากกรุงเทพฯ เพราะในปัจจุบันกรุงเทพฯ
มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักกันทั่วไปและยังฟังดูดีกว่าบอกว่ามาจาก

เมืองไทย เนื่องจากประเทศไทยมีชื่อเสียงไม่ค่อยดีนักในเรื่อง เกี่ยวกับโสเภณี

พาเด็กไทยท่องยุโรป: 106

นอกจากนี้ยังใช้คำขยาย “แม่วาด” ว่า “เมียบียอร์น” ที่สื่อถึงความภูมิใจในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของแม่วาดว่าเป็นการแต่งงานเพราะความรัก ไม่ใช่การแต่งงานเพื่อยกระดับฐานะทางสังคมดังที่สังคมยึดเยียดให้รับรู้ ดังนั้น ประเด็นนี้จึงเป็นประเด็นที่สื่ออย่างชัดเจนว่า “แม่วาด” ไม่ยอมรับอัตลักษณ์ด้านลบกับเมียบร้งทั่วไปตามที่วาทกรรมกระแสหลักหรือบริบททางสังคมวัฒนธรรมได้ประกอบสร้างชุดความคิดเหล่านั้นเอาไว้

อีกประเด็นหนึ่งคือ นอกจากจะแยกตัวเองและยังพยายามยกตัวเองจากอัตลักษณ์ด้านลบต่าง ๆ โดยการแสดงภาพที่ดีของผู้ผลิตตัวบท เช่น การมีชาติตระกูลที่ดี มีการศึกษาที่ดี มีสามีที่ดี และมีชีวิตหลังแต่งงานที่ดี อย่างไรก็ตาม ตัวบทก็ยังคงสะท้อนว่า ผู้ผลิตตัวบทยอมรับหน้าที่ในความเป็นภรรยา แต่ไม่ยอมรับอัตลักษณ์ด้านลบ น้ำเสียงของผู้ผลิตตัวบทจึงเป็นน้ำเสียงที่ยอมรับวาทกรรมหลักและการต่อต้านวาทกรรมเหล่านั้นไปในขณะเดียวกัน

ผู้วิจัยเห็นว่า เมื่อวาทกรรมที่ศึกษาเป็นวาทกรรมที่เมียบร้งไม่ได้เป็นคนผลิต จะพบว่าสังคมยอมเยียดเยียดอัตลักษณ์ต่าง ๆ ให้แก่หญิงไทยที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมอย่างไม่เป็นธรรมและมักแสดงภาพเหมารวม แต่เมื่อวาทกรรมที่ศึกษาเป็นวาทกรรมที่เมียบร้งเป็นคนผลิต ผู้ผลิตตัวบทได้มีโอกาสนิยามตัวตนของตนเองและยอมรับหน้าที่ในความเป็นภรรยา แต่แยกตัวออกจากอัตลักษณ์ด้านลบและสร้างอัตลักษณ์ด้านบวก ยกย่องตัวเองให้มีตัวตนที่ตนเป็นผู้กำหนดเอง สอดคล้องกับตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

เพราะฉะนั้นเราต้องเก่ง ต้องฉลาด ต้องยิ้ม ต้องสวย ต้องสง่า ต้อง
มีน้ำใจ แสดงให้พวกสมมณาเหล่านี้ซึ่งเปรียบเหมือนผู้แทนจาก
นานาชาติได้รู้จักภาพพจน์ของหญิงไทยเสียใหม่

บุพเพสันนิวาส: 130

อาจกล่าวได้ว่า น้ำเสียงในการปกป้องตัวเองของ “แม่วาด” เป็นน้ำเสียงที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจในตนเอง แม้ว่าจะยอมรับความเป็น “เมียบร้ง” เฉพาะหน้าที่ในการเป็นภรรยาและอัตลักษณ์ด้านบวก เป็นการต่อต้านและต่อรองอำนาจความเป็นหญิงไทย กับชุดความคิดด้านลบที่สังคมเหมารวม ตลอดการตีพิมพ์สารคดีชุดนี้จำนวน 20 เล่ม ตลอดระยะเวลา 15 ปีในการตีพิมพ์และเผยแพร่สารคดี

5.2.5 แนวคิดการใช้ชีวิตสมรสของคู่สมรสต่างวัฒนธรรม

วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมส่งผลต่อการให้ความสำคัญต่อการกำหนดแนวคิดในการใช้ชีวิตสมรสของคู่สมรสต่างวัฒนธรรม การกำหนดหรือยึดถือแนวคิดดังกล่าวเป็นไปเพื่อ “ความสุข”

ในการมีชีวิตสมรส สะท้อนให้เห็นว่ามีหลายปัจจัยอย่างมากที่จะส่งผลต่อการใช้ชีวิตสมรสหลังแต่งงานข้ามวัฒนธรรม เช่น ฝีมือในการทำอาหารของภรรยา การครองรักแบบผัวเดียวเมียเดียว การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การดูแลเอาใจใส่กัน การเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกัน การเรียนรู้ตัวตนซึ่งกันและกัน การพอใจในสามีภรรยาของตนเอง การผ่อนหนักเป็นเบา การมองข้ามเรื่องที่ไม่เข้าใจ การใช้ชีวิตครอบครัวต้องใช้ความอดทน ความเหมือนหรือความคล้ายกันส่งผลดีต่อการใช้ชีวิตสมรส การแสดงความรักมีผลต่อการใช้ชีวิตสมรส หรือแม้แต่การเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัวคนอื่น นอกเหนือจากการอยู่ร่วมกับสามีหรือภรรยาของตน ฯลฯ

ประสบการณ์ชีวิตจากกรณีตัวอย่างในงานศึกษารัตนา บุญมฤตะ (2548: 25) ซึ่งสัมพันธ์กับการสะท้อนแนวคิดการใช้ชีวิตสมรสของคู่สมรสต่างวัฒนธรรมข้างต้น กล่าวว่า ประสบการณ์ชีวิตจากกรณีตัวอย่างที่ศึกษานั้นเป็นภาพสะท้อนที่ดีต่อความพยายามที่จะเรียนรู้และปรับตัวเข้าหากันเพื่อสร้างชีวิตครอบครัวที่เป็นสุข หลาย ๆ คู่ที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยความเข้าใจ ความอดทน เพื่อที่จะแปรสภาพความแตกต่างทางวัฒนธรรมและปรัชญาในการดำเนินชีวิตไปสู่จุดที่ยอมรับกันได้

ฉะนั้น การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมตามมุมมองของวาทกรรมกระแสหลัก ได้แก่ เป็นเรื่องง่าย เป็นเรื่องที่ตีสัจเพียงมุมมองที่สะท้อนในเรื่องอำนาจในการเข้าถึงทรัพยากรเท่านั้น ซึ่งมีการอธิบายไว้ว่า การแต่งงานกับชาวต่างชาติส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรครัวเรือนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรทางวัตถุที่เปลี่ยนไปทั้งในรูปของสิ่งปลูกสร้าง เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และรายได้ซึ่งสามารถทำให้ลงทุน ซื้อทรัพย์สินเพิ่ม (บัวพันธ์ พรหมพักพิงและคณะ, 2548; อ้างอิงจากพัชรินทร์ ลาภานันท์, 2549: 26-27) แนวความคิดเหล่านี้ยังคงฝังอยู่ในสังคมเรื่อยมาจนปัจจุบัน นับว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในสังคมบางส่วน แม้จะเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในวงกว้างแต่ไม่ได้เป็นเพียงมุมมองเดียวที่สามารถสร้างภาพเหมารวม (stereotype) ครอบคลุมชีวิตการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมทั้งหมดซึ่งเกิดขึ้นจริงในสังคม และไม่สามารถเป็นภาพสะท้อนชีวิตสมรสของคู่สมรสต่างวัฒนธรรมได้ทั้งหมด

การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของคู่สมรสจึงเป็นชีวิตสมรสที่ต้องใช้แนวคิดในการอยู่ร่วมกันเหมือนคู่สมรสทั่ว ๆ ไปที่แต่งงานภายในวัฒนธรรมเดียวกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ชีวิตสมรสประสบความสำเร็จ เพราะปัจจัยทางเศรษฐกิจไม่ได้เพียงปัจจัยเดียวที่ช่วยให้ชีวิตสมรสประสบความสำเร็จได้ ดังที่ รัตนา บุญมฤตะ (2548: 25) กล่าวว่า บางคู่อาจจะไม่ประสบความสำเร็จเลย แม้ว่าได้พยายามแล้วก็ตามที ตัวบทวาทกรรมนี้จึงได้แสดงน้ำเสียงต่อต้านการที่สังคมปลูกฝังว่า “แต่งงานกับชาวต่างชาติจะมีความสุข” โดยสะท้อนภาพชีวิตสมรสจากประสบการณ์และมุมมองบางส่วนของผู้ผลิตตัวบทเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงวิถีคิดและวิถีปฏิบัติที่ประสบปัญหาจนต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้ส่งผลต่อความสัมพันธ์ที่ดีของคู่สมรส ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าผู้ผลิตตัวบทได้ให้ความสำคัญกับการมีชีวิตสมรสที่ประสบความสำเร็จจึงได้เสนอชุดความคิดต่าง ๆ ไว้ในตัวบทวาทกรรมเพื่อถ่ายทอดไปยังผู้รับสาร นอกจากนี้ยังแสดงถึงการยอมรับอุดมการณ์ที่สังคมปลูกฝังมาอย่างยาวนานว่าชีวิตสมรสที่ประสบความสำเร็จเป็นความสำเร็จหนึ่งของชีวิตคนในสังคม คู่สมรสจึงพยายามประคับประคองชีวิตสมรสให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าบริบททางสังคมวัฒนธรรมของแต่ละวัฒนธรรมมีส่วนในการกำหนดอุดมการณ์หรือชุดความคิดที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม แม้แต่ละสังคม

วัฒนธรรมจะมีความแตกต่างกันในบางประเด็น เช่น วิธีคิด กฎระเบียบ กฎหมาย การกำหนดคุณค่าในแต่ละสังคม ค่านิยมของคนในสังคม แต่อุดมการณ์หรือชุดความคิดบางชุดความคิดก็เป็นชุดความคิดที่ปรากฏร่วมกันในหลายบริบทสังคมวัฒนธรรมและส่งผลให้เกิดการนำเสนอภาพชีวิตสมรสของคู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในบางเรื่อง

5.3 ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาประเด็นการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในวาทกรรมประเภทอื่น ๆ เช่น fan page Facebook เรื่องเล่าจากมาตาม (เมียฝรั่ง) ฯลฯ เพื่อศึกษาวิถีทางกับการสื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมและเปรียบเทียบอุดมการณ์หรือชุดความคิดที่ปรากฏ อาจจะทำให้เห็นพลวัตของชุดความคิดเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปตามปัจจัยต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎาภรณ์ หงส์ดารมภ์ และจันทิมา เอี่ยมานนท์ (บรรณาธิการ). **มองสังคมผ่านวาทกรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- กัลยรัตน์ กลิ่นสุวรรณ. **ความแตกต่างระหว่างชาย-หญิงในห้องศาลาประชาคมเว็บไซต์พันทิป**
ดอทคอม: การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. **สำนวนไทย**. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว, 2545.
- แก้วตา จันทรานุสรณ์. “การเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่าทางสังคมจากการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมใน
 รวมเรื่องสั้น ชุด สบายอีสาน”, ใน **เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2553**
แม่น้ำโขง ณ นครพนมII. สมุทรปราการ: มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย. 2553.
- คชาธิป พาณิชตระกูล. **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ว่าด้วยชายรักชายใน**
หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ปี พ.ศ. 2555: การศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิง
วิพากษ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- จันทิมา อังคพณิกิจ. **การวิเคราะห์ข้อความ (Discourse Analysis)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557.
- จันทร์ ศรีจรูญ แอนเดอร์สัน. **แม่वादเมียปียอร์น ตอน กำเนิดตัวละคร**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า,
 2540 (ก).
- _____. **แม่वादเมียปียอร์น ตอน แอบดูนอร์เวย์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์,
 2540 (ข).
- _____. **แม่वादเมียปียอร์น ตอน แหวกยิวเข้าฉนวนกาซ่า**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า, 2541.
- _____. **แม่वादเมียปียอร์น ตอน เทียวเมืองเติร์ก**. กรุงเทพฯ: สหพัฒนการพิมพ์, 2542 (ก).
- _____. **แม่वादเมียปียอร์น ตอน Amazing Thailand**. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์, 2542 (ข).
- _____. **แม่वादเมียปียอร์น ตอน นอนกลางดินกินกลางทรายในยุโรป**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
 กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์, (2542).
- _____. **แม่वादเมียปียอร์น ตอน คูโอลิมปิกฤดูหนาวแบบไทยๆ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
 ดับเบิ้ลนายน์, 2543 (ก).
- _____. **แม่वादเมียปียอร์น ตอน บุปผะสน์นิवास**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์,
 2543 (ข).
- _____. **แม่वादเมียปียอร์น ตอน ไม้เท้ายอดทองกระบองยอดเพชร**. พิมพ์ครั้งที่ 3.
 กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์, 2543 (ค).
- _____. **แม่वादเมียปียอร์น ตอน ฟังหมาเล่า**. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์, 2544 (ก).
- _____. **แม่वादเมียปียอร์น ตอน สันดานผู้ชาย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์,
 2544 (ข).
- _____. **แม่वादเมียปียอร์น ตอน คิดโง่จะหายเซ็ง**. กรุงเทพฯ: แพลนพรินต์ติ้ง, 2545 (ก).

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- _____ . แม่वादเมียบียอร์น ตอน ท่องเกาะทะเลเหนือ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์, 2545 (ข).
- _____ . แม่वादเมียบียอร์น ตอน นอนบนรถไฟกินบนรถไฟในอเมริกา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์, 2545 (ค).
- _____ . แม่वादเมียบียอร์น ตอน ใครคือคนไทยอิสลาม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไพลิน บุ๊คเน็ต, 2546 (ก).
- _____ . แม่वादเมียบียอร์น ตอน ท่องยุโรปกับรถยูโรทั้ง. กรุงเทพฯ: รุ่งแสงการพิมพ์, 2546 (ข).
- _____ . แม่वादเมียบียอร์น ตอน ทะเลกังหน้อย อร่อยกับชีวิต. กรุงเทพฯ: สหพัฒนการพิมพ์, 2547 (ก).
- _____ . แม่वादเมียบียอร์น ตอน บุกลูกน้ำแข็ง. กรุงเทพฯ: สหพัฒนการพิมพ์. 2547 (ข).
- _____ . แม่वादเมียบียอร์น ตอน ร้อยพ่อพันแม่ผู้ร่วมทาง. กรุงเทพฯ: สหพัฒนการพิมพ์, 2547 (ค).
- _____ . แม่वादเมียบียอร์น ตอน พาเด็กไทยท่องยุโรป. กรุงเทพฯ: เพชรประกาย, (2551).
- ชนกพร พัวพัฒนกุล. ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมการพยากรณ์ดวงชะตา: การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ. “เมียบ้าง: ภาษาและการสื่อสาร”, วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 29(1): 165 - 185; มกราคม - เมษายน, 2555.
- _____ . ภาษากับอัตลักษณ์เมียบ้างในวาทกรรมสาธารณะ. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2558.
- _____ . “ดิฉัน (เมียบ้าง) ไม่ใช่โสเภณี”, วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 5(1): 37 - 58; มกราคม - มิถุนายน, 2559.
- ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, วิไลศักดิ์ กิ่งคำและวิภาวรรณ อยู่เย็น. “ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์เมียบ้างในนวนิยาย เรื่อง ข้าวนอกนา”, วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์. 30(3): 131 - 156; กันยายน - ธันวาคม, 2556.
- นภัสสรณ์ นาคแก้ว. การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทย: กรณีศึกษารายการเทวเทียวไทย. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556.
- พัชรินทร์ ลาภานันท์. “พลวัตและแนวทางการวิจัย: การศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงในสังคมอีสาน”, วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง. 2(3): 1 - 36; กันยายน - ธันวาคม, 2549.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- พัชรินทร์ ลาภานันท์, ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ และเยาวลักษณ์ อภิชาติวัลลภ. การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม: การศึกษาสถานภาพองค์ความรู้. ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- เพ็ญนภา คล้ายสิงโต. อุดมการณ์ทางเพศสภาพในพาดหัวข่าวอาชญากรรมในหนังสือพิมพ์ไทย: การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- รัตนา บุญมัยยะ. “ภรรยาฝรั่ง: ผู้หญิงอีสานกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม”, วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง. 1(2): 1-53; พฤษภาคม - สิงหาคม, 2548.
- _____. “พัฒนาวัฒนธรรมร่วมสมัยผ่านปรากฏการณ์สังคมเรื่องภรรยา: ประสบการณ์ของผู้หญิงอีสานกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม”, วารสารภาษาและวัฒนธรรม. 24(1): 122-125; มกราคม - มิถุนายน, 2548.
- รัตนาวดี สำราญสุข. วาทกรรมวิเคราะห์นักทักซิณคัยกับประชาชนและรายการชวนออนไลน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2556.
- _____. พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2553.
- วรพงศ์ ไชยฤกษ์. “วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์: มุมมองใหม่ในการวิจัยทางภาษาไทย”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. 8(1): 135 - 162; เมษายน - กันยายน, 2556.
- วิสันต์ สุขวิสิทธิ์. ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 - 2544: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- วิโรจน์ อรุณมานะกุล. เอกสารประกอบการสอน วิชาทฤษฎีภาษาศาสตร์. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- _____. ทฤษฎีภาษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.
- วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ. อุดมการณ์ความเป็นชายในวาทกรรมโฆษณาสินค้าและบริการสำหรับผู้ชายในนิตยสารผู้ชาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- ศรีหทัย เวลล์ส. ตัวตนและพื้นที่ทางสังคมของ “ภรรยาฝรั่ง” ในบริบทวิถีครอบครัวต่างวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สุคนธ์รัตน์ สร้อยทองดี. การนำเสนออุดมการณ์ความเป็นแม่ในวาทกรรมโฆษณาในนิตยสาร **ครอบครัว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- สุจิตลักษณ์ ดีผดุง. **วัจนปฏิบัติศาสตร์เบื้องต้น**. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, 2552.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. **หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. **หลักภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2548.
- อุมาวัลย์ ชีช้าง. **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2523 - 2553**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.
- Thinnawat Sroikudrua & Piyaporn Punkasirikul. "The Discursive Construction of Identities of Mia Farang in the Movie: E-Nang Oie Koie Farang (White Buffalo)", **วารสารธรรมศาสตร์**. 32(2): 97-118; พฤษภาคม – สิงหาคม, 2556.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวนัยนา วงศ์สาคร
วัน เดือน ปีเกิด	24 พฤศจิกายน 2533
สถานที่เกิด	จังหวัดศรีสะเกษ
ประวัติการศึกษา	ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2557)
ตำแหน่ง	ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนน้ำยืนวิทยา อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 E-mail: kooiingkoong@gmail.com